TRACTATUS DE POTESTATE PROCURATORIS, & DEFENSORIS IN CAUSIS…

Giovanni Antonio De Rossi

Digitized by Google

3
233

TRACTATVS

DE POTESTATE PROcuratoris, & defenſoris in cauſis criminalibus: ad interpretationem § .ad crimen.l. pe. de publi. iudic. Et § .publicè.l. Seruum quoq;. de Procurat.

AVTORE Ioanne Antonio Rubeo Patritio Alexandrino: Paduæ Iuris Cæſarei in prima ſede interprete.

BIBLIOTECA NAZIONALE FIRENZE 1872

LVGDVNI

Apud Gulielmum Rouillium.

M. D. LII.

651.3

Digitized by Google

MAGNIFICIS, ET

ILLVSTRIBVS VIRIS DOminis Sebaſtiano Fuſcareno, Nicolao Theupolo, & Marco Antonio Venerio, Ioannes Antonius Rubeus Alexandrinus S. D.

ET ſi non eram neſcius, cùm hæc ſcriberem, magnifici, atq; ampliſsimi Senatores, fore aliquos, qui hanc meam Inquiſitorum, Accuſatorumq; defenſionẽ reprehenderent (vt enim omittam, & carpendi ſtudium, quo plurimi delectantur, communi harum perſonarum odio laudem etiam apud omnes ſe inuenturos ſperabunt) non ſum tamen à propoſito meo deterritus. Nam hos dum defendo, non ſolùm legum, ſed etiam totius Reipublicæ rationes, quæ ſine his ſtare non poteſt, defendo. Quod in primis munus veri Iuriſcõſulti eſſe arbitramur. Qua quidem etiam cauſa adducti ſumus, vt hunc tractatum vobis dicaremus: quorum virtus in Veneta Republica & ſpectata multos annos fuit, & hoc tempore mirum in modum elucet. Erit igitur hæc dedicatio, & conſtantiſsimæ meæ erga vos voluntatis, & ſummæ obſeruantiæ, ac fidei præcipuæ teſtimonium.

MAXIMO IVRECONSVLTO IOANNI Antonio Rubeo Alexandrino, Petrus Royzius à Mauris Hiſpanus.

Adde album rebus, res mox albeſcere, cernes,
Hoc certa fieri quis ratione neget?
Inter Doctores Rubeum hæc ut protulit ætas,
Doctores omnes hac ratione rubent.

Digitized by Google

INDEX EORVM, QVAE IN HOC SVBTILI TRACTATV TRADVNTVR.

1 Materia huiuſce tractatus, eſt ſubtilis, utilis, & alta.
2 Procuratoribus, & eminentiſſimis doctoribus, ſatiſfacere intendit author.
3 Nemo ſine accuſatore damnandus eſt: quod in publicis, & in priuatis delictis procedit.
4 Quilibet ad teſtificandum admittitur, qui non reperitur prohibitus.
5 Ad accuſandum admittitur, qui à lege non uetatur.
6 Accuſator ſe ad pœnam talionis inſcribere debet.
7 Accuſator, & accuſatus, in pari cuſtodia detineri debent.
8 Nunquam de conſuetudine ſeruatum fuit, teſte Guido. de Suzaria, quòd accuſator, unà cum accuſato, in carcerem detruderetur.
9 Inſcriptio ad pœnam talionis teſte Albe. amplius fieri non ſolet.
10 Pœna talionis introducta eſt, à lege antiqua media iuris prudentia, Cæſarea, & pontificia.
11 An in his caſibus, in quibus non habet locum pœna talionis, procedat §. ad crimen.
12 An ubi proceditur per uiam inquiſitionis, ſeu denunciationis, poſſit conſtitui procurator ad crimina perſequenda.
13 Etiam ex parte inquirentis, ſeu denunciantis, procu-

Digitized by Google

rator conſtitui non poteſt.

14 Publicum iudicium poteſt tripliciter ſumi, ſtrictè, largè, & largiſsimè.

15 Vbi eſt certa & determinata pœna, habet locum pœna talionis.

16 Ille qui deſiſtit ab accuſando & perſequendo crimen publicum, incidit in Turpillianum.

17 Turpillianum habet locum in crimine publico.

18 Publica iudicia etiam ſunt illa, in quibus quis punitur extra ordinem.

19 Iſte tex. loquitur de publico iudicio, tamen ſecundum communem opinionem, habet etiam locũ in priuato.

20 Delictorum priuatorum, quædã ſunt nominata, quædam uerò innominata.

21 Intellectus l. ſi quis ex domo. ff. ui bonorum raptorum.

22 De nominatis delictis, loquitur titulus de priuatis delictis.

23 De innominatis delictis, loquitur titulus de extraor. crimin.

24 In delictis, in quibus non eſt pœna determinata, non habet locum pœna talionis: ſed accuſans punitur extra ordinem.

25 In priuatis delictis, non habet locum pœna Turpilliani.

26 In criminalibus, alius pro alio non poteſt appellare.

27 Appellatione criminis, tam priuatum, quàm publicum, & tam leuè, quàm graue continetur.

28 Appellatione cauſæ capitalis ſtrictiſsimè, uenit pœna ſanguinis: strictè uerò, pœna damnationis in metallum.

Digitized by Google

metallum.

29 Relegatio, largè pœna capitalis dicitur.

30 In caſu l. ſeruum quoq;. §. publicè. de procur. traditur pro regula, quòd in cauſis capitalibus defenſio datur.

31 Vbi abſens poteſt condemnari in criminalibus, ibi admittitur procurator.

32 Tex. noſter reſtringitur ſecundum Angelũ & Imolam, in ſententia annotationis bonorum.

33 Intellectus l. ij. C. de procur.

34 An in crimine priuato, habeat locum pœna talionis?

35 Per locum à ciuili, ad criminale arguitur.

36 In ciuilibus admittitur procurator, etiam quòd agatur ciuiliter pro crimine.

37 Cauſa famæ, & cauſa uitæ æquiparantur.

38 Quis poteſt appellare inuito reo.

39 Quis abſentem poteſt defendere. l. ſi non defendatur. de pœnis. & l. ij. de cuſtod. reorum.

40 Quis poteſt ſine metu pœnæ talionis, tam in crimine publico, quàm in capitali, tranſigere.

41 Dilationes quæ dantur reo per auc. offeratur. non dantur in criminalibus.

42 Vbi quis uulneratur à pluribus, ſi moriatur, an omnes puniantur ciuiliter pœna legis Aquiliæ, & quomodo criminaliter.

43 Intellectus ad l. iuſta. ff. de manumiſſis uindi.

44 Intellectus ad l. non tantum. de appellationibus.

45 Hic ponuntur omnes rationes, quare accuſator non poſſit conſtituere procuratorem.

46 In actione populari ex parte rei, poteſt admitti procurator.

Digitized by Google

47 Hic diſputatur, an hodie ex parte accuſatoris poßit conſtitui procurator.
48 Hic declaratur illud uulgare, quòd correcta ratione l. cenſeatur correcta ipſa l.
49 Intellectus ad gl. in l. liberos. de capi. dimin.
50 Hic traduntur rationes, quare ex parte rei, non poßit conſtitui procurator.
51 Intellectus ad l. ſi. C. de iniurijs.
52 Licet executio ſententiæ non poßit reddi eluſoria, non poteſt tamen conſtitui procurator.
53 Depoſitio ab officio, & beneficio, trahit ſecum executionem.
54 Abſens, poteſt relegari.
55 Ille qui ſemel comparuit in iudicio, ſi ſe abſentet, licet uerè ſit abſens, iuris tamen interpretatione, uidetur præſens.
56 Intellectus ad c. ueniens. de accuſa.
57 In cauſa relegationis, ſecundum ueram opin. poteſt conſtitui procurator.
58 In cauſis grauibus requiritur præſentia uera, non autem interpretatiua.
59 Intellectus gl. in l. non ſolùm, in fine. ff. de procur.
60 Intellectus ad §. publicè, l. ſeruum quoq; de procur.
61 Intellectus §. ad crimen. & l. reos. C. de accuſa.
62 Abſens ex iuſta cauſa in criminalibus, poteſt conſtituere procuratorem.
63 Ratio quare ubi proceditur contra abſentem, non admittatur procurator.
64 Intellectus extrauagantis ad reprimendum, in uerbo legitimè.
65 Noua ratio, quare in criminalibus procurator conſtitui

Digitized by Google

ſtitui non poteſt.

66 Noua ratio ſubtiliſſimi Alexandri.cæteris alijs ſolidior,& melior.

67 Reus in criminalibus ſuis defenſionibus,renunciare non poteſt.

68 Lex in criminalibus, magis conſiderat præiudicium ipſarum partium,quam reipublicæ.

69 Iura quæ prohibent procuratorem conſtitui, ferè omnia loquuntur in criminibus publicis.

70 Noua opinio Ang.quòd in crimine publico,ſiue imponatur pœna corporalis,ſiue pecuniaria,conſtitui non poſſit procurator.

71 Crimina publica,habent neſcio quid ſpecialitatis.

71 Intellectus l.j.C.ut tam ciuiles,quàm crimin.cauſæ.

73 Intellectus l.j.an per alium cauſæ appella.

74 Noua & ſubtilis diſtinctio ad ſaluandam opinionem Angeli.

75 Intellectus ad l.& tunc conuenit. C.de accu.

76 §.ad crimen.de publi.iudic.nedum in crimine publico: ſed etiam in priuato locum ſibi uendicat.

77 Crimen ſuſpecti tutoris,eſt quaſi publicum.

78 Vbi agitur de puniendo tutorem ſuſpectum,non admittitur procurator.

79 Vbi agitur de remouendo principaliter tutorem uti ſuſpectũ,non prohibetur cõſtitutio procuratoris.

80 An ubi proceditur per uiam inquiſitionis,debeat admitti procurator.

81 Vbi opponitur de crimine per uiam exceptionis ad finem puniendi,non poteſt procurator conſtitui.

82 Etiam ad offerendum libellum in crimine publico, procurator conſtitui non poteſt.

83 Etiam ad media cauſæ, procurator conſtitui non poteſt.

84 A quo remouetur genus, remouetur etiam quælibet eius ſpecies.

85 Ad reſpondendum poſitionibus, in criminibus procurator conſtitui non poteſt.

86 Vbi quis accuſatur de uulnere, & dubitatur an uulnus ſit mortale, etiam nõ admittitur procurator.

87 Singularis declaratio, an ubi proceſſum eſt per procuratorem ſuper uulnere, ſi mors ſequatur, ſit uel non ſit neceſſarius nouus proceſſus.

88 Vbi imponuntur duæ pœnæ alternatiuæ, altera corporalis, & altera pecuniaria, an poßit interuenire procurator?

89 Vbi lex dicit, puniatur tali pœna, uel alia: procurator conſtitui non poteſt.

90 Vbi agitur principaliter ad infamandum, procurator conſtitui non poteſt.

91 Procurator alieno nomine condemnatus, non efficitur infamis.

92 Vbi imponitur pœna perpetui carceris, an poßit in ea cauſa conſtitui procurator?

93 Pœna perpetui carceris, æquiparatur damnationi in opus publicum.

94 Vbi pro delicto copulatiuè pœna pecuniaria & corporalis imponitur, ibi procurator conſtitui non poteſt.

95 Vbi concurrunt duæ cauſæ, una quæ nocet, & altera quæ prodeſt: ſi illa quæ prodeſt, nos ad ius commune reducat, ſpectanda eſt.

96 Vbi ſtat ſtatutum quòd quis impunè offendi poßit, in ea

Digitized by Google

in ea cauſa procuratoris conſtitutio prohibita cenſetur.

97 Vbi imponitur pœna arbitrio poteſtatis, ut eſt Papie, ibi procurator admitti non poteſt.

98 Sicut pro eo qui aufugit à carcere eidem indicto, in perpetuum procurator conſtitui non poteſt: ita nec ad accuſandum teſtes de falſo, qui contra incarceratum depoſuerunt.

99 Filij, nec uxor, in cauſa criminali procuratores conſtitui poſſunt.

100 Vbi ex ſtatuto contra abſentem procedi poteſt, an ibi procurator dari poßit?

101 Accuſatus, uel inquiſitus, etiam ad confitendum delictum, procuratorem conſtituere non poteſt.

102 An princeps reſcribere poßit, ut in cauſa criminali admittatur procurator?

103 Quod non admittatur procurator, eſt introductum ob grauitatem cauſæ.

104 An ad petendam reſtitutionem in integrum aduerſus ſententiam latam in cauſa criminali admittatur procurator?

105 An ubi pœna ipſo iure imponitur, poßit dari procurator?

106 An ubi reus accuſatus, uel inquiſitus, eſt in iudicio præſens, poßit dari procurator?

107 An oblato libello per accuſatorem, poßit conſtitui procurator quo ad alios actus?

108 Intellectus l. fin. C. de iniu.

109 An pro carcerato, poßit conſtitui procurator?

110 Incarceratus ſeruus, non ſolùm à domino, ſed ab omnibus defendi poteſt.

Digitized by Google

111 An incarceratus poſsit conſtituere procuratorem ad omnes actus, præterquàm ad litem conteſtandam?
112 Intellectus l.j.ff.an per alium cauſæ appella.
113 Intellectus l.miles.§.quidam.ff.de adulte.
114 Reus, & accuſatus, de cauſa capitali, ſolet in uincula detrudi.
115 Intellectus l.ſciendum.de pub.iud.
116 Intellectus l.ſi non defendatur.ff.de pœnis.
117 Vxor pro intereſſe ſuo poteſt prohibere, ne bona mariti publicentur.
118 In crimine publico, admittitur tertius pro ſuo intereſſe.
119 Intellectus l.non tantum.de appella.
120 Intellectus ad l.dictos.C.de appella.
121 L.nõ tantum, habet locum etiam in damnato ad mutilationem alicuius membri, & in deportato.
122 Intellectus l.de minore.§ tormenta.de mino.
123 L.j.ff.an per alium cauſæ appella. an habeat locum tantummodo, quando reus poſt ſententiam erat abſens.
124 Intellectus ad l.miles.§.quidem.de adult.
125 Noua diſtinctio Alexandri.an pro incarcerato procurator conſtitui poſsit?
126 An in crimine hæreſis, poſsit conſtitui procurator?
127 Bonifacius octauus, inſtante Chriſtianiſsimo Gallorum Rege, de hæreſi fuit accuſatus.
128 In criminibus, in quibus damnatur memoria defuncti, procurator conſtitui poteſt.
129 Pœna priuationis omnium bonorum, cauſæ criminali æquiparari uidetur.

In

130 In crimine hæreſis, & læſæ maieſtatis, memoria de-
functi damnari ſolet.
131 Intellectus c. filij. de hære. in ſexto.
132 In criminibus, in quibus damnatur memoria defuncti,
ſunt multa ſpecialia.
133 Vbi proponitur accuſatio pro re familiari, ibi pro-
curator conſtitui poteſt.
134 Seruitus æquiparatur morti.
135 Intellectus l. j. C. de aſſer. tollen.
136 In cauſa criminali, poteſt dominus defendere ſer-
uum.
137 In criminibus uxor agit pro marito, Abbas pro mo-
nacho, & pater pro filio.
138 Dominus comparẽdo pro ſeruo inquiſito uel accu-
ſato, in ſe telam iudiciariam non ſuſcipit.
139 Exceptio, debet eſſe de regula.
140 Noua diſtinctio, quare dominus poßit comparere
pro ſeruo accuſato uel inquiſito.
141 Fideiuſſor de iudicio ſiſti comparendo pro domino,
pœnam euitat.
142 Vbi uniuerſitas incidit in crimen hæreſis, uel idola-
triæ, aratro exterminanda eſt.
143 In crimine adulterij, quis comparet per procura-
torem.
144 Ad dicendum ſententiam criminalem nullam, admit-
titur procurator.
145 Ad dicendum inquiſitionem ineptam, & calumnio-
ſam, non prohibetur conſtitui procurator.
146 Ad opponendum exceptiones impedientes proceſ-
ſum, admittitur procurator.
147 Perſona illuſtris in crimine iniuriarum, ipſum iu-
dicium

dictum per procuratorem perſequi poteſt.

148 Vbi ex ſtatuto contumax habetur pro confeſſo, ibi quis iudicium exercet per procuratorem.

149 Vbi abſens uirtute ſtatuti damnari poteſt, ibi quis officio procuratoris fungi poteſt.

150 An iudicium agitatum per procuratorem parte non opponente ſubſiſtat?

151 Familia de Lonate, in inclyta ciuitate Papiæ, eſt illuſtris.

152 Vbi delictum commiſſum eſt impunibile, per procuratorem, procedi poteſt.

153 Vbi contumax ex ſtatuto habetur pro confeſſo, an admittatur procurator.

154 An procurator poßit producere teſtes, ad probãdam innocentiam rei?

155 An uulneratus poßit comparere pro uulnerante, ſeu inquiſito de uulnere?

156 Quis poteſt allegare cauſam cauſæ, quæ patet ex actis.

157 Vbi plures ſunt accuſati de eodem delicto, unus pro alijs procuratorio nomine comparere poteſt.

158 An de iure canonico, ubi proceditur per uiam inquiſitionis, admittatur procurator?

159 An ad concludendum in cauſa, quis poßit procuratorio nomine admitti?

160 An in criminalibus, quis poßit renunciare defenſionibus?

161 Ad allegandum cauſas abſentiæ, admittitur procurator.

162 Caſus, in quibus de iure ferri poßit ſententia in abſentem.

An

Digitized by Google

163 An ad allegandum cauſas abſentiæ, admittantur inhabiles?
164 An allegans cauſas abſentiæ, teneatur ſatiſdare de iudicato ſoluendo?
165 Iudex ex eius officio, tenetur defendere, & quærere innocentiam rei.
166 Pulchra diſtinctio Alex. an allegans cauſas abſentiæ, teneatur ſatiſdare?
167 Cautio de iudicato ſoluendo, non poteſt cadere in criminalibus.
168 An habens mandatum ad allegandum cauſas cauſæ, poßit allegare cauſam abſentiæ?
169 Inducta ad augendum, non debent operari diminutionem.
170 Ille qui ut procurator admitti non poteſt, admittitur ut defenſor.
171 An ille qui admittitur ad allegandum cauſas abſentiæ, teneatur iurare de calumnia?
172 An quilibet poßit allegare abſentiam minoris accuſati, uel inquiſiti: an uerò ſolus tutor uel curator?
173 An ubi iudex non obſtante allegatione cauſæ abſentiæ procedit, ad ulteriora proceſſus ſit nullus?
174 Intellectus c. interpoſita. de appella.
175 An ubi iudex non admiſit uolentem probare cauſam abſentiæ, proceſſus ſit nullus?
176 Etiam in crimine priuato, ubi uenit imponenda pœna corporis afflictiua, non admittitur procurator.
177 Intellectus ad l. fin. C. de iniu.
178 Intellectus ad l. quicunq;. C. de procur.
179 An ubi pro crimine imponitur pœna relegationis, admitti poßit procurator.

Hic

Digitized by Google

dicium per procuratorem perſequi poteſt.

148 Vbi ex ſtatuto contumax habetur pro confeſſo, ibi quis iudicium exercet per procuratorem.

149 Vbi abſens uirtute ſtatuti damnari poteſt, ibi quis officio procuratoris fungi poteſt.

150 An iudicium agitatum per procuratorem parte non opponente ſubſiſtat?

151 Familia de Lonate, in inclyta ciuitate Papiæ, eſt illuſtris.

152 Vbi delictum commiſſum eſt impunibile, per procuratorem, procedi poteſt.

153 Vbi contumax ex ſtatuto habetur pro confeſſo, an admittatur procurator.

154 An procurator poßit producere teſtes, ad probãdam innocentiam rei?

155 An uulneratus poßit comparere pro uulnerante, ſeu inquiſito de uulnere?

156 Quis poteſt allegare cauſam cauſæ, quæ patet ex actis.

157 Vbi plures ſunt accuſati de eodem delicto, unus pro alijs procuratorio nomine comparere poteſt.

158 An de iure canonico, ubi proceditur per uiam inquiſitionis, admittatur procurator?

159 An ad concludendum in cauſa, quis poßit procuratorio nomine admitti?

160 An in criminalibus, quis poßit renunciare defenſionibus?

161 Ad allegandum cauſas abſentiæ, admittitur procurator.

162 Caſus, in quibus de iure ferri poßit ſententia in abſentem.

An

Digitized by Google

163 An ad allegandum cauſas abſentiæ, admittantur inhabiles?

164 An allegans cauſas abſentiæ, teneatur ſatiſdare de iudicato ſoluendo?

165 Iudex ex eius officio, tenetur defendere, & quærere innocentiam rei.

166 Pulchra diſtinctio Alex. an allegans cauſas abſentiæ, teneatur ſatiſdare?

167 Cautio de iudicato ſoluendo, non poteſt cadere in criminalibus.

168 An habens mandatum ad allegandum cauſas cauſæ, poßit allegare cauſam abſentiæ?

169 Inducta ad augendum, non debent operari diminutionem.

170 Ille qui ut procurator admitti non poteſt, admittitur ut defenſor.

171 An ille qui admittitur ad allegandum cauſas abſentiæ, teneatur iurare de calumnia?

172 An quilibet poßit allegare abſentiam minoris accuſati, uel inquiſiti: an uerò ſolus tutor uel curator?

173 An ubi iudex non obſtante allegatione cauſæ abſentiæ procedit, ad ulteriora proceſſus ſit nullus?

174 Intellectus c. interpoſita. de appella.

175 An ubi iudex non admiſit uolentem probare cauſam abſentiæ, proceſſus ſit nullus?

176 Etiam in crimine priuato, ubi uenit imponenda pœna corporis afflictiua, non admittitur procurator.

177 Intellectus ad l. fin. C. de iniu.

178 Intellectus ad l. quicunq;. C. de procur.

179 An ubi pro crimine imponitur pœna relegationis, admitti poßit procurator.

Hic

Digitized by Google

180 Hic diſcutitur intellectus l.j.ff.an per alium cau. appel.
181 Magna eſt differentia inter deportationem, & relegationem.
182 Deportatus per miniſtros, debet ad locum conduci: ſecus eſt in relegato.
183 Intellectus § publicè.l.ſeruũ quoq;.de procuratorib.
184 Iudex ex officio, parte non petente, tenetur abſentes defendere.
185 Alius intellectus ad l.j.ff.an per alium cauſæ appella.
186 Dictio uſq;, ſtat excluſiuè.
187 Relegatio connumeratur inter publica iudicia.
188 Sententia annotationis bonorum, non dicitur propriè ſententia.
189 In criminalibus, etiam in cauſa appellationis, non poteſt ferri ſententia contra abſentem.
190 Pro crimine iniuriarum, pœna relegationis imponi poteſt.
191 Hic dantur plures reſponſiones ad l.fi.C.de iniu.
192 Perſonæ illuſtres, in crimine iniuriarum, ſola pœna relegationis affici debent.
193 Licet illuſtris afficiat illuſtrem iniuria, non punitur pœna corporali.
194 Aliquando pro iniuria, pœna capitalis imponitur.
195 Perſonæ illuſtres prohibentur per ſe litigare.
196 Hic impugnatur intellectus l.fi.C.de iniurijs.
197 Non poteſt dari ratio diuerſitatis, quare magis liceat conſtituere procuratorem in crimine iniuriarum, quàm in priuatis delictis.
198 Pœna ictus fuſtium, relegationi æquiparatur.

Hic

Digitized by Google

199 Hic pulchrè declaratur regula illa, à quo remouetur genus, remouetur quælibet eius ſpecies.
200 Interuentus procuratoris ad neceſſariam defenſionem, regulariter eſt permiſſus.
201 Alius ſingularis intellectus ad l.j. ff. an per alium cauſæ appellationis.
202 An ubi in relegatione aßignatur certus locus, ita quòd non poßit aliò proficiſci, poßit interuenire procurator?
203 Relegati omnia iura retinent.
204 Deportatus, non amittit ea quæ ſunt iuriſgentium.
205 Intellectus ad l.relegatorum, de interdic. & releg.
206 Vbi ſuſpenditur executio ſententiæ in aliqua re, illius ſequeſtratio fieri debet.
207 Deportatio requirit formam actualem, ut ipſe deportatus per miniſtros, conducatur ad inſulam.
208 An in cauſa appellationis, ubi imponitur maior pœna relegatione, admittatur procurator?
209 In cauſa appellationis, ubi agitur de crimine, an ferri poßit ſententia in abſentem?
210 Per appellationem, extinguitur pronunciatum.
211 Inducta in odium contumacis, non debent induci in eius fauorem.
212 An l.fin.C. de iniur. procedat in epiſcopis, & alijs prælatis ita ut teneātur cōſtituere procuratorem?
213 Intellectus c.quia epiſcopus.iij.q.iij.
214 An diſpoſitio l.fin.C.de iniu. habeat locum in epiſcopis?
215 Epiſcopus, in ſcriptis debet citari.
216 Epiſcopus poteſt legere ſententiā per ſubſtitutum.
217 Pulchra diſtinctio, an l.quicunq;.C.de procura. habeat

beat locum in epiſcopo.
218 Nouus intellectus ad cap.fin.ij.q.v.
219 Vbi agitur de fauore epiſcopi,exequatur illuſtribus.
220 Vbi uenit imponenda pœna,quæ eſt minor relegatione,ut eſt quando agitur de pœna remotionis ab ordine,uel alia ſimili, poteſt conſtitui procur.
221 Pœna depoſitionis ab ordine, poteſt cadere in abſentem.
222 Ex grauiſsimis tantum criminibus,quis ab ordine deponitur.
223 Vbi agitur de depoſitione ab ordine alicuius corporis,ibi de iure ciuili nō agitur de tam graui pœna.
224 Quatuor præcipuè dicuntur ordines ſacri:d ſanctitate,caſtitate,& continentia.
225 Vbi quis prohibetur publicis honoribus, magis eius fama læditur.
226 Intellectus l.iuſta.ff.de man.uindic.
227 Priuatio omnium bonorum, cauſæ criminali parificari uidetur.
228 In qualibet lege, præſumitur quòd termini ſint habiles.
229 Iureconſultus aliquando parificat pœnas reſpicientes æſtimationem hominis, pœnis fuſtium.
230 Intellectus l.cognitionum.§.minuitur.ff.de uar.& extraor.cog.
231 Pulchra diſtinctio Excellentiſsimi Præceptoris mei: an ubi agitur de remotione ab ordine, tam de iure ciuili, quàm canonico, poßit interuenire procurator?
232 An cauſa ſeparationis thori, per procuratorem agitari poßit?

Intellectus

233 Intellectus c.tuæ.de procur.
234 Separatio thori ſapit exilium.
235 Conditio,importat formam.
236 An in cauſa reuocationis liberti ingrati in priſtinam ſeruitutem,poßit interuenire procurator?
237 De iure ciuili ſeptem ſunt genera pœnarum.
238 De iure canonico,loco pœnæ damnationis in metallum,quis uendi poteſt,uel in ſeruitutem redigi.
239 Pulchra diſtinctio, an ubi agitur de pœna damnationis in opus metalli, uel de redigendo aliquem in ſeruitutem,admittatur procurator?
240 Plures intellectus ad l.j.C.de aſſer.toll.
241 Subtilis apprimè intellectus ad l.j.C.de aſſer.tollen.
242 Subtilis intellectus ad l.non ſolùm.§. ſtatus.de procuratoribus.
243 Vbi agitur de remouendo tutorem ſuſpectum,an poſſit interuenire procurator?
244 Non poteſt agi ciuiliter in cauſa ſuſpecti tutoris.
245 Intellectus alius ad l.non ſolùm.de procur.
246 Vbi agitur de cauſa famæ, & æſtimationis,requiritur ſpeciale mandatum.
247 Quando cauſa principaliter eſt famoſa, damnatus per procuratorem eſt infamis: ſecus ſi principaliter ſit pecuniaria, & inconſequentiam famoſa.
248 Intellectus ad l.furti.§.ſi quis alieno.ff.de infa.
249 Terminus procurator,eſt latißimus.
250 Verbum procurator,tum ab Apuleio, tum à Catone, tum etiam à Hieronymo, uarijs modis accipitur.
251 Procurator ex parte actoris, non admittitur ſine

Digitized by Google

mandato: ſed ſolùm ubi eſt dubium de mandato.

252 Hic declaratur, quando dicatur dubium de mandato.

253 Intellectus ad c.coram.de offic.deleg.

254 Communis opinio eſt, quòd habens instrumenta faciẽtia ad cauſam principalẽ, admittitur ad agendum cum cautione rati.

255 Vbi probatur inſtrumenta fuiſſe alicui tradita à domino, tunc admittitur quiſpiam ſecundum nouam opinionem authoris.

256 Reſolutio ſubtiliſsimi contrarij l.iij.C.de accuſa.

257 Intellectus ad l.reos.C.de accu.

258 Alius intellectus ad d.l.reos.C.de accu.

259 Intellectus ad tex.in extrauag.ad repri.in uerbo, perſonaliter, uel legitime.

260 Vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, pariformiter determinat ubi poteſt.

261 In caſibus, in quibus abſens poteſt damnari, non admittitur procurator ut procurator: ſed ut inſtructor, ſeu informator.

262 Factum procuratoris, ſolet obeſſe domino.

263 In matrimonio contrahendo, requiritur ſpecialiſsimum mandatum.

264 In præſtatione iuramenti de calumnia, idem mandatum requiritur.

265 Vtilius eſt abſenti accuſato, quòd quis potius compareat defenſorio nomine, quàm procuratorio.

266 Tutor accuſat nomine pupilli, & tamen non obligat eum ad pœnam talionis.

267 An ad teſtes producendos, uel repellendos, admittatur procurator.

An ad

Digitized by Google

268 An ad reſpondendum poſitionibus uel ad iurandum de calumnia poſſit conſtitui procurator.
269 Noua diſtinctio uiri acerrimi ingenij, & profundæ memoriæ domini Alexandrini.
270 Diſtinctio moder. Senenſium in c. ueniens, de accu, non eſt tenenda.
271 Noua ſubdiſtinctio præfati Alexandrini.
272 Ille qui ponit, uidetur fateri contenta in poſitionibus.
273 Pro homicidio, imponi poteſt pœna pecuniaria.
274 Vbi in ſubſidium pœna corporalis imponi poteſt: an illa cauſa per procuratorem tractari poſſit?
275 Vbi concurrunt duæ cauſæ: una originalis, & altera accidentalis, ſpectatur originalis.
276 Iudex in cauſa iniuriarum poteſt arbitrari uſq; ad mortem.
277 Quomodo procedat illa regula, qui non habet in ære, luat in corpus.
278 Malus euentus, non debet conſiderari.
279 An ubi pro homicidio imponi poteſt pœna pecuniaria, poſſit interuenire procurator?
280 Origo in criminibus ſpectanda eſt.
281 Pœna ſuccedens in locum alterius pœnæ, debet ſapere eius naturam.
282 Quomodo procedat regula prædicta.
283 Vbi à ſtatuto imponitur pœna pecuniaria, an uideatur receſſum à pœna iuris communis?
284 Vbi pro delicto imponitur pœna pecuniaria, an dicatur publicum?
285 Ille qui agit actione populari ad defendendum, an procuratorem dare poſſit?

286 Intellectus l.licet.ff.de procur.
287 An ubi pro delicto publico imponitur pœna pecuniaria, deſinat eſſe delictum publicum?
288 Pulchra diſtinctio, an ubi imponitur pœna pecuniaria, ut ſuprà, deſinat eſſe delictum publicum?
289 Stante ſtatuto, quòd ſi quis non ſoluerit pœnam pecuniariam, afficiatur pœna capitis, an iſto caſu poßit interuenire procurator?
290 In caſu prædicti ſtatuti, conſiderat autor, quàm plures egregios caſus.
291 Vbi ſtatutum dicit, ſi quis commiſerit falſum, puniatur tali pœna, quam ſi non ſoluerit intra decem dies, puniatur in quarto pluri, uide infra.
292 Intellectus l.j.de in litem iurando.
293 Singularis diſtinctio, an ubi à ſtatuto alternatiuè imponitur pœna, poßit admitti procurator?
294 Vbi ſtatutum dicit, quòd ſi quis fecerit furtum, puniatur pœna dupli, & fuſtigetur, an poßit interuenire procurator?
295 Declaratio ad regulam, quòd ubi concurrunt duæ cauſæ, una quæ nocet, & altera quæ prodeſt: ſpectatur illa quæ nocet.
296 Ad allegandum cauſas abſentiæ, admittitur quilibet, & ſine mandato, & ſine ſatiſdatione rati.
297 Allegans cauſas abſentiæ, non tenetur cauere de iudicatum ſoluendo: quia condemnari non poteſt, nec contra eum fieri executio.
298 Vbi ſtatutum dicit, quòd nulla defenſio recipiatur, an admittatur allegans neceſſarias cauſas abſentiæ?
299 An defenſio poßit tolli per principem?

Ad

Digitized by Google

300 Ad allegandum excuſationes probabiles, quòd reus non poteſt comparere: quia in loco habet inimicos, non admittitur quis ſine mandato.

301 Vbi quis citatur ad locum peſtiferum, non tenetur comparere: & ob hoc excuſatus fuit Gre.xij. qui euocatus ad concilium piſanum, non acceſſit.

302 Locus ad quem quis citatur, debet eſſe ſecurus, non ſolùm pro reo, ſed pro teſtibus, aduocatis, & alijs perſonis.

303 Reus citatus, non excuſatur à contumacia propter hoſtillitatem quæ fit in territorio, unde habet tranſire, ſi tranſeuntes per illud territorium ſunt ſoliti obtinere ſaluum conductum.

304 Impedimentum quòd de facili remouetur, non eſt iuſtum impedimentum.

305 Si accuſatus, uel inquiſitus citatus ad locum non tutum non compareret, etiam cum ſaluo conducto: excuſaretur ſi eum concedens eſſet tyrannus.

306 An adducens cauſam, quòd non ſit tutus acceſſus, uel quòd itinera non ſunt tuta, admittatur ſine mandato?

307 Non eſt præſumendum, quòd citatus ad locum non tutum, ubi habet inimicos capitales, uelit ſe committere capitalibus inimicis, etiam ſi habet literas ſaluiconductus.

308 Contumacia ſonat in delictum.

309 Nullus eſt ita inſipidus, qui non cupiat cruciatū corporis, uel mortis periculum declinare.

310 An quis ſine mandato opponere poßit exceptiones dilatorias?

311 Intereſt actoris, ne iudicium reddatur eluſorium.

312 De natura aduerſatiuæ eſt, aduerſari eis quæ ſunt eiuſdem generis.

313 Intellectus l.fi.de requir.reis.

314 Non eſt inconueniens, quòd procurator qui non habet mandatum, appelletur defenſor.

315 Intellectus §.publicè.l.ſeruum quoq;.de procuratoribus.

316 In cauſa capitali, à communiter accidentibus agi poteſt de grauiori præiudicio.

317 Quando abſens condemnari non poteſt, eius bona confiſcantur.

318 Ad proponendas exceptiones merè dilatorias admittitur excuſator cum mandato.

319 An ſi iudex non admittat comparentem nomine abſentis, qui dicit quòd inquiſitus eſt in partibus longinquis, uel quòd eſt infirmus, & ſe offerat hoc probaturum, & modo conſtat, & modo agatur, & iudex non recipiat has probationes: proceſſus ſit nullus.

320 Pulchra cautela excuſandi homicidam abſentem, ut contra eum procedi non poßit.

321 Exceptiones quæ licet opponantur ad proceſſum, tangunt tamen crimen, non poſſunt opponi per procuratorem.

322 In omni diſpoſitione, debet ſpectari id, quod principaliter agitur.

323 Vbi quis principaliter de delicto inquiritur, ibi principaliter tractatur criminale, & capitale iudicium.

324 Cum agitur ciuiliter ad remouendum tutorem in conſequentiam, tutor criminaliter puniri poteſt.

Ratio

Digitized by Google

315 Ratio finalis, quare in criminalibus non admittatur procurator.
316 Appellatione defenſionis, uenit exceptio declinatoria.
327 Ad opponendum exceptionem notoriam, admittitur procurator.
328 Cum quis non poteſt legitimare perſonam ſuam, in proponendis exceptionibus peremptorijs, non eſt admittendus ut procurator.
329 Vbi exceptio demonſtrat accuſatorem non potiri iure accuſandi, uel agendi: tunc iudex defectum partis ſupplere poteſt.
330 In notorijs ordo eſt, ordinem non ſeruare.
331 Delictum quomodocunq;, & qualitercunq; notorium, non poteſt puniri per iudicem incompetentem.
332 Exceptio incompetentiæ iudicis, nunquam cenſetur excluſa.
333 Vbi exceptio opponitur in uim peremptorij, nõ admittitur procurator.
334 Siue dubietas ſit in facto, ſiue in iure, non poteſt interuenire procurator.
335 Si aliquis cõpareat pro accuſato, & proponat quod accuſatus non interfecit illum, de quo accuſatur, non debet admitti.
336 Ad opponendum quod interfectus erat bannitus, nõ admittitur procurator.
337 Exceptio banni, an ſit declinatoria, an uerò peremptoria?
338 Statutum ſi dicat bannitus non audiatur, uel querela oppoſita pro bannito: talis exceptio habebit uim declina

declinatoriæ.

339 Exceptio quæ reſpicit qualitatem perſonæ agentis, iudicanda eſt potius declinatoria, quàm peremptoria.

340 Si ſtatutum dicat, quòd bannito denegetur audientia in criminalibus, an eidem tollatur ius agendi ipſo iure?

341 An iſta uerba, non audiatur, inducant declinatoriã, an uerò peremptoriam?

342 Intellectus clemen. conſtitutionem. de elect.

343 Quid ſi ſtatuto caueatur, quòd accuſatus, uel inquiſitus, non poßit proponere aliquam exceptionem, uel defenſionem niſi compareat perſonaliter.

344 An in examinatione exceptionis, quòd quis non fuit ritè cancellatus de banno, poßit interuenire procurator?

345 An iſta examinatio fiat ad finem criminis excludendi?

346 An ubi exceptio uenit examinanda, ſeorſum à crimine poßit interuenire procurator?

347 Intellectus l. ij. C. ad l. falc. de plag.

348 In actione furti ciuiliter mota, poteſt interuenire procurator.

349 Vbi quis accuſat aliquem de crimine plagij: & obijcitur exceptio quod ſeruus in quem fuit commiſſum plagium erat ipſius ſurripientis, an poßit interuenire procurator?

350 Pulchra diſtinctio Alexandrini, an ubi exceptio uenit examinãda ſeorſum à crimine, procurator conſtitui poßit?

351 In cauſis criminalibus, ubi non poteſt interuenire procu-

procurator, an ſi non opponatur, ualeat proceſſus?

352 Perſecutio, quid ſit.

353 Dictio fruſtrà, ſignificat actum ipſo iure nullum.

354 An conſtitutioni procuratoris, lex reſiſtere dicatur?

355 Iudex in cauſa criminali, procuratorem recipere non poteſt.

356 Sententia lata ſine cauſæ cognitione, eſt ipſo iure nulla.

357 Cauſa ſtatus, prohibetur agi per procuratorem.

358 Dictio pœnitus, importat actum eſſe nullum ipſo iure.

359 Si ea quæ non poſſunt fieri per procuratorem fiant: & pars non opponat, actus ualet.

360 Dictio fruſtrà, non ſemper importat nullitatem ipſo iure.

361 Lex abhorret, quòd iudex cognoſcat de crimine publico in abſentia accuſatoris, uel accuſati.

362 Si procurator interuenit ex parte accuſatoris, & non fuit oppoſitum, an iudicium ualeat?

363 Lex uult examinari cauſam capitalem in præſentia accuſatoris, & accuſati.

364 An iudex poßit remittere accuſatori pœnam calumniæ?

365 Intellectus l. quamuis. C. de adult.

366 Vtilitas publica, ſuadet calumniam, & maleficia puniri.

367 Licet nihil fuerit dictum in iudicio primo de calumnia, poteſt poſtea de illa quæri per uiam accuſationis, uel inquiſitionis.

Digitized by Google

368 Per fallaciam accuſantibus non prodeſt, nec publica abolitio, nec priuata.

369 Intellectus l. fallaciter. & l. abolitio. C. de aboli.

370 Licet quis remittere poßit iniuriam quo ad actionē ciuilem, non tamen poteſt paciſci de non accuſando criminaliter.

371 Diſtinctio Dominorum de Rot. deciſ. ccl. eſt quòd ubi abſolutoria uenit ferenda in fauorem abſentis ſi non fuit oppoſitum contra procuratorem, tenet proceſſus.

372 Calumnia quæ tendit ad uindictam publicam, remitti minimè poteſt.

373 Vbi iudex in plenario iudicio dicit ſe ſummariæ cognouiſſe, ſententia non tenet.

374 Diſtinctio domini Ant. de but. an ubi non opponitur contra procuratorem, teneat proceſſus.

375 Solennitas cautionis rati, remitti non poteſt.

376 Ratio quare procurator ex parte rei non poßit interuenire, illa eſt, quia non poteſt perſonam ſuam legitimare.

377 Melius eſt, quòd accuſatus per aliquem defendatur, quàm per nullum.

378 Diſtinctio Ioan. de Imo. in illud articulum, an ſi oppoſitum non fuit contra procuratorem, proceſſus ſit nullus?

379 Vbi delictum eſt liquidatum, ferenda eſt ſententia, nec eſt curandum quòd alius diligentius crimen illud perſequutus fuiſſet.

380 Vndecunq; crimina clareſcunt, punienda ſunt.

381 Vbi ſententia eſt lata pro uno in cauſa, in qua agens non petit ſibi aliquid dari, uel fieri prodeſt omnibus.

Digitized by Google

bus.

382 Sententia pro procuratore accuſantis, prodeſt accuſatori.

383 Subtiliter improbatur diſtinctio domini Antonij.

384 Calumnia accuſatoris & fallacia confutari debent.

385 In præſentia accuſati facilius elicitur ueritas.

386 L. abhorret, quòd in abſentia accuſatoris, uel accuſati crimina diſcutiantur.

387 Potiſsima ratio quare in criminalibus non interueniat procurator.

388 Eo ipſo quòd quis non probat deducta in accuſatione, ſtatim calumniatus cenſetur.

389 Intellectus excellentiſsimi Alexandrini ad l. quamuis. C. de adult.

390 In caſu d. l. quamuis tria concurrebant.

391 Hic defenditur opinio Aretij, contra Imol. pulchra & ſubtili ratione.

392 Confeſſus non poteſt opponere de ineptitudine libelli.

393 Confeſſus per tormenta non poteſt opponere, quòd non potuerit interuenire procurator.

Tractatus

Tractatus de poteſt

PROCVRATORIS E
Defenſoris in cauſis criminalibus
ad interpretationem §. ad
crimen.l.pen. ff.de
publi. iudi.

AVTORE Ioanne Antonio Rubeo
Iureconſulto,& Patritio
Alexandrino.

MATERIA *huiuſce tractatu*
Bartol. *exorditur in hoc §.ad cr*
eſt profunda, & ſecundùm Alb
ſolennis, & ſubtilis. Quorũ *ſen*
adſtipulari uidetur Paulus caſtren
l.ſeruum quoq;.§.publicè.ff.de procurato.qui hanc
teriam nedum ſubtilem, & utilem, ſed periculoſa
confuſam dicit : nec ab horum patrum ſententia di
1 *Ang.in l.reos.C.de accuſa.*† *quin & ipſe ſubtilẽ,ut*
& altam fore atteſtatur. Ego *tamen quanto clariu*
breuius potero in hiſce caloribus enitar totis uiribu
uobis explicare : nonnulla pro planiori intellectu
mittendo, deinde ordinatè ponam quamplures am
tiones, & limitationes ad huiuſcemodi §. *ultra eas,*
tradunt moderni in d.c.ueniens.de accuſa. quas ex
2 *ſuccinctè,*† *tanto ſubtilius,quantum potero diſpu*
ut & Procuratoribus, ſi potero, & cauſarum patr
eminentiſsimis ſatisfaciam. Eſt *igitur primò præ*
3 *tendum illud uulgare,*† *quòd ſine accuſatore nemo*
na

Digitized by Google

nandus eſt,l.reſcripto.§.ſi quis accuſatorem.ff.de mune.
& bon.quod non ſolùm procedit in publicis criminibus,
ſed etiam in priuatis delictis,l.ſi.ubi pulchrè Alberi.ff.de
in ius uocan.facit tex.in c.j.ut eccl.benefi.& tradit Bart.
in extrauagan.ad reprimendum.in uerbo,per accuſatio-
nem.& ſicut † quilibet admittitur ad teſtificandum, 4
qui non reperitur prohibitus, l.j.de teſti.ita admittitur
quilibet † ad accuſandum,qui à lege non prohibetur,gl. 5
in rubri.C.qui accu.non poſſunt:cum ſimilibus:de quibus
per Hypp.in conſil. lxxxiiij.col.j. non tamen ita paßim,
& ita facilè cuipiam accuſare permittitur : quandoqui-
dem oporteat quemlibet † accuſatorem ſe ad pœnam ta- 6
lionis inſcribere,lege duodecim tabularum hoc dictante.
§.pœna inſtit.de iniur.& l.ſi cui.ff. de accuſa. & l.fin.
C.eod.quod etiam à lege canonica permittitur, viij.q.iiij.
cap.j.& c.quiſquis.ij.q.ultima.imò † accuſator, & ac- 7
cuſatus debent detineri in pari cuſtodia,d.l.j.in.C.de accu.
& l.iij.ad l.Iuliam maieſta.& tradit Bar.infrà in ij.col.
Eſt uerum † quòd Guid.de Suza.in l.fin. de accu.dicit: 8
quòd ſæpe uidit peti,q, accuſator in carcerem detrudere-
tur unà cum ipſo accuſato : tamen hoc nunquam de con-
ſuetudine ſeruatum fuit.& iſtud eſt etiam de mente Bar.
& Albe.in d.l.fin.& ſubdit Albe. quòd de conſuetudine
amplius non fit † inſcriptio,tamen hoc nedum à lege an- 9
tiqua,ac media iuris prudentia † & lege cæſarea ſtatu- 10
tum eſt : ſed etiam à lege pontificia:& hæc eſt potißima
ratio, quòd ex parte accuſatoris, ad crimen publicum
perſequendum,Procurator conſtitui non poteſt : & non
ab re dicit Alberi.in l.in priuatis.ff.ad Turp. quòd † in 11
hiſce caſibus,in quibus non habet locum pœna talionis,
non procederet §.noſter.quod non puto uerum, & ma-
ximè,

Digitized by Google

12 xime, quia in caſibus, † in quibus proceditur per uiã in-
quiſitionis, ſeu denuntiationis, de quibus per Bartol. in l.
ij §. ſi publico. ff. de adulte. & in extrauaganti ad repri-
mendum, in uerbo, per inquiſitionem. & in uerbo, per de-
nuntiationem. non procederet huiuſcemodi §. Et tamen
ipſemet Alber. in d. l. ſeruum quoq; §. publicè. col. vj. uult
13 † quòd etiam ex parte inquirentis, ſeu denuntiantis pro-
curator conſtitui non poßit: cuius ſententiæ adſtipulatur
uulgaris regula. § affinitatis. inſtit. de nupt. & l. ſi non lex
Aelia Sentia. ff. de hæredi. institu. Eſt uerum quòd Ioan-
nes de Anania in ſuo conſil. j. refragari uidetur opinioni
Albe. in d. l. ſeruum. §. publicè. Crebrior tamen & ſolidior
cenſetur ſententia Alber. tum quia accuſator, & accuſa-
tus non debent ad imparia iudicari: tum etiam quia ex
parte denuntiati, & inquiſiti procurator ad crimen pu-
blicum perſequendum conſtitui non poteſt: ergo nec ex
parte inquirentis ſeu denuntiantis per illud uulgare, non
debet actori licere, quod reo non permittitur. Secundò
14 præmittendum eſt, † quòd publicum iudicium poteſt tri-
pliciter ſumi: ſcilicet ſtrictè, largè, & largißimè, ut Bald.
Angel. & Imola dicunt in l. j. ſuprà eodem. In hoc tamen
tex. ſecundùm Ang. & Imolam, capitur ſtrictè, & dicitur
ſtrictè publicum iudicium, ubi lege cautum eſt, quòd ſit
publicum, & in hoc publico intelligitur etiam l. infamem.
eodem titu. & l. qui publico. ff. de accu. & in hoc publico
15 iudicio, † ubi eſt certa, & determinata pœna, habet lo-
cum pœna talionis, Vt tradit Alber. in l. priuatis. ff. ad
16 Turp. † & ille qui deſiſtit ab accuſando, & perſequen-
17 do crimen publici iudicij, † incidit in Turpillianum: quod
ſolùm uendicat ſibi locum in crimine publico, l. j. C. ad
18 Turpil. & l. ſi quis repetentes. §. fi. ff. ad Turpil. † Sunt
tamen

tamen quædam publica iudicia, in quibus quis punitur ex=
tra ordinem, & pœna pecuniaria, ut in l.j. infrà ad l. Iu=
liam de anno. & l.j. ad l. Iuliam. de ambi, & in alijs ca=
ſibus, de quibus per Alber. in d. l. in priuatis. & in qui=
bus probabiliter poſſet dici, non habere locum huiuſa
cemodi §. ſed infrà dicam. Tertiò præmittendum eſt.
† quòd licet tex. loquatur de publico iudicio, tamen ſe= 19
cundùm communem opinionem, habet etiam locum in pri
uato, ubi imponitur pœna corporis afflictiua: & ſcien=
dum eſt, † quòd delictorum priuatorum, quædam ſunt 20
nominata, & quædam innominata. Nominata enim ſunt
furtum, iniuria, & rapina: † ut in caſu l. ſi quis ex do= 21
mo. ff. ui bonorum raptorum. Et de his priuatis delictis
† nominatis loquitur titulus de priuatis delictis. † In= 22
nominata autem ſunt illa, de quibus in titul. de extraord. 23
crimin. † & in his delictis in quibus pœna non eſt deter= 24
minata à lege, non habet locum pœna talionis: ſed accu=
ſans punitur extra ordinem: quia etiam in his priuatis
delictis proceditur extra ordinem, l. fin. de priua. delic. &
l. in priuatis. ff. ad Turp. † Nec habet locum pœna Tur= 25
pilliani, de qua in l. iij. §. fi. ff de præuarica. Quartò, &
ultimò præmittendum eſt: quòd in hac materia ſunt plu=
res tex. qui uidentur diuerſimodè loqui, & primò text. in
l. j. ff. an per alium cau. appella. qui loquitur in principio,
† quòd in criminalibus cauſis, alius pro alio non poteſt 26
appellare: † tamen appellatione criminis tam priua=
tum quàm publicum, & tam leue, quàm graue contine= 27
tur, iuxta l. leuia. infrà de accuſa. Tamen ille tex. in uer=
bo, ſin autem, loquitur de cauſa capitali, † cuius appella= 28
tione ſtrictiſſimè uenit pœna ſanguinis, l. tranſigere. C.
de tranſact. Strictè uerò pœna damnationis in metallum,

&

& deportationis,l.exilium.ff.de interdic. & relega. Et
29 tamen eſt ualde dubium,an tex.noſter habeat locum † in
relegatione, quæ largè dicitur pœna capitalis, l.licet. ff.
30 de uerbo.ſignifi.† Item tex.in l.ſeruum quoq;.§.publicè.
de procura.tradit pro regula, quòd in cauſis capitalibus,
defenſio datur. Ergo uidetur innuere,quòd poßit admitti
31 procurator:imò tradit pro regula, † quòd ubi abſens po=
teſt condemnari in criminalibus,ibi admittitur procura=
tor. Et tamen in hoc tex. Iuriſconſultus uidetur innuere,
quòd poßit ferri ſententia in abſentem:dum dicit,ſenten=
32 tiam differant: † & ideo iſte tex.reſtringitur ſecundùm
Angel.& Imol.hic in ſententia annotationis bonorum.
de qua uide practicam Bar.in l.j.ff.de requi.reis. Eſt &
33 alius † tex.in l.ij.C.de procu.qui uidetur innuere, quòd
ſolùm in cauſis pecuniarijs poßit conſtitui procurator:
& tamen alia iura uolunt, quòd ubi agitur de pœna re=
motionis ab ordine alicuius dignitatis,quæ eſt minor pœ=
na relegationis,iuxta l.j.ff.de iniu.uel de pœna interdi=
ctionis loc.uel patrocinij, iuxta l.mos. ff. de pœnis. quòd
poßit admitti procurator. Et propter iſta iura, quæ ui=
dentur adinuicem contraria, hæc materia difficilis reddi=
34 tur,quæ quidem infrà concordabo. † Aduerte tamen dum
ſuprà dixi,quòd in delicto priuato,non habet locum pœ=
na talionis:ut declarat Albe.in l.in priuatis,ff.ad Turpil.
quia in contrarium uidetur caſus in l.fin. de priua.delict.
dum dicit,nec cogendus erit in crimine ſubſcribere. Quē
tex.ponderat ibi Albe.& in l.fin.C.de iniur. conſidera ſi
dici poteſt,quòd iſta iura loquãtur de ſubſcriptione par=
tis,quæ profitetur ſe uelle perſeuerare in accuſatione:de
qua per Bartol.in l.ſi cui.ff.de accu. Vel dic melius,quòd
habet locum ſubſcriptio: ſed non quaſi ſit iudicium pu=
blicum,

blicum, ut dicit pulcher tex. in l. fin. ff. de furtis. Quia ta-
lis ſubſcriptio fit ad pœnam extraordinariam imponen-
dam arbitrio iudicis, ut traditur in c. ſuper his. de accu-
ſa. & declarat Albe. in d. l. fin. Summa hunc text. & eum
diuide, ut hic per Bart. cum quo tranſeunt Benedictus
Plumbinius, & Imola hic. Alio tamen modo eum ſummat
Angelus hic. & diuidit ut per eum: ſummarium placet,
diuiſio autem minimè. Nam dubium faciebat in hoc text.
primò regula, quæ habet, † quòd per locum à ciuilibus 35
ad criminalia arguitur, l. abſentem. ubi gloſ. Iacobus de
Aretina, Petrus, & cæteri. ff. de pœnis: † ſed in ciuilibus 36
admittitur procurator, & ante litem conteſtatam, &
poſt: ſiue agatur ciuiliter ex contractu, uel quaſi: ſiue
agatur de crimine ciuiliter. De primo, eſt text. in l. j. §.
uſus. de procur. De ſecundo, eſt tex. in c. tuæ. in fin. de pro-
cur. Secundò faciebat dubium in hoc text. nam cauſa fa-
mæ, & cauſa uitæ æquiparantur, l. iuſta. de manu. uindi.
& l. fin. ff. quod metus cauſa. † Sed in cauſa famæ inter- 37
uenit procurator, l. furti. §. qui alieno. ff. de infa. imò in-
tereſt ipſius rei conuenti, quòd poſſit conſtitui procura-
tor: quia quando procurator condemnatur, nec ipſe, nec
dominus infamatur. Tertiò faciebat dubium: nam ille qui
proſequitur appellationem accuſati, uel inquiſiti con-
demnati, allegat cauſam cauſæ: † & tamen inuito reo 38
quis poteſt appellare, l. non tantùm. de appell. & l. adie-
ctos. C. de appella. † Imò poteſt quis abſentem defende- 39
re, l. ſi non defendatur. ff. de pœnis. & l. ij. infra de cuſtod.
reo. Item, quis poteſt ſine metu pœnæ talionis in crimine
publico, & capitali paciſci, & tranſigere. l. fin. de præua.
& l. j. de bonis eorum, qui ante ſenten. ſibi mort. conſci.
† Si ergo quis poteſt appellare inuito reo, & poteſt 40

c tranſi

Digitized by Google

tranſigere ſine metu calumniæ, ſiue ſit accuſator, ſiue reus: quare non debet poſſe conſtitui procurator? Primæ rationi dubitandi reſpondetur, quòd illa regula procedit, ubi eſt eadem ratio, & ubi contrarium expreßè non reperitur: & ideò dixit ſingulariter Romanus in ſingul.
41 ſuo.dclxxxviij. † quòd dilationes induciarum, quæ dantur reo per auc. offeratur.C.de litis conteſt. non dantur
42 in criminalibus: hinc eſt, † quòd ſi quis uulneretur à pluribus, & ab uno mortaliter, ſi moriatur, omnes puniuntur pœna l.Aquil.l.item Mela. ff.ad l. Aquil. Et tamen non puniuntur pœna homicidij ſecũdum Anch.in conſil.cxvj. & Alexan. in conſil.xvj. uolu.j. Secundæ rationi dubi-
43 tandi reſpondetur, † quòd l.iuſta, loquitur quantum ad cauſam manumißionis: quia ſicut iuſta manumißionis eſt cauſa, ubi ſeruus dominum liberauit periculo uitæ, ita & periculo infamiæ: item illa regula procedit in bonis uiris, l.iſte quod. ff. quod met. cauſa. Sed apparent rari nantes in gurgite uaſto: non autem procedit in delinquentibus: iuxta illud, Oderunt peccare boni, uirtutis amore, oderunt peccare mali, formidine pœnæ: uel dic, quòd cauſa famæ, æquiparatur cauſæ criminali, ubi agitur ciuiliter: quia utroq; caſu poteſt interuenire procurator: uel dic, quòd ibi infamia uenit in conſequentiam, & iſto caſu admittitur procurator: ſecus ſi principaliter: gloſ. in l.non ſolùm.in §.fina.in gloſ.penulti. nam ſi admittatur procurator, ipſe non infamatur, d.§.quòd alieno.nec etiã dominus. Tertiæ rationi dubitandi d.l. non ſolùm. uno modo reſpondet Alberi.in d.l.ſeruum quoq; §.publicè.ff. de procura.& dicit, quòd ille text. procedit ex quadam coniunctione, quæ eſt inter homines. Alio modo reſpondet Bart.in d.l.non tantùm. circa fin. quòd ille text. loquitur

quitur ubi reus eſt incarceratus: ſed prima ſolutio Albe. non concludit: quia attenta illa coniunctione, deberet etiam poſſe conſtitui procurator: non facit etiam opin. Barto. quia text.in l.j.ff.an per alium cau. uult abſolutè quòd in cauſa appellationis capitali,non admittatur procurator. Tu reſponde alio modo, † quòd text.in l.non tantùm. uidetur ſolùm loqui de actu appellationis, non autem de ipſius proſequutione:& hoc probatur in l.adictos.C.de appel.& ratio poteſt eſſe: quia ſi laberetur tempus ad appellandum datum, inferretur præiudicium ipſi reo irreparabile: quia deberet decapitari.facit text. in l.ſi quis filio exhæredato.§.hi qui. ff.de iniuſt.rupt. irri.teſt. Vltimæ rationi dubitandi reſpondetur,quòd permittitur alicui,ſiue ſit accuſator,ſiue reus, redimere ſanguinem ſuum per tranſactionem:non tamen licet conſtituere procuratorem: † & ideò uidenda eſt ratio,quare ſit,q. accuſator non poßit conſtituere procuratorē: ut ſequamur ordinem iuriſconſulti hic: & Bartol. aßignat hic tres rationes,ut hic per eum. Tu aduerte circa primum,inquantum Bart.dicit,quòd ſi uera eſſet ratio Butr. quòd quis poſſet conſtituere procuratorem uindicando ſuam,uel ſuorum iniuriam.arg.d.l.licet.quia poteſt replicari,quòd ille text.procedit,ubi quis agit actione populari,& principaliter:uel ſaltem æquè principaliter,quòd ſequitur intereſſe priuatum,ſicut publicum: Etſi dicatur prout dicit hic Imol. col.xv. quòd ſaltem lite conteſt. in actione populari,deberet admitti procurator.l. ſi cui.§.j. de uerb.ſignifi.& tamen text.noſter dicit abſolutè, quòd ad crimen publici iudicij perſequendum,fruſtrà interuenit procurator: ergo & antè,& poſt lit. conteſt. replicari poteſt,quòd non eſt abſurdum reſtringere text. in l.

c 2 ſi cui.

Digitized by Google

ſi cui, ut non procedat, ubi agitur principaliter ad uindictam publicam, ex crimine publico. arg. gloſ. in l. crimine. in uerbo, quidam. C. qui accuſa. non poſſ. attento maximè, quia in his criminibus publicis, reperiuntur multa ſpecialia, ut ſuprà dixi. Et ſi iterum dicatur, aduerte quia text. noſter procedit etiam in crimine priuato, dico quòd eſt ualde dubium, an iſte text. locum habeat in crimine priuato: & infrà demonſtrabo quòd ſolùm habeat locum in crimine publico, reſpondendo ad l. fin. C. de iniur. alio modo quàm faciant mod. in d. c. ueniens. de accuſa. & quòd hæc ratio ſit uera, innuit text. dum dicit, quòd fruſtrà interuenit procurator: qui innuit, quòd ex quo eſt crimen publici iudicij, ad cum perſequendum non poteſt interuenire procurator: & ita intelligunt tex. hunc mod. Senenſes, in d. c. ueniens. in v. col. uerſi. circa primum. & in uer. ſexta ratio: ſed iſte intellectus non eſt tutus, quia
46 text. poſteà ſubdit, & multò magis ad defendendum: † & tamen in actione populari, ex parte rei poteſt admitti. l. qui populari actione. ff. de popu. actio. Secunda ratio eſt, ex parte accuſatoris, quæ eſt uerior cæteris: quòd ideò non poteſt accuſans conſtituere procuratorem, quia tenetur ſe ſubſcribere ad pœnam talionis: quæ ratio probatur in c. tuæ. de procurato. & cum hodie iſta ratio ſit abolita per generalem conſuetudinem, uidetur quòd poſ-
47 ſit defendi hæc opin. † quòd ex parte accuſatoris non
48 poßit interuenire procurator †, quia correcta ratione legis, cenſetur correcta ipſa lex. gloſ. in l. j. de legi. tuto. & ſi dicatur prout dicit Aret. in l. ij. in iij. col. in uerſi. circa tertium requiſitum. de uulg. & pupil. quòd licet ſit correcta ratio legis, remanet tamen lex fundata in authoritate. facit gloſ. ſecundùm eum, in l. liberos. ad fin. ff. de mino.
Digitized by Google

mino. & id quod dicit Bartol. in l. cùm hi. §. tranſactionem. de tranſact. quæ iura uolunt, quòd licet tollatur ratio ſolennitatis introducendæ in alienatione rei eccleſiaſticæ, uel in tranſactione alimentorum, non tamen ceſſat ſolennitas: quia dico, quòd id, quod dicitur quòd correcta ratione legis, cenſetur correcta ipſa lex, procedit ubi ratio eſt generaliter correcta, ſecus ſi ſit correcta in aliquo caſu: quia tunc non ceſſat legis diſpoſitio. Ita intelligitur text. in l. j. in fin. de mino. ubi, licet reperiatur aliquis minor, qui bene gerat negotia ſua, tamen iura loquentia de minoribus, non ceſſant in tali crimine: † nec aliquid facit gloſ. in l. liberos. ff. de capi. dimi. imò facit pro gloſ. in d. l. j. de legi. tuto. quia gloſ. ibi ſentit, quòd ſi illa imaginaria uenditio, de qua ibi fuiſſet cauſa illius capitis diminutionis, q. iſto caſu eſſet correcta ipſius legis diſpoſitio: ſed ubi erant duæ rationes, licet una ſit correcta, non cenſetur correcta lex, §. affinitatis. inſtit. de nupt. Et retenta iſta opinione, infertur, quòd ſiue procedatur per uiam accuſationis, ſiue per uiam exceptionis, uel alio quouis modo, ex parte accuſatoris inquirentis, uel denunciantis, aut excipientis, poteſt interuenire procurator: licet contrarium ſentiant communiter interpretes hic, cum alijs copioſè relatis per moder. Senenſes, in d. c. ueniens. de accu. in ulti. char. Infertur ſecundò quòd non eſt tantum dubitandum, an poßit conſtitui procurator ad libellandum tantùm, uel ad litem conteſtandam, uel ad excipiendum, ut infrà per Bartol. Angel. & Imol. ubi dicemus: Tertiò infertur, quòd in his caſibus, in quibus non habebat locum pœna talionis, de quibus per gloſ. Bartol. & alios in l. ſi cui. infrà de accuſa. & in l. qui crimen. C. qui accuſa. non poſſ. & per Bartol. in l. ij. §. ſi public. infrà de adul. po- 49

Digitized by Google

terat conſtitui procurator, quia ceſſabat ratio pœnæ ta-
lionis. de qua in d.c. tuæ. de procur. & in l.ij.C. qui accuſ.
non poſ. Et ſi quiſpiam ſubtiliter diceret, licet ceſſet illa
ratio, militant tamen aliæ rationes, & maximè illa, quòd
ipſe principalis magis accuratè, & diligenter defendet
ipſam cauſam: quia dico, quòd illa habet locum, ubi prin-
cipalis poſſet ſubire capitis periculum. l.j.C. ad leg. Cor.
50 de falſ. de quo tamen dicã plenius infra. † Sed tota difficul
tas conſiſtit in indagando rationẽ, quare ex parte rei non
poßit interuenire procurator: Et Bart. hîc uidetur tra-
dere quatuor rationes: & duas alias tradit in extrauagan-
ti, ad reprimendum, in uerbo, legitima. quas refert hîc Imo.
col.xv. & duas tradit Speculator, relatas hîc per Imo. &
do. Benedictus Plumbinius, colum.xj. & has rationes, &
dicta Imol. referunt moderni in d.c. ueniens. col.iiij. de ac-
cuſa. Veritas conſiſtit in tribus rationibus adductis hîc
per Bartol. & licet omnes improbent, prima defendi ta-
men poteſt, quòd mens gloſ. hîc fuit dicere, quòd ſicut
ſententia capitalis, non poteſt ferri in abſentem, non poſ-
ſit etiam ferri in procuratorem: & ſi dicatur, ex quo non
poteſt ferri in procuratorem, quia non deliquit: poterit
51 ferri in ipſum dominum. l. fin. in uer. † ſin autem iudice
contra eum probaturo, C. de iniur. replicari poteſt, quòd
ille text. procedit in delictis lenioribus, ſed in crimine pu
blici iudicij, in quo uenit imponenda pœna capitis, ſicut
non poteſt ferri ſententia contra procuratorem, qui non
deliquit, non poteſt etiam ferri contra abſentem: quia ra-
tio non patitur, ut in graui delicto abſens condemnetur.
ut dicit text. in l.j. de requiren. reis. & ſi quiſpiam dice-
ret hoc modo declarando. Hæc ratio erit eadem cum ra-
tione Bartol. dicatis, quòd ideò non poteſt conſtitui pro-
curator,

curator, quia iudicium poſſet reddi eluſorium: quia ui-
dens aliquis ſe poſſe condemnari, confugeret ad eccleſiam
diui Antonij, & conſtitueret procuratorem: quia dico,
quòd eſt eadem ratio indubitanter: non autem Bartol. &
communiter tenetur, ne delicta remaneant impunita. Sed
contra eam ultra alios opponitur. † Primò, uidetur quòd 52
licet executio ſententiæ non poßit reddi eluſoria, non po-
teſt conſtitui procurator: probatur in d.c.ueniens. de ac-
cuſa. ſecundùm Areti. ibi. Nam ibi executio ſententiæ non
poterat, ut dixi, reddi eluſoria: † quia depoſitio ab offi- 53
cio, & beneficio, de qua ibi, trahit ſecum executionem:
& tamen prohibetur conſtitui procurator: & tamen at-
tenta ratione Bartol. ubi iudicium non poteſt reddi elu-
ſorium, deberet admitti procurator. Secunda obijcitur dif
ficultas, nam ex crimine, propter quod uenit imponenda
pœna relegationis, iudicium non poteſt reddi eluſorium:
quia poteſt ferri in abſentem, l. abſentem. ff. de pœnis: &
tamen Bartol. infrà, in iij. col. uult, quòd in cauſa relega-
tionis, nõ poßit conſtitui procurator: & tamen debet poſ-
ſe conſtitui: ex quo iudicium non poteſt fieri eluſorium,
† cum abſens poßit relegari. Tertia obijcitur difficultas, 54
† nam ille qui in crimine ſemel comparuit in iudiciò, ſi 55
posteà ſe abſentet, licet uerè ſit abſens, c. comparati. de
appella. tamen iuris interpretatione uidetur præſens: pro
batur ex notatis in l. fina. ff. de in integ. reſtitu. titulo ge-
nerali, ubi ſententia lata contra eum, qui non dimittit pro-
curatorem, dicitur lata contra abſentem: ſecus ſi contra
eum, qui procuratorem conſtituit: † Primæ difficultati 56
reſpondetur, quòd eſt uerum, quòd in c. ueniens. executio
non potuiſſet reddi eluſoria: quia ſententia illa trahit ſe-
cum executionẽ: ſed bene potuiſſet reddi ſententia eluſo-

riа,ſi potuiſſet conſtitui procurator: quia in i
potuiſſet ferri ſententia, nec etiam in illum re
tem: per regulam l.abſentem ff.de pœnis. Secu
cultati reſpondetur, quòd uerior opin.eſt, ut dic
57 frà,† quòd in cauſa relegationis poßit conſtitu
rator.per text.in l.ſeruum quoq;.§ publicè.ff.d
Tertiæ difficultati reſpondetur, & fateor, quòd
dimittit procuratorem, dicitur præſens iuris int
58 tione:† ſed in cauſis grauibus, requiritur præſen
non autem interpretatiua, per regulam d.l. abſe
de pœnis. Et ſic habes defenſatum communem r
ab impugnationibus Aretij, in d.c. ueniens. in xi
accuſa. quicquid dicant repetentes ibi in iiij. col.
cunt, quòd nulla concludens ratio poßit aßignari.
tia, & ultima datur ratio per Bartol. hîc, tam e
rei, quàm accuſatoris: quòd ipſe principalis, magi
ratè, & diligenter defendet cauſam ſuam: quæ ra
59 cundùm Bald. Angel. & Imo. hîc, fuit † gloſ. in l.n
lùm. in fin. ff. de procura. licet repetentes in d.c. u
uer. quinta ratio. dicant, quòd in libro ſuo illa gl. h
dicit: ſed decipiuntur in hoc. Nam hæc ratio uide
dubitabilis, ſecundùm Imo. hîc, & poſt eum moder.
ueniens. Quia ubi poteſt procedi contra abſente
poteſt interuenire procurator: l.ſeruum quoq;.§. p
cè.de procu. Et tamen etiã in iſto caſu militat ratio,
quis accuratius, diligentius, & fidelius cauſam ſuam
60 tur: † & ſi dicatur, quòd in caſu §. publicè. ſecun
intellectum Bartol. infrà non admittitur procurator,
quam procurator, ſed tanquam excuſator, & inſtruc
qui ſolùm poteſt prodeſſe abſenti, non autem nocere:
tè iſta ſolutio confunditur per illum text. dicentem, q

Digitized by Google

*uis allegantem innocentiam debere admitti: quæ uerba
innuunt, quòd etiam tanquam procurator admittatur, qui
poteſt prodeſſe, & nocere dominō. c. ij. de confeſ.* Et ideò
*conſidera, ſi poteſt alio modo intelligi text. noſter, & ille
text.* Nam *in hoc text. dicitur, † quòd ad crimen publici* 61
*iudicij perſequendum, fruſtrà interuenit procurator, mo-
do dicitur in l. reos.* C. *de accuſa. quòd leges publicorum
iudiciorum, reos permittunt in capitalibus cauſis, etiam
per procuratores defendi: dico quòd ille text. eſt intelli-
gendus, ubi rei ſunt abſentes ex iuſta cauſa: & uidetur
quòd tunc ſit admittendus procurator.* Et *in his terminis
ex mente* Ang. *quem nullus hic refert, poteſt intelligi ille
text. dum dicit, quòd ordinarium, & æquum eſt, quemli-
bet debere admitti ad indagandam innocentiam, & ſic ad
allegandum cauſas abſentiæ: text. uerò noſter loquitur,
ubi quis latitat, & non uult comparere, licet poßit: iu-
xta l.* Fulcinius. *§. quid ſit latitare. ff. ex quibus cau. in poſ-
ſeatur: & ita intelligitur text. hic, & hoc modo poſſet
inferri, † quòd abſens ex iuxta cauſa in criminalibus poſ-* 62
ſet cōſtituere procuratorem, ſecus tamen in latitante. Eſ-
*ſet tamen magna reſtrictio ad iura dicentia, quòd in cri-
mine capitali non admittatur procurator, quæ ſunt plura,
ut dixi: ſed poſſet replicari, quòd æquum eſt regulam fal-
lere, ubi æquitas hoc ſuadet, l. ij. §. item uarus. de aqua plu.
arc. ſed tenendo communia, poteſt dici, q̄ ideò non poteſt
admitti procurator quando proceditur contra abſentem,
quia poſſet ei fieri maius præiudicium, ex quo abſens po-
teſt damnari: & ideò æquitas ſuadet, † quòd iſto caſu* 63
*non admittatur procurator. arg. in l. exigendi. §. fi. cum ibi
not.* C. *de procur.* Et *ſi quiſpiam ſubtiliter diceret in caſu
l. ſic diu.* C. *de procur. & in caſu l. lex* Cornelia. *§. conſti-*

64 tutum. † & in extrauag. ad reprimen. in uerbo, legitime
poteſt ferri ſententia in abſentes, ergo, poteſt interuenire
procurator: dico, quòd l. non conſiderauit tantùm præ-
iudicium in illis caſibus, ex quo uoluit, quòd poßit ferri ſen
tentia cõtra abſentẽ: patet in crimine læſæ maieſtatis, ubi
admittuntur etiam teſtes famoſi. Tertia datur ratio,
quia ſi admitteretur procurator: reus, uidens ſe poſſe con
demnari, non compareret: ſed hac ratione attenta, idem fa-
ceret aliquis, ubi uocaretur in ſeruitutem: & tamen poteſt
conſtitui procurator: & ideò moder. in d. c. ueniens. dicunt
non poſſe aßignari concludentem rationem: & tamen in
col. xxx. in xv. q. dicunt, quòd quidam aßignant hãc ratio-
65 nem: † & ideò in cauſa criminali, nõ poteſt conſtitui pro-
curator quia iudex ex inſpectione in faciem, & in perſo-
nam rei: qua trepidatione, & quo colore, & uultu lo-
quatur accuſatus, uel inquiſitus, melius cognoſcet, l. ex er-
go uoluit, q. in cauſa tanti præiudicij, non debeat admitti
procurator, ut cauſæ ipſæ melius innoteſcerent, & liqui-
darentur: & hanc rationem poſuit hic Imo. in effectu col.
xv. & Albericus in d. §. publicè. in x. col. in uer. Sed quid
ſi audita cauſa. & clarius Areti. in d. c. ueniens. & pro iſta
ratione, iudicio meo, eſt text. expreſſus, in c. tuæ. de procu.
& eò maximè, quia procurator, agẽdo cauſam negligẽtius
præiudicaret Reipublicæ: ſed iſta ratio, licet concludat
ex parte rei, non tamen concludit ex parte actoris: qui
non tenetur amplius ad pœnam talionis. Et ideò conſide-
ra quòd lex, quantum poteſt, uidetur reſtringere faculta-
tem accuſandi, l. ſi cui. infrà de accuſa. & l. fin. eod. tit. ibi,
innocentiam feriamus: & ideò ubi quis uult accuſare:
66 † lex uult quòd ipſemet accuſet, & ubi accuſauit, ſi deſi-
ſtat, afficit eum pœna, de qua in l. iij. §. fin. de præuar. Et
hoc

Digitized by Google

hoc facit, ne aliquando contingat innocentes damnari, d. l. ſi. ibi, ne innocentiam feriamus: nimirum ergo ſi non uult quòd accuſator poßit conſtituere procuratorem: ex parte uerò rei, quia cauſa eſt magni præiudicij, adeò † quòd 67
reus in cauſis criminalibus, ſuis defenſionibus renunciare non poteſt: gloſ. in l. pactum inter hæredem. ff. de pact. ideò uult quòd nõ poßit procuratorem cõſtituere: attento maximè, quia etiã intereſt Reipublicæ: ut uterq;, tam accuſans, quàm accuſatus, compareat coram iudice, ut poßit dignoſcere, quo uultu, & quo colore, & qua animi trepidatione loquatur. iuxta l. iij. ff. de teſtib. & ſecundum Bartol. ad finem huius §. uidetur quòd interſit etiam Reipublicæ, ut accuſans ipſe etiam compareat: & ſic iungitur quodammodo fauor publicus, cum priuato: ut pulchrè declarat Aret. in d. c. ueniens. col. xij. ſed iſta ratio fauoris publici non tantùm cõſideratur, quãtum præiudiciũ ipſius rei conuenti: patet, quia ubi accuſans, uel accuſatus ſuſpicabitur ſe poſſe condemnari, uterq; poteſt tranſigere, & ſic ſanguinem ſuum redimere: & ſic iſto caſu non procedit titulus de præuari. nec procedit l. in fiſci cauſis. ff. de iur. fiſ. ut eſt caſus in l. j. in fin. de præuar. † & quòd lex 68
magis conſideret præiudicium ipſarum partium, quàm Reipublicæ: probatur in l. j. de requir. reis. ubi lex uult quòd in caſu graui, abſens non poßit condemnari: & ex quo uult, quòd abſens non poßit condemnari propter grauitatem cauſæ: uult etiam quòd nõ poßit interuenire procurator, propter grauitatem cauſæ: quia iſta duo procedunt à pari. Primò nota ex hoc tex. q. ad crimen publicum perſequendũ, fruſtrà interuenit procurator: & eſt aduertendum: † quia omnia iura loquuntur in criminibus 69
publicis, ut probatur in l. tunc conuenit. C. de accuſa.

& in

& in l.de fide.C.ad l.Cornel.de falſis. & in l.ij.C. qui
70 accu.non poſ. † & ideò Angel.hîc in iiij.col.fuit in iſta
opin.quòd ubi crimen eſt publicum:ſiue poßit ferri ſen-
tentia in abſentem,ſiue non:ſiue poßit imponi pœna cor-
poralis, ſiue pecuniaria: quòd in crimine publici iudicij
non poßit interuenire procurator: & pro iſta opin.An-
gel.multùm ſtringit text.hîc in fin.qui uidetur præſuppo-
nere quòd hîc poßit ferri ſententia,& reſtringere iſtum
text.ad ſententiam annotationis bonorum:ut dicunt Ang.
& Imol.magna eſſet reſtrictio:quia appellatione ſenten-
tiæ,ita poteſt includi ſententia cauſæ principalis:ſicut an-
notationis bonorum:& ſuadetur iſta opin Ange.quia ita
dicitur publicum crimen,illud quod non eſt capitale:ſicut
illud,quod eſt capitale:quia publicorum iudiciorum,quæ-
dam ſunt capitalia,quædam non capitalia: l.ij ſuprà eod.
Ergo text.iſte debet intelligi de utroq; crimine:facit pul-
cher text.in l.cum de lege.ubi Aret.ff.de teſta.& ſuade-
71 tur hæc opinio Ang. † quia crimina publica,habent ne-
ſcio quid ſpecialitatis: quod non habent crimina priua-
ta: probari uidetur in l.fin.de furt.ut dixi ſuprà. Contra-
rium tamen tenet Imol.hîc, quem ſequuntur formaliter
moder.in d.c.ueniens.in ij.membro.in j.q.in viij.col. qui
adducunt poſt Angel.& Imol.hîc tres text. & primo l.
iij.ubi ſena.uel clari.quòd procur.ubi planè probatur,
quòd etiam ſunt quædam crimina priuata: quæ per pro-
72 curatorem exerceri non poſſunt: † ad idem facit tex.in l.
j.C.ut tam ciui.quàm cri.cau.iuncto principio cum fine.
Nam ibi in principio fit mentio de furto, quod clarè eſt
priuatum delictum:& tamen dicitur in fine quòd accuſa-
tione inſtituta contra officialem,finito officio debet cau-
ſam ipſam per ſe perſequi:non autem per procuratorem.

Et

Digitized by Google

†Et ſuadetur etiam per tex.in l.j.an per aliũ cau.app.qui 73
text.facit differentiã:an cauſa ſit pecuniaria,uel capita=
lis:& in capitalibus uult quòd nõ admittatur procurator,
ſecus in cauſis pecuniarijs:& tamen in capitalibus l.illa
non diſtinguit publicum crimen à priuato: † ſed tu ad= 74
uerte quia Angel.non negat quin §.noſter habeat locum
etiam in priuatis criminibus: ſed uult quòd in crimine
priuato fiat diſtinctio: an ſit capitale,uel non:ſed nõ uult
quòd iſta diſtinctio fiat in crimine publico: quia ita di=
citur propriè crimen publicum,ubi imponitur pœna pe=
cuniaria: ſicut ubi imponitur pœna capitalis: & multa
ſunt ſpecialia in ipſis criminibus publicis,contra Angel.
† tamen uidetur caſus in d.l.& tunc conuenit.C.de ac= 75
cu.qui propriè uult quòd in criminibus publicis,ubi cau=
ſa depoſcit inſcriptionem,non poßit interuenire procura
tor;ſecus in pecuniarijs cauſis,ut ibi ſubdit tex.Tota igi=
tur difficultas reducitur ad hoc:an in criminibus publicis,
in quibus imponitur pœna pecuniaria,ſit neceſſaria in=
ſcriptio: & iura abſolutè dicunt quòd in criminibus pu=
blicis ſit neceſſaria inſcriptio, nec diſtinguunt capitalia
à non capitalibus. Prima ergo ex prædictis datur am=
pliatio ad hunc tex. † ut procedat nedum in delictis pu= 76
blicis: uerumetiam in delictis priuatis. Secunda datur
ampliatio,ut procedat etiam in crimine quaſi publico:
† & ſic in crimine ſuſpecti tutoris: quod eſt quaſi pu= 77
blicum.l.iij.§.cõſequens.ff.de ſuſp.tut. † Nam, ſi agatur 78
ut tutor debeat principaliter puniri,non admittitur pro=
curator,ut plenè per Imo,hic in vj.col.ubi plenè dicam:
ſecus tamen ſi ageretur,† quòd principaliter remouere= 79
tur à tutela: quia licet poſſet contingere quòd puniatur,
tamen attenditur id quod principaliter agitur: ut hic

plenè

*plenè per Imo.& probatur ultra eum: quia reo exiſten-
te non ſoluendo, poſſet imponi pœna corporalis, l. ſi. de in
ius uoc.& l. ſi quis id quod. §. in ſeruos. ff. de iuriſd. omn.
iud. Tertia datur ampliatio ad hunc text. ut etiam pro-
80 cedatur, † ubi proceditur per uiam inquiſitionis: quia
inquiſitio de iure ciuili ſuccedit loco accuſationis: l. ij §.
ſi publico. ff. de adult. ſecus tamen eſt de iure cano. ubi non
agitur de pœna ſanguinis. c. ſententia. ne cler. uel mona.
& tradit Alber. in l. ſeruum quoq;. §. publicè. in vj. col.
in uer. Item eſt caſus ſatis notabilis. ubi etiam ultra alios
Andr. de Piſis.& Bald. ff. de procura.& idem tenet Bar-
tol. in d. l. ſi cui. §. j.& hæc ampliatio de plano procedit,
ubi illa pœna, quæ imponitur per uiam accuſationis, im-
ponitur etiam ubi proceditur per uiam inquiſitionis.
81 Quarta datur ampliatio † ut etiam procedat, ubi op-
ponitur de crimine per uiam exceptionis ad finem pu-
niendi: quia iſto caſu non poteſt interuenire procurator.
ſecundùm moder. in d. c. ueniens. in iij. q. in ult. membro. in
penul. col. ubi etiam quærit an admittatur, ubi proceditur
82 per uiam denunciationis. † Quinta ampliatio datur
ſecundùm Bald. in d. l. ſeruum quoq;. §. publicè. ut adeò
ſit probibitus procurator in criminalibus, quòd non poſ-
ſit etiam offerre libellum: quia libellus eſt de ſubſtantia
iudicij, l. accuſaturus. ff. de adulte.& libellus non poteſt
ſubſtantiari in perſona procuratoris, multò minus poterit
83 admitti ad litẽ conteſtatã: ut dicunt moder. in d. c. ueniens.
col. xlij. in uer. tertiò quæro.& dicam. † Sexta datur
ampliatio, ut non admittatur etiam ad medium cauſæ:
quia text. hic dicit ſimpliciter: quòd non admittitur ad
crimen publici iudicij perſequendum: Ergo uidetur re-
84 mouere procuratorem ab omni perſequutione: † quia*

cùm

*cùm remouetur genus, remouetur etiam quælibet eius ſpe-
cies: ita tenet Spec. in titu. de procur. § j. uer. ſed nunquid.
ubi Ioan. And. in addi. ad eundem Spec. poſt Roſre. Tancr.
& Rober. Galeotum. & hæc ampliatio de plano proce-
dit in his caſibus, in quibus abſens damnari non poteſt:
uel etiam ubi non eſt incarceratus, de quo infrà dicam la-
tè. Septima cadit ampliatio: ut multò minus poßit in-
teruenire procurator, † ad reſpondendum poſitionibus, 85
uel confitendum delictum, ſecundùm Bald. in d. l. ſeruum
quoq;. § publicè. ff. de procur. & ratio eſt: quia reus de-
bet per ſeipſum confiteri. idem tenet Salyc. in l. reos. C.
de accuſa. † Octaua erit ampliatio, ut etiam proce- 86
dat, ubi quis accuſatur de uulnere, & dubitatur an uulnus
ſit mortale: quia iſto caſu etiam non admittitur procura-
tor: ita uult Bal. hîc, dum dicit, quòd debet admitti ſub
conditione: ut talis procurator habeatur pro non admiſ-
ſo, ſi contingat illum mori. & hoc fortius uult Ioan. de
Imo. hîc, qui uult quòd non admittatur, nec ſimpliciter,
nec ſub conditione: quia poſſet reddi iudicium eluſo-
rium: ex quo pars ſemper eligeret comparere per pro-
curatorem ſub conditione poſtea condemnatus pœna cor
poris afflictiua, eluderet iudicium: & ſtatim quòd uide-
ret ſe poſſe condemnari, aufugeret. Sed tu conſidera quia
ſecundùm Bald. & do. Flor. in l. ſi uulnerato ſeruo. ff. ad
l. Aquil. † ubi ſit proceſſus ſuper uulnere cum procura- 87
tore, ſi poſtea ſequatur mors, eſt neceſſarius alius pro-
ceſſus nouus: nec ex primo poteſt ſequi condemnatio, ſe-
cundùm Bartol. ubi cæteri communiter in l. damni infecti.
§. ſabinus. de dam. infec. Cepola in conſil. xlj. in ij. col. Poſ-
ſet tamen ſaluari iſta ampliatio, ubi actum eſſet contra
uulnerantem, qui uulneraſſet animo occidendi: quia iſto*

caſu

caſu ſequuta morte ualeret proceſſus: & per conſequentiam non poſſet admitti procurator nec ſimpliciter, nec ſub conditione. Nona datur ampliatio ad iſtum tex. ex mente Bald. in l. reos. C. de accuſa. & Bart. in l. j. de pub.
88 iud. ubi uolunt, † quòd ubi imponuntur duæ pœnæ alternatiuè, altera pecuniaria, & altera corporalis: ex quo ibi datur pœna capitalis: ideo non poterit interuenire procurator, quòd de plano procedat ſecundùm Imol. hîc, ubi electio pœnæ ſpectat ad iudicem: ſecus tamen ſi ſpectaret ipſi reo. Sed tu conſidera quicquid dicat Imol. quia uidetur quòd omni caſu poßit admitti procurator: attento quòd reus non poteſt eligere pœnam corporis afflictiuam: quia nemo eſt dominus membrorum ſuorum. l. liber homo. ff. ad legem Aquil. & infrà dicam. Decima
89 cadit ampliatio, † ubi lex dicit puniatur tali pœna, puta amputatione manus, uel alia. Nam illo caſu, quia dictio alia, eſt reſpectiua ſimilium, non eſſet admittendus procurator. iuxta not. per gloſ. ubi Bald. eam multum not. in l. ſi fugitiui. C. de ſer. fugiti. Vndecimò amplia ſingula-
90 riter, † ubi pro delicto agitur principaliter ad infamandum: quia iſto caſu non poteſt etiam interuenire procurator: & ita uoluit gloſ. in l. non ſolùm. §. fina. in gloſ. penult. quam ſequuntur moder. repetentes in d. cap. ueniens. colum. xx. in uerſic. octauò quæro. facit text. in l. iuſta. ff. de manumiſ. uin. & in l. fin. ff. quod met. cau. Secundò facit, quia ſi poſſet interuenire procurator, iudicium
91 poſſet reddi eluſorium: † quia procurator alieno nomine condemnatus non efficitur infamis: nec ipſe, nec ille pro quo comparuit, l. furto. §. qui alieno. ff. de infa. Duo-
92 decima cadit ampliatio: ut etiam iſte text. procedat † ubi pro delicto poteſt imponi pœna perpetui carceris: quæ pœna

pœna æquiparatur damnationi in metallum, per quā quis efficitur ſeruus pœnæ, ſecundùm Bart. in l. ij. ſuprà eod. Et iſto caſu uidetur, quòd non poßit interuenire procurator: ſed tu conſidera, quia uidetur quòd text. in l. aut dānum in fin. de pœnis. † uelit quòd pœna perpetui carceris, 93
æquiparetur damnationi in opus publicum. de quo plenè dixi in l. imperium, ff. de iuriſd. omn. iud. Hæc tamen ampliatio uera eſt, ut tenet Cæpol. in conſil. xx. col. ij. ut infrà dicam plenè. Decimatertia cadit ampliatio ad iſtū text. ut etiam procedat, † ubi pro delicto imponitur pœ- 94
na pecuniaria, & corporalis, copulatiuè: quia tunc non poteſt interuenire procurator ſecundùm Imo. hic. † Quia 95
ubi concurrunt duæ cauſæ, una quæ nocet, & altera quæ prodeſt: debet attendi cauſa quæ nocet, l. Pedius. §. j. ff. de arbit. & l. ſi quis in graui. §. fin. de procur. Et ſi quiſpiam ſubtiliter diceret, non'ne de iure communi regulariter admittitur procurator? quo caſu ſuccedit id, quod dicit Iaſ. in l. ſi arrogator. in xiij. col. ff. de adopti. ubi dicit, quòd quando cauſa, quæ prodeſt, reducit nos ad ius commune, illa attenditur. Replicari poteſt, quòd etiam lex communis uult, quòd regulariter ubi agitur de pœna corporis afflictiua, prohibetur conſtitutio procuratoris: quo caſu quando concurrunt duæ cauſæ, una quæ prohibet, & altera quæ permittit: non attenditur cauſa permittens. l. ſi Ruffinus. C. de teſta. mil. Decimaquarta cadit ampliatio, ſecundùm Bartol. hic: † quòd ubi ſtat ſtatutum, ut 96
quis poßit impunè offendi: quia cùm hæc pœna ſit deportatione maior, uidetur quòd non poßit interuenire procurator: & idem eſt de mente Bald. in l. ij. de publi. iudic. ubi dicit, quòd ſi ſtatutum dicat, quòd qui declinat iuriſdictionē poteſtatis, poßit impunè offendi: perdit ius illius

d ciuitatis,

ciuitatis,cuius uidetur factus hoſtis. Quod de plano pro-
cedit,ubi talis pœna eſt perpetua. Verum eſt, quòd Bald.
in l.ſeruum quoq;. §.publicè. uidetur uelle contrarium:
ſed præcedens opinio eſt uerior,& tenēda: quā etiam te-
nuerunt repetentes in d.c.ueniens. col.xxvij. in xij.q. de
accuſa.Et ſi dicatur,ut dicit ipſe,Ex quo ſententia poteſt
ferri in abſentem, uidetur quòd poßit admitti procura-
tor: replicari poteſt,quòd iſta conſequentia non tenet:ut
infrà per Bartol.in iij.col.ubi dicam latißimè. Deci-
97 maquinta cadit ampliatio: † ut ubi per ſtatutum impo-
nitur pœna arbitrio Poteſtatis,ut eſt Papiæ,ubi ſtatuto
cauetur, ex delicto aliquem puniri in ære,uel in perſo-
na,inſpecta qualitate delicti,& conditione perſonæ ar-
bitrio Poteſtatis: iſto caſu non poterit interuenire pro-
curator:ut plenè ſcribit Signorolus, in ſuis Cōſilijs,conſi.
clxviij. incipiente, Statuto ciuitatis Papiæ cauetur: &
tradit plenè Anch.in conſil.cclxxiij.incipiente,Plenè &
ſubtiliter eſt allegatum. Decimaſexta cadit ampliatio,
etiam in pulchro caſu, quem tradit Cæpol.in conſil. xx.
98 in ij.col.ubi dicit, † quòd ſi condemnatus ad perpetuos
carceres aufugiat,ſicut in illa tali cauſa non poteſt cōpa-
rere per procuratorem:ita non poteſt per procuratorem,
teſtes,qui contra eum depoſuerant,accuſare de falſo: ſe-
cundùm Bald. & Nelum per eum relatos. Decima-
99 ſeptima cadit ampliatio: † ut etiam uxor, & filij,non
poßint conſtitui procuratores in cauſa criminali: imò
nec poſſunt comparere pro eorum intereſſe: ut per Cæ-
pol.in d.conſil.xx.in ij.col.ad fin.de quo tamen infra di-
cam. Decimaoctaua cadit ampliatio: ut etiā procedat
100 tex.iſte, † ubi uirtute ſtatuti poteſt procedi contra ab-
ſentem: ita ſentit Bartol.ſuprà in v.col.& idem Bartol.

in

Digitized by Google

in extrauag. ad reprimen. Nam etiam iſto caſu non poteſt
interuenire procurator, qui poßit nocere ipſi reo accu-
ſato, uel inquiſito. Et hæc fuit opinio Raynerij, in l. reos.
ubi Bald. in viij. col. in uerſic. quæritur ubi abſunt. &
hanc eſſe communem dicit Alexan. in conſil. cxvj. incip.
Animaduerſis ſtatutis: eſt uerum, quòd Iaſ. in l. is qui. in
iij. col. qui teſta. face. poſ. uidetur amplecti contrariam
ſententiam: quòd imò quando poteſt procedi contra ab-
ſentem, in eius contumaciam, poßit interuenire procura-
tor: Et plures alios citat Hippo. in ſua practica in §. ſe-
quitur. in vj. col. & in conſil. lxxxj. in viij. col. Præceden-
tem tamen opinionē tenet Corn. Peruſi. in cōſi. cxxij. in ij.
col. uolu. iiij. Sed infrà plenè dicam, & in diſputatione po-
nam. Decimanona cadit ampliatio: quòd adeò uera
eſt hæc opinio, † ut non poßit etiam reus accuſatus, uel 101
inquiſitus conſtituere procuratorem ad confitendum ip-
ſum delictum, ſecundùm Bald. in l. ij. C. quorum ſententiæ
app. non reci. Vigeſima cadit ampliatio ſecundùm An-
gel. & Imol. hic, ut adeò ſit uera iſta regula, ut papa non
poßit de poteſtate ordinaria, in cauſa criminali admittere
procuratorem: licet de potentia abſoluta poßit hoc face-
re: & ideò ſecūdùm Ang. † Princeps poteſt per ſuū reſcri 102
ptū facere, q. admittatur procurator in cauſa criminali,
dūmodò in reſcripto apponat clauſulā, Non obſtante tali
lege. Sed iſta ampliatio apud me eſt dubitabilis: † quia q. 103
nō admittatur procurator, fuit introductū propter graui
tatem cauſæ: & quia iudex partibus auditis meliùs poteſt
ueritatem diſcernere: & ideò ſuper hoc cogita. Vi-
geſimaprima datur ampliatio: q. adeò uera eſt iſta regu-
la: † quòd procurator non poteſt admitti ad petendam 104
reſtitutionem in integrum aduerſus ſententiam latam in

Digitized by Google

ciuitatis, cuius uidetur factus hoſtis. Quod de plano procedit, ubi talis pœna eſt perpetua. Verum eſt, quòd Bald. in l.ſeruum quoq;. §.publicè. uidetur uelle contrarium: ſed præcedens opinio eſt uerior, & tenēda: quā etiam tenuerunt repetentes in d.c.ueniens. col.xxvij. in xij.q. de accuſa. Et ſi dicatur, ut dicit ipſe, Ex quo ſententia poteſt ferri in abſentem, uidetur quòd poßit admitti procurator: replicari poteſt, quòd iſta conſequentia non tenet: ut infrà per Bartol.in iij.col.ubi dicam latißimè. Deci-
97 maquinta cadit ampliatio: † ut ubi per ſtatutum imponitur pœna arbitrio Poteſtatis, ut eſt Papiæ, ubi ſtatuto cauetur, ex delicto aliquem puniri in ære, uel in perſona, inſpecta qualitate delicti, & conditione perſonæ arbitrio Poteſtatis: iſto caſu non poterit interuenire procurator: ut plenè ſcribit Signorolus, in ſuis Cōſilijs, conſi. clxviij. incipiente, Statuto ciuitatis Papiæ cauetur: & tradit plenè Anch.in conſil.cclxxiij.incipiente, Plenè & ſubtiliter eſt allegatum. Decimaſexta cadit ampliatio, etiam in pulchro caſu, quem tradit Cepol.in conſil. xx.
98 in ij.col.ubi dicit, † quòd ſi condemnatus ad perpetuos carceres aufugiat, ſicut in illa tali cauſa non poteſt cōparere per procuratorem: ita non poteſt per procuratorem, teſtes, qui contra eum depoſuerant, accuſare de falſo: ſecundùm Bald. & Nelum per eum relatos. Decima-
99 ſeptima cadit ampliatio: † ut etiam uxor, & filij, non poßint conſtitui procuratores in cauſa criminali: imò nec poſſunt comparere pro eorum intereſſe: ut per Cepol.in d.conſil.xx.in ij.col.ad fin.de quo tamen infra dicam. Decimaoctaua cadit ampliatio: ut etiā procedat
100 tex.iſte, † ubi uirtute ſtatuti poteſt procedi contra abſentem: ita ſentit Bartol.ſuprà in v.col.& idem Bartol. in

Digitized by Google

in extrauag. ad reprimen. Nam etiam iſto caſu non poteſt interuenire procurator, qui poſſit nocere ipſi reo accuſato, uel inquiſito. Et hæc fuit opinio Raynerij, in l. reos, ubi Bald. in viij. col. in uerſic. quæritur ubi abſunt. & hanc eſſe communem dicit Alexan. in conſil. cxvj. incip. Animaduerſis ſtatutis: eſt uerum, quòd Iaſ. in l. is qui. in iij. col. qui teſta. face. poſ. uidetur amplecti contrariam ſententiam: quòd imò quando poteſt procedi contra abſentem, in eius contumaciam, poſſit interuenire procurator: Et plures alios citat Hippo. in ſua practica in §. ſequitur. in vj. col. & in conſil. lxxxj. in viij. col. Præcedentem tamen opinionẽ tenet Corn. Peruſi. in cõſi. cxxij. in ij. col. uolu. iiij. Sed infrà plenè dicam, & in diſputatione ponam. Decimanona cadit ampliatio: quòd adeò uera eſt hæc opinio, † ut non poſſit etiam reus accuſatus, uel inquiſitus conſtituere procuratorem ad confitendum ipſum delictum, ſecundùm Bald. in l. ij. C. quorum ſententia app. non reci. Vigeſima cadit ampliatio ſecundùm Angel. & Imol. hic, ut adeò ſit uera iſta regula, ut papa non poſſit de poteſtate ordinaria, in cauſa criminali admittere procuratorem: licet de potentia abſoluta poſſit hoc facere: & ideò ſecũdùm Ang. † Princeps poteſt per ſuũ reſcriptũ facere, q. admittatur procurator in cauſa criminali, dũmodò in reſcripto apponat clauſulã, Non obſtante tali lege. Sed iſta ampliatio apud me eſt dubitabilis: † quia q. nõ admittatur procurator, fuit introductũ propter grauitatem cauſæ: & quia iudex partibus auditis melius poteſt ueritatem diſcernere: & ideò ſuper hoc cogita. Vigeſimaprima datur ampliatio: q. adeò uera eſt iſta regula: † quòd procurator non poteſt admitti ad petendam reſtitutionem in integrum aduerſus ſententiam latam in

101 102 103 104

cauſa criminali: ita uoluit Bald.in l.j.§.de qua,de poſtulan.& Aretin.in d.c.ueniens.col.xx.de quo plene ſcribit Hippolytus,in ſingulari ſuo ccxxj.incipiente, Reſtitutis in integrum.& idem Hippo.in d.§.ſequitur.colum.j.

Vigeſimaſecunda datur ampliatio: ut etiam procedat,
105 † ubi in crimine publico, ſeu capitali imponitur pœna ipſo iure: quia etiam iſto caſu non poteſt interuenire procurator,ſecundum Pet.de Ancha.in d.l.ſeruum quoq;.§.publice intereſt.ad finem,de procur.& uult Alexan. in addit.ad Bartol.in hoc §.noſtro,& Hippol.in d.§.ſequitur.col.viij.in uerſic.item ſuos. Vigeſimatertia datur
106 ampliatio ad hunc text.ut etiam procedat: † quando reus accuſatus,uel inquiſitus,eſt præſens in iudicio: quia etiã tunc nõ poteſt interuenire: Et pro hac opinione facit iſte text.qui generaliter loquitur. Secundo facit text.in l.j.ff.an per alium cau.appel.agi po.Et merito: quia accuſans,& accuſatus,debent eſſe in uinculis,l.j.ij.& iij. ff.de cuſt.reo.Et ſi id dicatur, contrarium tenet Bal.in l.reos.C.de accuſa.& mod. repetentes,in d.c.ueniens.col.xxxj.in q.vij.& reſponderi poteſt,quod l.non tantum.de appel.quæ per eos adducitur,non facit ad propoſitum: & merito: quia prædicti modern. repetentes uolunt,
107 † quod pro accuſatore præſente oblato libello per accuſatorem poßit ad omnes alios actus interuenire procurator. Quod uidetur contra hunc text. qui loquitur generaliter,quod ad crimen publici iudicij perſequendum,fruſtra admittitur procurator: & ſic uidetur reuocari procurator ab omni proſequutione: & a quo remouetur genus,remouetur quælibet eius ſpecies,l. fundum. de fundo inſtru.& l.fin.§.j.de ſuis,& legit.Et facit, quia uidetur ſpeciale in illuſtribus, qui poſſunt conſtituere procuratores:

Digitized by Google

tores: & tamen in l.fin. C.de iniu. præſupponitur quòd 108
illuſtres eſſent præſentes: niſi dicas tenẽdo opinionẽ Bald.
quòd iura referuntur ad abſentes: ut probatur in d.l.reos.
C.de accu. & in d.l.ſeruum quoq;.§.publicè intereſt. Et
certè durũ eſſet ab hac opinione recedere in practica: ueri
tas tamen dependet ab illo articulo, † An pro carcerato 109
poßit interuenire procurator? Bartol.hic col. iiij. tenet,
quòd ſic: Et idem tenet Angel.hic col.j. & Imol.col.ix.qui
dicit, quòd ſic ſeruatur de conſuetudine: & idem dicit
Do.Benedic.Plumbinius.col.xj. & hãc opinionẽ tenet Al
ber.in d.l.ſeruum quoq;.§. publicè.in vj.col. poſt Archi-
dia.per eum relatum: ubi etiam Bald.dicit, quòd ſic ſer-
uatur de conſuetudine: Et idem dicit Bald.in l.reos. C. de
accuſa. & eſt communis opinio ut teſtatur Feli.in c. inue
nimus.de accuſa. & mod. repetentes, in d. c. ueniens. in
xviij.q.col. xxx. de accuſa. Et ſic ſecundùm omnes iſtos,
ſeruatur iſta conſuetudo. Fundamentum huiuſce com-
munis ſententiæ, conſiſtit in quatuor. Primò, quia ſicut
dominus admittitur procurator pro ſeruo carcerato, l.
ſciendum. & l.ſeruuus.ff.eod. & l.Lucius.ff.de appel.ita
& quilibet alius. Secundò, facit l.ſi non defendatur. ff. de
pœnis: † ubi incarceratus ſeruus, non ſolùm à domino, 110
ſed ab omnibus defendi poteſt, l.non tantùm.de appel. ubi
Bartol.uult, quòd etiam ipſo reo inuito, poßit quis cau-
ſam appellationis proſequi: & tamen ille, qui non poteſt
conſtituere procuratorem in cauſa principali, non poteſt
etiam in cauſa appellationis: ut in hoc §. iuncta l.j. an
cauſæ appella. per alium re. po. Tertiò, facit ſtringens
fundamentum: nam ſecundùm Bartol.in carcerato uiden-
tur ceſſare omnes rationes, per quas ex parte accuſatoris
uidetur prohiberi conſtitutio procuratoris. Patet, quia

in ipſum præſentem ſententia ferri poterit, & contra
ipſum executioni mandari: & hoc modo iudicium eluſo-
rium non reddetur: & quia pleniùs, diligentiùs, & accu-
ratiùs, ipſe cum procuratore, quàm ſolus, cauſam ſuam
defendet. Tamen Ioan. And. relatus hîc per Imol. intelli-
111 gebat hanc communem ſententiam hoc modo: † ut incar-
ceratus poſſet conſtituere procuratorem ad omnes actus,
præter quàm ad litem cõteſtandam, & ad ſententiam au-
diendam. Quæ opinio non diſplicet Imol. Contrarium
tamen tenuere ſubtiles Vltramontani, ſecundùm Alber. in
d. §. publicè. in vij. col. in uerſic. item quæritur. qui uolue-
runt, quòd non poßit admitti procurator, nec ad unum,
nec ad duos articulos: ſicut non poteſt admitti ad ſenten-
tiam. Quia à quo remouetur genus, remouetur & quæ-
libet eius ſpecies, l. fundi. ff. de fund. inſtru. Item ſi pro-
hibetur conſtitui procurator ad ſententiam audiendam:
uidetur etiam prohibitus ad alios articulos, per quos de-
uenitur ad eam, l. oratio. ff. de ſponſal. & eò maxime, quia
uidetur ſpeciale in perſonis illuſtribus, ut poßint conſti-
tuere procuratorem, præter quàm ad ſententiam: ergo in
contrarium eſt ius commune. Et dicit Dy. in d. §. publicè.
q; huic rationi non poteſt congruè reſponderi. Alber. ta-
men tenet hanc opinionem, q; domino exiſtente præſente,
ſeu incarcerato, admittatur procurator ad media cauſæ:
& ita dicit ſæpè obtinuiſſe de facto. Eſt uerum, quòd ipſe
reus debet litem conteſtari, & interrogari, & ſimilia
facere: quæ non poſſunt congruè expediri per procurato-
rem: & cum hac diſtinctione tranſit hîc Do. Benedictus
Plumbinius, col. xij. Contrarium indiſtinctè tenet Saly-
cetus, in d. §. publicè. & in l. reos. C. de accuſa. Et moue-
tur primò, quia uidetur ſpeciale in caſu l. non tantùm. ff.
de

de appella.ut admittatur. † *Secundò mouetur per tex.in* 112
l.j.ff.an per alium cauſæ app.ubi patet, quòd fuit ſenten-
tia lata in cauſa capitali:ergo reus erat præſens:aliàs non
potuiſſet ferri, l.abſentem.ff.de pœn. Et tamen alius ap-
pellare non poteſt: & tum neceſſariò præſupponitur,
quòd ibi condemnatus eſſet in carcere, l. eos.§. ſuper his.
ff.de appella. † *Tertiò facit text.in l.miles.§.quidam.ff.* 113
de adulter. ubi dicitur, quòd utile tempus, quod datur
marito ad accuſandum uxorem de adulterio, ipſi marito
in carcerem coniecto,non currit: ergo datur intelligi,
quòd non poteſt conſtitui procurator ad accuſandum de
adulterio:quia ſi poſſet conſtitui procurator,ipſi marito
tempus decurreret. Ita dicit etiam Bartol.in d.§.quidam.
Vltimò facit, † *quia reus accuſatus,uel inquiſitus de cau*- 114
ſa capitali,ſolet in uincula detrudi,l.ij.§.fi.C.de exh.reis.
Ergo ſi uera eſſet iſta ratio,ſemper poſſet, pro incarce-
rato cõſtitui procurator:& ſic eſſet poßibile,q. procura-
tor ipſe eſſet multum negligens:& ſic poſſet multum no-
cere ipſi reo in cauſa talis præiudicij:quod non eſt conce-
dendũ:& maximè, per iſtum text. qui generaliter loqui-
tur.Tenendo hanc opinionẽ reſponderi poteſt ad obiecta,
ſecundum Albe.in d.l.ſeruum quoq;.§ publicè.in.iij. col.
† *ſcilicet quòd l.ſeruus,& l.ſciendum.ff.eodem,loquun*- 115
tur ubi dominus, uel eius procurator, comparet pro eo-
rum intereſſe,non autem ad defendendum ipſum ſeruum,
ut pœnam euitet. Et ſi dicatur, † *Iſta ſolutio non ſatiſ*- 116
facit ad l.ſi non defendatur. de pœnis. replicari poteſt,
quòd etiam ille text.loquitur in ſeruo,pro quo dominus,
uel alius nomine domini admittitur pro intereſſe pecu-
niario. Nec iſtud uidetur abſurdum, quòd quis non ad-
mittatur ut procurator:ſed admittatur ut tertius:ut pro-

 batur

Digitized by Google

batur in l.ſeruum.ubi Bartol.ff.ſi quis caut. & in l.ij.
117 ff.eod. † Videmus in ſimili,quòd uxor poteſt prohibere
pro ſuo intereſſe, ne bona mariti publicentur, l. ſi quis
poſt.C.de bonis dam. Et ſic illa iura non probant, quòd
in criminalibus admittatur procurator. Si uelles tamen
118 tueri communem opinionem poſſes dicere,† q, ille tertius,
qui admittitur pro ſuo intereſſe, admittitur ad allegandũ
cauſam cauſæ. Sed replicari poteſt : quòd licet admitta-
tur ad allegandum cauſam cauſæ : tamen non uidetur ad-
119 mitti ut procurator, † ſed potius ut defenſor, non ob-
ſtante l.non tantùm.de appel. Quia ad illum tex.reſpon-
det Albericus in d.l.ſeruum quoq;.§. publicè.ff. de pro-
cura.& Do.Anto.in c.ueniens.de appell.quòd ille text.
loquitur de appellatione,ad quam admittitur quilibet ra-
tione coniunctionis,uel ratione officij,ad quod homo ho-
mini tenetur:ſed illa lex non conſiderauit hanc cognatio-
nem l.ſed & ſi.ff.de procura.iunctis his, quæ notantur
in l.iij.§.parentes.de in ius uoc. Et profectò,ſi ratio co-
gnationis deberet conſiderari,etiam ad crimen publicum
perſequendum,deberet admitti procurator : quod negat
text.noſter. Et ideò Aretin. in d.c. ueniens. in xviij.col.
reſpondet aliò modo,quòd ille text. loquitur in actu ap-
pellationis,non autem in ipſa proſecutione : qui quidem
actus etiam die feriata fieri poteſt. Sed huiuſcemodi ſolu-
tio ex uerbis illius text.confundi poteſt. Et primò, dum
dicitur in principio, Non tantùm ei, qui ad ſupplicium
ducitur, prouocare permittitur : ſed etiam alio nomine
tius:ſed prout text. loquitur pro eo, qui ad ſupplicium
ducitur,non ſolùm intelligitur de actu prouocationis, ſed
etiam de ipſa proſecutione:& præſertim quia text.dicit,
Si ille mandauit &c.ſed à communiter accidentibus non
ſolet

ſolet mandare ſolus actus appellandi: ſed etiam ipſa appellationis proſecutio. Item ſolutio Areti. uidetur contra rationem illius tex. dum dicit, Quid ergo, ſi reſiſtat qui damnatus eſt perire feſtinans &c. Nam ſi ille tex. loqueretur de ſolo actu appellationis, poſſet facilè reus perire, permittendo labi tempus appellationis: quæ ponderatio fuit repetentium, in d.c. ueniens. quæ tamen non uidetur tuta. Quia illa feſtinatio ibi cõſideratur quantùm ad hoc, quia damnatus ducebatur ad ſupplicium: & ideò mihi placet ſolutio Aretin. quòd ille text. loquatur ſolùm de actu appellationis: † ut probatur in d.l. addictos. ibi, interponendæ appellationis copiam non negamus. Verum eſt, quòd hæc ſolutio facilè poſſet morderi: quia text. in d.l. addictos. loquitur de appellatione interponenda ab ipſis damnatis, non autem ab alijs. Tenenda tamen uidetur ſolutio Aretini: aliàs, ut infrà dicam, eſſet neceſſe reſtringere text. in l.j. ff. an cau. appel. ut procederet, quando reus condemnatus non eſſet incarceratus: ideò ego dico, quòd ille caſus eſt ſpecialis, ut quis poßit appellare, ubi quis ducitur ad ſupplicium: & ideò credo, quòd non procederet, ubi non duceretur ad ſupplicium. † Veruntamen Rapha. Cuman. & Angel. de Aret. uolunt in d.l. non tantùm. in ij. col. quòd ille text. habeat locum in damnato ad mutilationem alicuius membri, & in deportato. Ego tamen credo, quòd ille text. habeat locum ad illud tempus, quo ducitur ad ſupplicium: ut tunc poßit procurator appellare. Vel poteſt dici, quòd ibi admittitur procurator: non tanquam procurator, ſed tanquam defenſor, qui poteſt ſolùm prodeſſe, non autem nocere. Non ob. aliud fundamentum Bartol. dicentis, quòd melius per ſe & alium ſimul cauſa tuetur, quàm per unum ſolum: quia reſpon-

120

121

deo, quòd lex abhorret, quòd ubi agitur de tam graui præ-
iudicio, quod eſt quodammodò irreparabile, admittatur
procurator, qui poßit & prodeſſe, & nocere. Nec eſt
etiam uerum, quòd ceſſent omnes rationes adductæ per
Bart. quia licet ceſſet illa ratio, quòd iudicium non poßit
reddi eluſorium: non tamen ceſſat alia, quã Bart. conſi-
derat circa fin. iſtius §. quia hìc agitur de fauore publico.
Et ſic Bart. conſiderat, quòd perfectiùs poterit dignoſci
ueritas, ſi ipſe reus ducatur ad iudicem, ut poßit ipſum
interrogare, & uidere quo uultu, qua continentia, & qua
122 trepidatione loquatur: † iuxta l. de minore. §. tormenta.
de quæſtionibus. Secundò conſiderat Bart. fauorem publi-
cum: & ob hanc cauſam uidetur cõcludendum, etiam pro
incarcerato non eſſe admittendum procuratorem. Si quis
tamen uellet diſputare hunc paſſum ad partes, poſſet mo-
123 do reſpondere ad adducta contra communem. † Et pri-
mò ad text. qui magis ſtringit, in l. j. ff. an per alium cau.
app. q. ille text. debet intelligi, quando reus poſt ſenten-
tiam, erat abſens, & ſic aufugerat: quod aliquando con-
tingit: & ſic per ius conſiderari poteſt. Et ita reſpondet
Imo. hìc, col. ix. Sed replicari poteſt, quòd ex quo reus con-
demnatus ſolet ſtrictiùs in uincula detrudi, & ſic ſolet
fortiùs cuſtodiri, quàm ante latam ſententiam: l. fin. C. de
cuſt. reo. non eſt uериſimile quòd aufugiat: & eſſet ma-
gna uiolatio ad illum text. reſtringere illum ad hunc ca-
ſum, qui eſt rarißimus: niſi dicas, quòd ex quo reus ipſe
eſt præſens, ſic poteſt condemnari: uidetur quòd poßit
conſtituere procuratorem, per regulam l. ſeruum quoq;.
§. publicè. de procura. & ſic non eſt abſurdum reſtringe-
re text. in d. l. j. an per alium cau. ap. ad caſum quando au-
fugit ut iura iuribus concordentur: attento maximè, quia
text.

Digitized by Google

text.in l.non tantùm.de appel.uult,quòd quilibet admit-
tatur ad appellandum pro reo condemnato. Si uelles tamē
tueri contrariā opinionē,uolo quòd aduertas ad l.fin.C.de
imiu. ubi uidetur ſpeciale,ꝙ perſona illuſtris,poßit pro-
curatorem conſtituere ad omnes actus,præter quàm ad
ſententiam:& tamē ille text.poteſt intelligi etiam eo ca-
ſu,quo accuſans, uel accuſatus eſt incarceratus. Si ergo
eſt ibi ſpeciale,ius commune erit in contrarium.l.j.ad mu
nici. † Non ob.text. in l.miles. §. quidam. quia ad illum 124
text.reſpondet hic Ange.quòd ibi illa tempora non cur-
runt:quia uolens alium accuſare,nō poteſt hoc facere per
procuratorem,licet pro carcerato admittatur.Et ſic ſen-
ſus illius text.eſt,quòd maritus,qui erat incarceratus,non
poterat accuſare uxorem ſuam de adulterio per procu-
ratorem:ſed non negat,quin ipſe poſſet conſtituere pro-
curatorem in cauſa, pro qua in carcerem coniectus erat.
Vel poteſt dici,ſecundùm Imol.quòd ille text. poteſt in-
telligi,quando carceratus uellet accuſare coram alio iu-
dice:non autem coram illo, à quo in cuſtodiam traditus
fuit. Vel poteſt intelligi,quòd ibi fuit iniuſtè incarcera-
tus:& ideo eidem ſuccurritur,ut dies,quibus in cuſtodia
fuerit,ſibi non computentur: iuxta l.ſuccurritur. allega-
ta ibi per gloſ.ff.ex qui.cau.ma. Et iſte uidetur uerior
intellectus,quàm intellectus Ang.in l.iiij.ff.de adul. Non
ob. aliud fundamentum: quòd non uidetur conueniens,
quòd in cauſa tanti præiudicij dictum, uel factum procu-
ratoris nocere poßit ipſi domino:attento maximè, quòd
accuſator, & accuſatus debent eſſe in uinculis, & ſub
cuſtodia : l.j.& fin.C.de accu.& l.ij.& iij.infrà de cu-
ſtod.reo.quia reſponderi poteſt, quòd iura conſiderant,
quòd ubi poteſt ferri ſententia in aliquem,ibi poteſt con-
ſtitui

ſtitui procurator. Et eſſet dubio procul ſatis abſurdum,
quòd pro quolibet actu, deberet incarceratus duci ad ban-
125 chum iuris: † & ideò l. tolerat, quòd pro eo poßit in-
teruenire procurator: & hæc uidetur crebrior ſententia,
à qua in iudicando non eſt recedendum. Mihi tamen ui-
detur poſſe ſic dici: aut quærimus quoad lit. conteſt. num
ad reſpondendum interrogationibus, ſeu poſitionibus poſ
ſit conſtitui procurator? Et crederem quòd non: Et ita
procedit text. in l. ij. C. de exhib. reis. & in l. ij. de cuſt. re.
quæ iura uolunt, quòd reus ex uinculis cauſam ſuam di-
cere debet: & ita faciunt iudices prudentes, qui faciunt
ipſum reum lit. conteſt. perſonaliter, & poſitionibus re-
ſpondere: quibus tenetur in criminalibus per uerbum ue-
ritatis reſpondere, & non per uerbũ, credo: ut Bar. tradit
in l. inter omnes. §. fin. de fur. Et hoc modo potuerunt di-
gnoſcere melius, & eruere ueritatem: arg. d. l. de minor.
§. tormenta. ff. de quæſtioni. Aliquando quærimus an in
medio ipſius cauſæ poßit admitti procurator? & ſic in
his, quæ non poſſunt commodè expediri per incarcera-
tum, cui eſſet difficilè pro quolibet actu exire carceres,
& ad cauſam uenire. Et credo, quòd iſto caſu poßit ad-
mitti procurator: & ita dicit Alb. ſæpè ſe uidiſſe de facto
obſeruari in practica. Aut quærimus, an poßit conſtitui
procurator ad ſententiam: & omnes concludunt quòd
non: quia uerba ſententiæ ad ipſum carceratum præſen-
tem ad tribunal ſunt formanda: modo autem contra exi-
ſtentem in uinculis: quia tunc eſſet lata contra abſentem,
l. iiij. §. qui in aliena. ff. de dam. infec. Crederem tamen,
quòd ad omnes actus ſubſtantiales, de quibus in l. prola-
ta. C. de ſen. debeat ipſe duci ad banchum iuris. Et ex præ-
mißis habetur prima limitatio ad hunc §. quòd ad crimen

publici

publici iudicij perſequendum, poteſt pro incarcerato interuenire procurator. † Secunda datur limitatio ad 126
iſtum text. ut non procedat in crimine hæreſis, & in alijs criminibus, in quibusquis damnatur poſt mortem: de quibus per Doc. in l. defuncto. infra eod. & in l. ex iudiciorum. infra de accu. & ita concludit Albe. in d. §. publicè. col. vj. in uer. Sed nunquid in crimen hæreſis, de procura. qui ſubdit, quòd de hoc fuit magna concertatio in Romana curia tempore Clementis v. coram quo inſtante Rege
Franciæ † accuſatus erat Bonifacius viij. de crimine hæ- 127
reſis per d. Guil. de Nogareto. & fuit obtentum: & ita uoluit Bal. in l. reos. C. de accu. Et ſic hæredes poſſunt cõſtituere procuratorem, ubi defunctus accuſatur de crimine hæreſis: & ita cum hac opinione licet Alber. non referant, tranſeunt mod. Seneñ. in d. c. ueniens. col. xxxvj. uerſ. xviij. quæro. Quia ſi aliter diceremus, excluderemus defenſionem, quod eſſe non debet: & eò maximè, quia morte uidetur extingui ipſum delictum, l. defuncto. infra de pub. iud. quo caſu uidetur ſolùm tractandum, de quæſtione bo-
norum: † & ubi cauſa eſt pecuniaria, etiam quòd ex ea 128
quiſpiam infamari poßit, admittitur procurator: ut probatur in l. j. an per alium cau. app. red. poſ. Et ſi quiſpiam
ſubtiliter diceret: † nam hic agitur de pœna priuationis 129
omnium bonorum, quæ pœna cauſæ criminali æquiparari uidetur, ut gloſ. dicit in l. j. C. de re. poſtu. lib. x. & probatur in l. propter litem. de execu. tut. & in §. propter litẽ. inſti. eodem: replicari poteſt, quòd iura prohibentia procuratorem conſtitui ad perſequendum crimen publicum, ſeu priuatum, ſolùm conſiderant, an pro delicto ſit imponenda pœna corporalis: an uerò pœna pecuniaria? Primo caſu tantùm prohibetur procuratorem admitti. Sed tu

conſide

130 conſidera: † quia licet morte delinquentis extinguatur
delictum, ut contra eum non poßit formari inquiſitio,
minùs poßit mortuus damnari: tamen damnatur memoria
ipſius proditoris, ſeu hæretici, ut contra memoriam ipſius
poßit formari inquiſitio, ſecundùm Ange. de Aret. in §.
interdum. inſtit. de hære. quæ ab inteſt. deſe. & ſecundùm
eundem in trac. maleſi. in gloſ. Traditore che hai tradito
la tua patria. Et hæc limitatio prima fronte uidetur ſine
dubio: quia uidetur abſurdum, quòd defenſio denegetur,
131 ubi impugnatio conceditur, l. facultas. C. de iur. fiſ. † in
contrarium tamen uidetur caſus in c. filij. de hære. li. vj.
qui uidetur uelle, quòd ſoli filij, uel hæredes poßint in cri-
mine hæreſis admitti: tum quia intereſt filiorum, ne me-
moria defuncti damnetur: item intereſt hæredum propter
confiſcationem bonorum: ſed ad iſtum tex. reſpondet Al-
be. in rub. C. de hære. in ult. col. & dicit, quòd licet illæ
perſonæ, quarum magis intereſt, primò admittantur: ar-
gumen. l. ſi plures. ff. de accu. tamen eis deficientibus, alijs
non eſt denegata defenſio: Et per hoc ſolum uidetur con-
fundi id, quod dicunt mod. in d. c. ueniens. q. xviij. quia de-
bent hæredes ipſius defuncti poſſe conſtituere procura-
torem. Quia ſi admittuntur procuratores in ſubſidium,
uidetur quòd donec extant filij, uel hæredes, ipſi debeant
cauſam proſequi: attento maximè, quia hìc agitur de cau-
ſa maximi præiudicij: & ſic de infamando ipſum defun-
ctum, & de confiſcatione omnium bonorum. Non eſt ta-
men à communi opinione recedendū, quæ efficacius pro-
batur in extrauag. ad repri. in uerbo, Legitimè: qui tex. nō
cauillando literam probat, quòd etiam in uita proditoris
poteſt interuenire procurator. quicquid dicat Bartol.
132 † quia in his criminibus, in quibus damnatur memoria
defuncti,

Digitized by Google

defuncti,ſunt multa alia ſpecialia:patet in l.famoſi.ff.ad l. Iul.maieſt ubi in his criminibus, teſtes regulariter inhabiles admitti ſolent:facit l.quiſquis.C.ad leg.Iul.maieſta.

Tertia datur limitatio,ut iſta concluſio non procedat ſecundùm Ang.& Imol.hic, † ubi proponitur accuſatio 133
pro re familiari:ut in caſu l.ſed & hæ.§.j.ff.de procura. ubi libertus accuſatur ut ingratus per procuratorem. Et ratio eſt ſecundùm Bar.hic in ij.oppoſi.quia agitur ibi de commodo pecuniario,& per hoc confunditur id,quod dicit Ang.hic:quòd ubi agitur de ſeruitute ex parte rei,non poteſt interuenire procurator:† quia ſeruitus æquiparatur 134
morti:quia licet æquiparetur morti, tamen ſecundùm Bart.in l.nec quicquam.§.ubi decretum.in repe. col. iiij. cauſa ſeruitutis eſt pecuniaria:& perinde eſt, ac ſi quis peteret unum bouem,uel unum aſinum:& ideò talis cauſa poteſt delegari,l.iandudum.C.ubi cau.fiſ. Sed tu conſidera, † quæ poßit eſſe ratio l.j.C.de aſſer.tol.ubi ſi exi- 135
ſtens in poſſeßione ſeruitutis,proclamat in libertatem: tunc ex parte ipſius non admittitur procurator: & tamen exiſtens in poſſeßione libertatis,ſi petatur per aliquem pronunciari ſeruus,pro illo poteſt interuenire procurator. Saly.in l.j.de aſſer.tol.reſpondet, quòd ille qui de poſſeßione ſeruitutis prouocat, in libertatem, non poteſt per procuratorem agere:ex quo in tali cauſa liberali uertitur periculum ſtatus,& perſonæ:ſed etiã econtrario agi uidetur de periculo ſtatus,& perſonæ:& tamen prouocatus de poſſeßione libertatis in ſeruitutem,poteſt per procuratorem reſpõdere:& ideò cogita,quia infrà clarè reſoluam. † Quartò declaratur iſta concluſio,ſecun- 136
dùm Ang.hic poſt Bart. in iiij.colum.ut non procedat in domino,qui admittitur ad defendendum ſeruum pro ſuo intereſſe.

Digitized by Google

intereſſe:& eadem ratione pater pro filio,& abbas pro
137 monacho,& ciuitas pro ciue:arg.l.de iure.ad muni.† &
uxor pro marito,ut tradit plenè Barb.in apoſt.ad Barto.
infrà in iiij.col.Sed tu aduerte: quia uidetur quòd iſtud
ſit ſpeciale in ſeruo,qui regulariter non habet legitimam
perſonam ſtandi in iudicio:& qui poteſt non ſolùm à do-
mino,ſed etiam à quocunq; defendi:d.l.ſi non defendatur.
& l.ij.de exhi.re.& ideò gloſ. in l.ſeruus.ff.de ſta.ho.
138 dicit, † quòd dominus comparet ad adminiſtrandum ipſi
ſeruo probationes,non autē ad ſuſcipiendum in ſe telam
iudiciariam: iudicium tamen agitur cum ipſo ſeruo, qui
debet de uinculis deduci ad omnia acta agitanda : quod
probari uidetur in l.ij.in fin.C.de accu. Sed iſta ſolutio
nimium reſtringit text.in d.l.ſi non defendatur. quia ui-
detur uelle quòd dominus admittatur plenariè ad defen-
dēdum ſeruū:& ſi ſolùm admitteretur pro ſuo intereſſe,
139 † limitatio iſta non eſſet de regula,contra text. in l.nam
quod.de penu leg.Et ideò conſidera : quòd ideò dominus
admittitur,quia ex quo ſua ueriſimiliter intereſſe poteſt,
140 ne ſeruū perdat: † ideò ſolet euocari:iuxta l.nam ita Di-
uus.ff.de adop.aliàs ſententia non præiudicaret ipſi do-
mino:& licet compareat pro intereſſe pecuniario:nega-
ri tamen non poteſt,quin defendat ipſum ſeruum:& hæc
limitatio eſt de regula.Et iſtud eſt clarum in omni man-
dato:nam dominus,pro quo alius promiſit de iudicio ſiſti
ſub pœna,non euitat pœnam comparendo per procura-
141 torem †:Et tamen fideiuſſor,qui fideiuſſit de iudicio ſi-
ſti, poteſt eum defendere quoad hoc,ut euitet pœnam.
Et primò eſt caſus in l.j.in prin.ff.ſi quis cau. Secundò
in l.ſi eum.§.j.ff.eod. Quinto declaratur iſta conclu-
ſio,ſecundùm Ang.hîc in uer.Octauo fallit in cauſa Vni-
uerſitatis,

Digitized by Google

uerſitatis, quæ poteſt comparere per procuratorem: & ſic intelligitur text. in l. tam collatores. §. ut autem. ibi, Super criminalibus, ſeu ciuilibus cauſis: & ex publ. cauſis deſcendentibus. iuncto uer. quoq; ibi, Milites, uel ſyndici litigãtes. C. de re mil. li. xij. & ita tradit hic Ang. per il lũ tex. in iij. col. in uer. Octauo fallit. & Imo in xiij. col. in uerſi. Octauo. & hoc de plano procedit, ubi Vniuerſitas accuſatur: quia põt cõparere ſyndicus nomine Vniuerſitatis. Sed maior eſt difficultas: an ſyndicus poßit accuſare nomine Vniuerſitatis ſyndicario nomine. Dy. tenuit quòd non, ſecundùm Barto in l. ij. ſuprà eod. Sed tu conſidera: quia iſta limitatio, cum qua omnes tranſeunt, non uidetur uera: quia ubi Vniuerſitas delinquit, eidem imponitur pœna pecuniaria: licet ſi priuatus delinquat, ei imponatur pœna corporalis: arg. l. quintæ. C. de decur. li. x. & l. fi. C. de naueicul. & l. aliud. §. refert. de reg. iur. & traditur in c. graui. de ſen. exc. † Et hoc modo iſta fallentia non eſt 142 de regula. Aut uerò Vniuerſitas cõmittit delictum enormißimum: utputa, hæreſim, uel idolatriam: & iſto caſu eſſet aratro exterminanda, ut de Cartagine loquitur tex. in l. ſi uſuſfructus ciuitatis. ff. quib. mod. uſuſfr. ami. Et tunc poſſet procedere iſta limitatio: quia talis pœna, quæ imponitur, eſt pœna capitalis: ubi uerò committeret homicidium, tunc ſi apparerent promotores ipſi: pœna homicidij afficiendi forent: ar. tex. in l. capitaliũ. § ſolent. de pœ. Et iſto caſu non deberent comparere per procuratorem in his caſibus: ergo in caſibus in quibus ipſi Vniuerſitati imponitur pœna pecuniaria, non poteſt cadere iſta limitatio: & ideò uide omnino Ioan. de Platea, in d. §. ut autem omnifariam. Sextò declaratur hæc concluſio ſecundùm Ange. & Imo. hic: ut non procedat in caſu c. tuæ.

Digitized by Google

143 de procura. † ubi in crimine adulterij quis comparet per procuratorem. Sed hæc limitatio non uidetur adaptari ad regulam huiuſce § qui loquitur, ubi agitur criminaliter pro crimine publico: & in illo text. agebatur ciuiliter, prout agi poteſt, pro quolibet crimine tam publico, quàm priuato: ut gloſ. & Bart. dicunt in l. qui nomine. ff. ad l. Corne. de falſis. Gloſ. tamen ſing. in l. infamen. infrà eod. quam ibi ſequuntur Bar. & Imo. uoluit, quòd ubi agitur ciuiliter pro crimine publico, quis notetur infamia: ut dicam infrà latè. Septimò limitatur iſta concluſio ſecun-
144 dùm Feli. in c. meminimus. de accu. ut nõ procedat † quando quis uult dicere ſententiam criminalem nullam: quia ad hoc dicendum, procurator conſtitui poteſt. Octauo
145 limitatur, † ubi quis uult dicere inquiſitionem fuiſſe ineptè formatam, uel calumnioſam: quia ad hoc proponendum non prohibetur conſtitui procurator: ut Bald. dicit in conſil. cvj. incip. Verba accuſationis. uol. j. quem ſequitur Hippo. in d. §. ſequitur. in vj. col. in uer. Item teneatur menti. Nona datur limitatio: ut non procedat, ubi quis
146 uult conſtituere procuratorem, † ad opponendum exceptiones impedientes proceſſum: puta, quòd libellus inquiſitionis non procedit: uel quòd iudex non poteſt inquirere: uel quòd procurator eſt inhabilis ad accuſandum: ut eſt de mente Barto. hic col. ante pe. in uer. quæro. & concordantes: refert Alexan. in conſil. cxxxviij. in iij. col. uol. vj. Sed hæc limitatio, & duæ præcedentes, non uidentur de regula, quæ prohibet procuratorem conſtitui ad perſequendum crimen publici iudicij: & dicere ſententiam nullam, uel inquiſitionem ineptam, aut calumnioſam, non eſt perſequi crimen publici iudicij: niſi dicas quòd ſufficit quòd fallentia ſit de genere regulæ: ut probari uidetur

Digitized by Google

tur in l.nummis.ff.de in lit.iur.ubi Iaſ. † Decima cadit 147
limitatio:ut non procedat in perſonis illuſtribus:quia hæ perſonæ poſſunt comparere per procuratorem:ut eſt caſus in l.fin.C.de iniur.& tradit Hippo.in d. §. ſequitur. in vj.col.Sed hæc limitatio etiam non ſubſiſtit:quia regula text.noſtri loquitur in crimine publico:lex uerò fi. C. de iniu.loquitur in crimine iniuriarum, quod eſt crimen priuatum,ut in d.l.fi.in prin per quem text.cõfunditur id, quod dicit Imo.hic:qui intelligebat illum text. in crimine iniuriarum,quod eſt publicũ:ut ponitur in terminis l.pe. C.de famo.lib.& illum text.hoc modo intelligebat Albe.ri.in l.ſeruum quoq;.§.publicè.ff.de procura. Niſi dicas, ut ſtatim dixi,quòd uidetur,quòd talis fallentia ſit ſaltem de corpore regulæ generalis: quæ habet, quòd in criminalibus,ubi agitur de pœna corporali,nõ admittitur procurator. Vndecimò limitatur iſta regula: † ubi extaret ſtatutum,quòd contumax habeatur pro confeſſo:quia 148
tunc in iudicio criminali procurator conſtitui poteſt: ut plenè ſcribit Corne.in conſil.xvij.incip.Moris eſt, uol.iij.

Duodecimò declaratur:ut non procedat, † ubi abſens 149
uirtute ſtatuti condemnari poßit:quia tunc poteſt admitti procurator.ſecundùm Hippo.in d.§.ſequitur.de quo uidebimus infrà ſecundùm ordinem Bart. & tradit plenè Corne.Peruſi.in conſil.cxxij in ij.col.& in uer. & inſuper.uolu.iiij. Decimatertia cadit limitatio:ut iſte text. non procedat, † ubi procurator in criminalibus fuit ad- 150
miſſus,& nihil fuit ei oppoſitum,nec per partes, nec per iudicem:quia tunc ualet proceſſus,ut uoluit Spec.in titu. de procura.§.j.uer.ſed pone. & tradunt Canoniſtæ in c. j.de iud.lib.vj.& hoc tenet Albe.de Roſate,in d.l.ſeruum quoq;.§.publicè.in ix.col.de procu.& dicit ibi Bald.in vj.

col.in uer.modò quæro.quòd ita communiter tenetur: & ſecundùm Imo.hic,col.xx.ita ſeruatur in pratica: & hanc opinionem ueriorem dicit Feli.in d.c.meminimus. & uidetur text.pro hac opinione in l.quamuis C. de adul. ubi quidam uiator accuſauerat uxorem de adulterio: & cauſa fuit agitata per procuratorem tempore ſententiæ: uxor coniuncta allegabat contra proceſſum exceptionem procuratoriam.Dicitur ibi,quòd illa exceptio non procedit, imò accuſator debet condemnari.De hac tamen limitatione uidebimus infrà ſecundùm ordinem Bart. qui ad finem iſtius §. hanc limitationem tangit: & plenè diſputabo eam. Decimaquarta datur limitatio, ne iſta concluſio
151 procedat in caſu ſingulari: † qui tempore meo euenit Papiæ,in perſona magnifici do.Ioan.Aloyſij Lunati,cuius illuſtri familiæ multum debeo:nam præfatus do.Ioan. Aloyſius, fuit accuſatus de quodam crimine publico, & erat bannitus ab inclyta ciuitate Papiæ,propter aliud delictum: fuit dubitatum,ex quo non poterat tutè comparere ex eo quia erat bannitus, an pro eo eſſet admittendus magnificus do.Pan.de Lunate procuratorio, & defenſorio nomine ipſius domini Ioan.Aloyſij?& do.Iaſ.in conſil.cxliiij.in iiij.uolu. conſuluit quòd ſic. Sed ego credo quòd non bene conſuluerit: quòd poſſet admitti ut procurator, qui poſſet prodeſſe,& nocere ipſi reo accuſato: ſed bene potuit comparere ut prodeſſet, ut colligitur ex dictis Corn.in conſil.cxxij.col.ij.in uer. & inſuper. uolu. iiij. Decimaquinta cadit limitatio ad iſtam regulam,
152 † ut non procedat ubi delictum commiſſum eſſet impunibile:quia tunc pro reo accuſato, uel inquiſito, poſſet interuenire procurator.ita uoluit Bart. in l. ubi pactum, in pen.col.C.de tranſact.& fuit originalis doctri.Rycar. Malumb.

Malumb.in l.filiusfamilias.in §.ueterani.ff. de procurat. & idem uoluit Bart.in conſil.ſuo c.incip.A domino Cy no de Bononia:& Cepo.in caut.ſua lxviij.incip. In cauſa criminali.& concordantes refert Hippo.in ſingu.ſuo cclxij.incip.Capies unum.& in conſil.ſuo xc.col.iiij. & in conſil.xxiiij. col. pe. Decimoſexto limitatur ſecundùm Iaſ.in l.ij.col.iij.C.qui teſta. fac. poſ.ut non procedat in inclyto,& ſplendidiſsimo Ducatu Mediolani, ubi adeſt decretum,† quòd ſi accuſatus,uel inquiſitus ſit contumax,habeatur pro confeſſo & conuicto: quia tali caſu poterit interuenire quilibet,etiam penitus extraneus, ad oſtendendum,& demonſtrandum innocentiam inquiſiti, ſeu accuſati: etiam ſi ſtatutum dicat, quòd reus debeat ſe primò perſonaliter in carceribus ponere:& hoc firmat etiam do.Barth.Cæp.in conſil.xx.incip. quidam dum eſſet poteſtas.in iij.col.in uer.quinto caſu.& in conſil.xlj. incip.licet inuitus.col. iiij. & in conſil.lj. incip. Si curia magnifici.& facit id quod ſingulariter dixit Are.in conſil.cxlvij.incip.Viſa conſultatione.col.iij. & concordantes refert Hipp.in conſil.xc.col.vj.& de hoc infrà latè dicam. Decimoſeptimò declaratur, & limitatur regula text.noſtri: † ubi procurator ſolùm petit admitti teſtes deponentes ſuper innocentia rei:ut uoluit Bart.in l.j.§.ſi quis ultimo.ff.de quæſtionibus.& ſubtilitatum princeps, do.Fran.de Aret.in conſil.cxlvij.ubi dicit,quòd iudex ad defenſionẽ rei,etiam contra eius ueram, & ſpontaneam confeſsionem, ex officio debet recipere teſtes:multò magis debet eos recipere,ubi producuntur à procuratore:& concordantes refert Hipp.conſil.xxxix.col.v.uol.j. & in conſil.xxxiiij.col.iiij.Sed pro ueritate iſtæ non ſunt limitationes ad huiuſcemodi §.quicquid dicat Hipp.in conſiliis

153 154

lijs præallegatis. Quia regula tex. noſtri loquitur de procuratore, qui nõ poteſt admitti in crimine publico: nec ad crimen publicũ perſequẽdũ, ut poßit prodeſſe, & nocere reo inquiſito: ſed in aliquibus ex caſibus ſuprà dictis, licet admittatur procurator, ſolùm admittitur quantùm ad hũc effectum, ut ipſi reo prodeſſe poßit: non autem ut poßit ei nocere. & ſic in ſe ſuſcipere omnem tutelam iudicij. Veritas tamen dependet ab intellectu Barto. in l. ſeruum quoq;. §. publicè. de procura. qui uoluit, quòd in his caſibus, in quibus abſens poteſt damnari, non poßit admitti ut procurator, ſed ut defenſor, & protector ipſius rei, qui ſolùm poßit prodeſſe, & non obeſſe ipſi reo: dicam infrà pleniſſimè. Decimooctauò limitatur iſta concluſio: ut
155 non procedat in tali caſu ſingulari: † pone quòd uulneratus uelit comparere pro ipſo inquiſito, contra quem fuit formata inquiſitio de uulnere illato in perſonam ipſius comparentis. Nam iſto caſu dicendum eſt, quòd poſſit: ita dixit ſingulariter Hippo. in conſil. ſuo xvij. col. ulti. & facit pro iſta limitatione id quod ſingulariter dixit Bald. in l. j. in ulti. col. C. communia de leg. ubi dicit, quòd exculpatio ipſius uulnerati, prodeſt ipſi inculpato, ſeu inquiſito, ut torqueri non poßit, ex indicijs contra eum exiſtentibus: quod dictum ſequitur Feli. in c. pen. ad fin. de præſumpt. & in c. literas. col. v. eod. tit. de quibus plenè
156 dicam infrà. † Decimononò declaratur hæc concluſio: ut non procedat in eo, qui uult allegare cauſam cauſæ: quæ patet ex actis, & quæ cauſa eſt notoria: ita Inn. in c. ueniens. de accu. & idem ſentit in c. per tuas. de teſtib. & in c. ex inſinuatione. imò uult quòd admittatur etiam ſine mandato, & ſine ſatiſdatione: etiam ſi ſit minor, uel ſit mulier: & Innoc. ſequitur hic Imol. col. xxvij. circa

Digitized by Google

circa med.in uerſi.Sed certè.ſi bene ponderetur: imò uidetur uelle, quòd talis allegatio fieri poßit,dato quòd inferatur præiudicium ipſi reo inquiſito , ſeu accuſato.

Vigeſimò limitatur iſta regula:ut nõ procedat,† quando plures ſunt accuſati de eodem crimine: quia unus poteſt eſſe procurator alterius, ſecundùm Albe. *in l.ſeruum quoq;.§.publicè.col.vj.in uer.Item eſt caſus ſatis not. ff. de procura.allegans text.in c.cùm dilecti.de do.& contu. & in c.interrogatum.ij.q.iiij. Sed ego dubito de hac limitatione: quia rationes, quæ prohibent procuratorem conſtitui,militant etiam in caſu iſto:non eſt tamen ab opinione* Alberici *recedendum.* 157

Vigeſimoprimò declaratur iſta concluſio:ut non procedat de iure canonico,†ubi in crimine proceditur per uiam inquiſitionis: quia hoc caſu, poteſt conſtitui procurator, ſecundùm Hoſtien. *in ſumma,de procuratorib.§.& in qua re.& not.per gloſ. in cap. noſtram.in uerbo, Vtebatur.extrà,de procurat.§. publicè. colum.vj. Sed ego credo,quòd in his caſibus, in quibus inquiſitio ſuccedit loco accuſationis, ſicut non admittitur procurator in cauſa accuſationis: ita non debet admitti in cauſa inquiſitionis.Nec ſatisfacit ratio* Alber. *quòd ideò eſt,quia ubi agitur per uiam inquiſitionis,uel denunciationis,de iure canonico,non imponitur pœna ſanguinis,c.ſententiam.ne cleri uel mona.quia licet non imponatur pœna ſanguinis:ſolent tamen iudices eccleſiaſtici,facta declaratione contra eum delinquentem,illum tradere curiæ ſeculari:quæ ſolet pœnam ſanguinis imponere, non uiſo proceſſu agitato coram iudice eccleſiaſtico, c.j.ubi* Doct. *de offic.ordin. Et ideo* Do.Anto.de But. *in c.inquiſitionis.in princ.de accuſa. intelligit hanc limitationem procedere,ubi inquiritur contra aliquem, non ad* 158

Digitized by Google

naturalem pœnam delicti:ſed ad intereſſe publicum:ſcilicet,ne criminoſus aliquid indignè teneat:& ita etiam ſentit Bal.in l.reos.C.de accuſa. Vigeſimoſecundò declaratur iſta concluſio: ut non procedat, † ubi procurator
159 conſtituitur ad concludendum in cauſa:quia tunc poteſt in cauſa criminali interuenire: ita uoluit Bald. in l.ſeruum quoq;.§ publicè.ff de procura.allegat text. in l. quamuis indubitati.C.de adulte. Et ratio eſt ſecundùm Bald. quia renunciatio probationum,& ſic concluſio in cauſa, non dicitur eſſe de actis litis, ſed de actis ipſius iudicij: & ſi
160 quiſpiam ſubtiliter diceret,†quòd in criminalibus,nõ poteſt probationibus renunciari: ut not. in l.pactum inter hæredem.ff.de pactis.replicari poteſt,quòd imò poteſt renunciare,ubi quis dicit,ſe non habere aliam defenſionem. Sed ego dubito de hac limitatione: quando eſſet talis caſus,quòd ſententia non poſſet ferri contra abſentem:quia uidetur quòd iſto caſu non poßit conſtitui procurator ad concludendum in cauſa.Veritas dependet ab intellectu illius regulæ, quæ habet, quòd quis in criminalibus non poteſt renunciare ſuis defenſionibus: de qua regula plenè ſcribit Iaſ.in d.l.pactum inter hæredem.ff. de pactis. & xxxviij.limitationes ponunt moder.repetentes in d. c. ueniens.car.pen.ad hunc text.licet ferè nullam ex prædictis ponant,nec uiderint.Quatuor cautelas ad eludendam diſpoſitionem huius §.ponit Cæpola cau.celij. & xlv. & cvij.& tradit etiam Hippolytus.in § ſequitur,in ſua practica.& inter cæteras eſt iſta cautela:quòd ſtatim quòd aliquis cõmiſit aliquod delictum,ſi eum mittas ad partes remotißimas:& compareat aliquis excuſator, qui dicat eum abeſſe in longinquis partibus, & afferat probationes in promptu:quæ ſi non admittantur à iudice, proceſ-

ſus

Digitized by Google

ſus erit nullus, ſecundùm Bart. in extrauagan. ad repri-mendum.in uerbo,neglexerit.de quo & infrà dicam.

NOTO ſecundò ex hoc text. † quòd ad allegandum 161 cauſam abſentiæ:bene admittitur procurator: quæ alle-gatio operatur hunc effectum, ut ſententia annotationis bonorum differatur, ſecundùm Angel. hîc intelligentem hunc text.in ſententia annotationis bonorum:& ſi dica-tur prout dicit Imol.hîc in ij. col. quòd iſte text. poteſt etiam intelligi de ſententia,quæ fertur ſuper crimine ca-pitali,quæ in certis caſibus poteſt etiam ferri in abſen-tem,l.lege Cornelia.§.conſtitutum.ff. ad l.Corn. de ſica. & in l.ne diu.C.de pœnis.& in crimine leſæ maieſt.re-plicari poteſt, † quòd unus ſolus caſus reperitur de iure 162 Digeſtorum:uidelicet in d.§.conſtitutum.Nec eſt uero-ſimile quòd iuriſcõſultus reſtrinxerit ſe ad illum caſum: & ideò neceſſariò debet intelligi text.noſter de ſenten-tia annotationis bonorum:& maximè,quia ſi aliter dice-remus, huic §. expreſſè contradiceret text. in l. ſeruum quoq;.§.publicè.ff.de procura. Sed iuxta iſtud notabile, aliquæ breues dubitationes diſcutiendæ ſunt. Prima eſt dubitatio,an admittatur tam maſculus, quàm fœmina, ad allegandum cauſas abſentiæ. Et uidetur dicendum quòd ſic: per text.in d.§. publicè. ibi, A quibuſcunq; defendi: † quæ uerba innuunt.quòd ad allegandum cauſam abſen 163 tiæ,admittatur nedum maſculus: ſed etiam fœmina: imò uidetur quòd admittatur infamis,ſecundùm Bald.hîc per d.§.publicè.& idem tenet Imol.hîc in xvj.col. circa med. Et ſi quiſpiam ſubtiliter diceret:aduerte quòd text.in d. §.publicè.dum dicit,A quibuſcunq;:debet exponi,ſcilicet idoneis:iuxta gloſ.in l.j.C.de ſac.ſanc.ecc.attento maxi-mè,quòd infamis à iudicio repellitur,l.quod prohibet. ff.

Digitized by Google

de poſtulan. Nam replicari poteſt, quòd illæ duæ regulæ limitantur in caſu noſtro: ubi quis uenit ad allegandum cauſas facti neceſſarij pro abſente: & facit text. in arg. in l. non ſolùm. § fin. de procura. & in l. exigendi. C. eod. tit. & ratio colligitur, licet Imo. hic non dicat: quia agitur de publico intereſſe: ut dicitur in d. § publicè. & iſta concluſio de plano procedit: ubi quis uenit ad allegandum cauſam abſentiæ facti: utputa, quia accuſatus eſt infirmus: uel quòd iuit Biſantium: uel quòd eſt in carcerem coniectus in tali loco, ut hic per Imol. col. xvij. Secunda cadit dubitatio: an iſti, † qui admittuntur ad allegandum

164 cauſam facti, & abſentiæ: teneantur ſatiſdare de iudicato ſoluendo, uel de præſentando ipſum abſentem coram iudice. & Alberi. de roſ. in d. § publicè. in v. col. concludit quòd non: quia hoc nulla lege cauetur, poſt Do. Tho. de Formaginis: attento maximè, quia in ſimilibus cauſis graue eſt inuenire fideiuſſorē: ar. tex. in § fi. in aut. de depoſi. & denun. colla. vj. Et ſubdit Albe. quòd iſta opinio communiter tenetur. Imo. hic, in xv. col. in uer. circa ſecūdum. dicit, quòd admittitur ſine cautione de rato: ſed Alber. dicit, quòd communiter tenetur, quòd nullam præſtet cautionem: allegat Dyn. in l. qui bona. § qui dāna. ff. de dam. infect. & ratio colligitur, ſecundùm Dec. in l. in eo. § ne-

165 mo. de reg. iur. † Quia iudex ex ſuo officio, tenetur defendere, & quærere innocentiam ipſius rei, l. ſi non defendatur. ff. de pœnis. ergo longè magis debet admittere aliū eius innocentiam excuſantem. Facit etiam alia ratio: quia etiam ubi lata eſt ſententia, ſi detegatur innocentia rei, pœna irrogari non ſolet: ergo ne fruſtrà ſententietur, debet quiſpiam admitti ad allegandum cauſas abſentiæ. Sed tu conſidera: quia his rationibus attentis, non ſolùm

deberet

Digitized by Google

deberet admitti quis ad allegandum cauſas abſentiæ: ſed dici poteſt quòd ſatis eſt, quòd huiuſcemodi rationes concludant: quòd allegans cauſas abſentiæ, non debet grauari onere ſatiſdationis: tu autem conſidera aliquos caſus.

Primus caſus eſt: ubi quis allegat cauſam abſentiæ, in cauſa ciuili: † & ſecundùm Pau. de Ca. Fulg. & Alex. 166 in l. filiusfamiliás. ff. qui ſatiſd. cog. nam uidetur quòd allegans cauſas abſentiæ, tenetur ſatiſdare de Iudicio ſiſti: Imo. Iaſ. in rub. in ius uoc. ut eant, uidetur uelle quòd allegans cauſas abſentiæ, ſaltem teneatur cauere de præſentando ipſum abſentem ipſi Prætori. Quod iudicio meo uidetur contra mentem communiter Scribentiũ hic: & in d. §. publicè. Fulg. in d. l. filiusfamiliás. uult, q. ſaltem teneatur præſtare cautionem de Iudicio ſiſti. Sed mihi uidetur, q. uerior, & crebrior ſit opinio, quòd non teneatur, cauere nec de iudicato ſoluendo, nec de Iudicio ſiſti: † quia cautio de iudicato ſoluẽdo, nõ poteſt cadere in criminalibus: ſum tamen huiuſce opinionis, q. teneatur cauere, quòd dolus malus aberit: quæ clauſula includitur in cautione de iudicato ſoluendo, l. iudicatum ſoluitur, ff. iud. ſol. Eſt uerum, quòd ubi aliquis admittitur ad defendendum reum accuſatum, uel inquiſitum, pro ſuo intereſſe: ut, quãdo pater, uel dominus, aut Abbas, petunt ſe admitti ad defendendùm filium, ſeruum, uel monachum: nam ſi eſt talis caſus, in quo iſti abſentes dãnari poſſunt: quòd in hoc caſu uidetur præſtanda cautio de præſentando hos delinquentes in ſortiato Prætori. Aut uerò ſumus in caſu, in quo abſens non poteſt damnari: & talis cautio nõ uidetur præſtanda: ut uult Cæpol. cautela xcvj. incip. Titius uulnerauit. Tertia cadit dubitatio, † an ille, qui habet 168 plenum mandatum, ad defendendum, & allegandum cau-

ſas

ſas cauſæ, poßit allegare cauſas abſentiæ: & Ia
uen. Pet. de Bella per. & Alber. de roſ. in d. §. pr
nent quòd ſic: & idem tenet Imo. hîc, poſt Do. d
ci. cxiij. Et ſecundùm iſtos uidetur eſſe caſus in
de accu. ubi procurator, licet eſſet conſtitutus a
criminalem, tamen fuit auditus ad allegandum c
ſentiæ: & hoc eſſet magis clarum, ſi procurator
mandatum ad cauſam defendendam, ſeu proſe
prout communiter conſueuit dari mandatum: i
quod dicitur in c. cedens. & in c, mandati. de p
Attento maximè, quia ille qui allegat cauſas ab
detur defendere: & hanc ſententiam ſequitur D
Senis, referendo Imol. hîc formaliter in d. c. uenie
xxxviij. in uerſic. ſed iuxta prædicta quæro. Sed
quia huic ſententiæ ob. text. in l. maritus. de pro
maritus habens mandatum ad unam rem, non po
lia re ſe intromittere: niſi dicas, quòd in caſu no
admitteretur talis procurator ad allegandum c
ſentiæ, non mediocrè præiudicium ipſi reo infere
ideò quis dando mandatum ad allegandum cau
uidetur augere poteſtatem allegandi cauſas
169 † quo caſu inducta ad augendum, non debent op
minutionem, l. cùm tale. §. fin. ff. de condi. & de
huiuſcemodi ratio non uidetur tuta: quia ea atte
ſu d. l. maritus. non deberet ipſe maritus repel
cauſas, quas poterat agitare uti maritus, & quin
na: niſi dicas quòd hîc concurrit fauor publicus,
170 det abſentes debere defendi: † & ideò non uid
ſurdum, quòd ille qui ut procurator admitti no
admittatur ut defenſor: argu. l. non ſolùm. §. fin. de
171 Quarta cadit dubitatio: † an ille qui admi

all

allegandum cauſas abſentiæ, teneatur ſaltem iurare de calumnia, iurando quòd non animo calumniādi cauſas ipſas allegat: & uideretur quòd non: tum quia ſemel tantum iuratur de calūnia, l.ij.C.de iur.cal. tum etiam quia tale iuramentum præſtatur lit. conteſt. Contrarium tenet Alberi. in d.l. ſeruum quoq;.§.publicè.col.v.in uer. quærit præfatus Guil. de procur. ubi dicit, quòd ſicut quando quis petit ſibi caueri de damno infecto, tenetur iurare quòd non petit calumniæ cauſa: eadem ratione ille qui dicit, accuſatum uel inquiſitum eſſe abſentem, calumniæ cauſa tenetur iurare, quòd hoc non dicit calumniæ cauſa: & dicit Alber. in aut. hoc ſacramentum. quòd iſtud eſt magis iuramentum malitiæ, quàm calumniæ. Quinta cadit dubitatio, † an quilibet poßit allegare abſentiam minoris 172
accuſati, uel inquiſiti: an uerò ſolus curator, uel tutor ſit admittendus: & Alber. in d.§.publicè. in v.col. in uer. ſed nunquid. tenet, quòd defenſio ſpectet ad tutorem ipſum, uel curatorem, per l.fin.§.defenſionem. & ideò alius non poteſt allegare cauſas abſentiæ. Ego autem arbitror opinionē Alberici eſſe ueram in plena defenſione: ſed credo quòd quilibet poßit allegare cauſas abſentiæ, propter generalitatem d.§.publicè. qui generaliter loquitur. Et lex generaliter loquens, debet generaliter intelligi: l.j.§. quod autem. ff. de aleato. attento maximè, quòd lex lata fauore publico, interpretatione eſt adiuuanda, l.hoc ita. in fin. ff. de condi. & demon. Arbitror tamen, quòd ſi tutores ipſi, uel curatores uellent admitti: ipſi eſſent præferendi: & ſi uera eſſet ratio Alber. ſequeretur, quòd ſi accuſatus, uel inquiſitus haberet procuratores, alij allegantes cauſas abſentiæ non eſſent admittendi: quod non eſt dicendum. Sexta cadit dubitatio: pone quòd infra terminum

minum citationis ſtatutum reo accuſato, uel inquiſito ad comparendum, compareat excuſator allegans cauſas ab-
173 ſentiæ: & iudex † non obſtante tali allegatione, procedat ad ulteriora: an proceſſus ſit nullus? Et Bar. in extrauagā. ad reprimen. in uerbo, Neglexerit, dicit, quòd ſi excuſator obtulit ſe cauſas ipſas incontinenti probaturum, & iudex contempſerit, proceſſus eſt nullus, & uidetur ſtare per eum quominus certus fiat: ſecùs tamen ſi cauſas ipſas ſe probaturum non obtuliſſet: allegat text. in c. interpoſitas.
174 de app. Sed ego dubito de opinione Bart. † quia text. in d. c. interpoſita. iudicio meo probat contrarium: ibi enim ſolùm dicitur, quòd ſi quiſpiam opponit exceptionem legitimam, & illam incontinenti ſe probaturum offerat: nam ſi iudex illam non admittat, & pars appellat: ita repulſio exceptionis iuncta appellationi operatur, quòd nō eſt neceſſe probare ueritatem ipſius exceptionis: & ideò reuocantur ibi per uiam Attentati: ſed ſi ibi non eſſet appellatum, ille text. innuit quòd ualeret proceſſus. Et ſi quiſpiam diceret, aduerte, quia ſecundum Do. Ioan. And. & Do. Abba. in d. c. interpoſita. oblatio probationis habet iuſtificare appellationem quoad hoc tantùm, ut cauſa appellationis ad ſuperiorem deuoluatur, & Attentata reuocentur: tamen talis exceptio debet probari, ut probatur in c. ex parte. (adde ibi But. & Imol.) de teſtibus. Replicari poteſt: quòd licet ueritas exceptionis debeat iuſtificari, ut Decius ſcribit, in d. c. interpoſita. col. iij. in uer. quintò: ſatis tamen eſt, quòd in illo text. non probetur opinio Bart. quòd proceſſus ſit nullus: de hoc tamen paſſu latiùs dicam, ſecundum ordinem Bart. Octaua tamen cadit dubitatio: pone quòd iſte, qui allegauit cauſas
175 abſentiæ, obtulit ſe illas incōtinenti probaturum, † iudex tamen

Digitized by Google

tamen non admiſit huiuſcemodi probationes in promptu oblatas,ſed ad ulteriora proceßit.Dic quòd iſto caſu nõ uidetur,quòd proceſſus ſit nullus:quia debuit appellare, iuxta illud.Si grauaris appella. Sed dato quòd fuerit appellatum,ex quo pro iudice præſumitur,iuxta l. Herennius.§.Caio.de euictio.& l.ij.C.de offi.ciuil.iud.propter hoc non iuſtificatur appellatio. Ratio,quia conſiderata præſumptione,quam habet,iudex pro ſe potuit uerosimiliter exiſtimare talem exceptionem calumnioſam:de quo etiam quidpiam infrà ſubijciam,& autoritates addam.

Circa gloſ.in uerbo,Ad crimen.& dicta Barto. † ſuper ea,colligitur,quòd etiam in crimine priuato ubi uenit imponenda pœna corporis afflictiua,procurator ad hoc crimen proſequendum conſtitui non poteſt:& hæc poſitio triplici ratione probatur.Et primò per locum à ſpeciali:iuxta l.j.ad fin.ff.ad municipales.& l.ius ſingulare. de legib.Speciale equidem eſt in perſona illuſtri:ut in crimine iniuriarum poßit per procuratorem ipſum crimen proſequi,l.fin.§.literæ.& §.ita tamen.C.de iniur.Secundò probatur in l.j.ff.an per alium cauſæ appell.in quo text.nulla ſit differentia,inter crimen publicum,& priuatum:ſed ſolùm principaliter conſideratur,an pœna, quæ imponitur,ſit capitalis,an uerò pecuniaria. Tertiò quia ita in priuatis delictis imponitur pœna talionis,ſeu ſimilitudinis ſupplicij,ſicut in publicis:ut eſt caſus in l.in priuatis.ff.ad Senatuſconſultum Turpil.& in l.fin.ff.de furt. & hæc opinio, ut hic dicit Benedict.Plumbinius, col.ij.& Imol.in eadem col.communiter recipitur:& idẽ tenet Alber.Roſatius Pergameñ.in d.§.publicè.col.vij. quæ etiam alijs iuribus ſuffulta uidetur.Et primò per legem finalem,§.fin.ubi Sena.uel clariſſ.ibi,ſiue crimen publicum, 176

Digitized by Google

blicum, ſiue priuatum ſit, per procuratorem exerceri non poteſt: & eſt clarior text. in l. unica. §. pen. C. ut omnes tam ciui. quàm crimi. nam in prin. d. l. loquitur de furto, quod eſt crimen priuatũ: & tamen in fine, in uer. accuſationem. dicit, accuſationem inſtitutam contra ipſum officialem, finito officio, debet ipſe Officialis per ſe proſequi: & iſta iura ponderat de Alb. Roſat. in l. ſeruum quoq;. §. publicè. col. vij. ff. de procura. eſt uerum, quòd Ang. hic, ut ſuprà dixi, fuit in hac opinione: quòd in crimine publico non fiat diſtinctio, an imponatur pœna pecuniaria, uel corporis afflictiua: & pro hac opinione facit iſte text. dum præſupponit, quòd poßit ferri ſententia in abſentem: & tamen prohibetur conſtitui procurator: & reſtringe iſtum text. prout facit Ang. & Imol. hîc in ij. col. ut loquatur de ſententia annotationis bonorum: eſt magna reſtrictio: quia appellatione ſententiæ, intelligitur de ſententia diffinitiua: ut tradunt Bart. & communiter moder. in rubr. de re iudic. Text. ergo in d. §. publicè. generaliter uult, quòd ubi poteſt ferri ſententia in abſentem, ibi poßit quilibet admitti ad allegandum cauſas innocentiæ: nam ille text. neceſſariò uidetur intelligendus in criminibus priuatis: attento maximè, ut ſuprà dixi, quia omnia iura uidentur loqui in criminibus publicis: & ſi quis uellet tenere hanc opinionem, poſſet reſpondere ad

177 obiecta: † Et primò ad text. in l. fin. C. de iniur. quòd ille text. habet alium intellectum: Pro fundamento conſiderandum eſt, quòd perſonæ illuſtres, non poſſunt per ſe litigare, ſed per procuratorem: aliàs ſententia pro eis lata non habet effectum, & iudex punitur pœna xx. librarum auri: ut probatur in l. quicunq;. C. de procura. moder. in l. fin. C. de iniu. Dico quòd eſt ſpeciale in perſona illuſtri, ut in

Digitized by Google

ut in crimine iniuriarum liceat ei agere per procuratorem: ubi aliàs non liceret per d.l.quicunq;.& ita illum text.nouiter intelligunt repetentes,in d.c.ueniens. in xj. col.& ſic illa l.continet ſpecialitatem in hoc, quòd ubi aliàs perſona illuſtris non poteſt cauſam ciuilem agere de per ſe,poteſt tamen cauſam iniuriarum criminalem agere per procuratorē:& hoc eſt quod dicit Imperator:ibi,Licere autem procuratori. qui uoluit dicere, quòd licet in cauſa ciuili,non liceat illuſtri agere per procuratorem, nec etiam in cauſa criminali,ut in hoc tex.dicitur: eſt tamen licitum ipſi illuſtri in cauſa iniuriarum, ubi agitur criminaliter: quia talis cauſa non eſt multùm grauis, in qua debeat prohiberi conſtitutio procuratoris,& ſi quiſpiam ſubtiliter diceret,quòd iſte intellectus uidetur contra illum text.in princ.in uerſi. Ita tamen ut nullus alius idem ſibi audeat uendicare, uel à noſtro numine poſtulare:quia ad hoc reſpondent moder. Senenſes in d.c.ueniens. col.xxviij.quòd hoc alteri non conceditur ex iure ſpeciali: ſed ex iure communi:uel quòd nulli alij conceditur in crimine iniuriarum : ſcilicet, quòd poßit cauſam per procuratorem ſimpliciter agere:ſed in alijs ſimpliciter mos iudiciorum ſeruandus eſt. Sed iſte intellectus non uidetur tutus: † quia text.in l.quicunq;.non ſolùm loquitur in 178 illis tribus,ſed etiam in ſpectabilibus:ut patet per aut.ibi poſitam:quæ reſtringit d.l.quicunq;.ad illuſtres, & ad eos qui ſupra eam dignitatem ſunt:& ideò illa uerba,Licere autem,ueniunt ad determinationem illorum, Ita tamen ut nullus alius ſibi uendicare liceat.Ibi neſcio uidere rationem, quare magis concedatur ſpecialiter illuſtri, ut ei liceat conſtituere procuratorem in crimine iniuriarum potius,quàm in alijs criminibus: cùm ipſa crimina iniu-

f riarum

riarum non ſint grauiora: & tamen ille text. reſtringit ſe ad crimen iniuriarum tantum: & ideò non uidetur recedendum ab opinione communi, quæ expreſſè probatur in d.l.iij.C.ubi Senato.uel clariſ. Nec huic ſententiæ obſtat l.ij.C.de procu. quia ille text. debet declarari, & diſtingui per alia iura, iuxta tex.in l.Seio quæſitum.ff.de teſti. & in l.nam & poſteriores.ff.de legi.& in c.cùm expediat.de elec.in vj. Secunda colligitur concluſio ex hac
179 gloſ. † quòd ubi pro crimine uenit imponenda pœna relegationis, per quam quis priuatur à loco unde relegatur: ſiue talis pœna ueniat imponenda ex crimine publico, ſiue ex crimine priuato: in tali crimine poteſt interuenire procurator. Idem in pœna remotionis ab ordine, quæ cenſetur minor relegatione: ut gloſ. dicit in l.ij. ff. de iniur. ibi, Si arte aliqua, uel loco interdicatur: iuxta l.moris.§. ſunt & aliæ.ff.de pœnis: & idem tenuit gl.in l.ſeruum quoq;.§.publicè.de procura.& in l.abſentem. ff. de pœnis.& in l.j.ff.an per alium cau.ap. & idem tenent Glo. iuris canonici: ut patet in c.ueniens.in uerſi. Item ſi crimen.& in c.ſiquando.ij.q.vj.& ſecundùm Bart.hic hanc opinionem tenent Iaco.de Aren. Odoffred.Iaco.Butrig. Guil.de Cuneo, & ferè omnes: Et dicit Bart.hic in iij.col. quòd ita iudicaret: & ſubdit in iij.colum.in uer. Quæro, quòd ita teneret conſulendo, quia hoc ſeruat conſuetudo: & idem tenet Bald.in l.reos. C.de accu. ubi miratur de tenentibus contrariam opinionem: & dicit Do. Abb.in c.ueniens.de accu. quòd pro iſta opinione eſt conſulendum, & iudicandum: quam etiam tenuerunt Ioan.Andr. & Hoſti.in d.c.ueniens.& Federicus de Senis, in conſilio xciiij. quem referunt repetentes in d.c.ueniens.col. xx.& idem tenet Do.Benedictus Plumbinius hic, in vj. col. &

Imol.

Digitized by Google

Imo.in iij.col.qui hanc dicit eſſe communem: idem tenet
Alber.in d.§.publicè. colum.iij. quæ opinio ex pluribus
capitibus fundatur.Primò in l.abſentem.ff.de pœnis.iun-
cto d.§.publicè.Nam in l.abſentem.dicitur,quòd in cauſa
relegationis,poteſt ferri ſententia in abſentem:& in d.§.
publicè.dicitur, quòd ubi abſens poteſt damnari, ibi po-
teſt conſtitui procurator:& per iſta duo iura,dicit Bald.
in d.l.reos.quòd hæc opinio eſt uera:& contraria eſt
falſa. † Secundò pro iſta opinione,ſtringit text.in l.j.ff. 180
an per alium cau.app.inducendo clarè ut hic per Benedi-
ctum Plumbinium.col.vij.in uer.Non obſtat l.j.Et con-
ſiderandum eſt ſecundùm eum,quòd ille tex.in prin. po-
nit,an admittatur procurator in cauſa ciuili:& dicit quòd
ſic.Secundò,an admittatur in cauſa criminali pœnam ca-
pitalem ingerente:& concludit quòd non. Et licet Iac.de
Are.hic in iij. col. intelligat illum text. ſtrictè de pœna
capitali,quæ ingerit pœnam mortis,uel ſanguinis:uerſic.
Verò.ſed ſi ea intelligatur de pœna capitali,per quam li-
bertas,uel ciuitas amittitur:& quæ continet pœnam dam-
nationis in metallum,& deportationis:tamen uidetur ſe-
cundùm Do. Benedict. quòd ille text. poßit intelligi in
prin.de pœna capitali largè,de qua in l.ij.ſuprà eod. &
in l.ij.ff.de pœnis.uer. Verò.ſed in ea loquitur in alia
pœna,quæ imponitur uſq; ad relegationem,quæ tamen eſt
maior relegatione:& ſic dictio, Vſq;, ibi ſtat excluſiuè:
& eſt ſenſus, quòd in ea cauſa, in qua imponitur pœna
corporis afflictiua,non poteſt agi per alium uſq; ad rele-
gationem.Tertiò facit pro iſta opinione: † nam magna 181
eſt differentia inter relegationem, & deportationem: ut
probatur per gloſ.in §.relegati.inſtit.quib.mod.ius pat.
pot.ſol.Et ultra eam eſt notandum, quòd deportatio re-

182 quirit formam actualem: † ut ipſe deportatus per miniſtros conducatur ad locum: l. ferri. ff. de uerbo. ſigni. ſed relegatio requirit ſolam formam uerbalem, ut relegatus per ſeipſum uadat: ut probatur in l. relegatorum. §. his qui. de interd. & relega. Contrariam tamen ſententiam, quòd non poßit interuenire procurator, tenuerunt Vltramontani: uidelicet Iac. de Rauena, Pet. & pleriq; alij: quos citat Cyn. in d. l. reos. Et tenentes hanc opinionem, reſpon-
183 dent primò, ſecundùm Bar. hic, ad l. abſentem: † quod ibi, & in §. publicè. non admittitur ut procurator: ſed ut quilibet qui habeat prodeſſe accuſato reo, non autem obeſſe. Quæ reſponſio, ut Imol. hic dicit, ex uerbis uniuerſalibus illius tex. confundi uidetur: patet dum tex. ſubdit, Quemuis pro ipſo reo, uerba fauentem reo: quæ oratio cùm ſumatur ex uniuerſo, uerificari uidetur in quolibet particulari. l. ſi is qui. §. utrum. de reb. dub. facit uulgaris regula, l. à procuratore. ff. mand. & c. ſolitæ. de maio. & obe. Et uidetur abſurdum, quòd quis poßit procuratorem conſtituere, qui ſecundùm Bald. & Angel. reo prodeſſe, & non obeſſe poßit. Conſtitutio enim talis procuratoris inepta cenſetur: ut Imol. dicit in c. conſtitutus. de procura. & facit tex. c. relegata. ij. q. j. Mihi placet reſponſio Bart. q. in illo tex. illa uerba reſtringantur ad quęcunq; defendētem ſine mandato, ut ſiue maior, ſiue minor ſit: ſiue maſculus,
184 ſiue fœmina, admittēdus ſit. † Sicut enim iudex ex officio, parte non petente, tenetur abſentes defendere. l. ſi nō defendatur. de pœn. per locum à paritate rationis, debet etiam admittere quemlibet ad excuſandum innocentem abſentem. Nec Bar. fuit ita ſupinus, quin intelligeret quòd procurator conſtitui non poßit, ut tantùm prodeſſe, & non nocere poßit. Si uelles tamen tueri opinionem cōtrariam,

pondera

Digitized by Google

pōdera tex.in §. publicè.dū dicit in primo, Nā iuſtum eſt
à quibuſcūq; defendi:& poſteà ſubditur, Nā & in capi-
talibus iudicijs defenſio datur:uel, à quibuſcūq;: ergo ille
tex.debet intelligi de defenſione plena:& pondera diſtin-
ctionē:quòd nō tantùm in nō capitali, ſed etiā in capitali,
ubi abſens cōdēnaretur, procedit. Nō ob.tex.in d.l.j.ff.
† an per aliū cauſæ.quia cōſiderandū eſt, ꝙ niſi ibi dictio, 185
Vſq;, intelligeretur incluſiuè:ille uerſi. Et ſi ea cauſa ſit,
ſuperfluus redderetur:dicitur enim, ut dixi in principio.
Sed ſi ipſa cauſa non ſit pecuniaria ſed capitalis; per
procuratorem agi non licet:ſed illa dicitur propriè capi-
talis, quæ adimit uitam, libertatem, uel ciuitatem: l.ij.de
pœnis.& l.capitalium.eod.titu.& l.ij.ſuprà eod. Dum
ergo poſteà dicitur, Sed & ſi ea cauſa ſit, ex qua ſolet ſe-
qui pœna, uſq; ad relegationem, non oportet per aliū cau-
agi.Sed replicari poteſt:quòd text.loquatur de pœna ca-
pitali, iuxta d.l.ij.ff.eod.& non de pœna capitali ſtrictè.
iuxta l.tranſigere.C.de tranſact.tamen ille uerſi. Sed &
ſi ea cauſa ſit:non redditur ſuperfluus: ſed imò ex ipſo
uerſi.ampliatur id, quod dicitur in pœna deportationis,
& damnationis ad aliam cauſam maiorem ipſa relega-
tione: ut quando uenit imponenda pœna corporis affli-
ctiua:ut in d.l.ij.in fi.ff.eo.& l.in ſeruorum.in fin.ff.de
pœnis.& in l.fi.ff.de iniu.& ita ſentit Imol.hic. Sed tu
conſidera: † quia uidetur quòd imò illa dictio, Vſq; ad 186
relegationem, ſtet incluſiuè:ſicut ſtat in l.abſentem.ff.de
pœnis.quia inter unum caſum, & alium ratio diuerſita-
tis dari non poteſt:attento maximè, quia mens Iuriſcon-
ſulti in d.l.j.uidetur eſſe, ſolùm facere differentiam inter
cauſam pecuniariam, & corporalem:& probibet conſti-
tutionem procuratoris tantùm in cauſa corporali:ut pa-

ſet in uer.plane.Si tamen pecuniaria eſt,quæ dictio planè
aduerſatur uer.præcedenti. Tota igitur difficultas præ-
ſentis quæſtionis ſtat in hoc noſtro text.& in l. fi. C. de
187 iniu. Et conſiderandum eſt, † quòd relegatio connume-
rari uidetur inter publica iudicia:ſed in hoc §.ponitur re-
gula generalis: ꝙ procurator,ad publica iudicia proſequē-
da non interuenit:ergo nec in cauſa relegationis,quæ cō-
numeratur inter publica iudicia:ſuadetur in fi.iſtius §.ubi
præſupponitur,quòd dato quòd in publicis iudicijs poßit
ferri ſententia contra abſentem: tamen in his procurator
conſtitui non poteſt: ergo nec in cauſa relegationis. Sed
ad hunc tex.dum dicit,Et ſi iuſtam rationem habent,ſen-
tentiam differunt: reſpondet Ange. quòd loquitur iſte
text.de ſententia annotationis bonorum: & hanc reſpon-
ſionem ſequitur Imol.hic,col.v.Sed replicari poteſt,ꝙ ap-
pellatione ſentētiæ, debet intelligi de propria:l.iiij.§.con-
demnatum.& l.quod iußit.de re iudic. Quia ſecundùm
188 Bartol.& Angel.de Aret.in l.ij.ff.de appellatio. † ſen-
tentia annotationis bonorum non dicitur propriè ſenten-
tia:niſi dicas, quòd ſubiecta materia hoc patitur, ut hic
appellatione ſententiæ,intelligatur de ſententia annota-
tionis bonorum:ex quo regula generalis eſt, quòd ubi in
abſentem ferri poteſt ſententia, ibi procurator conſtitui
poteſt:d.§.publicè. & ſi quiſpiam non inſubtiliter dice-
ret, Aduerte,quia iſta conſequentia non uidetur tuta:nō
poteſt ferri ſententia in abſentem, ergo in ea cauſa non
poteſt interuenire procurator.Patet,nam in cauſa appel-
lationis non requiritur litis conteſt.& ſic ſententia ferri
poteſt in abſentem:& tamen in tali cauſa non poteſt in
criminalibus procurator conſtitui : d.l.j.ff. an per alium
cauſæ.Sed dic breuiter,quòd quicquid ſit in cauſa ciuili,

l.fi.§.

Digitized by Google

l.fi. §.illud.C.de tempo. app.† in criminali, etiam in cauſa appellationis nõ poteſt ferri ſentẽtia contra abſentem, l.abſentẽ.C.de acc.& l.abſentem.ff.de pœnis.& uidetur eſſe caſus in d.l.j.in fin.ibi, Sed ipſum eodem auditorio. Circa l.fin.C.de iniu.multùm ſe torquent Imo. & Guil. Plumbinius hic:& moder.in d.c.ueniens.†nam pro crimine iniuriarum,pœna relegationis imponi poteſt: l.fin. de iniu.& tamen uidetur ſpeciale in perſonis illuſtribus, ut in crimine iniuriarum procurator conſtituatur: ergo arguendo per locum à ſpeciali,in contrarium uidetur ius commune:l.j.in fin.ff.ad municip. & l.ius ſingulare.ff. de legibus.Ad hunc text.dantur plures reſponſiones.Prima fuit Guil.de Cuneo:quòd pro crimine iniuriarum nõ ſolùm pœna relegationis,ſed etiã corporis afflictiua imponi poteſt:& ideò propter dubiũ regulariter procurator repellitur:†Sed eſt ſpeciale in perſona illuſtri.Sed iſta prima reſponſio nõ uidetur tuta,ſecũdùm Imo. hic col.v. quia perſona illuſtris,non poteſt affici pœna corporis afflictiua:ſed ſolùm pœna relegatiõis:cùm ergo ſit ſpeciale in perſona illuſtri,quæ ſola pœna relegationis affici põt, datur intelligi,q̃ regulariter in crimine iniuriarũ,in quo pœna relegationis imponi poteſt,procurator admittitur. Alia datur ſolutio ad illũ tex.ſecũdùm Cy.ibi,quẽ ſequitur hic Ang.licet eum non citet:q̃, licet regulariter, ubi agitur de pœna relegationis imponenda, ex quocunq; alio crimine,poſſit interuenire procurator. Fallit tamen in crimine iniuriarum:ubi licet de ſola pœna relegationis agatur,non poteſt tamen interuenire procurator:ſed ſolùm illuſtribus concedi uidetur,ut in hoc crimine procuratores conſtituere ualeant,Sed iſta ſolutio ſecũdùm Imo. non eſt tuta:& conſiderandum eſt,quòd quoad poteſta-

tem conſtituendi procuratorem in criminalibus, non debet ſpectari qualitas criminis: ſed qualitas pœnæ inferendæ ex ipſo crimine: ut probari uidetur in d.l.j. quando per alium cau.app. Cùm ergo non poßit dari ratio diuerſitatis, quare magis debeat permitti procurator in alijs delictis, ubi agitur de pœna relegationis, quàm in crimine iniuriarum: uidetur idem ius ſtatuendum. Et hac etiam impugnatione utuntur moder. in d. c. ueniens. col. xxij. Sed tu conſidera, ſi ratio ſpecialitatis colligi poßit ex his, quæ ſcribit Vlpian. in l. Prætor edixit. de iniur. dum dicit, quòd in crimine iniuriarũ nõ debet agens illa actione, cum diſcrimine alienæ æſtimationis uagari: & ob hoc in caſu iſto uidetur prohiberi conſtitutio procuratoris. Tertia datur ſolutio, ſecundùm Ricar. de Saliceto, quòd ſpecialitas,
192 d.l. fin. conſiſtit in hac: † quia perſonæ illuſtres, ſola pœna relegationis affici debent: & ob hoc in neceſſariã conſequentiam eis tantummodò licet procuratores conſtituere. Sed hæc ſolutio non placet Imol. nec modernis repetentibus, in c. ueniens. qui uerba Imol. formaliter referunt: nam regulariter humiliores homines, & non alij, fuſtibus, & hiſce generibus pœnarum, ſubijciuntur: l. capitalium. §. non ſolent. & l. generaliter. & l. mores. §. iſtæ ferè. ff. de pœnis. ergo id quod erat ſtatutum in perſona illuſtri, fuiſſet quoq; ſtatuendum in homine uitæ honeſtæ, & bonis moribus imbutæ. Ex alio ultra iſtos non uidetur tuta conſideratio Do. Ricar. quia hoc modo circa perſonas illuſtres, cõcurrerent duo ſpecialia. Primùm, quòd ſola pœna deportationis afficiendi forent: & tamen pœnã iniuriarum, cùm ſit arbitraria, poteſt extendi uſq; ad mortem: l. ſeculari. §. ſunt quidam. ff. de extraord. cri. Secundum eſſet, quòd in hoc crimine poſſet interuenire

procura

procurator:niſi dicas, tuendo hanc opinionem quòd ex quo magis conſtat certitudinariè,quòd perſona illuſtris, fuſtibus,& tormentis non eſt afficienda: ſed ſola pœna deportationis plectenda eſt:lex tolerat,quòd ad huiuſcemodi crimen perſequendum,procurator interuenire poſſit:& hæc duo ſpecialia,ex quo unum in conſequentiam alterius uenit,concurrere poſſunt: ut Bar.dicit in l.ſi ſub conditione.de ſolu. Quarta datur ſolutio ad illum tex. ſecundùm Salicetum quòd ubi dubitatur, quænam pœna debeat imponi:ut eſt uidere in hoc crimine iniuriarum,in quo iudici datur arbitriũ imponẽdi pœnam,inſpectis circunſtãtijs loci,tẽporis,& perſonæ.ut habetur in §. atrox. inſtit.de iniur.& d.l.Prætor ait.§.atrocem.eo.tit. & ad iſtud crimen perſequendum non admittitur procurator. Fallit tamen in perſona illuſtri,in qua poſſet eſſe, quòd illuſtris inferret iniuriam illuſtri:quo caſu imponenda foret pœna corporis afflictiua:poſſet etiam eſſe,quòd non conſtaret ipſum eſſe illuſtrem.Sed replicari poſſet, ſecundùm Imol. † quòd licet illuſtris afficiat illuſtrem iniuria: 193
non tamen pœna corporis afflictiua afficiendus erit,d.l.fi. de iniu.item in d.l.fi.C.eo. præſupponitur notoriè conſtare,quòd perſonæ illæ erant illuſtres:& ſic quòd erant in inſulam relegandi: & tamen uidetur ſpeciale in illo text.& hæc impugnatio ſuadetur alia ratione ultra alios: quia ille tex.in principio loquitur,nedũ in illuſtribus adminiſtrantibus,& habentibus cingulũ: ſed etiam in illuſtribus honorarijs codicillis decoratis:adeò quòd non poterat uéroſimiliter hæſitari, de quibus illuſtribus Imperator ſenſerit:prout alibi dubitatur in l.fi.§.uiros. C.ubi Sena.uel clariſ. Quinta datur ſolutio:† quòd ille tex. 194
loquitur in iniuria,pro qua poterat imponi pœna capita-

lis:de qua in l.pe.C.de famo.lib. uel pœna deportationis
aut crimine iniuriarum, quod ex lege Cornelia profi-
ciſcitur:iuxta l.iij.§.fin.ff.ad l.Cor.de ſica.& l.antep. ff.
de iniu.nam in hiſce criminibus,ubi maior pœna rele-
gatione imponenda eſt, non poteſt conſtitui procurator
regulariter:ſed cõceditur ſpecialiter illuſtribus,ut ad tale
crimen proſequendum,licet agatur de pœna capitali,poſ
ſit dari procurator.Sed hæc ſolutio non placet mod.tum
quia diuinat:tum etiam quia uidetur contra d.l. quæ ge-
neraliter,& indiſtinctè loquitur:ergo debet generaliter
& indiſtinctè intelligi,dato quòd in uno caſu ſit maior
ratio,quàm in altero.Sed replicari poteſt: quòd non eſt
abſurdum,ut iura iuribus concordentur,& ut una lex per
alteram diſtinguatur:gloſ.in l.ſciendum.qui ſatiſd. cog.
Vltima datur ſolutio:per repetentes,in d.c.ueniens.&
195 conſiderandum eſt, † quòd perſonæ illuſtres prohiben-
tur per ſe litigare:ſed debent litigare per procuratorẽ:
l.quicunq;.C.de procura.& §.j.in aut. ut ab illuſtr. &
196 qui ſupra eos ſunt. † Speciale tamen eſt in perſona illu-
ſtri:ut in crimine iniuriarum poßit conſtitui procurator,
in qua poteſt agi & ciuiliter,& criminaliter:licet ſecus
ſit in alijs criminibus:ut in hoc §.Et ratio eſt: quia non
poteſt illuſtribus imponi pœna corporis afflictiua : licet
ergo regulariter non poßint illuſtres agere de per ſe in
cauſa ciuili, ſed cogantur conſtituere procuratorem : ta-
men in hac cauſa iniuriarum poſſunt conſtituere procu-
ratorẽ:& ideò Imperator ibi utitur uerbo licere: & uide-
tur ſenſus,quòd licet aliâs illuſtri non liceat per ſe liti-
gare in cauſa ciuili:licet tamen in hac cauſa, quæ eſt mi-
xta:Item,licet in cauſa merè criminali non liceat procu-
ratorem conſtituere:ut in hoc §.tamen licitum eſt in cau

ſa

Digitized by Google

ſi iniuriarum. Sed iſte intellectus ex triplici capite non uidetur tutus. Primò, ut ſentiunt ipſimet repetentes: quia text. in fin. uniuerſaliter dicit, ita tamen ut nullus alius ſibi audeat hoc uendicare. Nec eſt tuta reſponſio: quòd hoc alteri non conceditur à iure ſpeciali, ſed ſimpliciter à iure communi quando uenit imponenda pœna, uſq; ad relegationem: quia text. uniuerſaliter dicit, ita tamen ut nullus alius ſibi audeat hoc uendicare: ergo non debet reſtringi ut intelligatur, ubi uenit imponenda pœna relegationis tantum: quandoquidem pro iniuria, ut ſuprà dixi, poßit imponi pœna uſq; ad mortem. Non eſt etiam tuta alia ſolutio, dum dicitur: quòd nulli alij hoc conceditur in crimine iniuriarum: ſcilicet quòd ſimpliciter poßint cauſam agere per procuratorem: ſed quoad inferiores illuſtrium, ut ibi dicitur, mos iudiciorum, qui hactenus obtinuit, in poſterum obſeruandus ſit. Et uidetur ſenſus: quòd ubi ſumus certi de pœna, quòd tunc admittatur procurator: ſecùs ubi ſumus incerti. Sed credo quòd illa uerba, habeant alium ſenſum: uidelicet, quòd ſi pro crimine iniuriarum agatur ciuiliter, admittatur procurator: ſecùs ſi criminaliter. Sed hoc ſit ſpeciale in perſona illuſtri: ergo ius commune eſt in contrarium. Ex alio etiam non uidetur tuta conſideratio iſtorum, quæ fuit gloſ. in d. l. fin. in uer. per procuratorem. C. ubi Sena. uel clariſſ. † quia non poteſt 197
dari ratio diuerſitatis, quare magis liceat eis conſtituere procuratorem in crimine iniuriarum, quàm in alijs priuatis criminibus, in quibus non licet: niſi ſit crimen publicum priuatiuè: ut patet in d. l. ſi. C. ubi Sena. uel cla. Item ſi l. ſin. C. de iniur. ueniret ad interpretationem l. quicunq;. C. de procura. non ſolùm intelligeretur in illuſtribus: ſed etiam in ſpectabilibus, & clarißimis: quandoquidem in

hiſce

hiſce perſonis loquatur d.l.quicunq;. Et lex interpretans, debet intelligi ſecundùm terminos legis interpretatæ: eſt. uerum, quòd hodiè ſolùm poſſunt illuſtres, & ſuperilluſtres agere per procuratorem.auten.quod ius.C.de procu. Item l.fi.non poteſt uenire quouiſmodo ad limitationem d.l.quicunq;. quandoquidem l.quicunq;. loquitur in uxoribus, & liberis dictarum perſonarum illuſtrium. Ex alio etiam non poteſt conſiderari aliqua ſpecialitas in illo text. quia uult unum, quod eſt contra regulas iuris communis: quòd ipſe illuſtris, non autem procurator debeat condemnari: ſi uelles ergo tueri communem ſententiam: poteris tenere intellectum Rycar.de Sali.ſuprà relatum. Sed in puncto iuris uerior uidetur opinio Vltramontanorum: in quam etiam inclinat Barto.hic: & primò per text.in l.ij.ſuprà de procura. à contrario ſenſu, ibi, cùm appellationes pecuniariæ per procuratorem exerceri poſſint: nec dicatur, ut dicit Sali.quòd ibi, & in l.fin. fit mentio de cauſa pecuniaria ad differentiam cauſæ capitalis, ſtrictè ſumptæ: quia latinè loquendo, omnis cauſa æſtimationis, capitalis dicitur, l.hos accuſare.§.omnibus.de accu. quæ propriè loquitur de relegatione: niſi dicas tuendo cōmunem: quòd relegatio, & quælibet alia æſtimatio impropriè, pertinet ad capitis periculum: ut eſt caſus in l. capitalium.uer.cæteræ pœnæ.ff.de pœnis. Sed ille text.
198 contra communem ſententiam retorqueri poteſt: † quandoquidem æquiparatur pœna ictus fuſtiū, relegationi: ſed ubi agitur de pœna corporis afflictiua, non poteſt interuenire procurator. Sed dic, quòd ibi illa æquiparatio, fit ſecundùm quid, non autem ſimpliciter. Secundò contra communem ſtringit iſte tex. qui generaliter dicit, quòd ad crimen publicum perſequendum, procurator conſtitui nō poteſt.

Digitized by Google

*poteſt. Sed crimen publici iudicij eſt duplex: quoddam
capitale, & quoddam non capitale, l.ij. ſuprà cod. † Sed* 199
*procurator ibi remouetur à genere, & ſic à quolibet cri-
mine publici iudicij: ergo cenſetur remoueri à qualibet
eius ſpecie: ergo non poterit interuenire in caſu ubi agi-
tur de pœna relegationis. Sed replicari poteſt, ſecundùm
Salice. in d.l.reos. quòd illa regula, Vbi remouetur ge-
nus, cenſetur remota quælibet eius ſpecies: habet lo-
cum, ubi ratio remotionis generis, militat etiam in ſpe-
cie: & ſic quando genus remouetur ratione indifferen-
ti: ſed ubi ágitur de pœna relegationis, abſens poteſt
damnari: ergo debet poſſe comparere per procuratorem.
Sed iſta ratio, ut ſuprà dixi, non eſt tuta: quia ſtat ſimul,
quòd abſens poßit condemnari: & tamen non poßit com-
parere per procuratorem. Alio modo reſpōdet Sali. quòd
ratio prohibitiua conſtitutionis procuratoris, quæ mili-
tat ubi agitur de pœna capitali ſtrictè ſumpta: id eſt, ne
per procuratorem aliquod grande præiudicium fiat do-
mino, ceſſat ubi agitur de pœna relegationis: ſed attenta
ratione Sali. ſequeretur, quòd in crimine l. Iuliæ. de anno-
na, & de ambi. in quo pœna pecuniaria imponitur: poſſet
interuenire procurator contra generalitatem huiuſce §.
Veritas dependet ab his, quæ Barto. hic dicit in v. col. uer.
Quæro extra gloſ. an ubi pro publico iudicio imponitur
pœna pecuniaria, habeat locum § noſter. Et ibi reſeruo
dicendum: non eſt tamen recedendum à communi ſenten-
tia, pro qua facit pulchra ratio: † nam interuentus pro-* 200
*curatoris ad neceſſariàm defenſionem, regulariter eſt per-
miſſus: cùm ergo non cenſeantur prohibiti procuratores
in cauſa relegationis, debent cenſeri permißi. Et ſuade-
tur hæc communis opinio quia ubi tractatur de odio, di-*

ctio Vſq;, ſtat excluſiuè: ſed cùm eſſet odioſum, non poſſe
201 conſtituere procuratorem in cauſa relegationis, † debe-
mus intelligere text. in l. j. quòd ſtet excluſiuè: iuxta not.
per Sali. & alios, in auten. quod ius. C. de procura. uerè ta-
men d. l. j. an per alium cau. multùm ſtringit contra com-
munem ſubtiliter inducendo: nam ibi in ij. reſponſo prin-
cipali dicitur, quòd in cauſis capitalibus, uſq; ad relega-
tionem non interuenit procurator: in iij. uerò reſpõſo ſub-
ijcitur, quòd in cauſis criminalibus, ubi agitur de pœna
pecuniaria, procurator conſtitui poteſt: ſed ſi dictio Vſq;,
ſtaret excluſiuè ad ij. reſponſum. tertius caſus, in quo erat
maior dubitatio, quòd in cauſa criminali, pro qua impo-
nitur pœna pecuniaria, remaneret indeciſus, ſaltem ex-
preßè: & caſus minus dubius expreßè decideretur: uide-
tur ergo quòd dictio Vſq;, ibi ſtet incluſiuè, ſecundùm eius
propriam naturam: retenta tamen hac concluſione, quòd
in cauſa relegationis, poßit conſtitui procurator: diſcu-
tiendæ ſunt aliquæ neceſſariæ dubitationes. Prima erit
202 dubitatio, quam tangit hic Fran. de Rampo. & Bal. † an
ubi in relegatione aßignatur certus locus, ita quòd non
poßit in alio loco moram trahere: ſed teneatur morari in
illo loco: an in tali cauſa conſtitui poßit procurator? Et
concludunt quòd non cõmunis enim opinio ſecũdùm iſtos,
procedit, ubi quis relegatur ut poßit ubiq; morari, dum-
modò non trahat moram hìc Paduæ, uel Venetijs, uel in
alio certo loco. Nam in hac relegatione ferri poteſt ſen-
tentia in abſentem, & procurator conſtitui: ſecùs tamen
eſt ſecundùm eos, ubi fieret relegatio ad certum locum:
iuxta l. relegatorum. de inter. & relega. ita quòd relega-
tus ab illo loco recedere non poſſet, & aliò proficiſci: &
iſto caſu non poterit interuenire procurator, qui negari
non

non poteſt, quin agatur hic de pœna corporis relegati
afflictiua: ergo non poterit ferri ſententia in abſentẽ, nec
conſtitui procurator, ut probatur in d. l. relegatorum. in fi.
principij. ubi dicitur, quòd ubi quis relegatur in certam
inſulam, antè, quàm aßignetur inſula: talis relegatus mi-
liti tradendus eſt. ergo talis relegatio uidetur habere in-
ſtar deportationis: & maximè ubi fit in perpetuum. Sua-
detur hæc opinio per locum à paritate rationis: nam ra-
tio, quare non poßit ferri ſententia in abſentem, in crimi-
nalibus, eſt illa: quia non poſſet in eum fieri executio: quæ
ratio concludit etiam in eo, qui in certum locum relegan-
dus uenit. Imol. hic dicit, quòd non eſſet malum tenere
hanc opinionem: & idem dicunt moder. Seneñ. in d. c. ue-
niens. qui nihil addendo referunt ut plurimum, uerba for-
malia Imol. Contrarium tenẽt communiter Scribentes:
† ob id, ꝙ relegati omnia ſua iura retinent: & ſic nec 203
ciuitatem, nec bona perdunt: ſiue ad certum, ſiue ad in-
certum locum relegentur: & ideò in relegato ſecundùm
Imol. poterit fieri executio in bonis: quæ executio non
cadit in deportato: qui & bona, & ciuitatem perdit. Et ſi
dicatur, quòd imò poterit fieri executio cum commina-
tione, quòd damnabitur in metallum: replicari poteſt, ſe-
cundùm Imol. quòd ſicut non timuit deportationem, non
timebit etiam damnationem in metallum: ſecùs in relega-
to, qui bona non perdit. Item nõ tenet conſequentia. ſecun-
dùm Imol. non poteſt fieri executio ſententiæ: ergo non
debet poſſe ferri ſententia contra abſentem: nam condem-
natur ille qui nihil habet: quia ſperatur quòd poßit per-
uenire ad pinguiorem fortunam, l. ſi defunctus. C. arb. tu-
te. Item condemnatur aliquis actione perſonali, qui non
habet nec bona mobilia, nec immobilia in loco: ſed attenta

rationis

204 ratione Imolæ, † ex quo deportatus non amittit ea quæ ſunt iuriſgentium:quia poteſt contrahere,& in futurum acquirere,deberet poſſe abſens condemnari:facit l.ſi man dauero.§.is cuius.ff.mand.Et ideò conſidera,quòd licet relegatio poßit fieri in certam inſulam: tamen principalis intentio relegantis eſt,remouere ipſum relegatum à loco, in quo moram trahebat:ut probari uidetur in d.l.relegatorum.§.interdicere.ibi,Vnde eueniebat,ut qui relegatus eſſet ab ea prouincia:ut in §.his qui relegantur:ibi, Excedereq; debet intra eum diem:ergo uidetur quòd intentiò relegantis,ſpectari debeat.Sed replicari poteſt: quòd illa iura procedunt,ubi quis remouetur à loco domicilij, & originis,ita quòd illa ſolùm prouincia eidem interdicta cenſeatur: ſecùs tamen uidetur, ubi quis in certam inſulam relegatur,ut eidem ab ea recedere non liceat: niſi dicas quòd hoc non conſideratur,quia id quod principaliter agitur,ſpectari debet,l.ſi quis nec cauſam. ff. ſi cer.
205 pet. † Non ob.text.in d.l.relegatorum.ibi militi tradendus eſt:quia ibi illud admittitur poſt latam ſententiã, non ante,ne ſententia ſit eluſoria:nam ex forma ſententiæ ibi debebat ſtare relegationi in certam inſulam: & ideò cùm iudex non haberet inſulam ſub ſe:debet expectari donec aßignetur à Principe:interim ergo non debet uagari:& ideò militi traditur quoad inſula aßignetur: ſicut aliâs contingit in ſimili,in l.legatum.ſuprà de uſufruct.leg.& l.legatam.cum ibi not.de admi.rerum ad ciui. pertinenti.
206 Item uidemus aliâs, † quòd quando ſuſpenditur executio ſententiæ,in aliqua re,ex aliqua cauſa:fit illius rei ſequeſtratio & depoſitio:ut l.ab executione.C.quomodò app. non reci. quæ alle. ut l.j.C.de prohib. ſequeſt. Non eſt mirum ergo ſi id contingit in caſu iſto. Item non eſt bona

Digitized by Google

bona argumentatio Franc. de Aret. arguere de deporta-
tione ad relegationem: † nam deportatio requirit for- 207
mam actualem, ut ipſe deportatus per miniſtros conduca-
tur ad locum, & ad inſulam. l. ferri. de uerb. ſigni. ſed re-
legatio requirit ſolam formam uerbalem: ſcilicet, ut per
ſeipſum relegatus cum relegatione uadat: ut d. §. his qui.
& ideò prima requirit præſentiam: ſecunda non, ſicut ui-
demus in degradatione uerbali, & actuali: in c. ij. extrà,
de pœnis, lib. vj. & hoc not. Imol. & in c. ueritatis. de do.
& contu. & c. qualiter & quando. & D. Innoc. in c. ij.
de ſen. excom. & ad hoc accedat quod not. in l. ij §. igno-
miniæ. de his, qui not. infa. cogita. Secunda cadit dubi-
tatio ſecundùm Bart. hic: † an in cauſa appellationis ubi 208
imponitur pœna maior relegatione, poßit talis cauſa per
procuratorem agitari? Et Barto. hic dicit, quòd non ad-
mittatur procurator, licet ſententia in cauſa appellatio-
nis in abſentem ferri poßit, l. fina. §. illud. C. de appella-
tionibus. Sed non uidetur uerum, † quòd in cauſa ap- 209
pellationis ubi agitur de crimine, ferri poßit ſententia in
abſentem: ut probatur in d. l. prima. ibi, Sed ipſum ad-
eſſe auditorio. ff. an per alium cau. appellat. agi poßit:
& uidetur caſus in l abſentem. ff. de pœnis. & in l. ab-
ſentem. C. de accuſationib. Item præſuppoſito, ut Barto.
dicit, quòd in cauſa appellationis poſſet procedi con-
tra abſentem. nam ex quo ſententia, quæ fuit lata in
cauſa principali: ſtatim traxit ſecum executionem, quo-
ad ea quæ ſunt iuris: & hoc caſu facilius poteſt in cau-
ſa appellationis procedi contra abſentem. Sed replicari
poteſt ſecundùm Imol. hic, † quòd per appellationem
ſtatim fuit extinctum pronunciatum, l. j. in fin. ad Tur- 210
pillia. Hinc eſt, quòd ſi feratur ſententia in cauſa ap-
pella

Digitized by Google

pellationis, agitur ex ſecunda ſ
prima: l.ſi quis priore. in prim
furti. in princip. de his qui not. i
ne etiam tranſit Do. Marti. de S
xxv. referendo Imol. hic forma
nam in caſu l.j. ff. an per alium. p
lata ſententia in cauſa principal
ſentem: aliàs non ualuiſſet, l.ſi ac
Cùm ergo cõdemnatus eſſet in ca
mittitur procurator, uidetur pr
dato quòd in cauſa appellationis
811 minali contra abſentem: † iſtud
tumacis, & abſentis: ſed non de
rem: arg. l. non ſolùm. ff. de noxa. n
tiones. Et primò ad primam: quò
demnatus non retinebitur in carc
let ob inopiam idonei fideiuſſoris
app. Secundæ rationi reſpondetur
tem poteſt ferri ſententia, regula
procurator: non uidetur abſurdum
odij ueniat fauor: arg. l. cùm ex o
ita in ſimili arguit Bald. in l. quo
de legib. cogita. Tertia cadit du
in cauſa iniuriarum, licet ſit priua
illuſtres, procuratores conſtituere
812 in d. c. ueniens. in col. xxiiij. † an id
in perſona illuſtris, procedat in E
latis, ut teneantur comparere pe
terminos l. quicunq;. de procura. &
mine priuato iniuriarum procura
ipſi ualde dubitant. per text. in c. ci

ſecundùm eos apparet, quòd Epiſcopus comparet per ſe uel per procuratorem. Sed ad iſtum tex. reſpōderi poteſt, quòd ille text. non probat, ſed ſolùm dicit eſſe procedendum ad examen teſtium, ſi Archiepiſcopus legitimè citatus per ſe, uel per procuratorem comparere noluerit: & hoc ſimili ſermone utitur text. in c. fin. in uerbo, Si per ſe, uel per procuratorem citatus fuerit. Nec quidpiam facit text. in c. j. & fin. de poſtu. adductus per eos: quia ibi non dicitur quòd Epiſcopus poßit eſſe procurator: ſed loquuntur illa iura de alijs clericis, non autem de Epiſcopo: & ideò uerior uidetur opinio gloſ. quam ipſi corruptè adducunt in c. quia Epiſcopus. iij. q. iiij. quæ uult, quòd ſacerdotes non debeant per ſe litigare, niſi ſint pauperes: alleg. text. de illuſtri. & qui ſupra eos ſunt: item & nonnullas alias rationes, quas formaliter recenſuit idē D. Mar. quarum prima eſt: quia non expedit ſeruos Dei litigioſos eſſe, c. j. de ſimo. Secunda eſt, ne cogantur à diuinis obſequijs recedere: iuxta text. in l. omnes. C. de Epiſco. & cler. Et quia lites dant materiam delinquendi: l. properandum. in princ. C. de iudic. † Et uerè pro opinio gloſ. uidetur caſus in d. c. quia Epiſcopus: qui uult, quòd Epiſcopi, 113
& alij ſacerdotes, teneantur conſtituere procuratorem: excipit tamen cauſas publici iudicij. Ille tamen text. non ſolùm loquitur de Epiſcopis: ſed de uniuerſis ſacerdotibus, quos nemo illuſtres appellat. Nec ille text. fundat ſe ſuper illuſtri dignitate: ſed quia ſolent conſtitui ad Dei laudem. Secundò aduertendum eſt: quia non uidentur rectè quærere repetentes: † an diſpoſitio l. fin. & l. quicunq;. 114
C. de iniur. habeat locum non ſolùm in Epiſcopis: ſed etiā in inferioribus Prælatis: quia text. in l. quicunq;. hodiè reſtringitur, ut ſolùm procedat in illuſtribus & ijs, qui ſu-

Digitized by Google

pra eam dignitatem ſunt: & ideò in ſolo Epiſcopo cadit dubitatio: quia ſecũdum Iaſ.in l.j.ubi bis dixi,de offi.eius. eſt illuſtris,ut etiam concludit Bologn in conſil.lxxxv. in=
215 cip. Quidam Ant.de Caſt. † & ideò text.in c. fin. v.q. ij.uult Epiſcopum in ſcriptis debere citari, ſicut illuſtres citantur,l.quoties.C.de digni.lib.xij. & text.in c. fin. de
216 re iud.lib.vj. † uult, quòd poßint legere ſententiam per ſubſtitutum ad ſimilitudinem illuſtrium : & ideò tu con=
217 ſidera, † quòd aut quærimus, an diſpoſitio l. quicunq;. de procur.habeat locum in Epiſcopis: & crederem quòd non: quia illuſtri litiganti per ſe imponit pœnam amiſ= ſionis cauſæ: & ipſi iudici librarum xx.auri : & ideò illa l.non debet extendi ad Epiſcopum: quia nullibi probatur quòd Epiſcopus ſit propriè, & ſimpliciter illuſtris, licet
218 priuilegijs illuſtrium potiri uideatur : † in his terminis loquitur text. in d.c.fin.ij. q.v. ſimpliciter tamen dicitur potiùs ſpectabilis,ut dicit Io.de Platea,in l.fin.C.de De= cur.lib.x.cum ſimilibus: de quibus ibi dixi in d.l.j.de offi. eius.tam in prima, quàm in ſecunda lectura. Aut uerò quærimus,an debeant litigare per procuratores tam ipſi, quàm alij Prælati inferiores: & in hiſce caſibus, in qui= bus ſi ipſi litigaſſent,poſſent diſtrahi à diuinis officijs: concludendum eſt,quòd ſic,per text. in d.c. quia Epiſco= pus.iij.q.iiij.ubi uerò non poſſunt diſtrahi à diuinis offi= cijs: uel citantur à ſummo Pontifice, tunc poſſunt per ſe litigare: & in his terminis intelligantur iura adducta per moder.in d.c.ueniens.col.xxv. Si uerò quærimus,an in cri= mine priuato iniuriarum poßint per procuratorem liti= gare: & ex quo iſtud uidetur reſpicere fauorem illuſtriũ, tunc ſubdiſtinguendum eſt : aut enim prohibitio conſti= tutionis procuratoris reſpicit fauorem ipſius domini: tum ratione

ratione grauis præiudicij, tum quia etiam in arduis cauſis ciuilibus non cogitur quiſquam agere per procuratorem: ut tradit Card. noſter Alexandrinus in c. in criminali. ij. q. v. † Si uerò reſpicit fauorem ipſorum illuſtrium, 219
ut innuit text. in d. l. fin. in uerbo Licere: concludendum uidetur, quòd illa l. fin. habeat locum in Epiſcopis, quia exæquantur illuſtribus: & iſtud ſentit Bald. in l. fi. C. ubi Sena. uel clariſ. qui exemplificat illum text. in Epiſcopis.

Tertia colligitur concluſio ex hac gl. † quòd ubi uenit imponenda pœna, quæ eſt minor relegatione: in tali 220
cauſa poteſt interuenire procurator: utputa, quando agitur de pœna remotionis ab ordine: l. ij. infrà de iniur. uel ubi agitur de interdictione artis alicuius, iuxta l. moris. ff. de pœnis. Ideò ubi quis uenit deponendus ab ordine, uel publicis honoribus priuandus, aut ſimili pœna plectendus: non cenſetur prohibitus procuratorem conſtituere: ut probatur in d. l. j. §. j. uer. planè. ff. an per alium cau. ap. & in l. cognitionum. §. j. & hanc concluſionem ſequuntur communiter interpretes relati per Inno. & Benedictum Plumbinium hîc, & per mod. in c. ueniens. de accu. Sed huic concluſioni obijcitur: † nam pœna depoſitionis 221
ab ordine, poteſt cadere in abſentem: c. ueritatis. de dol. & contu. & tamen in caſu d. c. ueniens. ubi agebatur de depoſitione Epiſcopi, quia aſſerebatur ſubieciſſe Eccleſiam ſeruituti Principis ſecularis: non poteſt interuenire procurator. Imo hîc reſpondet, quòd aliud eſt de iure canonico, aliud de iure ciuili: & cùm in depoſitione ordinis epiſcopalis, aut præſbyteratus, diaconatus, uel ſubdiaconatus, agatur de graui præiudicio: † cùm duntaxat ex 222
grauiſſimis criminibus quis ab ordine deponatur: ut traditur: in c. j. lxxxj. diſt. & in cap. Maximianus. & in c. j.

223 xxxv.diſt.non eſt mirum:ſic in hiſ
de depoſitione ab ordine fienda,
cio,non admittitur procurator:ſe
uili,quo iure ordo capitur pro or
ris,Vniuerſitatis,uel Collegij:utp
rionum,Lanificum,& Cerdonũ:
tur tam grãdis:ſicut illa quæ fit a
224 ut dicit gl.in ſumma,diſt.xxxij. †
cuntur ordines ſacri à ſanctitate
tia,quam inducunt:probatur in
non ſic eſt, ubi agitur de remoti
Corporis,Collegij,uel Vniuerſit
tis ab ordine facien. & l.cognit
traord.cog.& cum iſta ſolutione
citer in d.c.ueniens.xiij.q.& in
iſta ſolutio non uidetur tuta : qu
225 inter ius ciuile,& ius canonicũ:
ubi quis prohibetur honoribus p
quo ordine remouetur,fama ipſiu
tur:& cauſa uitæ,& famæ,pariſ
miſ.uin.niſi dicas,quòd ex quo de
poſitionis non imponitur,niſi ob
non eſt mirum,ſi talis cauſa per
poteſt facit text.in c.ſicut noſtri
ciuili faciliùs quis remouetur ab o
226 no.Non obſt. quòd dixi : † quia
hoc caſu:quia ubi pro cauſa crim
pecuniaria:poteſt in ea interueni
tali cauſa ſequatur infamia:d.l.j.
Item ex delicto publico,ex quo qu
Imponatur confiſcatio omnium bo

Digitized by Google

bonorum:poteſt interuenire procurator : ut dicunt mod. in d.c.ueniens.colum.xiij.de accuſa. † & tamen priuatio 227 omnium bonorum cauſæ criminali parificari uidetur : l. propter litem.ff.de excu.tut.& §.item propter litem.inſtit.eo.& eſt gl.ordi.in l.j.C.de reis poſtu.lib.x. Vel poteſt alio modo reſponderi ad text.in d.c.ueniens.ex regula l.qui teſtamento.de teſta.quæ habet, † quòd in qualibet lege præſumitur,quòd termini ſint habiles:cùm ergo 228 in d.c.ueniẽs.dicatur,quòd cauſa erit criminalis,& quòd procurator non erat admittendus : neceſſariò dicendum uidetur,quòd erat talis cauſa,ex qua non poterat conſtitui procurator:attento maximè, quòd id quod ſtatuitur in hoc §.eſt etiam ſtatutum de iure cano.c.in criminibus.iij.q.v.ergo non debet induci differentia inter ius canonicum, & ius ciuile : prout faciunt Imol.& mod. Sed contra huiuſcemodi concluſionem obſtat text. in l.capitalium. § j. ff. de pœnis : † ubi Iureconſultus parificat 229 pœnas reſpicientes æſtimationem hominis,pœnis fuſtiũ: ſed in cauſa, † in qua tenuiores homines fuſtibus ſubijci poſſunt:nõ poteſt interuenire procurator:cùm non agatur de pœna pecuniaria:ergo à paritate rationis idem uidetur dicendum , ubi agitur de remotione ab ordine: † attento quòd etiam l.cognitionum.§.minuitur. expreſſè dicit , quòd minuitur æſtimatio,ubi quis relegatur, uel 230 ab ordine mouetur,uel cùm prohibetur honoribus publicis fungi,uel cùm plebeus fuſtibus cæditur:ſicut ergo ubi agitur de ictu fuſtium procurator conſtitui non poteſt: ita non poterit & in alijs cauſis parificatis interuenire. Et ſi dicatur,quòd ibi ſit parificatio quantùm ad hoc,ut ex dictis pœnis æſtimatio minuatur:non autem quantùm ad interuentum procuratoris:replicari poteſt, quòd re-

gula l.Nam hoc iure.de uulg.&
datur diuerſa ratio ipſorum de
bari uidetur in illo text.& tradit
teſtamento.C.de teſta.mili.Et id
poſſet defendi hæc opinio cont
uolumus dicere, quòd ubi agitu
iſtibus fuſtium,non poßit interu
cunt mod.quia agitur de pœna c
quacunq; pœna:nam dico quòd
in plebeis,ut Bart.dicit in l.j.de
231 canonico uideatur deciſum non c
ubi agitur de depoſitione ab ordi
ordine,non poßit interuenire pro
dicere de iure ciuili:& maximè
quòd cauſa relegationis per aliu
tento maximè,quia cauſa ſume,e
tur:attento etiam,quia ſi d.l.j an
lati.includit relegationem: debe
ſimiles. Retenta tamen commu
232 poteſt. † Primò an cauſa ſep
ratorem agitari poßit?& uidetu
de procura.ibi,ſi neceßitas poſt
& maximè, quia ille text.facit
an agatur criminaliter,& hoc
nire procurator:an uerò agatur
hoc caſu poteſt interuenire proc
& Imol.& idem Imol.in d.c.tu
D.Ant.& alios. Sed certè uerb
neceßitas poſtulauerit:innuunt,
bet admitti:ſed præfati Doc.ſu
133 mè: † ut in ſimili dicitur in c.p

in c.quod ſedes.eo.tit.Sed iſta ſubauditio uiolat illum tex. attento maximè,† quia ſeparatio tori eſt multũ doloroſa:quia ſecundùm Bald.in d.c.tuæ.ſapit exilium : exulat enim à uiro ſuo,& eſt dura ſicut mors,& perditur dos: ergo non deberet admitti procurator,niſi ſubeſſet neceſſitas,ut text.expreßè dicit:& hoc modo in illo text. eſſet differentia inter agentem criminaliter,& agentem ad ſeparationem tori: Vt primò,nullo modo eſſet admittendus procurator. Secundò uerò ſic,ubi neceßitas ſubeſſet : ut cantat illa litera, quæ conditionaliter loquitur : † quæ quidem conditio debet impleri in forma ſpecifica,& quæ formam importat: l.Prætor ait.de colla.bonorum.niſi dicas, quòd ex quo in illo text. ſubijcitur ratio, quòd per procuratorem accuſat: quia licet accuſatio ſit de crimine, tamen non eſt criminalis : ex qua ratione apparet, quòd neceſſe eſt,quòd ſubaudiatur dictio Maximè : niſi iterum dicas,quòd Papa ibi in fine uidetur decidere, quòd ſecurius procedetur,ſi in præſentia perſonarum hoc fiet:cogita:quia nullus tangit circa fin.gl. dum allegat l.ſed & hæ.§ j.de proc. Aduerte,quia gl.ſentit,† q, reuocare ſeruum ingratum in priſtinam ſeruitutẽ ſit cauſa minor relegatione:& tamen ſecundùm Bart. & Imol.hoc eſt falſum:quia ſeruitus morti comparatur:l.quod attinet.ff.de reg.iur. Dic ſecundùm Bart.& Imo. quòd hæc cauſa ex parte domini continet intereſſe pecuniarium applicandum parti : ut ſi ſeruus ob ingratitudinem reducatur in ſeruitutem.Sed ſecũdum Bal.in d.l.ſed & hæ.eſt quid mirum,quòd ibi agatur de priuando aliquem beneficio libertatis:& quòd cauſa non ſit criminalis:imò uidetur capitalis.§.maximè.inſtit.de capi.dimi. Attento maximè : ſecundùm Inno.in c.qualiter & quando.col ij. de accuſa.

234 235 236

237 † quia de iure ciuili ſunt ſeptem genera pœnarum: quarum tres ſunt capitales. Prima eſt mors, quæ multis modis infertur: l. aut damno. §. uita. ff. de pœnis. Secunda pœna eſt morti proxima: ubi quis damnatur in metallum, qui grauiori uinculo præmitur, ſi uerò in opus metalli, tunc leuiori: utraq; tamen pœna, & ciuitatem, & libertatem auſert: ubi uerò quis damnatur in miſterium metallorum: ſi in perpetuum: & ciuitatem, & libertatem amittit: ſi ad tempus, ſolã ciuitatem, l. aut damnum. §. eſt pœna. cum §. ſequentibus. ff. de pœnis. Sed neſcio uidere, quare ubi agitur de pœna damnandi aliquem in miſterium metallorum: id eſt, ut ſeruiat damnatis in metallum ad tempus: talis cauſa non poßit agi per procuratorem. Eſt & tertia pœna deportationis, & in opus publicum damnationis: ſed reſolutio eſt, quia in hiſce pœnis non agitur de commodo pecuniario: ut dicunt Bart. & Imol. Sed adhuc non
238 quieſcit animus: † nã de iure canonico loco pœnæ damnationis in metallum, quæ non inuenitur in canonibus impoſita, ſolet quis uendi, uel redigi in ſeruitutem. De primo eſt caſus in c. quidam clerici. lxxxj. diſt. De ſecundo eſt text. in c. eas. xxxij. diſt. & in c. ſtatuimus. xj. q. j. & tamen licet hìc agatur de commodo pecuniario: iſta cauſa dicitur capitalis, nec poteſt agitari per procuratorem: & tamen hìc agitur de ſeruitute. Ang. hìc dicit, quòd licet ex parte accuſatoris, poßit interuenire procurator: tamẽ ex parte rei, qui procuratur in ſeruitutem, non poteſt: quia ex parte ipſius rei non agitur de commodo pecuniario: & idem poteſt dici de iure canonico, in quo pœna ſeruitutis imponitur. Vel meliùs dic, quòd conſideratio Ange. eſt contra text. in d. l. ſed & hæ. qui expreßè uult, quòd ſicut patronus poteſt accuſare libertum uti ingratum

per

per procuratorem:ita & libertus ipſe poteſt per procu-
ratorem reſpondere:& ideò tu dic,† quòd ubi quis dam- 239
natur in opus metalli:uel de iure canonico in ſeruitutem
redigitur:talis cauſa non poteſt agitari per procuratorē:
quia tendit ad uindictam publicam. Sed adhuc conſidera:
quia contra prædicta uidetur caſus in c.ſi quando.ij.q.vj.
ubi dicitur,quòd in cauſa capitali:uel in cauſa ſtatus,non
per procuratorem,ſed per ipſum agendum eſt:idem pro-
batur in l.j.circa prin.de aſſer.tollen.ubi dicitur, quòd ſi
quis prouocet aliquem in ſeruitutem, ceſſante aſſertoris
difficultate,debet reſpondere per ſe:ſi uerò reperiatur in
quaſi poſſeſſione libertatis:tunc poteſt agere per procu-
ratorem.Ergo hi duo text.uidentur contrariari his, quæ
Bar.Imol.& cæteri tradunt:gloſ.in d.c.ſi quando.fatetur
contrarium:quòd ubi dominus eſt in quaſi poſſeſſione ſer
uitutis,ſeruus poteſt per ſe agere:ubi uerò aliquis prouo
catur ad ſeruitutem,& ipſe eſt in quaſi poſſeſſione liber-
tatis,poteſt per procuratorem agere.† Super iſto con- 240
trario laborant Salic. Odofr. & communiter antiqui, in
d.l.j.C.de aſſer.toll.Prima datur ſolutio,quòd de iure an-
tiquo ille,cui mouebatur quæſtio ſtatus,poterat indiſtin-
ctè agere cauſam per procuratorem: hodiè uerò diſtin-
guitur,an prouocatus in ſeruitutem, ſit in quaſi poſſeſ-
ſione libertatis,& etiam nunc poteſt:ſecùs tamen ſi non
ſit in quaſi poſſeſſione ſeruitutis:quia tunc ſecundùm Bal.
Salic.& omnes,ibi non poteſt. Sed iſta ſolutio tendit ad
correctionem l.non ſolùm.§.ſtatus.allegatæ hîc in gloſ.ff.
de procur.Secunda datur reſponſio per Io.& Azo.quam
ſequuntur ibi Odofr.& pleriq; antiqui:quòd iura in con-
trarium allegata loquuntur,ubi ſeruus litigat principa-
liter de peculio ſuo:quæ ſolutio confunditur ex illis iuri-
bus.

bus. Datur tertia ſolutio, quòd ſeruus poſt litẽ conteſt. de iure Digeſtorũ poteſt cõſtituere procuratorẽ: de iure, uerò nouo diſtinguitur: aut lis non eſt conteſtata & ubi eſt in quaſi poſſeſſione libertatis poteſt: aliàs ſecùs. Sed hæc differentia in hac materia eſt uerbalis: ut infrà dicemus. Ego autem arbitror poſſe ſic dici: quòd poſt iura Digeſtorum fuit quædam media. Iuris prudentia: quòd prouocatus ad ſeruitutem deberet habere quendam aſſertorem, qui cum aſſereret eſſe liberum aduerſùs dominum, eum prouocantem in ſeruitutem: iſta autem aſſertio fuit ſublata per Iuſtinianum, in d.l.j. ut hodiè debeat ſeruus ipſe comparere perſonaliter: ſecùs ſi ſit in quaſi poſſeſſione libertatis. Ex quo infertur intellectus datus per Doc. communiter ad l. ſeruum quoq; §.j. de procura. quòd ibi conſtituitur procurator, quia agitur de peculio & adminiſtratione aliarum rerum: in l. uerò infrà de aſſer. toll. agitur de periculo ſtatus & perſonæ. Non eſt uerum: quia in caſu l. ſed & hæ. agebatur de periculo ſtatus & perſonæ, & tamen conſtituitur procurator: & etiam confunditur illa ſolutio per text. in l. non ſolùm. §. ſi ſtatus. ff. eo. tit. de procura. Vel meliùs dic, quòd ex parte domini, ſiue ille qui prouocatus eſt in ſeruitutem, ſit in quaſi poſſeſſione libertatis, ſiue non, cauſa per procuratorem agi po-

241 teſt: † ſed ex parte prouocati diſtinguitur eo modo, quo dicit text. in d.l.j. C. de aſſer. toll. Nec huic diſtinctioni re-

242 pugnat text. in d.l. ſed & hæ. in fin. † quæ loquitur de liberto: nec etiam l. nõ ſolùm. §. ſtatus. quia ille §. debet declarari, & diſtingui per d.l.j. C. de aſſer. tollen. Circa

243 finem gloſ. dum allegat text. in l. non ſolùm §. fin. † ubi in cauſa ſuſpecti tutoris, interuenit procurator: rationem dicit gloſ. quia illa pœna eſt minor relegatione. Sed iſta ſolutio

Digitized by Google

ſolutio ſecundùm Bart. Ang. Imol. & Benedictum Plumbinium, non eſt tuta: quia ubi ageretur, ut tutor ſuſpectus puniretur: iuxta l. j. cum l ſeq. de ſuſpe. tut. cum ſimil. de quibus hic per Bart. non poſſet conſtitui procurator: quia talis pœna eſſet ſupra relegationem: & eſſet quaſi crimē publicum, l. iij. §. conſequens. de ſuſp. tut. tex. ergo ille loquitur, quando agitur ciuiliter ad commodum pupilli, ut tutor, tanquam ſuſpectus, ab omni adminiſtratione bonorum remoueatur. Sed tu aduerte: quia non uidetur quòd poßit agi principaliter ciuiliter, quin in conſequentiam poßit reſultare effectus pœnæ criminalis: † ubi enim 244
accuſatur tutor de ſuſpecto, ut remoueatur, ſi appareat ipſum dolosè fuiſſe uerſatum circa res ipſius pupilli ad Præfectum urbis ut puniatur remitti ſolet: d. l. j. in fin. de ſuſp. tut & d. l. j. §. ſolent. de offic. Præfect. urb. attento maximè, quia ut dicit Bart. accuſatio ſuſpecti tutoris eſt quaſi publica. Imol. hic reſpondet, quòd ex quo principaliter agitur ut remoueatur ſuſpectus tutor: licet in conſequentiam ob eius dolum, & uerſutiam debeat remoueri: debet tamen ſpectari id quod principaliter agitur: l. ſi quis nec cauſam ſi cert. pet. Sed tu conſidera: † quia tex. 245
in d. l. non ſolùm. dum dicit, Difficile eſt: poteſt intelligi id eſt, nullò modo auditur procurator: iuxta tex. in l. j. §. fin. in uerbo, Difficile. quando appel. ſit: & iuxta gloſ. in c. præſentiam. de teſti. in uerbo, Difficile: & ita conſiderant etiam moder. in d. c. ueniens. in xij. col. Sed text. non dicit, prout ipſi præſupponūt: ſed ita cantat, Sed non fuiſſe per procuratorem ſuſpectus accuſabitur, quoniam famæ cauſa eſt: & ſic non utitur uerbo, Difficile: nec ibi poteſt intelligi: id eſt, nullo modo propter uerba ſequentia, ibi, niſi conſtet ei à tutore nominatim mandatum: & ſic illud

251 de procura. † Secunda colligit ur concluſio ex hac gloſ. ſecundùm Imo.hîc:quòd procura:or ex parte actoris,non admittitur ſine mandato:bene admitteretur ubi eſſet dubium de mandato,præſtita tamen cautione rati:iuxta not.
252 in l.j.C.de procura. † Et dicitur eſſe dubium de mandato,ſecundùm Imol. ubi ille qui aſſerit ſe eſſe procuratorem,uenit de longinquo,& habet inſtrumenta domini,facientia ad cauſam:iuxta not.per Bart.in l.iij. §. duæ cau-
253 ſæ.ff.de Carb.edic. † & eſt text.iuncta gloſ.in c.coram. de offic.deleg.ibi,Cùm inſtrumentis eiuſdem Eccleſiæ.Sed ille text.allegatus per Imol.non probat:quia ille clericus qui habebat inſtrumēta Eccleſiæ,erat rector ipſius Eccleſiæ:nimirum ſi admittitur ad agendum. Item ſtat ſimul, quòd aliquis habebat inſtrumenta ad cauſam, & tamen illa ſubtraxerit:attento quia uidetur ſpeciale in caſu l.fi. ubi gl.de pac.conuen.ubi ſi marito ab uxore fuerunt tradita inſtrumenta bonorum pareſrenalium,præſumitur eidem conceſſa adminiſtratio.Pro reſolutione,uide omnino Alexan.in d.l.j.col.iij.de procura.qui dicit,quòd communis opinio eſt cùm Imol.hîc:& in c.j.de proba. & reſpondet ad l.fin.C.de pac.conuen. quòd ibi ex illa traditione ſequitur,quòd maritus poteſt agere etiam non præſtita cautione rati.Sed tu conſidera ultra alios ibi,& hîc: quia id quod dicit Alex.poſt Pet.& Cy. non uidetur tutum:quia gloſ.allegata hic per Imol in d.c.coram.de offic. deleg.dicit,quòd admittitur clericus,quia erat coniuncta perſona,& habebat inſtrumenta:& tamen,ut ibi fatentur Doc.communiter,fuit præſtita cautio rati. Item ad quid ponderarent traditionem inſtrumentorum,ubi datur ſanguinis coniunctio inter agentem nomine alicuius, & ipſum cuius nomine agitur? quia hoc caſu ſufficit quòd ſit

ſit coniunctus qui admittitur pro coniuncto cum cautione rati. † Communis tamen eſt opinio, ut dixi, quòd 254
habens inſtrumenta facientia ad cauſam principalem, admittitur ad agendum cum cautione rati. † Imò uidetur, 255
quòd ſi poſſet probari, inſtrumenta fuiſſe alicui à domino tradita: quòd iſte poſſet agere etiam non præſtita cautione rati, quicquid ſentiant Imol. *hic, ac* Alex. *& cæteri in d.l.j.C.de procur. Vbi enim quiſpiam inſtrumentum alicuius debiti mihi tradit, non eſt præſumendum quòd mihi tale debitum donare uelit: arg.l.cùm de indebito.de proba. & c.ſuper hoc.de renun.* Vt ergo illa traditio aliquid operetur, præſumendum eſt, quòd mihi mandatum de exigendo tale debitum ſit: arg.l.ſiquando.de leg.j. Cogita ſuper præmiſsis. Circa contrarium l.iij.C.de accuſa. accommodantur per Scribentes quamplures ſolutiones.
† Prima fuit ſolutio Martini: quòd in caſu d.l.iij. quæ in- 256
cipit, reos. erat lis conteſtata contra principalem: nimirum, ſi procurator interuenire poteſt: hic uerò §. procedit ante litem conteſtatam: quo caſu procurator dari non poteſt. Et ratio eſt: quia poſt litem conteſtatam dominus, & non procurator eſt condemnatus: l.ij.C.de accuſa. & l.fin.C.de iniur. Sed ſi admitteretur procurator ante litem conteſtatam, lite conteſtata cum ipſo procuratore non poſſet damnari ipſe dominus: tamen ante litem conteſtatam repellitur procurator, ut ad diffinitiuā perueniri poſsit, ad quam non poſſet lite conteſtata cum procuratore: attento quod dominus non poſſet damnari. Sed hanc ſolutionem probant Salic. & moder. communiter, in d.l. reos. & Imol. ac cæteri hic: ut hic plurale per eos: ultra quos uidetur, quòd potiùs ante litem conteſtatam deberet admitti procurator, ut declinatorias, & dilatorias exce-

pra eam dignitatem ſunt: & ideò in ſolo Epiſcopo cadit dubitatio: quia ſecũdum Iaſ.in l.j.ubi his dixi, de offi.eius. eſt illuſtris, ut etiam concludit Bologn.in conſil.lxxxv. in=
215 cip. Quidam Ant.de Caſt. † & ideò text.in c. fin. v.q. ij.uult Epiſcopum in ſcriptis debere citari, ſicut illuſtres citantur, l.quoties.C.de digni.lib.xij. & text.in c. fin. de
216 re iud.lib.vj. † uult, quòd poſſint legere ſententiam per ſubſtitutum ad ſimilitudinem illuſtrium: & ideò tu con=
217 ſidera, † quòd aut quærimus, an diſpoſitio l. quicunq;. de procur.habeat locum in Epiſcopis: & crederem quòd non: quia illuſtri litiganti per ſe imponit pœnam amiſ= ſionis cauſæ: & ipſi iudici librarum xx.auri: & ideò illa l.non debet extendi ad Epiſcopum: quia nullibi probatur quòd Epiſcopus ſit propriè, & ſimpliciter illuſtris, licet
218 priuilegijs illuſtrium potiri uideatur: † in his terminis loquitur text. in d.c.fin.ij. q.v. ſimpliciter tamen dicitur potiùs ſpectabilis, ut dicit Io.de Platea, in l.fin.C.de Decur.lib.x.cum ſimilibus: de quibus ibi dixi in d.l.j.de offi. eius.tam in prima, quàm in ſecunda lectura. Aut uerò quærimus, an debeant litigare per procuratores tam ipſi, quàm alij Prælati inferiores: & in hiſce caſibus, in quibus ſi ipſi litigaſſent, poſſent diſtrahi à diuinis officijs: concludendum eſt, quòd ſic, per text. in d.c. quia Epiſcopus.iij.q.iiij.ubi uerò non poſſunt diſtrahi à diuinis officijs: uel citantur à ſummo Pontifice, tunc poſſunt per ſe litigare: & in his terminis intelligantur iura adducta per moder.in d.c.ueniens.col.xxv. Si uerò quærimus, an in crimine priuato iniuriarum poſſint per procuratorem litigare: & ex quo iſtud uidetur reſpicere fauorem illuſtriũ, tunc ſubdiſtinguendum eſt: aut enim prohibitio conſtitutionis procuratoris reſpicit fauorem ipſius domini tum

ratione

ratione grauis præiudicij, tum quia etiam in arduis cauſis ciuilibus non cogitur quiſquam agere per procuratorem: ut tradit Card. noster Alexandrinus in c. in criminali. iij. q. v. † Si uerò reſpicit fauorem ipſorum illustrium, 219
ut innuit text. in d. l. fin. in uerbo Licere: concludendum uidetur, quòd illa l. fin. habeat locum in Epiſcopis, quia exæquantur illustribus: & iſtud ſentit Bald. in l. fi. C. ubi Sena. uel clariſ. qui exemplificat illum text. in Epiſcopis.
Tertia colligitur concluſio ex hac gl. † quòd ubi uenit imponenda pœna, quæ eſt minor relegatione: in tali 220
cauſa poteſt interuenire procurator: utputa, quando agitur de pœna remotionis ab ordine: l. ij. infrà de iniur. uel ubi agitur de interdictione artis alicuius, iuxta l. moris. ff. de pœnis. Ideò ubi quis uenit deponendus ab ordine, uel publicis honoribus priuandus, aut ſimili pœna plectendus: non cenſetur prohibitus procuratorem constituere: ut probatur in d. l. j. §. j. uer. planè. ff. an per alium cau. ap. & in l. cognitionum. §. j. & hanc concluſionem ſequuntur communiter interpretes relati per Inno. & Benedictum Plumbinium hîc, & per mod. in c. ueniens. de accu. Sed huic concluſioni obijcitur: † nam pœna depoſitionis 221
ab ordine, poteſt cadere in abſentem: c. ueritatis. de dol. & contu. & tamen in caſu d. c. ueniens. ubi agebatur de depoſitione Epiſcopi, quia aſſerebatur ſubieciſſe Eccleſiam ſeruituti Principis ſecularis: non poteſt interuenire procurator. Imo hîc reſpondet, quòd aliud eſt de iure canonico, aliud de iure ciuili: & cùm in depoſitione ordinis epiſcopalis, aut præſbyteratus, diaconatus, uel ſubdiaconatus, agatur de graui præiudicio: † cùm duntaxat ex 222
grauiſſimis criminibus quis ab ordine deponatur: ut traditur in c. j. lxxxj. diſt. & in cap. Maximianus. & in c. j.

g 3 xxxv.

223 xxxv.diſt.non eſt mirum:ſic in hiſce cauſis, † ubi agitur de depoſitione ab ordine fienda,& ſic de graui præiudicio,non admittitur procurator:ſecùs tamen eſt de iure ciuili,quo iure ordo capitur pro ordine cuiuſcunq; Corporis,Vniuerſitatis,uel Collegij:utputa, Doctorum, Decurionum,Lanificum,& Cerdonũ:quæ depoſitio non uidetur tam grãdis:ſicut illa quæ fit ab ordinibus ſacris:quia,
224 ut dicit gl.in ſumma,diſt.xxxij. † quatuor præcipuè dicuntur ordines ſacri à ſanctitate,caſtitate, & continentia,quam inducunt:probatur in c.decernimus.xxviij.diſt. non ſic eſt, ubi agitur de remotione ab ordine alicuius Corporis,Collegij,uel Vniuerſitatis:iuxta tit. de decretis ab ordine facien. & l.cognitionum. de uar. & extraord.cog.& cum iſta ſolutione tranſeunt mod. ſimpliciter in d.c.ueniens.xiij.q.& in xxviij. col. de accu. Sed iſta ſolutio non uidetur tuta : quia inducit differentiam
225 inter ius ciuile,& ius canonicũ:attento maximè, † quia ubi quis prohibetur honoribus publicis fungi, uel ab aliquo ordine remouetur,fama ipſius remoti,multum læditur:& cauſa uitæ,& famæ,parificantur:l.iuſta.de manumiſ.uin.niſi dicas,quòd ex quo de iure canonico pœna depoſitionis non imponitur,niſi ob aliquod graue delictum: non eſt mirum,ſi talis cauſa per procuratorem agi non poteſt·facit text.in c.ſicut noſtris.de iureiu. Sed de iure ciuili faciliùs quis remouetur ab ordine,quàm de iure ca-
226 no.Non obſt. quòd dixi : † quia l.iuſta non procedit in hoc caſu:quia,ubi pro cauſa criminali imponitur pœna pecuniaria:poteſt in ea interuenire procurator, licet ex tali cauſa ſequatur infamia:d.l.j.ff.an per aliũ cauſa app. Item ex delicto publico,ex quo quis infamatur : ſi pro eo imponatur confiſcatio omnium bonorum:uel etiam partis bonorum

Digitized by Google

bonorum:poteſt interuenire procurator : ut dicunt mod. in d.c.ueniens.colum.xiij.de accuſa. † & tamen priuatio 227 omnium bonorum cauſæ criminali parificari uidetur : l. propter litem.ff.de excu.tut.& §.item propter litem.inſtit.eo.& eſt gl.ordi.in l.j.C.de reis poſtu.lib.x. Vel poteſt alio modo reſponderi ad text.in d.c.ueniens.ex regula l.qui teſtamento.de teſta.quæ habet, † quòd in qualibet lege præſumitur,quòd termini ſint habiles:cùm ergo 228 in d.c.ueniẽs.dicatur,quòd cauſa erit criminalis,& quòd procurator non erat admittendus : neceſſariò dicendum uidetur,quòd erat talis cauſa,ex qua non poterat conſtitui procurator:attento maximè,quòd id quod ſtatuitur in hoc §.eſt etiam ſtatutum de iure cano.c.in criminibus.iij.q.v.ergo non debet induci differentia inter ius canonicum, & ius ciuile : prout faciunt Imol.& mod. Sed contra huiuſcemodi concluſionem obſtat text. in l.capitalium. § j. ff. de pœnis : † ubi Iureconſultus parificat 229 pœnas reſpicientes æſtimationem hominis,pœnis fuſtiũ: ſed in cauſa, † in qua tenuiores homines fuſtibus ſubijci poſſunt:nõ poteſt interuenire procurator:cùm non agatur de pœna pecuniaria:ergo à paritate rationis idem uidetur dicendum , ubi agitur de remotione ab ordine: † attento quòd etiam l.cognitionum.§.minuitur. expreſ- 230 ſè dicit , quòd minuitur æſtimatio,ubi quis relegatur, uel ab ordine mouetur,uel cùm prohibetur honoribus publicis fungi,uel cùm plebeus fuſtibus cæditur:ſicut ergo ubi agitur de ictu fuſtium procurator conſtitui non poteſt: ita non poterit & in alijs cauſis parificatis interuenire. Et ſi dicatur,quòd ibi fit parificatio quantùm ad hoc,ut ex dictis pœnis æſtimatio minuatur:non autem quantùm ad interuentum procuratoris:replicari poteſt, quòd re-

Digitized by Google

gula l. Nam hoc iure. de uulg. & pup. procedit etiam, ubi datur diuerſa ratio ipſorum determinabilium: ut probari uidetur in illo text. & tradit moder. Decius, in l. in teſtamento. C. de teſta. mili. Et ideò conſidera: quia facilè poſſet defendi hæc opinió contra communem. Nam aut uolumus dicere, quòd ubi agitur de ſubijciendo plebeos ictibus fuſtium, non poßit interuenire procurator: ut dicunt mod. quia agitur de pœna corporali: quæ eſt maior quacunq; pœna: nam dico quòd illa regula non procedit in plebeis, ut Bart. dicit in l. j. de pœnis. Cùm ergo de iure
231 canonico uideatur deciſum non cauillando literam, † quòd ubi agitur de depoſitione ab ordine epiſcopali, uel ab alio ordine, non poßit interuenire procurator: idem debemus dicere de iure ciuili: & maximè tenendo illam opinionem quòd cauſa relegationis per alium agitari non poßit: attento maximè, quia cauſa famæ, & cauſa uitæ æquiparantur: attento etiam, quia ſi d. l. j. an per alium cauſa appellati. includit relegationem: debet etiam includere cauſas ſimiles. Retenta tamen communi concluſione, dubitari
232 poteſt. † Primò an cauſa ſeparationis tori per procuratorem agitari poßit? & uidetur text. quòd ſic, in c. tuæ. de procura. ibi, Si neceßitas poſtulauerit: ſuſtineri poteſt: & maximè, quia ille text. facit expreſſam differentiam, an agatur criminaliter, & hoc caſu non poteſt interuenire procurator: an uerò agitur ad ſeparationem tori: & hoc caſu poteſt interuenire procurator: ita tenet hic Ang. & Imol. & idem Imol. in d. c. tuæ. poſt Ioan. And. Hoſtien. D. Ant. & alios. Sed certè uerba text. in d. c. tuæ. ibi, Si neceßitas poſtulauerit: innuunt, quòd regulariter non debet admitti: ſed præfati Doc. ſubaudiunt uerbum, maxi-
233 mè: † ut in ſimili dicitur in c. paſtoralis. de offic. ord. & in c.

Digitized by Google

in c.quod ſedes.eo.tit.Sed iſta ſubauditio uiolat illum tex. attento maximè,† quia ſeparatio tori eſt multũ doloroſa:quia ſecundùm Bald.in d.c.tuæ.ſapit exilium : exulat enim à uiro ſuo,& eſt dura ſicut mors,& perditur dos: ergo non deberet admitti procurator,niſi ſubeſſet neceſſitas,ut text.expreſsè dicit:& hoc modo in illo text. eſſet differentia inter agentem criminaliter,& agentem ad ſeparationem tori: Vt primò,nullo modo eſſet admittendus procurator. Secundò uerò ſic,ubi neceſsitas ſubeſſet : ut cantat illa litera, quæ conditionaliter loquitur : † quæ 235 quidem conditio debet impleri in forma ſpecifica,& quæ formam importat: l.Prætor ait.de colla.bonorum.niſi dicas, quòd ex quo in illo text. ſubijcitur ratio, quòd per procuratorem accuſat:quia licet accuſatio ſit de crimine, tamen non eſt criminalis : ex qua ratione apparet, quòd neceſſe eſt,quòd ſubaudiatur dictio Maximè : niſi iterum dicas,quòd Papa ibi in fine uidetur decidere, quòd ſecurius procedetur,ſi in præſentia perſonarum hoc fiet:cogita:quia nullus tangit circa fin.gl. dum allegat l.ſed & hæ.§ j.de proc. Aduerte,quia gl.ſentit,† q, reuocare ſeruum ingratum in priſtinam ſeruitutẽ ſit cauſa minor relegatione:& tamen ſecundùm Bart. & Imol.hoc eſt falſum:quia ſeruitus morti comparatur:l.quod attinet.ff.de reg.iur. Dic ſecundùm Bart.& Imo. quòd hæc cauſa ex parte domini continet intereſſe pecuniarium applicandum parti : ut ſi ſeruus ob ingratitudinem reducatur in ſeruitutem.Sed ſecũdùm Bal.in d.l.ſed & hæ.eſt quid mirum,quòd ibi agatur de priuando aliquem beneficio libertatis:& quòd cauſa non ſit criminalis:imò uidetur capitalis.§.maximè.inſtit.de capi.dimi. Attento maximè : ſecundùm Inno.in c.qualiter & quando.col ij. de accuſa.

234 (margin, line 2) · 236 (margin, line 19)

Digitized by Google

237 † *quia de iure ciuili ſunt ſeptem genera pœnarum: quarum tres ſunt capitales. Prima eſt mors, quæ multis modis infertur: l. aut damno. §. uita. ff. de pœnis. Secunda pœna eſt morti proxima: ubi quis damnatur in metallum, qui grauiori uinculo præmitur, ſi uerò in opus metalli, tunc leuiori: utraq; tamen pœna, & ciuitatem, & libertatem auſert: ubi uerò quis damnatur in miſterium metallorum: ſi in perpetuum: & ciuitatem, & libertatem amittit: ſi ad tempus, ſolā ciuitatem, l. aut damnum. §. eſt pœna. cum §. ſequentibus. ff. de pœnis. Sed neſcio uidere, quare ubi agitur de pœna damnandi aliquem in miſterium metallorum: id eſt, ut ſeruiat damnatis in metallum ad tempus: talis cauſa non poßit agi per procuratorem. Eſt & tertia pœna deportationis, & in opus publicum damnationis: ſed reſolutio eſt, quia in hiſce pœnis non agitur de commodo pecuniario: ut dicunt Bart. & Imol. Sed adhuc non*
238 *quieſcit animus: † nā de iure canonico loco pœnæ damnationis in metallum, quæ non inuenitur in canonibus impoſita, ſolet quis uendi, uel redigi in ſeruitutem. De primo eſt caſus in c. quidam clerici. lxxxj. diſt. De ſecundo eſt text. in c. eas. xxxij. diſt. & in c. ſtatuimus. xj. q. j. & tamen licet hic agatur de commodo pecuniario: iſta cauſa dicitur capitalis, nec poteſt agitari per procuratorem: & tamen hic agitur de ſeruitute. Ang. hic dicit, quòd licet ex parte accuſatoris, poßit interuenire procurator: tamē ex parte rei, qui procuratur in ſeruitutem, non poteſt: quia ex parte ipſius rei non agitur de commodo pecuniario: & idem poteſt dici de iure canonico, in quo pœna ſeruitutis imponitur. Vel meliùs dic, quòd conſideratio Ange. eſt contra text. in d. l. ſed & hæ. qui expreßè uult, quòd ſicut patronus poteſt accuſare libertum uti ingratum*

per

per procuratorem: ita & libertus ipſe poteſt per procuratorem reſpondere: & ideò tu dic, † quòd ubi quis damnatur in opus metalli: uel de iure canonico in ſeruitutem redigitur: talis cauſa non poteſt agitari per procuratorē: quia tendit ad uindictam publicam. Sed adhuc conſidera: quia contra prædicta uidetur caſus in c. ſi quando. ij. q. vj. ubi dicitur, quòd in cauſa capitali: uel in cauſa ſtatus, non per procuratorem, ſed per ipſum agendum eſt: idem probatur in l. j. circa prin. de aſſer. tollen. ubi dicitur, quòd ſi quis prouocet aliquem in ſeruitutem, ceſſante aſſertoris difficultate, debet reſpondere per ſe: ſi uerò reperiatur in quaſi poſſeßione libertatis: tunc poteſt agere per procuratorem. Ergo hi duo text. uidentur contrariari his, quæ Bar. Imol. & cæteri tradunt: gloſ. in d. c. ſi quando. fatetur contrarium: quòd ubi dominus eſt in quaſi poſſeßione ſeruitutis, ſeruus poteſt per ſe agere: ubi uerò aliquis prouocatur ad ſeruitutem, & ipſe eſt in quaſi poſſeßione libertatis, poteſt per procuratorem agere. † Super iſto contrario laborant Salic. Odofr. & communiter antiqui, in d. l. j. C. de aſſer. toll. Prima datur ſolutio, quòd de iure antiquo ille, cui mouebatur quæſtio ſtatus, poterat indiſtinctè agere cauſam per procuratorem: hodiè uerò diſtinguitur, an prouocatus in ſeruitutem, ſit in quaſi poſſeßione libertatis, & etiam nunc poteſt: ſecùs tamen ſi non ſit in quaſi poſſeßione ſeruitutis: quia tunc ſecundùm Bal. Salic. & omnes, ibi non poteſt. Sed iſta ſolutio tendit ad correctionem l. non ſolùm. §. ſtatus. allegatæ hîc in gloſ. ff. de procur. Secunda datur reſponſio per Io. & Azo. quam ſequuntur ibi Odofr. & pleriq; antiqui: quòd iura in contrarium allegata loquuntur, ubi ſeruus litigat principaliter de peculio ſuo: quæ ſolutio confunditur ex illis iuribus.

239 240

bus. Datur tertia ſolutio, quòd ſeruus poſt litẽ conteſt. de iure Digeſtorũ poteſt cõſtituere procuratorẽ: de iure, uerò nouo diſtinguitur: aut lis non eſt conteſtata & ubi eſt in quaſi poſſeſſione libertatis poteſt: aliàs ſecùs. Sed hæc differentia in hac materia eſt uerbalis: ut infra dicemus. Ego autem arbitror poſſe ſic dici: quòd poſt iura Digeſtorum fuit quædam media. Iuris prudentia: quòd prouocatus ad ſeruitutem deberet habere quẽndam aſſertorem, qui cum aſſereret eſſe liberum aduerſus dominum, eum prouocantem in ſeruitutem: iſta autem aſſertio fuit ſublata per Iuſtinianum, in d. l. j. ut hodiè debeat ſeruus ipſe comparere perſonaliter: ſecùs ſi ſit in quaſi poſſeſſione libertatis. Ex quo infertur intellectus datus per Doc. communiter ad l. ſeruum quoq; §. j. de procura. quòd ibi conſtituitur procurator, quia agitur de peculio & adminiſtratione aliarum rerum: in l. uerò infrà de aſſer. toll. agitur de periculo ſtatus & perſonæ. Non eſt uerum: quia in caſu l. ſed & hæ. agebatur de periculo ſtatus & perſonæ, & tamen conſtituitur procurator: & etiam confunditur illa ſolutio per text. in l. non ſolùm. §. ſi ſtatus. ff. eo. tit. de procura. Vel meliùs dic, quòd ex parte domini, ſiue ille qui prouocatus eſt in ſeruitutem, ſit in quaſi poſſeſſione libertatis, ſiue non, cauſa per procuratorem agi po-
241 teſt: † ſed ex parte prouocati diſtinguitur eo modo, quo dicit text. in d. l. j. C. de aſſer. toll. Nec huic diſtinctioni re-
242 pugnat text. in d. l ſed & hæ. in fin. † quæ loquitur de liberto: nec etiam l. nõ ſolùm. §. ſtatus. quia ille §. debet declarari, & diſtingui per d. l. j. C. de aſſer. tollen. Circa
243 finem gloſ. dum allegat text. in l. non ſolùm §. fin. † ubi in cauſa ſuſpecti tutoris, interuenit procurator: rationem dicit gloſ. quia illa pœna eſt minor relegatione. Sed iſta ſolutio

ſolutio ſecundùm Bart. Ang. Imol. & Benedictum Plumbinium, non eſt tuta: quia ubi ageretur, ut tutor ſuſpectus puniretur: iuxta l. j. cum l ſeq. de ſuſpe. tut. cum ſimil. de quibus hîc per Bart. non poſſet conſtitui procurator: quia talis pœna eſſet ſupra relegationem: & eſſet quaſi crimē publicum, l. iij. §. conſequens. de ſuſp. tut. tex. ergo ille loquitur, quando agitur ciuiliter ad commodum pupilli, ut tutor, tanquam ſuſpectus, ab omni adminiſtratione bonorum remoueatur. Sed tu aduerte: quia non uidetur quòd poßit agi principaliter ciuiliter, quin in conſequentiam poßit reſultare effectus pœnæ criminalis: † ubi enim 244
accuſatur tutor de ſuſpecto, ut remoueatur, ſi appareat ipſum dolosè fuiſſe uerſatum circa res ipſius pupilli ad Præfectum urbis ut puniatur remitti ſolet: d. l. j. in fin. de ſuſp. tut & d. l. j. §. ſolent. de offic. Præfect. urb. attento maximè, quia ut dicit Bart. accuſatio ſuſpecti tutoris eſt quaſi publica. Imol. hîc reſpondet, quòd ex quo principaliter agitur ut remoueatur ſuſpectus tutor: licet in conſequentiam ob eius dolum, & uerſutiam debeat remoueri: debet tamen ſpectari id quod principaliter agitur: l. ſi quis nec cauſam ſi cert. pet. Sed tu conſidera: † quia tex. 245
in d. l. non ſolùm. dum dicit, Difficile eſt: poteſt intelligi id eſt, nullo modo auditur procurator: iuxta tex. in l. j. §. fin. in uerbo, Difficile. quando appel. ſit: & iuxta gloſ. in c. præſentiam. de teſti in uerbo, Difficile: & ita conſiderant etiam moder. in d. c ueniens. in xij. col. Sed text. non dicit, prout ipſi præſupponūt: ſed ita cantat, Sed non fuiſſe per procuratorem ſuſpectus accuſabitur, quoniam famæ cauſa eſt: & ſic non utitur uerbo, Difficile: nec ibi poteſt intelligi: id eſt, nullo modo propter uerba ſequentia, ibi, niſi conſtet ei à tutore nominatim mandatum: & ſic

illud

illud uerbum, Non facilè, uidetur excludere procuratorem generalem. Et ratio, quare ibi requiratur ſpeciale mandatum, eſt: quia agitur de magno præiudicio. Item text.ille uult, quòd ubi iudex erat proceſſurus omnino contra abſentem: iſto caſu admittatur procurator generalis: aliàs ſecùs: & ille text. eſt multùm menti tenendus, ſe-
246 cundùm Imol.hîc, † quòd ubi agitur de cauſa famæ, & æſtimationis, requiritur ſpeciale mandatum. Et ex illo text.confunditur una ratio Bart.hîc dicentis, quòd ad publicum iudicium perſequendum, non poteſt interuenire procurator: quia unuſquiſq; per ſe fidelius agit cauſam ſuam. Nam illa ratio ceſſat, ubi quis habet ſpeciale mandatum: quia comparet tanquam pica, & organum ipſius domini: nec poſſet fideliùs agere, quàm mandatum ſpeciale in forma adimplere. Nota etiā pro eo quod dicit Imol. hîc, quòd ubi quis principaliter accuſatur, ut remoueatur tanquam ſuſpectus: licet in conſequentiam poßit puniri: cenſetur tamen cauſa ciuilis: pro qua poteſt interuenire procurator. Nam pro iſto dicto facit gloſ. quam ſummè
247 no. Angel. in d.l. non ſolùm. §. ſi ſtatus, ubi dicit, † quòd quando cauſa principaliter eſt famoſa, dānatus per procuratorem eſt infamis: ſecùs ſi principaliter eſt pecunia-
248 ria, & in conſequentiam eſt famoſa: † ſic intelligitur l. furti. §. ſi quis alieno. de infami. Et ratio eſt: quia ex quo principaliter cauſa eſt famæ: ſi per interuentum procuratoris euitaretur infamia, iam ſententia nullum operaretur effectum: quod non contingit, ubi principaliter cauſa eſt pecuniaria: quia fit exactio ſaltem pecuniæ.

GLOS. in uerbo, Procurator, diuiditur in quinque partes principales. In prima parte declarat tex. In ſecunda adducit concordantes ad hunc text. In tertia format

duas oppoſitiones contra text. In quarta quærit, an poſſit conſtitui procurator in cauſa criminali ad unum articulum. In quarta format aliam oppoſitionem: & eam dupliciter ſoluit. Secunda ibi, Et facit. Tertia ibi, Item cõtra. Quarta ibi, Et eſt argumentum. Quinta ibi, Item contra.

Ex prima parte huiuſce gl. colligitur concluſio: quòd ſicut non poteſt conſtitui procurator ex parte actoris: ita non poteſt conſtitui ex parte rei: licet ex parte actoris, dicatur propriè procurator: ſed ex parte rei dicitur defenſor: ſed iſte terminus procurator eſt latiſsimus. Aliquando enim capitur pro Præſide prouinciæ: l. ij. C. de iure fiſ. li. xij. Aliquando pro curatore: l. ſi in emptione. §. ſi. de contrahen. empt. † Pro tutore etiam capitur procurator: l. in defendente. prout eſt in litera procurator: ff. de autho. tut. † Iſtud etiam uerbum procurare, eſt latiſsimum, iuxta illud Appuleij: Hunc enim equulum ſuum curioſè nimis procurantem inueni: & alibi inquit Cato de re ruſt. Eodem modo cæteras arbores procurato. & alibi inquit Hierony. Cùm Sathanas aliquem ſua arte deceperit, & proprium ei iugum impoſuerit: ultra ad uitiorum abundantiam non procurato. Et ſic apud Catonem ſumitur hoc uerbum procurare, pro ſuſtentare: apud uerò Hieronymum pro ſtudioſè curare: ſeu inueſtigare. Et non ab re Iureconſulti aliquãdo appellant negociorum geſtorem, procuratorem: ut eſt caſus in l. ſi ego. de neg. geſt, & in l. Plautius. ff. de procura. cui ſententiæ aſtipulatur Cicero in lib. j. De natura deorum. dum dicit, Sunt enim philoſophi, & fuerunt, qui omnino nullam habere cenſerent rerum humanarum procurationem Deos. Propriè tamen, & ſtrictè dicitur procurator, ſecundùm gloſ. hic, qui aliena negotia mandato domini gerit: l. j. ff. de

251 de procura. † Secunda colligitur concluſio ex hac gloſ. ſecundùm Imo.hîc:quòd procurator ex parte actoris,non admittitur ſine mandato:bene admitteretur ubi eſſet dubium de mandato,præſtita tamen cautione rati:iuxta not.
252 in l.j.C.de procura. † Et dicitur eſſe dubium de mandato,ſecundùm Imol. ubi ille qui aſſerit ſe eſſe procuratorem,uenit de longinquo,& habet inſtrumenta domini,facientia ad cauſam:iuxta not.per Bart.in l.iij. §.duæ cau-
253 ſæ.ff.de Carb.edic. † & eſt text.iuncta gloſ.in c.coram. de offic.deleg.ibi,Cùm inſtrumentis eiuſdem Eccleſiæ.Sed ille text.allegatus per Imol.non probat:quia ille clericus qui habebat inſtrumēta Eccleſiæ,erat rector ipſius Eccleſiæ:nimirum ſi admittitur ad agendum. Item ſtat ſimul, quòd aliquis habebat inſtrumenta ad cauſam, & tamen illa ſubtraxerit:attento quia uidetur ſpeciale in caſu l.fi. ubi gl.de pac.conuen.ubi ſi marito ab uxore fuerunt tradita inſtrumenta bonorum parafrenalium,præſumitur eidem conceſſa adminiſtratio.Pro reſolutione,uide omnino Alexan.in d.l.j.col.iij.de procura.qui dicit,quòd communis opinio eſt cùm Imol.hîc:& in c.j.de proba. & reſpondet ad l.fin.C.de pac.conuen. quòd ibi ex illa traditione ſequitur,quòd maritus poteſt agere etiam non præſtita cautione rati.Sed tu conſidera ultra alios ibi,& hîc: quia id quod dicit Alex.poſt Pet.& Cy. non uidetur tutum:quia gloſ.allegata hîc per Imol in d.c.coram.de offic. deleg.dicit,quòd admittitur clericus, quia erat coniuncta perſona,& habebat inſtrumenta:& tamen,ut ibi fatentur Doc.communiter,fuit præſtita cautio rati. Item ad quid ponderarent traditionem inſtrumentorum, ubi datur ſanguinis coniunctio inter agentem nomine alicuius, & ipſum cuius nomine agitur?quia hoc caſu ſufficit quòd ſit

ſit coniunctus qui admittitur pro coniuncto cum cautione rati. † Communis tamen eſt opinio, ut dixi, quòd 254
habens inſtrumenta facientia ad cauſam principalem, admittitur ad agendum cum cautione rati. † Imò uidetur, 255
quòd ſi poſſet probari, inſtrumenta fuiſſe alicui à domino tradita: quòd iſte poſſet agere etiam non præſtita cautione rati, quicquid ſentiant Imol. hic, ac Alex. & cæteri in d.l.j.C.de procur. Vbi enim quiſpiam inſtrumentum alicuius debiti mihi tradit, non eſt præſumendum quòd mihi tale debitum donare uelit: arg.l.cùm de indebito. de proba. & c.ſuper hoc. de renun. Vt ergo illa traditio aliquid operetur, præſumendum eſt, quòd mihi mandatum de exigendo tale debitum ſit: arg.l.ſiquando. de leg.j. Cogita ſuper præmiſſis. Circa contrarium l.iij.C.de accuſa. accommodantur per Scribentes quamplures ſolutiones.
† Prima fuit ſolutio Martini: quòd in caſu d.l.iij. quæ in- 256
cipit, reos. erat lis conteſtata contra principalem: nimirum, ſi procurator interuenire poteſt: hic uerò §. procedit ante litem conteſtatam: quo caſu procurator dari non poteſt. Et ratio eſt: quia poſt litem conteſtatam dominus, & non procurator eſt condemnatus: l.ij.C.de accuſa. & l.fin.C.de iniur. Sed ſi admitteretur procurator ante litem conteſtatam, lite conteſtata cum ipſo procuratore non poſſet damnari ipſe dominus: tamen ante litem conteſtatam repellitur procurator, ut ad diffinitiuã perueniri poßit, ad quam non poſſet lite conteſtata cum procuratore: attento quod dominus non poſſet damnari. Sed hanc ſolutionem probant Salic. & moder. communiter, in d.l. reos. & Imol. ac cæteri hic: ut hic plurale per eos: ultra quos uidetur, quòd potiùs ante litem conteſtatam deberet admitti procurator, ut declinatorias, & dilatorias exce-

 ptiones

Digitized by Google

ptiones poſſet proponere: quæ poſt litem conteſtatam opponi non poſſunt: ut habetur in d. c. ueniens. de accuſa. Secunda datur ſolutio ad text. in d. l. reos. quòd ille text. loquitur in procuratore, qui allegat cauſas abſentiæ, non
257 autem cauſas cauſæ: † & ita reſpondet gloſ. in d. l. reos. & Bart. hic: & iſta uidetur melior ſolutio quæ dari poſsit. Tertia datur ſolutio, quòd ille text. debeat intelligi in illis caſibus, in quibus abſens poteſt damnari, etiam quòd agant de pœna capitali ſtrictè ſumpta: ut habetur in l. lege Cornelia. §. conſtitutum, uer. ſed in ſeruos. ff. ad l. Corneliam de ſicar. & in l. ne diu. C. de pœnis: & in extrauag.
258 Henrici Imperatoris, ad repri. † In his ergo caſibus poteſt intelligi l. reos. Et hanc ſolutionem tenuit Dy. hic, & Io. And. in addi. ad Spec. & Innoc. in c. ueniens. & hæc ſolutio placet Imol. hic, qui ponderat text. in l. ſeruum quoq;. §. publicè, ibi, quemuis debere admitti: qui text. innuit, quòd ſi quis compareat cum mandato, tanquam procurator, admittendus erit: ſi uerò ſine mandato, tanquam defenſor. Sed poſſet replicari ut ſuprà dixi ad iſtum text.
259 † Secundò mouetur Imo. per text. in extrauag. ad repri. ibi, Dicitur Perſonaliter, uel legitimè non comparuerit: quæ alternatiua uel, innuit quòd in crimine læſæ maieſtatis, ubi abſens damnari poteſt: poßit quis perſonaliter cōparere, uel legitimè: & ſic per procuratorem: & cum hac opinione tranſit Alexand. in conſil. cxvj. incip. Animaduerſis ſtatutis. in j. col. uol. ij. poſt Cyn. in d. l. reos. in iij. q. cum ſimil. de quibus per Hippoli. in ſua practica car. cij. & in conſil. ſuo, lx. col. j. uol. j. Et pro ueritate, pro iſta opinione uidetur caſus in d. extrauag. ad reprim. cui non ſatisfacit ſolutio Bart. dicentis, quòd ille text. dum dicit, Perſonaliter, uel legitimè: debet intelligi, quòd compareat ſi

Digitized by Google

reat. ſi eſt ſingularis perſona ea, quæ deliquit perſonaliter, ſi uniuerſitas compareat per procuratorem iuxta l. tam collatores. C. de re mili. Nam ſi hoc uoluiſſet dicere Imperator, facilè expreßiſſet. Sed replicari poteſt, quòd ille text. neceſſariò ita debet intelligi, ex quo ſuprà dixi. ad hoc, ſi qua communitas, corpus, uel collegium, uel aliqua quæuis perſona deliquerit: quo caſu non eſt abſurdum, quòd uerba ſequentia, Si perſonaliter, uel legitimè comparuerit: recipiant interpretationem, & declarationem à uerbis præcedentibus: l. ſi ſeruus plurium. in fin. de lega. j. & l. utrùm. de peti. hære. Dicūt tamen mod. Seneñ. relatis dictis Imol. hîc formaliter, col. xxxj. in xiiij. q. quòd opinio Imol. communiter recipitur: quæ tamen iudicio meo non probatur, ut ſuprà dixi in d. §. publicè. nec in d. extrauag. ad repri. Nec dicunt, quòd intelligendo illud extrauagans, prout Imol. intelligit, illa uerba, Perſonaliter, uel legitimè: uidentur pariformiter referri, tam ad perſonas ſingulares, quàm ad uniuerſitates: quia dico quòd iſta ponderatio, facit pro intellectu Bartol. Nam illud uerbū, Perſonaliter comparuerit: referri non poteſt ad uniuerſitatem, quæ non poteſt comparere perſonaliter: & ideò non poteſt fieri pariformis determinatio: & regula l. iam hoc iure, procedit, † ubi fieri pōt pariformis determinatio: aliàs ſecùs: l. ij. ff. de offi. Procō. Et ideò uerior uidetur opinio Barto. † quòd in his caſibus, in quibus abſens poteſt damnari in cauſis criminalibus, nō poßit interuenire procurator, tanquā procurator, ſed ſolùm tanquā inſtructor, ſeu informator, ad allegandum cauſas abſentiæ: & ad informandum, ſeu inſtruendum ipſum iudicem. Et hanc opinionem ſequitur Salic. in d. l. reos. & do. Ant. in d. c. ueniens. Et hanc opinionem dicit eſſe communem illuſtris 260 261

præceptor meus Do.Iaſo.in l.ij.C.qui teſta.fac.poſ. col. iij.ubi citat etiam Aretinum hanc opinionem tenentem: quæ opinio inconuincibiliter probari uidetur hoc tex. qui loquitur etiam in caſu,in quo abſens poterat damnari:cui non ſatisfacit ſolutio Imol.ut ſuprà dixi. Et certè ubi crimen eſt graue,accuſatus, uel inquiſitus,ſi poteſt capi,ſolet in carcerem detrudi: l.pen.& fi.C.de accu.& l.j.ij.& iij.ff.de cuſt.reo.& tamen illo caſu,præſens poteſt condemnari. Et text.noſter ſimpliciter & abſolutè dicit,quòd procurator fruſtrà interuenit in cauſa criminali.Idem dicitur in l.j.an per alium cau.Secundò facit ſecundùm Bar.quia in cauſa tanti præiudicij (prout eſt cau
262 ſa criminalis,† ex quo factum procuratoris ſolet obeſſe domino,l.non ſolùm.in princip.ff.de procura.) debemus dicere quòd debeat admitti tanquam inſtructor & defenſor,qui prodeſſe poſſunt, non autem tanquam procurator,qui domino nocere poteſt,c.ij.de confeſ.Sed huic rationi enititur reſpondere Imol.hîc in viij.col.quòd in cauſa tam grauis præiudicij non poterit nocere, niſi habeat ſpecialiſſimum mandatum,arguendo per locum à matri-
263 monio,ad caſum noſtrum. † Nam in matrimonio requiritur ſpecialiſſimum mandatum,c.fin.de procur. in vj.& l.generali.de ſponſal.& ſic non poterit talis procurator reſpondere poſitionibus,ſecundùm Imol.niſi habeat ſpe-
264 cialiſſimum mandatum:† ſicut etiam requiritur in præſtatione iuramenti de calumnia,c.fin.de procura.in vj.& traditur in auten.& ſi principales.C.de iura.calū. Sed replicari poteſt,quòd licet ad iſta requiratur ſpecialiſſimū mandatum,poteſt dici ex mente Bart.quòd propter hoc lex non uult,quòd ad tale crimen perſequendum nec generalis,nec ſpecialis procurator dari poſſit:quia non debet

Digitized by Google

bet abſenti obeſſe. Sed replicari poteſt, ſecundùm Imol. quòd uidetur utilius ipſi abſenti, quòd negligentia procuratoris eidem noceat, quàm quòd careat defenſione: ſicut in ſimili dicitur, in l. non ſolùm. in fin. ff. de procura. ubi quando Prætor, etiam abſente tutore, eſt cogniturus de cauſa ſuſpecti tutoris: tunc debet admitti procurator, etiã ſine ſpeciali mandato. † Quia melius eſt, & minus malum, quòd aliquis admittatur, quàm quòd nullo admiſſo procedatur: nam uериſimiliter meliùs ueritas patefiet. Sed replicari poteſt ex mente Bart. hìc, quòd iudex ex officio ſuo poterit ab ipſo inſtructore, ſeu defenſore quærere de innocentia rei: iuxta l. j. in fin. de quæſtio. Item utilius erit etiam ipſi abſenti, quòd admittatur defenſor, qui tantùm prodeſſe poteſt, non autem procurator. Nã licet non poſſit cõſtitui procurator ab homine, qui ſolùm prodeſſe poſſit: tamen à lege poterit dari aliquis defenſor, qui prodeſſe poterit, & nõ nocere: text. eſt ultra alios in l. j. & ij. C. de tut. & cur. qui ſatis nõ dedit. tradit Bar. in l. tutor qui repertoriũ. in prin. de admi. tut. † nam tutor accuſat nomine pupilli: & tamẽ nõ obligat eũ ad pœnam talionis: l. ij. C. de acc. Nõ obſtat tex. in l. nõ ſolùm. §. ſi. quia ibi nõ agitur de pœna corporis afflictiua, ſicut in caſu noſtro. Et profectò tu conſidera: quia ueritas dependet ab hoc, an quòd poſſit ferri ſententia contra abſentem ſit inductum in fauorem, uel in odium ipſorum abſentium: ergo non debet poſſe admitti procurator: quia ut dicit Bart. in extrauagan. ad reprimen. ſtatuta Italiæ permittunt abſentem propter cõtumaciam condemnari: ſed ſi poſſet comparere per procuratorem, non poſſet dici contumax: & ideò melius eſt, ut Reipublicæ ſatisfiat, & non agitetur cauſa criminalis per procuratorem. Quia iudex ex inſpectione in faciem, &

265 266

perſonam rei, multa cognoſcere poterit: uidelicet, qua trepidatione, quo colore loquitur: ut l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſtio. facit l. iij. ff. de teſti. & maximè ex uerbis rei reſpondemus: ut in dictis iuribus, quæ comprehendere ex uerbis procuratoris non poteſt, cùm ipſe innocens ſit: nec inſpicitur rei præſentia: ex quo non reſpondet: arg. l. in lege. ff. de contrahen. empt. & l. nec ulla. §. quod ſi quis. ff. de petitio. hæred. & l. ij. §. furioſus. ff. de iure codicil.

267 † Circa fin. gloſ. habes concluſionem, quòd ad teſtes producendos, ſeu repetendos, uel ad alium articulum, præterquam ad ſententiam, poteſt conſtitui procurator. Idem ſentit gloſ. ſecundùm Imol. in l. cuiuſdam. per illum text. C. de accu. ubi dominus poteſt defendere ſeruum, & interuenire pro ſeruo: & ad hoc etiam Bart. hic in ij. q. allegat gloſ. in c. liceat. de accuſa. uoluit allegare in c. ueniens. eod. tit. Bart. uerò hic concludit, quòd ubi reus eſt incarceratus, tunc ad hos articulos poteſt procurator conſtitui: & idem uult Bart. in l. non ſolùm. de app. & idem, ſecundùm Alexand. hic tenent Guido de Suzar. & Odofr. quos citat Gandi. in tract. malefic. in rub. xxj. qui uolunt, quòd pro carcerato poßit conſtitui procurator, præterquam ad litem conteſtatam. Sed difficultas conſiſtit in eo quod dicit gloſ. an admittatur procurator ad producendũ teſtes probatorios, uel reprobatorios. Communis reſolutio uidetur eſſe, ſecundùm Imol. hic, quòd in his caſibus, in quibus abſens non poteſt damnari, tunc non debet conſtitui procurator ad aliquem articulum concernentem merita cauſæ. Salic. uerò in l. reos. indiſtinctè tenet quòd non poßit admitti procurator, nec ad producendum teſtes,
268 † nec ad reſpondendum in cauſa, nec ad aliquem articulum. Quæ opinio probari uidetur in hoc text. dum dicit,

quòd

quòd nec ad crimen publicum perſequendum, nec ad defendendum reum, poteſt admitti procurator. Cùm ergo iſta omnia tendant ad perſecutionem criminis: & à quo remouetur genus, remouetur qualibet eius ſpecies, ut dicit hîc Bart. per l.j.§.j.de ſuis, & legit. & l.ſi chorus.de leg.iij. Et ſuadetur hac opinione: quia uidetur ſpeciale in caſu l.fin.de iniu. ✝ Ego ſum huiuſce ſententiæ, quicquid 269
ſentiant mod.in d.c.ueniens.poſt Imol.hîc: quem formaliter ſequuntur: quòd ſiue abſens poßit damnari, ſiue non, nullo modo poßit conſtitui procurator, nec ad producendum teſtes probatorios, uel reprobatorios: ut hîc gloſ. loquitur: minùs ad petendum: quia in hiſce articulis totum pondus cauſæ uidetur conſiſtere. Nec pro iſta facit text. in l.ſi cuiuſdam. quia ibi admittitur dominus ad defenſionem ſerui pro ſuo intereſſe pecuniario. prout dicitur in l. ſeruus. & in l.ſciendũ. ſuprà eod. & in l.Lucius.de app. & tradit Bart.hîc, in iiij.col.in uer. Item oppono. Et eodem modo poteſt interuenire Abbas pro monacho, & pater pro filio: ✝ non uidetur ergo tenenda diſtinctio Imo. 270
& mod.Seneñ. in d.c.ueniens. qui faciunt differentiam, an abſens poßit condemnari: & tunc poßit interuenire procurator: ſecùs ſi non poteſt: quia iſte text. loquitur etiã ubi ſententia poteſt ferri in abſentem: & tex.in l.j.quando cauſa per alium uidetur etiam loqui indiſtinctè: & militat ſemper illa ratio potißima, quòd prohibetur conſtitutio procuratoris ratione maximi præiudicij: attento maximè, quia uidetur ſpeciale in caſu l.non tantùm.de app. quòd admittatur procurator ad appellandum pro incarcerato. De quo tamen dic, ut ſuprà dixi. ✝ Poſſet tamen 271
ſic ſubdiſtingui, quòd in his caſibus, in quibus abſens damnari poteſt, ſi permittatur procurator in his articulis, in

quibus non poteſt fieri magnum præiudicium ipſi principali:ut,ad producendum capitula probatoria, ſed non ad reſpondendum poſitionibus,nec ad ponendum: ut uolunt
272 Cyn.& Salic.in d.l.reos.† quia ponens uidetur fateri cõtenta in poſitionibus:ſecùs eſt in illo qui articulat: c.j.& ij.de confeſ.Sed non poterit interuenire nec ad litem conteſtandam,nec ad alios actus ſubſtantiales iudicij,tangentes examinationem criminis:de quibus in l.ij.& in l.fin. C.de accuſa.Item poteſt interuenire procurator ad aliqua præparatoria,quæ fiunt ante litem conteſtatam:de quibus in l.denunciaſſe.§ ſi per procuratorem.ff.de adult. & in l.etiam.§.plures.de manu.uin.Et ratio eſt in dictis præparatorijs:quia non poſſunt multùm obeſſe ipſi principali. Circa primam quæſtionem Bart.extra gloſ.elici poſ
273 ſunt duæ concluſiones. Prima ſit concluſio: † quòd pro homicidio poteſt imponi pœna pecuniaria:de qua concluſione uide plenè Alexan.in l.j.quod quiſq; iur.ubi plura ſcripſi.& Barba.in c.fin.in viij.col.de conſue.Secunda ſit concluſio:an ubi pro homicidio imponitur pœna pecuniaria, poßit interuenire procurator.Et eſt aduertendum,ſe-
274 cundùm Imol.hic col.x.† quòd ubi pro crimine uenit imponenda pœna pecuniaria de iure communi, licet in ſubſidium poßit imponi pœna corporalis: poteſt tamen interuenire procurator:l.j.ff.an per alium cauſæ app. & l. ij.C.de procura.Nec conſideratur, quòd per accidẽs, & in ſubſidium,poßit pœna pecuniaria in corporalem commutari:iuxta l.ſi quis id quod.§.in ſeruos.de iuriſ. om.iu. & l.fin.de in ius uoc. & c.fine litibus. de do. & contu.
275 †quia debet conſiderari cauſa originalis,non autem accidentalis:l.iij.§.qui habet.ff.de tutel.& debet ſpectari id, quod principaliter agitur:l.ſi quis nec cauſam. ff. ſi cert.

pet.

Digitized by Google

pet. Sed à primordio tituli, poſterior formatur euentus: & hæc eſt communis omnium opinio, ut moder. dicunt in d.c. ueniens. col. x. & facit pro hac opinione, l. non ſolùm. in fin. de procura. ut in cauſa ſuſpecti tutoris poſſit interuenire procurator. Sed huic cõcluſioni obſtat id, quod Bal. dicit in l. reos. uer. Quæro quid in pœna arbitraria. C. de accu. ubi quando pro crimine imponitur pœna arbitratia, ſiue à lege, ſiue à ſtatuto, licet actu crimen ipſum non ſit capitale: ex quo tamen potentia poteſt effici capitale, iuxta gl. in §. in ſumma. inſt. de iniur. quæ uult, † quòd ubi iudex poteſt arbitrari uſq; ad mortẽ: tale crimẽ cenſetur capitale, & non poteſt interuenire procurator. Augetur difficultas: nam quia pro iniuria poteſt imponi pœna ſupra relegationẽ, tale crimẽ cẽſetur capitale: l. fi. ff. de iniu. † Dic pro reſolutione, q. id quod dicitur: quòd ille qui non habet in ære, luat in corpus: procedit in debitore, qui laborat inopia. Item in debitore eo inuito non poteſt commutari pœna pecuniaria in corporalem. ſecundùm Bald. & Alex. in l. fi. de in ius uoc. nec eſt præſumendum quòd uelit eligere pœnam corporalem: † & iſte malus euentus non debet conſiderari. l. inter ſtipulantem. §. ſacram. de uerbo. oblig. & iſtud quod qui non habet in ære, luat in corpus: eſt quoddam ius extraordinarium, quod non debet haberi in cõſideratione: l. Seio. §. medicus. de annuis leg. quia præſumptio non eſt, quòd reus efficiatur non ſoluendo: l. ſi defunctus. C. arbit. tut. Secundò eſt aduertendum, quòd aliquando imponitur pœna pecuniaria ex delicto uirtute ſtatuti: pro quo tamen à lege communi pœna pecuniaria imponebatur: & tunc dic prout ſuprà dictum eſt. Tertiò aduertendum eſt, ſecundùm Bart. hîc, † quòd ubi pro homicidio imponitur pœna pecuniaria,

276 277 278 279

ex parte rei poteſt interuenire procurator: quia ubi uenit imponenda pœna pecuniaria pro homicidio, ceſſat ratio prima prohibitiua conſtitutionis procuratoris: de qua hic per gloſ. ceſſat etiam alia ratio aßignata per Bart. in extrauagan. ad repri. in uerbo, legitimè. Nam ſi procurator ad pœnam pecuniariã condemnabitur: illam repetet: quod non eſt ubi pœna corporis afflictiua poſſet imponi. Ceſſat & alia ratio aßignata hic per Bart. ac ferè omnes rationes, quas ſuprà dixi, ceſſare uidentur. Et opinio Bartol. hic eſt communiter recepta: hanc tenent Bal. Sali. & communiter cæteri in l. reos. C. de accu. & Do. Anto. & communiter Canoniſtæ in d. c. ueniens. Eſt uerum quòd Guido de Suzar. in l. ſeruum quoq;. § publicè. amplectitur ſententiam contra Bart. hic: & dicit ſe uidiſſe iudicari pro & contra. Mouetur primo per hunc text. qui generaliter loquitur, quòd in publico iudicio procurator conſtitui nõ poßit. Sed reſponſio colligitur per locum à ceſſante ratione huiuſce §. ergo ceſſat eius diſpoſitio: l. adigere. §. quamuis. de iure pat. attento maximè, ut ſuprà diximus: quia pro crimine publico, pro quo pœna pecuniaria imponitur, non datur procurator. Secundò mouetur Guid. de
280 Suza. † nam licet pro homicidio imponatur pœna pecuniaria: origine tamen eſt delictum publicum: ergo ſpectanda eſt origo: l. iij. C. ad Maced. & l. ſi procurator. ff. man. Et ideò dicit text. in l. clàm poßidere. ubi origo poſſeßionis ſpectanda eſt: ubi Iaſ. in vj. not. infert ad plures q. ſua-
281 detur, ſecundùm Guid. de Suzaria: † quia pœna ſuccedẽs in locum alterius pœnæ, debet ſapere eius naturam: l. ſi donator. §. ſi ſponſus. ff. de dona. inter uirum, & uxo. Sed reſpondeṙi poteſt: quòd id quod dicitur, quòd origo ſpectanda eſt, procedit, ubi accidens naturæ non contradicit: aliàs attendi

attenditur accidens, non autem originalis natura: ut Bar. dicit in l.j.§.remouet.ff.de poſtulan.& idem Barto.in l. iij.§ qui habet.de tutel.cum ſimil.de quibus per Alex. in l.ſi quis poſthumos.de lib.& poſthu.& tradunt Cy.Bal. & Paul.de Caſt.in l.ſi eadem.(ubi dixi.)ff.de offic.aſſeſſ. & ideò dicit Bart.in l.j.§.hæc actio.ſi quis teſta.liber eſſe iuſ.fuerit: † quòd id quod dicitur, quòd ſubrogatum ſtat 282
in natura ſui principalis: procedit, quando ſubrogatum non tranſeat in aliam rem alterius naturæ: facit l. cùm in fundo.§.ſi fundus.ff.de iure dot. Melior eſt ſolutio, quòd in ſubrogatione ceſſat ratio prohibitiua conſtitutionis procuratoris: ſed huic concluſioni aliud eſt quod fortius obſtat:nã ut Bart.dicit in l.j.ff.ui bono. rapt. per l.quoties.ff.de act.& obl. † ubi à ſtatuto pro homicidio 283
imponitur pœna pecuniaria, non uidetur receſſum à pœna iuris communis: & fuit opinio originalis Vber. de Bobio in lib.Cauillationum.& Io.de Deo: quos citat Io. And.in addi.ad Spec.in rub.de fur.ad quam alleg.text.in l.j.ij. & iij.ff. arborum fur.cæſa. tu dic, quòd contraria opinio eſt uerior: quòd imò uideatur receſſum à pœna iuris communis: quæ probari uidetur in l.ij.ad l.Aquil.ubi latè Flor.per illum text. & ita tenent communiter antiqui in l.ſepulchra.C.de ſepul.uio.quo caſu, cùm non ſit in poteſtate iudicis imponere pœnam corporalem, aut pecuniariam, poterit interuenire procurator: ſed præſuppoſito, quòd ſit in electione iudicis imponere aut pœnam corporalem, aut pecuniariam: dico quòd ſpectanda erit forma libelli accuſatorij, & eius concluſio: quæ ſi concludat ad pœnam corporalem, habebit locum §. noſter: ſecùs ſi ad pecuniariam: in caſu uerò dubio poteſt id dici, quod dixi ſuprà de act.iniur. Quartò aduertendum eſt, inquantum

284 *tum* Barto.*concludit,* † *quòd ubi pro delicto imponitur pœna pecuniaria, ſi tale delictum eſt publicum, poteſt interuenire procurator ex parte accuſatoris, ſecundùm diſtinctionem l.ſi cui.ff.de uerb.ſigni.& l.licet. ff. de procura.& in l.in populari.ff de popul.act.*Nam *ex quo iudicium publicum tendit ad uindictam publicam,& quilibet de populo poteſt agere: fruſtrà ad crimen publicum proſequendum, poteſt interuenire procurator: quia ipſe procurator conſtitutus, eſt ita dominus accuſationis, ſicut ipſe conſtituens: ideò lite conteſtata poteſt procuratorem conſtituere: & hoc eſt quod dicit text.in l.qui populari.*
285 *ff.de popula.act.*† *quòd ille qui conuenit actione populari ad defendendum procuratorem dare poteſt: ſed agens non poteſt, niſi poſt litem conteſtatam. Sed iſta opinio*
286 Bart.*non uidetur tuta ſimpliciter loquendo:* † *quia text. in d.l.licet.uult, quòd ubi quis agit pro intereſſe ſuo, uel ſuam, & ſuorum iniuriam proſequitur: poßit conſtituere procuratorem, etiam ante litem conteſtatam. Item in publicis iudicijs non poteſt etiam poſt litem conteſtatam interuenire procurator: niſi dicas, quòd illud eſt uerum, ubi imponitur pœna corporis afflictiua. Secundò prædictis obſtat, & uidetur, q; etiam ex parte accuſatoris poßit interuenire procurator, ſicut ex parte rei. Primò quia in iudicijs eſt ſeruanda æqualitas, l.fin.C.de fruct.& litium expen.& per regulã l.non debet actori. ff.de reg.iur.Sed datur ratio diuerſitatis, quæ colligitur ex d.l.qui populari*
287 *actione.ff.de popul.act.* † *Tertiò obſtat, quia uidetur quòd ubi ſtatutum pro delicto publico imponit pœnam pecuniariam, deſinat eſſe delictum publicum: ut probari uidetur in l.ij.ff.de concuſſ. ſecundùm unum intellectum gloſ.quem ibi* Bartol.*refert.Sed ad iſtum text.reſpondet*
Bart.

Digitized by Google

Bart.in l.j.in iiij.col.in uer.Sed contra hoc.ſuprà eod.tit. quòd aliquando ſtatutum imponit nouum nomen ipſi delicto:ut quia falſitati imponit nomen concuſsionis:& iſto caſu damnatus ex tali delicto,quod deſinit eſſe publicum, non efficitur infamis: † & in tali delicto, pro quo imponitur pœna pecuniaria poteſt conſtitui procurator:aliquando uerò per ſtatutum, uel legem nouam pœna publici iudicij tantummodò alteratur,remanente tamen nomine delicti:ut,quia pro homicidio imponitur pœna pecuniaria,ut hic Bar.dicit:& iſto caſu non deſinit eſſe delictum publicum.Iſtud probatur ſecundùm Bart.in d.l.ij. in iij.col.nam hodiè alterata eſt pœna l.Iuliæ de adul. & tamen non deſinit eſſe delictum publicum, l. quamuis. C. de adul.iuncta aut.ſed nouo iure.C.de adult.& idem probatur in l.ſi quis hoc genus.C.de epiſ.& cler. iuncta aut. ibi poſi.In caſu ergo Bar.hic, licet pro homicidio imponatur pœna pecuniaria:tamen tale crimen nõ deſinit eſſe publicum.Et iſto ſecundo caſu procedit id quod dicit Bar. hic: quòd ubi quis uult accuſare homicidam ex lege publicorum iudiciorum,non poteſt ante litem conteſtatam conſtituere procuratorem: ſecùs poſt, niſi proſequatur propriam iniuriam,ratione proprij intereſſe:ut ſuprà dixi:& cum Bar.tranſit Do.Anto.in d.c.ueniens.& communiter Scriben.& Fede.de Sen.in conſil.ccviij. Cogita ſuper præmiſsis. Circa ſecundam quæſtionem Bart. an ubi in defectum pœnæ pecuniariæ imponitur pœna corporalis, poſsit interuenire procurator: † utputa, ſtatutum dicit,quòd pro homicidio quis puniatur pœna centum librarum:quam ſi non ſoluerit intra menſem,afficiatur pœna capitis.Bart. diſtinguit aliquos caſus. Primus caſus eſt,ubi imponitur pœna capitalis ex eadem lege:& tunc

288 289

Digitized by Google

tunc non poterit interuenire procurator: quia pœna non ſoluta, remanet caput in obligatione: l. j § item ſi ita. ff. ad l. Falci. facit l. obligationum ferè. §. fin. ff. de uerb. obliga.

290 † Secũdus caſus eſt, ſecundùm Bart. quando in defectum pœnæ pecuniariæ, lex mandat per officium iudicis imponi pœnam capitalem: & tunc non eſt crimen capitale: & maximè quando hoc exprimitur à lege: l. quicunq;. C. de ſer. fug. Tertius caſus eſt: quando pœna à lege impoſita augetur: & iſto caſu, ubi augetur pœna non ex illa lege quæ originaliter pœnam imponit: & tunc ſpectari debet illa prima pœna ad cognoſcendum, an ſit capitalis, uel non capitalis: ut probari uidetur in l. ſi quis iniuriam. ff. de iniur. & in l. j. de in litem iur. Quartus caſus eſt: ubi pœna primo loco impoſita non nouatur per ſecundam: ſicut in primo caſu: ſed ſtatutum dicit, Facienti tale delictum imponatur talis pœna, quam teneatur ſoluere ad decẽ dies: & ſi non ſoluerit ad decem dies, puniatur in quarto pluris. Nam ex quo ſtatutum diſpoſitiuè loquitur, quòd condemnatus teneatur illã ſoluere intra decẽ dies: illud quartum plus conſiderari non poteſt ut pœna delicti, ſed eſt pœna contumaciæ, ſi non ſoluat: ſecùs tamen eſt, ubi ſtatu-
291 tum loquitur conditionaliter: ut quia dicit. † Si quis cõmiſſerit falſum, puniatur tali pœna: quam ſi non ſoluerit intra decem dies, puniatur in quarto pluris: nã illud quartum plus cenſetur pœna delicti qualificati: quia ſi iſte cõdemnatus non ſoluat ad decem dies, non dicitur in aliqua contumacia. Circa duos primos caſus, aduerte ſecũdùm Io. de Imo. in d. l. ij. quia uidetur quòd Bar. imponat legem uerbis, & non rebus: contra l. ij. C. communia de leg. quia regula trita eſt, quòd nõ curamus de modo, dummodò ſequatur effectus: ex quo enim utroq; caſu loco pœnæ pecu-

niariæ

niariæ ſubrogari uidetur ipſa pœna capitalis: ergo debet iudicari crimen capitale, ex quo pœna capitalis pro eo imponi poteſt.arg.l.ſufficit.de condi.& demonſt. Nec probant aliquid iura allegata per Bart. † Et primo text. 292
in l.j.de in litem iur.quia ibi ob contumaciam non reſtituentis augetur condemnatio:hoc enim eſt quod ibi dicit text.non enim pluris fit per hoc,ſed ex contumacia æſtimabitur ultra eius precium:ſed in caſu noſtro pœna capitalis,ſiue imponatur à lege, ſiue ſit imponenda à iudice: quia lex hoc expreſsè dicit, utroq; caſu uidetur quòd ex quo crimen poteſt eſſe capitale, non debeat interuenire procurator.Nec aliquid faciunt l.quicunq;.& l.ſi quis iniuriam.quia ibi ſecundùm ordinatam,& regulatam diſpoſitionem non erat imponenda pœna corporalis:ſed extra ordinem,& in ſubſidium:& talis malus euentus ſpectari non debet.Sed Imo.& mod.in d.c.ueniens. qui cum formaliter ſequuntur,non reſpondent rationi Bart. quia ubi imponitur pœna centum librarum:& ſi non ſoluerit intra decem dies,puniatur in capite:illico quòd eſt contumax,talis obligatio cenſetur nouata,& trãsfuſa in pœnam capitis:l.obligationum ferè.§.fin.ſecùs tamen eſt,ubi lex mandat ſolui:& ſi non ſoluat,imponit iudici,ut ipſum delinquentem pœna capitis afficiat:quia iſto caſu non eſt facta nouatio ipſo iure: quandoquidem eſſet poßibile ut iudex ipſe illam pœnam non imponeret.Nec eſt uerum id, quod dicunt Imol.& mod.quòd iſte caſus, ut ſi quis efficiatur non ſoluendo,luat in corpus:non debeat ſpectari: quia malus euentus ad prouidendum,ne iudicium reddatur eluſorium,ſpectandus uidetur:l.generaliter §.ſi quis ſeruo pignori dato.ff.de fideic.lib. Pro reſolutione dictorum Barto.in d.l.ij.conſiderandi ſunt aliqui caſus. Pri-

mus

293 *mus caſus eſt:ubi à ſtatuto uenit imponenda pœna alternatiua:una pecuniaria,uel capitalis: tunc dicitur crimen capitale,ut Bart.dicit in d.l.ij.quia in diſpoſitione alternatiua,utrunq; eſt in obligatione: l.cùm illud.ff.quando dies leg.& ideò ubi in una parte alternatiuæ eſt res diuidua,& in altera indiuidua: tota obligatio cenſetur indiuidua.*Nec mihi placet id quod dicit Imol.hic, dum dicit, *q. aut eſt electio iudicis,& tunc erit capitale:idem eſt quādo erit electio rei,antè, quàm eligat: quia dico,quòd ubi imponitur pœna pecuniaria,uel alia corporalis: quæquidem corporalis eſt ualde diſproportionabilis:credo,quòd non poterit eligi illa pœna corporalis, ſed tantùm pecuniaria:arg.l.ſi de interpretatione.ff.de pœnis. & regula, in pœnis.de reg.iur.in vj.& per conſequens poterit interuenire procurator.Secundus caſus eſt,ubi pro delicto*

294 *pœna pecuniaria, & corporalis imponitur: ut,* † *quia ſtatutum dicit,*Si quis fecerit furtum puniatur pœna dupli,*& fuſtigetur: nam iſto caſu non poterit interuenire procurator.*Et concludendum eſt,quòd nõ:quia illa qualitas, Quòd fuſtibus cædatur(quæ nocet) ſpectari debet, l.cùm uir.ff.pro dona.& l.ſi quis in graui.§.fin.ad Syllani.& ita concludunt moder.Seneñ.in d.c.ueniens.col.xvij. & ultra eos facit pulcher text.in l.Pædius.§.j.de arbit.& in l.ij.§.ſi à pupillo.ff. de uſucap.pro empto. cum ſimil. de quibus per Feli.in c.j.col.fin. de except. & in c.j.col. v.de re iud.Tu uerò dic, quòd hîc attenditur pœna fuſtigationis:non ut noceat prout dicunt Seneñ.ſed ut proſit:

295 & ſic ut iudicium ualeat: † quo caſu quando concurrunt duæ cauſæ,una quæ nocet,& altera quæ prodeſt: ſi illa quæ prodeſt tendit ad ualidandum actum, illa ſpectanda eſt:ita tenet Iaſon.poſt gloſ.ibi,in l.ſi mater.in iij.

col.

col.C.de inoff.teſta.In hoc caſu igitur attenditur cauſa quæ nocet:quia reſpicit ualiditatē iudicij. Tertius caſus eſt,ubi ſtatutum dicit,Si quis commiſſerit tale delictum, plectatur pœna amputationis pedis:& ſi non ſoluat infra menſem centum.Nam ex quo pœna amputationis pedis eſt in obligatione:& pœna centū,eſt in facultate ſoluendi:ſine dubio non poterit in tali crimine cōſtitui procurator:cùm pœna corporalis ſit in obligatiōe, & pœna pecuniaria in facultate ſoluendi:facit pulcher text. ultra alios, in l. ſi quis ſtipulatus fuerit decem.ff. de fideiuſſ. Quartus caſus eſt,ubi ſtatutum dicit, Si quis commiſſerit tale delictum,puniatur pœna centum:& ſi non ſoluat intra menſem,amputetur ei manus. Et Bartol. cum quo tranſeunt cæteri hîc, & in d.l.iij.ſuprà eodē,concludit, quòd non poterit interuenire procurator propter dubiū. Arbitrarer tamen,quòd ſi accuſatus præſtaret fideiuſſionem de ſoluendo pœnam pecuniariam,quòd poſſet interuenire procurator:eodem modo ſi aliquis procuratorio nomine interueniret ſub conditione, ſi condemnatus ſoluat pœnam pecuniariam:aliâs habeatur pro non admiſſo:& ita dicunt præfati moder.in d.c.ueniens.Sed illa cautela mihi non placet propter fragilitatem cautionis, ut utar uerbis Pauli in l.qui ita.§.j.ff.ad Trebel. Mihi non placet etiam quòd admittantur ſub conditione : quòd ſi imponatur pœna corporalis,habeatur pro non admiſſo: argu.l.actus legitimi.ff.de regu.iur. attento etiam, quia hoc modo iudicium poſſet reddi e'uſorium:quod non eſt dicendum:argu.l.ſi Prætor.ff.de iudic. Circa ſecundam quæſtionem Bar.Quod ſit officium excuſatoris,elici poſſunt plures concluſiones.Prima ſit concluſio : † quòd ad 296 allegandum cauſas neceſſarias, & cauſas abſentiæ, quæ

ipſum reum, uelit nolit, impediũt uenire: admittatur quilibet, & ſine mandato, ac etiam ſine ſatiſdatione rati. Quilibet ergo tam maſculus, quàm fœmina maior, ſiue minor poteſt comparere pro abſente ad allegandũ, quòd eſt infirmus, incarceratus, uel alio impedimento neceſſario impeditus: quia iſta eſt allegatio meri facti: imò etiam infans admittitur, ut hic per Bald. poſt Innoc. in d. c. ueniens. licet regulariter non poßit eſſe in iudicio: l. quos prohibet. ff. de poſtulando. & facit l. non ſolùm. ff de procura. & cum Bart. hic tranſeunt Inno. Ioan. And. D. Ant. Abb. & moder. in d. c. ueniens & idem Spec. in tit. de procura. uer. decimo. & in tit. de accu. uer. ſi autem. Amplia primò hanc concluſionem: ut etiam procedat, quãdo reus eſt citatus, & quando quis defenſorio nomine cõparet, & allegat cauſas neceſſarias abſentiæ, admittitur etiã ſine ſatiſdatione. De præſentando ipſum abſentem ceſſante impedimento neceſſario: ita tenent Guid. de Suzar. & Bald. in d. l. ſeruum quoque. §. publicè. ff. de procura. mouetur per text. in l. ſi conſtante. §. quoties. ff. ſolut. matri. & ſequuntur mod. in d. c. ueniens. ut ſuprà dixi. Et ratio

297 eſt: † quia allegans cauſas abſentiæ, non poteſt condemnari, nec contra eum fieri executio: & ideò non tenetur cauere de Iudicatum ſoluendo: minus de Præſentando ipſum reum. l. liberto. in fin. de procura. Secundò ampliatur iſta concluſio: ut etiam procedat dato, quòd ſtatutum diceret, quòd lapſo termino banni non recipiatur aliqua de-

298 fenſio: † nam hoc caſu etiam poterit allegari neceſſaria & probabilis cauſa abſentiæ: ita dixit Bald. in d. § publicè. col. vij. ſubdit tamen, quòd hoc non ſeruant aſſeſſores: quia ſtatuta ſunt multum præciſa, quòd nulla defenſio admitatur, & quòd talis poſitus in banno lapſo termino habeatur

beatur pro conſeſſo: & cùm ſtatutum fingat eum confeſ-ſum, contra fictionem probari non poteſt: l. ſiue poßide-tis. C. de proba. † Veruntamen quia defenſio eſt de iure 299
naturali: & ſicut non poteſt tolli per Principem, clemēti. paſtoralis. §. fin. de re iudi. multò minùs debet poſſe tolli per ſtatutum: facit l. iij. §. ſi ad diem. ff. de re mil. quò fit, ut ſaltem ope reſtitutionis in integrum debeat admitti: l. fin. ff. de in integ. reſtit. Imò uidetur, quòd ſine reſtitutio-ne in integrum admittendus ſit talis excuſator: quando-quidem non poßit dici contumax, attento quòd neceſſaria & probabili cauſa fuit impeditus comparere: & ſtatu-tum denegans defenſionem elapſo termino banni, uidetur intelligendum de plena defenſione, non autem de iſta per quam apparebit, bannitum non fuiſſe contumacem. Secun da colligitur concluſio ex dictis Bart. † quòd ad allegan- 300
dum excuſationes probabiles, q̃ reus nõ poteſt uenire, quia in loco habet inimicitias: uel, quòd itinera non ſunt tuta: iuxta l. de ætate. ff. ad Treb. & l. ſciendum. §. j. quia in de-legatione non admittitur excuſator ſine mandato. Et eſt communis Doct. ſententia, ut hic per Imol. & alios com-muniter: & in d. c. ueniens. Et poteſt etiam exemplificari iſta concluſio, non ſolùm ubi accuſatus, uel inquiſitus ci-tantur ad locum non tutum: ſed etiam ubi citantur eo tē-pore, quo itinera non ſunt tuta: ut tradit Oldra. in conſil. xlvj. quod incip. Quæritur. † Idem eſſet, ubi citaretur ad 301
locum peſtiferum: argu. text. in l. ij. §. pen. ibi, Vel aliqua fortuita calamitas. ff. ſi quis cau. per quem text. fuit excu-ſatus Gregorius xij. quòd ad concilium Piſanum non ac-ceſſerit: † quia locus, ad quem quis citatur, debet eſſe ſe- 302
curus non ſolùm pro reo, ſed pro teſtibus aduocatis, & alijs perſonis neceſſarijs: xxiij. q. ij. c. Siue de coniugij. Idem

Digitized by Google

eſſet,ubi quis citaretur ad locum,in quo timeret non poſ-
ſe conſequi iuſtitiam propter potentiam aduerſarij ſui:
ut declarat Ang.in diſputa.quæ incip.Bononienſis.in iiij.
& v.dub.& facit text.in c.ſtatutum.§.cùm autem.de re-
303 ſcrip.lib.vj.Ad unum aduerte ultra Angel.† quòd reus
citatus non excuſatur à contumacia propter hoſtilitatem
quæ fit in territorio,unde habet tranſire: ſi tranſeuntes
per illa loca ſunt ſoliti obtinere ſecuritates, quia eſt in
culpa ipſe hoc idem non petendo:& pro iſta concluſio-
ne facit text.in l.quibus diebus.in prin.ubi Bald. de con-
di.& demon. & in l.ſed & ſi per Prætorem.§ ait Præ-
304 tor.ex quibus cau.maio.quæ dicit, † quòd impedimen-
tum quod de facili poteſt remoueri,non eſt iuſtum impe-
dimentum:& ſecundum moder.in d.c.ueniens.col.xxxvij.
305 poſt Ange.in d.diſputa. incip. Bononienſis. † Si accuſa-
tus,uel inquiſitus citatus ad locum non tutum, ubi habe-
ret inimicitias capitales:excuſaretur non comparens:eo-
dem modo,ſi concedens ſaluumconductum,eſſet tyrãnus:
uel non ſoleret fidem datam obſeruare: quia hiſce Prin-
cipibus non eſt credendum. Sed iſta concluſio ita de-
306 clarata ſecundùm Bald.& Imol.non uidetur tuta: † &
uidetur quòd imò poßit quilibet etiam ſine mandato ad-
ducere ſimiles cauſas probabiles: quòd non eſt tutus ac-
ceſſus: quia negari nõ poteſt q̃ huiuſcemodi cauſæ nõ ſint
nedũ iuſtæ,ſed etiã iuſtißimæ:ut dicũt iura per Bar. addu
cta in d.l.de ætate.ad Treb.& l.ſciendũ.§.j.ff.de leg. at-
307 tento maximè,† quia nõ eſt præſumẽdũ,q̃ citatus ad locũ
nõ tutũ,ubi habet inimicos capitales,uelit ſe cõmittere ca
pitalibus inimicitijs:etiã ſi habet literas ſaluicõductus: ut
probari uidetur in c.accedẽs.§.ij.ut lite nõ cõteſtata. Sua-
detur etiã iſta opinione,ultra Bal.& Imo.per iſtũ text.
qui

qui dicit, q; excuſationes abſentium ex Senatuſcon. iudicibus allegantur: & clarius per text. in d. §. publicè, qui dicit, Publicè intereſt abſentem à quibuſcunque defendi: facit l. reos. C. de accuſa. quæ iura adducit Angel. in diſputa. ſua, quæ incip. Bononienſis. in vij. dub. pro qua etiam facit duplex ratio. Nam ubi quis citatur ad locum non tutum, uel peſtiferum, & non comparet: præſumptio eſt, quò l non uelit ſe committere in manus inimicorum ſuorum, non autem quòd hoc faciat uoluntariè: † attento 308
quòd contumacia ſonat in delictum: ut gloſ. dicit in l. ſi filius. de interro. act. & delictum non præſumitur niſi probetur: l. quoties. §. qui dolo. de proba. Vltimò ſuadetur hæc opinio contra Bart. & communem, arguẽdo per locum à ueroſimili: † nam nullus eſt ita inſipidus, qui 309
non cupiat cruciatum corporis, uel mortis periculum declinare: ubi ergo quis huiuſcemodi periculũ allegat, præſumendum eſt, quòd citatus utiliter geſtum ratificabit: argu. l. ſi pater. de dona. dum dicitur, merces enim eximij laboris appellanda eſt, quòd contemplatione ſalutis certo modo æſtimari non placuit. Aut uerò accuſatus ueniens ratificabit geſtum & factum per hunc excuſatorem: & tunc ſatisfaciunt intentioni iudicis inquirentis, uel accuſatoris. Si uerò noluerit ratificare: poterit quandocunque hiſce excuſationibus renunciare: & cum Bald. & Imol. tranſeunt moder. Seneñ. in d. c. ueniens. col. xxviij. & dicit Angel. in d. diſput. quòd ex præmiſsis confunditur etiam tertia concluſio Bart. dum dicit, † quòd quis non poſsit 310
ſine mandato opponere exceptiones dilatorias, & declinatorias. Sed hiſce rationibus facilè poteſt reſponderi: nam ratio, quare non debeat admitti talis defenſor ſine mandato, colligitur ex l. in eo. §. nemo. de reg. iur. & in l. ſi ad

311 defenſionem ſuprà iud.ſol. † nam intereſt actoris,contra quem huiuſcemodi excuſationes opponuntur,ut talis excuſator habeat mandatū,ne iudiciū reddatur eluſoriū.Sed tuendo opinionē Bal.quæ mihi placet,per tex.in d.§.publicè.dic,quòd etiam ſi iſtud iudicium reddatur eluſoriū: non conſideratur,ubi allegantur exceptiones dilatoriæ, ſeu declinatoriæ,quæ proponuntur ante litem conteſtatam,ut quia accuſans eſt infamis,aut excommunicatus:uel aliâs inhabilis. Si uelles tamen tueri opinionē Bart. uolo quòd aduertas ad iſtum text.in quo ponitur regula:quòd ad crimen publici iudicij perſequendum, uel ad ſe defendendum,fruſtrà procurator interuenit.Poſteà ſubijcitur, Sed excuſationes abſentium iudicibus allegantur:quæ exceptio ut ſit de regula, debet intelligi, quòd requiratur
312 mandatum : † & maximè quia de natura illius aduerſatiuæ,Sed,eſt aduerſari his,quæ ſunt eiuſdem generis:gloſ. in l.mariti.de adulte.Si uelles tamen tueri opinionē Bald.
313 Imol.& moder.contra Bar.& communem, † uolo quòd habeas præ oculis text.(quem ponderat Aret.in d.c.ueniens.) in l.fin.ff.de requir.re.ubi dicit,quòd ſi reus non comparet poſt citationem infra annum, uel non habeat qui eum defendat in cauſa capitali,poſt annum confiſcantur eius bona.Ergo cùm text.non poßit intelligi de cauſis innocentiæ, intelligi debet de cauſis abſentiæ,in quibus admittitur ſimplex defenſor ſine mandato.Et ſi quiſpiam ſubtiliter diceret, ille text.debet ſuppleri ut intelligatur de defenſore cum mandato:replicari poteſt,quòd talis nō dicitur propriè defenſor,ſed procurator:l.reos.C.de accu. & iij.q.j.c.defenſor. Sed etiam aliquãdo defenſor capitur pro procuratore, & pro tutore, & curatore: l.j.ff.qui pet.tuto.Item poteſt intelligi ille text.de defenſore cum

cautione

Digitized by Google

catione de Iudicatum ſoluendo. † Nec eſt inconueniens, 314
quòd ibi procurator appelletur defenſor: ſicut aliquando etiam dicitur procurator, qui non habet mandatum: l. iudicatum ſolui. §. ij. ff. iud. ſol. Secundò opinio Bar. communi refragari uidetur: nam uera eſt iuris concluſio, quòd in criminalibus, ubi abſens condemnari poteſt, admittitur defenſor ſine mãdato, † etiã ad allegandũ cauſas innocen- 315
tiæ, ſeu cauſas cauſæ: d. §. publicè. ſecũdùm communem intellectum: ergo idem uidetur dicendum in cauſis capitalibus, ubi abſens condemnari non poteſt: probatur in d. §. publicè. duplici ratione. Primò, quia text. in primò, & ſecundò reſponſo permittit allegari cauſas innocentiæ in uno caſu, & cauſas abſentiæ in cauſa capitali. Secunda ratio: † quia in cauſa capitali, arguendo per locum à com- 316
muniter accidentibus, agi poteſt de grauiori præiudicio, ſi non admittatur excuſator ad allegandum cauſas abſentiæ, quàm ſi non admittatur ad allegandum cauſas innocentiæ in alio caſu: † quia abſens condemnari non poteſt, 317
eius bona confiſcantur poſt annum irreuocabiliter: d. l. fin. de requi. re. Si ergo ſuccurritur accuſato, uel inquiſito abſenti, qui abſens condemnari poteſt, ut cauſæ ſuæ innocentiæ allegari poßint: ubi fortè non agetur de priuatione totius patrimonij longè magis, & minùs dubiè debet ſuccurri abſenti, qui non poteſt condemnari: cuius omnia bona tamen publicari poſſunt, ut admittatur excuſator ſine mandato. Sed tuendo communem reſponderi poteſt: quòd ſatis eſt, quòd ſuccurratur abſenti, cuius bona publicari poſſunt, ut poßit comparere cum mandato: & ſatis probatur iſta opinio in hoc text. quòd requiratur mandatum, ponderando ut ſuprà dixi: & clariùs in d. c. ueniens. de accuſa. retenta igitur opinione Bartol. hîc, quæ eſt,

communis, & quã tenet etiã hic Benedictus Plumbinius,
318 col.x.† quòd ad proponendas exceptiones merè dilatorias, admittatur excuſator cum mãdato: limitatur ut non procedat, ſecundùm Aret.in d.c.ueniens.col.xij. ubi exceptio dilatoria, ſeu declinatoria eſſet notoria: & idem dicit Aret. ubi talis exceptio contingeret ipſum crimen: alleg. Angel.in l.ſi filius.ff.qui ſatiſd.cog.quia ſicut ipſe iudex ex officio ſuo tenetur defendere accuſatum, ita debet permittere ut ab alio defendatur: facit l.qui cùm maior.§.ſi libertus.de bo.liber.ubi iudex nemine petente debet abſoluere reum. Bartol.tamen infrà uidetur uelle, quòd talis excuſator non ſit admittendus ſine mandato. Sed iuxta
319 prædicta cadit dubitatio: † quid ſi iudex non admittat comparentem nomine abſentis, qui dicit, quòd inquiſitus eſt in partibus longinquis: uel, quòd eſt abſens, uel infirmus: & ſe offerat ad hoc probandum, per Modo conſtat: & modo agatur: & iudex recuſat recipere has probationes, an proceſſus ſit nullus? & Bart.in extrauag.ad repri. in uer.neglexerit.tenet quòd proceſſus eſt nullus: quia ſtat per iudicem, quominùs certior fiat: allegat text.in c.interpoſita.de app. & ſubdit, quòd ius ſit ſaluum parti petenti reſtitutionem in integ. ob iuſtam abſentiam: iuxta l.fin. de reſt.in integ. Et licet dictum Bart.non probetur in d.c. interpoſita.ut in uoce dixi: tamen ex dicto Bar.habes cau-
320 telam, † quòd ſtatim quòd quis commiſerit homicidium, uel delictum aliquod, in quo non poteſt procurator conſtitui: ut horteris eum, ut ad partes remotas proficiſcatur: & mittas aliquem ad allegandum cauſas abſentiæ ſuæ: qui per Modò conſtat, & Modò agatur: ſe probaturum offerat: qui ſi non admittatur à iudice, proceſſus erit nullus: etiam quòd ex forma ſtatuti contumax habeatur pro confeſſo:

Digitized by Google

feſſo: & hanc cautelam tradunt moder. in d.c. ueniens. in x.car. in iiij. col. in ij. q. prim. Tertia colligitur concluſio ex dictis Bart. † quòd exceptiones, quæ licet opponantur ad proceſſum, tangunt tamen crimen, non poſſunt opponi per procuratorem: exemplum eſt ſecundùm Bart. ut ſuprà, cùm opponat exceptionem rei iud. utputa, non poteſt procedi, quia reus accuſatus, iam fuit condemnatus, uel fuit abſolutus: uel non poteſt accuſari, quia occiſus ex forma ſtatuti poterat occidi: ad has enim exceptiones proponendas procurator interuenire non poteſt. Primò per iſtum text. qui generaliter dicit, quòd crimen publici iudicij perſequuntur: ſed ex quo hæ exceptiones tangunt crimen, per eas fieri dicitur criminis executio: & iſta ſecundùm Ioan. And. in addi. ad Spec. in tit. de accu. §. eſt. uer. quid ſi bannitus. fuit originalis opinio Iac. de Are. quem Bart. non citat: pro qua, ut ipſe dicit, ita conſuluit Piſis cum Franc. Ligrino: & opinio Bart. hìc communiter recipitur, ut Imol. hìc dicit, col. xviij. & moder. qui referunt Bart. & Imol. formaliter in d.c. ueniens. Sed iſta opinio communis non uidetur tuta, ſecundùm Iac. But. & Imol. hìc: quia exceptiones, de quibus Barto. loquitur, ſunt mixtæ: id eſt, habent uim dilatoriæ exceptionis, & peremptoriæ: & ſic poſſunt opponi ad proceſſum, & ad merita: & ideò dicuntur exceptiones litis finitæ: de quibus per gloſ. in c. j. de lit. conteſtat. & in l. nam & poſteà. de iureiur. & tradit Bart. in l. quærebatur. ff. iudic. ſol. Vbi ergo procurator opponit non eſſe procedendum ad ulteriora, quia fuit iudicatum illum eſſe ponendum in banno: & iſta eſt exceptio litis finitæ: † & ideò ſecundùm Imol. hìc, in omni diſpoſitione debet ſpectari id, quod principaliter agitur: l. ſi quis nec cauſam. ff.

321 (margin, beside "quòd exceptiones")
322 (margin, beside "litis finitæ: †")

ſi cer.pet.& facit l.non ſolùm.§.fin.de procura. Cùm ergo procurator non ueniat ad publicum,uel priuatum crimen perſequendum,ſed potius ad ipſam perſecutionem impediendam:uidetur quòd ſit admittendus:quia finis debet couſiderari: l.& ſi non ſint. §.perueniamus.ff.de auro,& arg.leg.Sed replicari poteſt ex mente Are.in d.c. ueniens.col.v.quòd licet huiuſcemodi actus opponendi exceptionem,de ſe non tendat ad punitionem criminis, & ſic ad perſecutionem accuſationis porrectæ:ex quo tamen talis actus uenit incidenter ut pars iudicij criminalis, ſine dubio dicetur actus criminalis factus ſuper crimine: & hoc uidetur ſufficere,ut ad hoc crimen procurator conſtitui non poßit:ut in hoc text.Ergo ipſum iudicium criminale principaliter intentatum ſpectandum uidetur, ut
323 dignoſcatur,quid poſſet fieri in ipſo iudicio. † Nã principaliter ubi quis de delicto inquiritur, uel accuſatur : ibi principaliter tractatur criminale, & capitale iudicium: ergo non debet conſiderari illud incidens, quòd opponi poßit exceptio declinatoria.Imò text.in l.non ſolùm.§.fi. de procura.per Imol.adductus,probat contra eum : nam
324 ibi dicitur,†quòd quamuis,cùm agitur ciuiliter ad remouendum tutorem,in conſequentiam tutor criminaliter puniri poſſet:l.j.§.item ſolent.ff.de offic.Præfec.urb. tamen hoc quod in conſequentiam uenit,ſpectari non debet. Idẽ ergo dicendum uidetur, quòd ſi iudicium principale eſt criminale,licet actus eidem iudicio incidens tendat ad effectum ciuilem, ſicut exceptio ad repellendum accuſatorem:tamen tale iudicium iudicabitur ut criminale : arg. l. quoties.C.de iud.Sed tuendo opinionẽ Imo.nolo quòd aduertas,quòd in omni diſpoſitione finis debet conſiderari: l.& ſi non ſint.§ perueniamus, de aur. & argen.leg. &

tradit

Digitized by Google

tradit Barto.in l.ambitioſa.in iiij.col.ff.de decre.ab ord. fac. † Sed ratio finalis, quare in cauſa criminali non poſ- 325
ſit interuenire procurator, eſt: quia talis cauſa uidetur ma gni præiudicij. Iſta ratio ceſſat ubi agitur de opponendo exceptionem declinatoriam: quandoquidem agatur hic de faciendo, ne iudicium criminale efficiatur eluſorium, & ut litibus, & expenſis obuietur: & ne fruſtrà agatur criminaliter: & maximè quia text. noſter dicit, quòd ad perſequendum iudicium publicum fruſtrà interuenit procurator: ſed ille qui opponit exceptionem declinatoriã uult, quòd à tali perſecutione deſiſtatur. Et ſi quiſpiam diceret, aduerte quia text. noſter dum loquitur de perſecutione, uidetur loqui in ipſo accuſatore: ſed in reo non loquitur de perſecutione, ſed de defenſione: & dicit, quòd reus non poteſt conſtituere procuratorem ad defendendum: † ſed 326
appellatione defenſionis uenit exceptio declinatoria: l. ſed & ſi ſuſceperit. §. j. in uer. alijs defenſionibus. ff. de iud. & tradit Bald. in l. quoniam Alexandrum. C. de pœn. Sed tu aduerte: quia defenſio propriè eſt illa quæ crimen excludit: ſed illa quæ proceſſum retardat non eſt propriè defenſio, ut eſt declinatoria: ita Bald. in l. j. C. qui accuſa. non poſ. & gloſ. in cap. j. in gloſ. iij. de lit. conteſta. lib. vj. & tradit Feli. in rub. de excep. & Alber. in ſuo dictio. in uer. defenſio. non uidetur tamen recedendum ab opinione Bar. hic, quæ cõmuniter recipitur, ut cõcludit Aret. in d. c. ueniens. col. vj. quia negari nõ poteſt, ex parte accuſatoris id uenire: cùm ipſe petat ſe admitti ad perſequẽdũ: ergo diſpoſitio facta ſuper perſecutione criminis, habebit locũ in caſu iſto. Idem uidetur in reo. Sed dicat Aret. quicquid uelit, opinio Barto. non uidetur tuta: quia in hiſce exceptionibus declinatorijs non agitur de punitione criminis: ut in

ſimili

ſimili dicit Barto. in l. ſolent. ff. de alimen. & cib. leg. retenta tamen opinione Barto. quæ eſt communis: q. exceptiones, de quibus loquitur Bart. non poßint opponi nec in uim peremptoriæ, nec etiam in uim dilatoriæ: declaratur tamen huiuſcemodi concluſio. Primò, ut non procedat
327 ubi talis exceptio eſſet notoria: † quia ad eam opponendam procurator conſtitui poſſet: quandoquidem iudex etiam ex officio ſuo debet ſuperſedere in proceſſu, & libellum ipſum accuſatorium lacerare, ne litigetur ſuper inani proceſſu: iuxta gloſ. in l. j. de offi. aſſeſ. & facit gloſ. in l. qui cùm maior. §. qui Præſes. de bo. quæ lib. & hæc limitatio communiter recipitur. ut Nel. dicit in trac. banni. in ij. parte tempo. q. xiiij. Sed hæc limitatio ſecundùm Imol. hîc poſt Do. Ant. & Sali. per eum relatos. non uidetur tuta: quia hîc tales exceptiones opponuntur in uim exceptionis peremptoriæ, non debet diſtingui, an ſint notoriæ uel non: ſed ſolùm debet diſtingui, an quis has exceptiones proponat ut ſimplex allegator, uel inſtructor, & iſto caſu admittendus eſt: an uerò ut procurator, & iſto caſu eſt repellendus, licet talis exceptio ſit notoria: quia notorium non releuat ab onere proponendi, licet releuet ab onere probandi: ut Barto. dicit in l. ſi adulterium cum inceſtu. §. idem Pollioni. ff. de adul. c. le. appellaui. de app.
328 Concludit ergo Do. Ant. † quòd ex quo quis non poteſt legitimare perſonam ſuam in proponendis hiſce exceptionibus peremptorijs etiam notorijs: non eſt admittendus ut procurator. Nec uidetur tuta ratio Bartol. hîc, quòd ex quo iudex ex officio ſuo, poteſt ipſum accuſatorem repellere, debet poſſe conſtitui procurator: quandoquidem huiuſcemodi ratio concludat, quòd debeat admitti allegator, ſeu inſtructor, non autem procurator.

Item

Digitized by Google

Item non eſt tuta ratio Bart. *hic ex alio capite, ultra alios: quia id, quòd iudex poßit ſupplere defectum partis in opponendo exceptionem notoriam, concludit,* † *ubi talis* 329 *exceptio demonſtrat accuſatorem non potiri iure accuſandi, uel agendi.* Item *procedit eo caſu, ubi iudex, ſi non ſuppleret uicem partis: cum aliena iactura locupletaretur: ut* Bartol. *dicit, ſuper gloſ. ibi in uer.* Apponendo. *Si ergo in caſu noſtro opponeretur exceptio, quòd bannitus non audiatur: uel, quòd eſt præſcriptum accuſationi porrectæ: talis exceptio non tolleret ius accuſandi ipſo iure: ſed illud potiùs elideret.* Et *cùm hoc caſu non poſſet iudex uices partium ſupplere, non poſſet quoque talis exceptio per procuratorem proponi: Cùm poßit ergo hoc caſu per allegatorem & inſtructorem ſubueniri, non debet admitti procurator, cùm ſolùm poßit perſonam ſuam legitimare.* Sed *ad hoc reſpondet hic* Ioan. *de* Imol. *quem ſequuntur* Seneñ. *in d. c. ueniens. quòd ſpeciale eſt in notorio, quòd admittatur procurator, licet eius perſona legitimari non poßit:* † *quia in notorijs ordo eſt, ordinē non* 330 *ſeruare.* Sed *replicari poteſt ex mente* Aret. *in d. c. ueniens.* † *quòd ſicut delictum qualitercunque, & quomodocunq;* 331 *notorium non poteſt puniri per iudicem incompetētem,* Bart. *in* l. Magiſtratibus. *ff. de iudi. ita non debet admitti procurator, cuius perſona legitimari non poteſt.* Sed *replicari poteſt, quòd eſt magna ratio diuerſitatis inter iudicem, & procuratorem: quia abſurdum eſt, quòd iudex incompetens, & qui prorſus caret iuriſdictione iudicet:* † *quia exceptio incompetentiæ iudicis, nunquam cenſe-* 332 *tur excluſa, cle. j. de ſeque. poſt. & fruc. non ſic eſt in exceptione non legitimi procuratoris: & ideò licet iudex ſine mandato non poßit ſupplere uices partis in notorijs:*

debet

debet tamen poſſe quis hoc facere ut procurator, ubi habet mandatum: attento maximè, quia ubi exceptio eſt notoria, ceſſat finalis ratio prohibitiua: ut in criminalibus procurator interuenire non poßit. Cogita ſuper prædi*ctis: quia ſubtilia ſunt, & malè, ut arbitror, diſcuſſa per Scriben.* Tertia colligitur concluſio ex dictis Bartol.
333 † *quòd ubi exceptio eſt peremptoria, & opponitur in uim peremptoriæ, non admittitur procurator: quia ſi non admittitur ad plenam defenſionem: & ſic remouetur genus à proſecutione criminis: ergo & ſpecies: iuxta l.j.in*
334 *fin.ff.de ſuis, & leg.*† Et hæc concluſio ampliatur hìc per Bar.*ut procedat ſiue dubietas ſit in facto, ſiue in iure: quia ſicut ubi eſt dubium in facto, non poteſt interuenire procurator: ita nõ poteſt interuenire ubi eſt dubium ſuper iure: l.cùm prolatis.ff.de re iud.& facit regula* §. quibus. *in j.conſtit.C. & cum* Barto. *hìc tranſeunt communiter*
335 *Scriben.*† Et ideò *ſi aliquis compareat pro accuſato, & proponat quòd accuſatus non interfecit illum, de quo accuſatur: quia ea die, qua dicitur illum fuiſſe interfectum, ipſe non erat* Paduæ, *ſed* Mediolani, *adeò quòd impoßibile fuiſſet accuſatum in illo loco fuiſſe: admitti non debet: eodem modo non poteſt conſtitui procurator ad proponendum illum fuiſſe mortuum longè anteriori tempore, quàm ea die, qua dicitur interfectus: iuxta gloſ.in l. is qui reus.de pub.iud.nec mirum, quia iſta exceptio eſt merè peremptoria.* Et idem, *ut* Bart.& Scriben.*dicunt, eſt in exceptione mixta, ut ſuprà dixi: etiam ubi eſt dubietas*
336 *in facto, uel in iure:*† *& ideò non poteſt conſtitui procurator ad opponendum, quòd interfectus erat bannitus: quia à pari procedunt, excludere crimen directè, uel aliquid deducere, per quod crimen indirectè excludatur.*

Diſſi

Difficultas huiuſce caſus conſiſtit in uidendo,† an exce- 337
ptio banni ſit declinatoria,an uerò ſit peremptoria: ita,
quòd poßit opponi utroque modo:ut ſuprà dixi.Et Ioan.
de Imol.hìc dicit, Verba ſtatuti debere conſiderari:† ubi 338
enim ſtatutum dicit, Bannitus non audiatur: uel, querela
oppoſita pro bannito occiſo non audiatur:& hoc caſu ſi-
ne dubio hæc exceptio habet uim declinatoriæ:ut ex di-
ctis Barto.elici uidetur,in l.nam & poſteà.in prin.ff. de
iureiur.& in l.cùm lex.in fi.de fideiuſſ.Sed aduerte: quia
Bald.relatus per Aret.in c.ueniens.uidetur uelle,quòd ubi
ſtatutum dicit,Bannitus non audiatur,non paratur aliquo
modo exceptio peremptoria:† quia exceptio quæ repel- 339
lit agentem,& ſic reſpicit qualitatem perſonæ agentis:
iudicanda eſt potiùs exceptio declinatoria, quàm perem-
ptoria:ut Bald.dicit in l.filius. § ueterani. ad finem com-
menti.de procura.& tradunt communiter Interpretes in
l.exceptionem.C.de except. & ideò Aret. ſatis imperti-
nenter,tangit plenè illum articulum:an, & quando exce-
ptio inducitur per ſtatutum, cenſeatur denegatum ius a-
gendi ipſo iure, uel ope exceptionis. Sed tota difficultas
conſiſtit,quando ſtatutum dicit,quòd bannito denegetur
audientia in criminalibus.ſecundùm Bartol.in d.l.nam &
poſteà.& in d.l.cùm lex.uidetur,† quòd ipſi bannito tol- 340
latur ius agendi ipſo iure: & per conſequens, quòd hoc
caſu paretur exceptio merè peremptoria, quæ cùm tan-
gat crimen principaliter:non poterit proponi per pro-
curatorem.Sed imò uidetur quòd talis exceptio debeat di-
ci declinatoria: † quia iſta uerba,Non audiatur: uiden- 341
tur inducere declinatoriam,non peremptoriam: cle.con-
ſtitutionem.de elect.† dicitur enim in dicta clem. conſti- 342
tutionem.quòd licet ille,qui non ſeruat diſpoſitionem c.
ut

ut circa.de elect.lib.vj. non debeat audiri ad proſequendam cauſam electionis:ſi tamen aduerſarius patiatur deducta probari: talis probatio ualet, & ipſa electio cancellari debet: & tamen ſi per illa uerba, Non audiatur, pareretur exceptioni peremtoriæ,non ualeret probatio:minùs eſſet caſſanda electio:& ſi dicatur prout Aret.quòd ibi ius in iudicio deductum principaliter reſpiciebat Eccleſiam: unde non potuit parari exceptio, quæ tolleret, & perimeret ius ipſius Eccleſiæ:ideò paratur exceptio, quæ ipſam perſonam repellit.Replicari poteſt,quòd conſtitutio illa non fundat ſe ſuper hoc, quòd ius deductum reſpiceret fauorem Eccleſiæ:& ideò poteſt dici ad illam clem.quòd licet dicatur,quòd nõ eſt poſtmodum in proſecutione negocij audiendus: tamen ultra procedit Papa: quòd ſi fiat probatio per aduerſarij confeßionem,uel alio modo legitimè,Papa mandat illam non infirmari: & ſic procedit Papa declarando, quòd per illud uerbum, Non audiatur,non paratur exceptio peremptoria: aliâs pararet:niſi dicas tuendo ſol.Aret. quòd nulla alia ratione ibi Papa hoc determinat,niſi ut ipſi Eccleſiæ faueat. Iuxta hanc concluſionem Bart.ſe offert pulchra dubitatio, ſe-

343 cundùm Bald.hic: † pone,ſtatuto cauetur,quòd accuſatus,uel inquiſitus de crimine capitali non poßit proponere aliquam exceptionem,uel defenſionem,niſi compareat perſonaliter:an iſto caſu erit aliquod remedium ſi uelit proponere per procuratorem exceptionem banni,uel aliã exceptionem,quæ ſit notoria? Dic ut hîc per eum. Circa quæ Bart.de Rauagnſe Bononienſe,habes ex eius di-

344 ctis,† quòd in examinatione exceptionis, q. ubi quis non fuit ritè cancellatus de banno:non poteſt interuenire procurator:& ideò cùm eſſet occiſus Do.Rauagenſis Bononienſis,

nienſis, eius filij accuſarunt occiſores: fuit exceptum quòd erat bannitus, & quod poterat impunè occidi. Fuit replicatum, quòd erat cancellatus de banno: ſed fuit iterum triplicatum, quòd non erat ritè cancellatus. Dicit Bar. quòd conſultum fuit, quòd in cauſa iſta non poterat interuenire procurator, etiamſi examinaretur coram alio iudice. Et hæc fuit opinio Iac. de Bel. † *quia iſta examinatio* 345
fit ad finem criminis excludendi, & ad ipſius criminis deciſionem: facit ſecundùm Bartol. l. ſi ab arbitro. ff. qui ſatiſda. cog. & l. fin. ff. quib. appel. non li. & auten. ad hæc. C. de iudic. Sed iſta iura non bene probant opinionẽ Ia. de Bel. & Bar. & maximè, quia uarijs modis intelliguntur: ut idem Bart. dicit in l. in ambiguo. ff. de reb. dub. Et ideò ſecundùm Bald. hîc, uidetur tutior opinio Iac. But. quòd imò, † *quando exceptio uenit examinanda* 346
ſeorſum à crimine, poßit interuenire procurator, per iura per eum adducta. Primò per l. ij. & l. Præſes. C. ad l. Fla. de plag. in quibus iuribus examinatio quæſtiõis proprietatis tendebat ad excluſionem criminis plagij: & tamen poteſt in cauſa interuenire procurator: l. de fide. C. de fal. & l. ij. C. ad l. Fla. de plag. & facit text. ultra alios, in l. aduerſus. C. de furt. ubi in actione furti poteſt interuenire procurator, licet remedium tendat ad excluſionem iudicij criminalis. † *Sed poteſt dici, quòd in d. l. ij. C. ad* 347
l. Fla. de plag. cauſa rei uendicatæ, ſecundùm Imol. erat merè pecuniaria: idem in l. de fide. ubi in accuſatione falſi ciuiliter porrecta, admittitur procurator. † *Eodem modo* 348
in actione furti ciuiliter mota poteſt interuenire procurator: ſed in quæſtiõe Bar. exceptio illa, q̃ fuerit ritè bannitus, uel non ritè: uel cancellatus: non uidetur habere aliã naturam, niſi ut excludat, uel includat delictum. Idem Io.

Digitized by Google

de Imol.diſtinguit duos caſus: primus caſus eſt, quando
quis agit principaliter rei uendicatione contra illum,qui
dicitur ſeruum adduxiſſe: & hoc caſu poteſt interuenire
procurator:quia licet ex hoc caſu poßit ſequi deciſio cri-
minis:tamen non agitur principaliter ad hunc finem, ſed
ad finem pecuniarium,ut ipſe ſeruus reſtituatur: Aut ue-
rò ſecundùm Imol. quæſtio opponitur per uiam exce-
349 ptionis: † & in hoc exemplo, Accuſo te de crimine pla-
gij,quòd mihi ſurripuiſti ſeruum:tu excipis de dominio,
& ſic quòd ſeruus eſt tuus, & ſic quòd non eſt commiſ-
ſum plagium:& iſtò caſu poteſt ſaluari opinio Iaco. de
Bel.& primo caſu procedet opinio Iac.But. Eſt uerum,
quòd cum Iac.de Bel.& Bart.hic tranſit Sali.in d.l. reos.
350 col.iij.& in d.l.ij.C.ad l.Fla.de plagi.† Sed tu conſide-
ra:quia uidetur uerior opinio But. ſimpliciter per text.
in d.l.de fide.C.de fal.& d.l.aduerſus.C.de fur.nam ubi
agitur ciuiliter pro falſo,aut furto:talis cauſa licet ſit ſe-
parata à deciſione criminalis cauſæ: admittitur tamen
procurator:per illam cognitionē poteſt ſequi deciſio cri-
minis:l.ij.§.hoc edicto.ff.ui bono.rapt.& l. inde Nera-
tius.§.ſi dolo.ff.ad l.Aquil.uel ſaltem inferri præiudiciũ
iudicio publico.l.interdum.ff.eo.cum ibi not.ergo uerior
uidetur opinio contra Bartol.non recedo tamen à Bartol.
351 Circa ultimã quæſt. Bar.habes concluſionē,† quòd in
cauſis criminalibus, ubi non poteſt interuenire procura-
tor:ſi interueniat, licet non opponatur, tamen proceſſus
eſt nullus:& fuit opinio gloſ.in l.quamuis.C.de adul. &
gloſ.Ioan.And.in c.j.de iudi.& ibi Io.de Fantu. idem di-
cit Do.Abb.in c.ueniens.de accu.& dicit Aret.in d.c.ue-
niens.col.pen.unum ſingulare uerbum, quòd iſtà opinio
eſt communior:quam tenuerunt etiam Cin. & Salic.in l.
quamuis.

Digitized by Google

quamuis.C.de adult.& Bald.hîc, & in l. ſeruum. §. publicè.ff.eo.& in l.ij.C.qui accu.non poſ.& in l.reos.de accuſ.& hanc opinionem dicit ueriorem Alexan.in l.ita demum.C.de procu.pro iſta opinione,ſtringit primò iſte text.ſubtiliter inducẽdo. Primò in principio dũ dicit, Ad crimẽ publicũ proſequendum.† Nam proſequutio eſt 352
perfecta ſequutio:arg.l.ædificia.§.prædixiſſe.de uerb.ſig. & in l.urbana prædia.§.pernoctare.ff.de uer.ſig.Ergo datur hîc intelligi, q̃ procurator prohibetur, ut in publicis iudicijs non poßit intereſſe,nec in principio,nec in medio, nec in fine iudicij. Suadetur: † quia text.utitur dictione, 353
Fruſtrà:quæ ſignificat actum ipſo iure nullum,ut probari uidetur non cauillando literam, in l. uerbis ciuilibus. de uulg.& pup.ubi Iaſ.pulchrè:& in c.quia fruſtrà.de uſu. & in l.ſi eo.& in l.cùm donationis.C.de tranſac.adeò, † quòd ponderando iſtum text.in uer. Ad crimen proſequendum. & in uer. uidetur quòd lex reſiſtat conſtitutioni procuratoris:iuxta l.cùm lex.C.de fideiuſſorib. uidetur,quòd geſta per procuratorem,etiam quòd per partem non fuerit oppoſitum,ſint ipſo iure nulla: & maximè,ſecundùm Bart.hîc,quia militat illa potißima ratio: quia diligentiùs accuſans,& accuſatus,ſuas cauſas proſequuntur:& ideò lex requirit quòd accuſans, & accuſatus ſint præſentes coram cõſpectu ipſius iudicis:ut ex eorum ſermonibus,conſtantia,& trepidatione poßit ueritas criminis dignoſci,& intelligi. Suadetur iſta opinione alia ratione,ſecundùm Aret.in c.ueniens.circa fin. dicitur in d.c.ueniens.† quòd iudex non poteſt recipere procu- 354
ratorem in cauſa criminali: & ſic per illam negatiuam poſitam ante uerbum, Poteſt, denegari uidetur potentia ipſi iudici recipiendi procuratorem in cauſis criminali- 355

 bus:

bus:faciunt not.per Bart.in l.cùm lex.de fideiuſ. & in l. ſuus quoq;.de hære.inſtit.Ergo neceſſariò dicendum eſt, quòd proceſſus ſit nullus.Cùm ergo lex nõ uelit poſſe coɀgnoſci de crimine,ſiue de cauſa,ubi partes ſunt abſentes: ergo ſi proceſſum fuerit à procuratoribus uſque ad ſenɀtentiam ſine reorum præſentia,conſtat notoriè non fuiſſe cognitum de cauſa, prout natura cauſæ requirit & ſuaɀdet:ergo huiuſcemodi proceſſus uidetur agitatus ſine cauɀ
356 ſæ cognitione:† ergo ſententia lata ſuper eo erit ipſo iure nulla,ut lata ſine cauſæ cognitione:iuxta l. ex ſtipulatioɀne.C.de ſen.& interlo.om.iud.& l.fi.C. cõmi. uel epiſto. & pro iſta opinione uidetur caſus in c.ſi quando.ij. quæɀſtio.vj.iuncta l.j.in prin.de aſſer.toll.Dicit enim lex in c. ſi quando.quòd cauſa criminalis, & cauſa ſtatus probiɀbetur agi per procuratorem,& ſic parificat iſtas duas cau
357 ſas:† ſed in cauſa ſtatus text.dicit in prin.l.j.quòd penitus prohibetur per procuratorem comparere, ſeu litigare: ergo uidetur,quòd iudicium ſit nullum in utroque caſu.
358 † Nam dictio,Penitus, importat actum eſſe nullum ipſo iure:ut l.ſolutum.§.ſi in ſortem.in fin.ff. de pig. act. iunɀcta l.ſi non ſortem.in prin.de condi.inde. bene facit gloſ. not.in uer.penitus.in c. romana.in §. in uniuerſitate. de ſen.excom.lib.vj. Contrariã tamen opinionẽ tenuit gl. Ber.quam ibi ſequuntur Inn.Hoſti.& Io.Mo.in d.c.j. de iudi.lib.vj.quam opinionẽ ſecutus eſt etiam Archid. in c. qui generaliter.de procura.in vj. & in c.reos.iij.q.v.& Old.in conſil.cxxix.Angel.hîc,& Ioan.de Lig.& Cardi. in d.c.ueniens.ubi etiam Feli. hanc ſententiam amplectiɀ
359 tur:& dicit Bart.in l.poſt mortem.§.fin.de adop. † quòd ſi ea,quæ non poſſunt fieri per procuratorem & fiant, ſi non opponãtur,ualent:allegat gloſ.in §.ſi quis ergo.uer.

fit

ſit igitur licentia in auten.quibus mo.nat.effi.leg.& illud dictum Bart.ſequitur Ro.in conſil.cclj.Et iſti Patres reſpondent ad iſtum text.& ad text.in c.ueniens.& ad alia iura ſuprà adducta,quòd fruſtrà interuenit procurator, ſi opponatur exceptio:iuxta not.in l.uniuerſa.C.de preci. Impe.offe.& eodem modo poteſt reſponderi ad c.ueniens. ponderatum per Aret. quòd iudex non poteſt recipere procuratores,parte ſcilicet opponente: & eodem modo poteſt reſponderi ad l.j.de aſſer.toll.Sed non eſt recedendum à communi opinione:quia licet aliquãdo dictio, Fruſtrà,non importet nullitatem ipſo iure, ſed ope exceptionis:ut eſt text.ultra alios hîc,in l.ſi Titius.in fin. de fideiuſ.& in l.j.de non nu.pecu.tamen iſtud eſt uerum, ubi ſubiecta materia hoc patitur: de proprietate tamen ſermonis,† dictio,Fruſtrà,importat nullitatem ipſo iure. ut 360
Doc.communiter dicunt in d.c.ueniens.& Iaſ.in d.l.uerbis ciuilibus. Et ſemper ſtat firma illa potiſſima ratio, † quòd lex abhorret quòd iudex cognoſcat de crimine pu 361
blico,ſeu capitali in abſentia accuſatoris & accuſati:quo caſu confunduntur omnes diſtinctiones Doc.in hac materia:quæ ſunt tot,quot ſunt capita Hydræ: quarum prima fuit Iac.Butr.† quòd ſi procurator interueniat ex parte 362
accuſatoris,ualebit proceſſus ex quo non fuit oppoſita exceptio:ſecùs ſi interuenerat ex parte accuſati:quia non poteſt abſens damnari, non poterit etiam procurator præſens,quia non deliquit.Niſi fortè dicatur, ſecundùm Iaco. But. quòd ex quo non fuit oppoſita exceptio ante litem conteſtatam,ſequitur,quòd abſens damnari poterit: quia regula trita eſt,Quòd dato uno inconuenienti,ſequuntur plura:l.ratas.C.de reſc.uen.& iſta prima diſtinctio non eſt æqua:quia ſemper militat ratio,† quòd lex uult exa= 363

Digitized by Google

minari cauſam capitalem in præſentia accuſatoris, & accuſati. Secunda fuit diſtinctio Bar. qui eius opinionem reuocauit: quæ non differt ab opinione Iaco. de Bel. quòd
364 ex parte accuſatoris, ualet proceſſus: ratio, † quia pars, & iudex poteſt remittere accuſatori pœnam calumniæ: & ſolùm propter pœnam calumniæ introductum eſt, quòd non poßit procurator interuenire, ſed ipſe principalis admitti debeat: ſi uerò ex parte rei, tunc poteſt interuenire, niſi poſt cauſæ concluſionem. Et profectò Bart.
365 rectè mutauit opinionẽ: † quia uidetur, ſecundùm Imo. ineptè intellexiſſe text. in l. quamuis. C. de adul. qui loquitur, quando interuenit procurator ex parte accuſatoris, non autem ex parte accuſati. Secundò malè dicit Bar. dum uult, quòd iudex, & pars poßint remittere pœnam ca-
366 lumniæ: † quia hæc remißio eſſet contra publicam utilitatem, quæ ſuadet calumniam, & maleficia puniri: l. ita uulneratus. ad l. Aquil. & facit optimè id, quod legitur, & not. in l. Diuus. ſuprà ad Sylla. & in l. iuriſgentium. §. ſi paciſcar. ff. de pac. & l. ius publicum. Et pro hoc etiam
367 facit: † quia licet nihil fuerit dictum in primo iudicio de calumnia: tamen poſteà de illa poteſt queri per uiam accuſationis, uel inquiſitionis, etiam ex interuallo: ut plenè not. in l. j. §. j ad Turp. & in l. j. & in l. quæ non probaſſe. C. de calum. & in l. athletas. §. calũniator. ſuprà de infami. & pro iſta opinione ultra alios, facit text. in l. falla-
368 citer. C. de calum. † ubi fallaciter, & per calumniam accuſantibus non prodeſt nec publica abolitio, nec priuata: imò nec ſpecialis indulgentia Principis. Si ergo non prodeſt ipſa ſpecialis indulgentia Principis, neſcio quomodò poterit pars, & iudex remittere calumniam accuſatori.
369 † facit text. in l. abolitio. C. de abol. & in l. fallaciter. eo. titu.

Digitized by Google

tit.Suadetur hac opinione contra Bar.✝ *quia licet in cri-* 370
mine priuato poßit quis remittere iniuriã quoad actio-
nem ciuilem:non tamen poteſt paciſci de non accuſando
criminaliter:ut Bart.*dicit in* l.*inter omnes.*§.*rectè.de fur.*
faciunt not.per Feli.*in c.j.col.ulti.extrà,de præſumpt.&*
per Iaſ.*in l.fin.in iiij.not.*C.*de furt.& tradit idem* Bart.
in l.j.§.uſqueadeò.per illũ text.ff.de iniu.& ſentit Aret.
licet prædicta non adducat,in d.c.ueniens.col.antepenult.

✝ Tertia *fuit deciſio Dominorum de Rota,deciſ.* ccl. 371
quam refert hîc Imol.*&* Alexan.*poſt eum,in d.l.ita de-*
mum.qui dicunt,quòd ubi non opponitur exceptio contra
procuratorem,tenet proceſſus: ubi abſolutoria uenit fe-
renda in fauorem abſentis,qui abſens fauori ſuo renun-
ciare poteſt.Sed iſta diſtinctio,cum qua ſimpliciter trãſit
Ioan.*de* Imol.*confunditur ex ſuprà dictis:* ✝ *quia calum-* 372
nia,quæ tendit ad uindictam publicam,remitti non poteſt:
facit text.in l.*qui cœtu.*§.*uacantem.ad* l.Iul. *de ui publi.*
Item militat illa ratio,quòd crimen publicum, ſeu capi-
tale debet diſcuti in præſentia accuſatoris & accuſati:
aliâs non poteſt ualere ſententia, quia uidetur lata ſine
cauſæ cognitione: ut in ſimili dicit Bart. *in extrauag. ad*
repri.in uer.ſummariè. ✝ *ubi ſi iudex in iudicio plenario* 373
dicat ſe ſummariè cognouiſſe de cauſa,& ferat ſententiã:
talis ſententia, uti lata ſine cauſæ cognitione, eſt nulla.

✝ *Quarta fuit diſtinctio* Do.Ant.*de* But. *in d.c.ue-* 374
niens.qui conſiderat duos caſus.Primus caſus eſt,ubi ſen-
tentia non poteſt ferri contra abſentem,prout non poteſt
regulariter in cauſis capitalibus: & iſto caſu uult Do.
Ant.*quòd ſi admittatur procurator,proceſſus ſit nullus:*
quia fruſtrà interceßit:nec ſuppletur hîc defectus ex litis
cõteſtatione:quia nõ ceſſat cauſa prohibitiua cõſtitutio-

Digitized by Google

nis procuratoris: faciunt not. ſecundùm eum, in l. qui ſtipendia. C. de procura. & in c. in noſtra. Et in iſto primo caſu, bene dicit Do. Ant. in d. c. ueniens. in antepe. col. Secundus caſus eſt, ſecundùm eum, ubi poteſt procedi in ab-
375 *ſentem: & tunc ualet iudicium: † quia tunc non eſt defectus niſi ſolennitatis: id eſt, cautionis non præſtitæ: quæ ſolennitas poteſt remitti: l. Pomponius. §. rati. de procura.*
376 *Sed Do. Ant. præſupponit, ſecundùm Imol. hîc, † quòd ratio, quare ex parte rei non poßit interuenire procurator, ſit illa: quia procurator non poteſt legitimare perſonam ſuam, præſtando cautionem de iudicato ſoluendo: & tamen iſta non eſt potißima, quare ex parte rei non poßit interuenire procurator. Sed tuendo opinionem Do. Ant. tu dic, quòd ex quo abſens poteſt dãnari, ceſſat illa principalis ratio prohibitiua conſtitutionis procuratoris, quæ eſt, quòd in præſentia accuſatoris & accuſati cauſa agitari & diſcuti debeat. Et ſi dicatur, nonne ipſi melius defendẽt per ſe, quàm per alium: quia imputet ſibi qui inſti-*
377 *tuit procuratorem, & non uenit ad ſe defendendum. † Et melius eſt, quòd per aliquem defendatur, quàm per nullum, ex quo deliberat abſens eſſe: & ſic poteſt defendi*
378 *iſta opinio contra Imol. & ſequaces. † Quinta fuit diſtinctio Ioan. de Imo. hîc, quæ eſt lõgior: §. Callimachus. qui in effectu conſiderat duos caſus, in quibus tenet & ualet iudicium. Primus eſt, quando procurator ex parte accuſatoris fuit admiſſus, & probauit plenè crimen, ſeu delictum contra accuſatum præſentem. Secundus caſus eſt, quando procurator interuenit ex parte accuſati, & plenè probauit innocentiam ipſius rei accuſati contra ipſum accuſatorem præſentem. Et in hiſce duobus caſibus iudicium non redditur nullum: ratio horum caſuum eſt, quia licet*

licet hi procuratores à principio admitti non debuiſſent: † quia tamen repulſi non fuere, & per eos crimen liquidatum fuit: uidetur quòd ſit ferenda ſententia, nec curandum ſit, quòd alius diligentiùs, & curioſiùs, liquidare po tuiſſet: quandoquidem ſufficienter crimen ſit liquidatum: arg. l. Gallus. §. ſi eius. de lib. & poſth. † Quia undecunq; crimina clareſcant, punienda ſunt: c. in Eccleſia. xxiiij. q. iij. & ſuadetur hæc opinio per not. per Bart. in l. poſthumus. §. ſi quis ex his. de inoffi. teſta. poſt Inno. in c. in noſtra. de procura. & in c. cauſam quæ. qui filij ſint leg. ubi concludunt, † quòd ubi ſententia lata pro uno in cauſa, in qua agens non petit ſibi aliquid dari, uel fieri: ſed ſolum aliquid fieri à iudice, uel declarari, prodeſt omnibus: † & ſic ſi feratur ſententia pro procuratore accuſantis proderit accuſatori & Reipub. & omnibus: eodem modo lata in fauorem procuratoris accuſati. † Sed iſta diſtinctio non placet Aret. in d. c. ueniens. col. pe. quia licet in primo caſu fuerit plenè crimen liquidatum, ut condemnatoria ſequi poßit, & in ſecundo caſu etiam conſtet de innocentia rei, ut abſolui poßit: tamen non uidetur in primo caſu, ubi procurator fuit admiſſus ex parte accuſatoris contra reum præſentem, quòd poßit plenè conſtare de innocentia, ſeu nocentia ipſius rei: quandoquidem ſi accuſatus ipſe præſens fuiſſet: ex eius ſermone, & ex conſtantia, & trepidatione facilè potuiſſet deprehendi de innocentia ipſius rei, † & confutari calumnia & fallacia ipſius accuſatoris: eodem modo ex parte rei, ſi reus fuiſſet præſens ex conſtantia, & trepidatione potuiſſet crimen detegi: quod ob eius abſentiam occultatum, & celatum fuit: † & hoc ſaltem procederet quoad ſumendum aliquod indiciũ, ob quod potuiſſet torqueri, & ueritas erui.

379 380 381 382 383 384 385

Ergo ſtat ſemper firma illa potiſſima & ſingularis ratiò,
386 † quòd lex abhorret, quòd in abſentia accuſatoris, uel accuſati, crimina diſcutiantur. Sed tuendo opinionē Imol.
387 poteſt dici, † quòd principalis ratio, quare in criminalibus non poſſit interuenire procurator: uidetur illa potiſſimum, ne iudicium eluſorium reddatur, Quæ ratio in hiſce duobus caſibus per Imol. traditis ceſſare uidetur: ceſſat enim in primo caſu, quando procurator accuſatoris plenè probauit crimen contrà reum præſentem, contra quem ſententia executioni mandari poterit: & etiam ceſſare uidetur in ſecundo caſu, quando ex parte procuratoris accuſati: quia ex quo probatum eſt de innocētia ipſius accuſantis: poterit accuſans, qui eſt præſens, condemnari
388 de calumnia: † quam calumniam uidetur commiſiſſe eo
389 ipſo, quòd non probauit: l. j. C. de calum. † & profectò pro opinione Imo. uidetur eſſe caſus, ut ipſemet dicit, in l. quamuis. C. de adult. quem ſtrictiùs induco: nam in prin. dicitur, quòd oportet in crimine adulterij, præſentiam accuſatoris præcedere: tamen quia conſtabat Mariam uxorem uiatoris adulterium cum Iuliano commiſiſſe, mandat Imperator Diocletianus ipſam condemnari, ex quo conſtabat de delicto: non obſtante exceptione, quòd citaretur uiator eius maritus. Ratio eſt: quia conſtabat de delicto, & ſic delictum erat liquidatum contra ipſam Mariam uxorem. Et ſi dicatur, aduerte: quia text. dicit, Non putamus uiatorem deputatum ad excubias limitis reuocandū: & ſic uidetur, quòd ibi potuerit condemnari Maria uxor uiatoris: quia ipſe uiator erat abſens cauſa Reipublicæ.
390 † Sed iſta non eſt potiſſima ratio illius l. quamuis. ſed quia erat liquidatum negocium ex parte procuratoris: item conſtabat de confeſſione habita à Maria per tormenta, &

Digitized by Google

ta,& erat concluſum in cauſa:& iſtis tribus concurrentibus ualuit ſententia lata contra dictam adulteram. † Mihi tamen magis placet opinio Aret.quòd non poſ- 391
ſit dici liquidatum crimen:& quòd requiratur præſentia utriuſque: & ideò non uidetur recedendum à communi ſententia: quòd iudicium ſit ipſo iure nullum: poſſet tamen ſaluari opinio Imol.in duobus caſibus. Primò,in caſu d.l.quamuis.C.de adult.item quando de crimine conſtaret per ſpontaneam confeßionem rei,quam nulla præceßiſſent tormenta: uel metus torturæ: quia illo caſu etiamſi totum iudicium eſſet nullum: tamen poſſet ferri ſententia,tanquam ſuper notorio:ut not. Innoc.in c. qualiter & quando.de accuſatio.& Bartol.in l.ſi confeſſus. ff.de cuſtod.reor.& pro hac limitatione uidetur eſſe caſus,in l.ait Prætor.§.permittitur.de minorib quem text. ſecundùm Aretin.in dicto cap.ueniens.dicit ſingularem Bald.in l.ij.in fin.C.de re iudica. † Nam confeſſus non 392
poteſt opponere de ineptitudine libelli, nec de alio iuris ordine non ſeruato:& uidetur caſus in cap.Piſanis.de reſtituen.ſpo.Sed aduerte: quia contra Aretin.uidetur caſus in dicta l.quamuis. † ubi etiam confeſſus per tor- 393
menta non poteſt opponere, quòd non potuit interuenire procurator: ſed ibi,ut ſuprà dixi concurrebant plura. Paduæ, M. D. XXXIIII. 8. Iulij.

1 In cauſis pecuniarijs, quis non cogitur perſonaliter comparere,niſi ſubſiſtente iuſta cauſa.

2 Perſonæ aliqua dignitate munitæ, coguntur etiam in ciuilibus cauſis procuratorem conſtituere,nec poſſunt per ſe agere.

3 In cauſis capitalibus,procurator conſtitui non poteſt,

ſiue

Digitized by Google

ſiue proueniat ex delicto publico, ſiue priuato, ſecundum communem opinionem.

4 Vbi agitur de pœna capitis, abſens non poteſt damnari etiam poſt litem conteſtatam.

5 Pro quolibet crimine, tam publico, quàm priuato, poteſt agi ciuiliter, & criminaliter.

6 Pœna talionis ita militat in delicto priuato, ſicut in publico.

7 Duo alia genera cauſarum, habentur remiſſiuè.

8 § noſter, legitur tribus modis.

9 Ratio dubitandi, quare quis admitti non uidebatur ad allegandum cauſas abſentiæ ſine mandato.

10 Ratio decidendi, cur quis admittatur ad allegandum cauſas abſentiæ ſine mandato.

11 Ratio dubitandi, ad ſecundum reſponſum huius § unà cum ratione decidendi.

12 Ratio dubitandi, & decidendi, ad tertium reſponſum huius §.

13 Reprobatio communis intellectus ad hunc §. noſtrum.

14 Defenſio ſecundi intellectus Mart. Sylima. qui communiter reprobatur.

15 Tertius intellectus Dyni ad hunc text.

16 Quartus intellectus Bart. ut text. loquatur etiam in defenſore ſine mandato.

17 Sextus intellectus Angeli, ut reus abſens ex iuſta cauſa poſſit à quibuſcunque defendi plenariè.

18 Quis effectus reſultet ex tali defenſione.

19 Abſens indefenſus non poteſt condemnari, niſi aſſignato

gnato termino ad defenſionem.

20 Terminus ad opponendum, datur etiam ſponte confeſſis.

21 Quod non procedit in crimine notorio.

22 Non poteſt cogi aliquis ad renunciandum defenſionibus: etiam elapſo termino defenſionis.

23 Poterit tamen termino renunciare, licet non poßit defenſioni.

24 Verſiculus, Nam & in capitalibus, concordat cum auten. multò magis. C. de ſacroſanctis eccleſijs.

25 Ad allegandum cauſas abſentiæ facti: liberè cuiq; patet acceſſus ſine ſatiſdatione.

26 An quilibet admittatur ad allegandum cauſas abſentiæ iuris.

27 Vbi agitur de condemnatione, ibi poteſt interuenire procurator.

28 Hinc habetur, quòd poteſt interuenire procurator, quando ſententia poteſt ferri contra abſentem.

29 Contraria opinio crebrior uidetur.

30 An, & quando iudex poßit reijcere procuratorem eò, quia uelit principalem perſonaliter comparere.

31 Publicè intereſt aliquem defendi: & ibi declaratur quomodò procedat.

32 In cauſis capitalibus regulariter non poteſt conſtitui procurator.

33 Vbi agitur de pœna relegationis, uel remotionis ab ordine: ibi poteſt interuenire procurator.

Interpre

INTERPRETATIO IN §. PVBLICE, L. ſeruum quoq;.ff.de procuratoribus.

AVTORE Ioanne Antonio Rubeo Alexandrino.

QVantæ ſit Vtilitatis, & ſubtilitatis huiuſcemodi §. elicitur ex dictis Pauli de Caſt. hic, in ij.col. & Bald. in fin. ſui commenti. Et aliorum, quos citaui in l.pen.§. ad crimen.ff.de publi.iudi. Et pro ipſius clariori intellectu
1 eſt præmittendum: † quòd principium huiuſce §. loquitur de cauſis pecuniarijs, in quibus quis non cogitur perſonaliter comparere, niſi ſubſiſtente cauſa: l.fi.C.de procurat. & cap.j.de iud.lib.vj. in quibus cauſis regulariter
2 procurator admitti poteſt: l.ij.§.uſus. ſuprà eod. † in hiſce tamen cauſis aliquando quis cogitur per procuratorem comparere: l.penul. & auten. omnino.C.eod. titu. Verſiculus uerò, Nam & in capitalibus. loquitur in cauſis capitalibus, de quibus in l.ij. & in l.capitalium. ff. de pœn. & in l.edicto.§.rei capitalis.ff.de bonorum poſſeſ. quarum capitalium quædam proueniunt ex iudicio publico, quædam ex iudicio priuato: & in hiſce cauſis capitalibus, procurator conſtitui non poteſt, ſiue proueniant ex iudicio publico, de quo loquitur text.in l.pen.§.ad crimen.ff.de publi.iud. & text.ultra alios, in l.de fide.C. ad l.Corne.de fal. & text. in l.tunc conuenit. C. de accuſa.
3 & in l.reos.eod.tit. † De cauſa uerò capitali proueniente ex delicto priuato, poſſet intelligi text.in l.j.§.j. & in ij.reſp

*ij.reſponſo.ff.quando cau.appel.per alium agi po.qui non diſtinguit inter cauſam capitalem prouenientem ex iudicio publico,uel priuato.*Et cõmunis opinio *eſt,ꝙ etiam in delictis priuatis,ut infra dicam, procurator conſtitui non poßit.* Et *eſt notandum,* † *quòd in hiſce cauſis capitalibus,ubi agitur de pœna capitis, abſens damnari non poteſt:etiamſi ſit lis conteſtata:l.j.C.& ff.de requiren.reis. & l.abſentem.§.j.ubi* Bart.*ff.de pœnis. Sed ubi quis non comparet,peruenitur ad annotationem bonorum,cuius formam tradit* Bart.*in d.l.j.de requiren.reis.* † Secundò 4
præmittendum eſt: quòd pro quolibet crimine capitali tam publico,quàm priuato,poteſt agi tam ciuiliter,quàm criminaliter:l.qui nomine.& l.hodiè. ff. ad l. Corne. *de falſ.& l.fi.de priua.delic.& de furt.*† *& ſicut de iure in crimine publico requiritur inſcriptio ad pœnam talionis: ita requiritur in crimine priuato: l.fin.C.de iniur.& d.l. fin.de pri.de li.*Et *ideò uidebimus infrà,quòd ubi pro crimine tam publico,quàm priuato,pœna pecuniaria imponitur,ſiue pœna ſit applicanda parti, ſiue fiſco: quo caſu dicitur cauſa criminalis:l.iij,ubi gloſ.*Barto. *& cæteri,ff. de ſepul.uiola.& tradunt moder.in rub.*C.*de iud.& extrà eodem:quòd in hiſce cauſis iudicium per procuratorem agitari poteſt.* Verſiculus *uerò tertius huiuſce §. intelligitur in cauſis non capitalibus,ut in pœna relegationis. & remotionis ab ordine, & de alijs,de quibus in l. cognitionum.de uarijs & extraord.cog.& in l.moris. ff. de pœn.*Et *ideò infrà uidebimus, an in iſto tertio genere includatur pœna corporis afflictiua : ut quando plebeus flagellis cæditur, uel fuſtibus ſubijcitur : iuxta l.capitalium.in prin.in ij.reſponſo.ff.de pœn.* † Quartum genus 7
*cauſarum addit gloſ.in l.non ſolùm.§.fin.infrà eo.*Quin-

tum

tum addit Albericus hîc,col. fin. de quo ſecundùm eum, loquitur text.in l.ſed à te.§.patronum.ff.eod.& in l.non ſolùm.§.fin.infrà eod.Sed tu dic, quòd iſtud quintum ge= nus ſatis includitur in illo genere,quod æſtimationem læ= dit:de quo loquitur text.in l.pen.de uar.& extraord.cog.

8 † *Vltimò præmittendum eſt:quòd text.noſter pluribus modis legitur:ut hîc per Odofr.Alber.& alios pleroſque antiquos:communiter tamen recipitur intellectus gl.quòd principium loquatur in cauſis pecuniarijs.Secundum ue= rò reſponſum in capitalibus.Tertium in cauſis non capi= talibus,in quibus ſententia contra abſentem ferri poteſt. Tu conſidera circa principium huiuſce §. intelligendo*
9 *eum,† quòd loquatur in allegante cauſas abſentiæ: quæ nam poterat eſſe ratio dubitandi? Ad quod dic,quòd uide= batur dicendum:quòd non deberet admitti quis ſine man= dato, ex quo in hiſce cauſis procurator conſtitui poteſt: & imputandum uidebatur abſenti,qui procuratorem nõ dimiſit,l.abſens.ſuprà eod.uel ſaltem uidebatur,quòd eſ= ſet admittendus mediante cautione de iudicato ſoluendo: quam etiam locupletißimus qui defendere uult,præſtare tenetur: l.qui proprio.§. qui alium. ff. eod. & l.minor etiam.eod.titu.attento etiam,quia defenſor qui non ſatiſ= dat,condemnari non poteſt:l.liberto. in fin.de nego.geſt.*

10 † *Contrarium tamen hîc deciditur, quòd à quocunq; ab= ſens defendi poteſt:nec mirum,quia iura prædicta loquun= tur,ubi quis uult plenè defendere,& ſuſcipere in ſe telam iudiciariam:ſed text. noſter loquitur de illis tantummo= dò,qui allegant cauſas abſentiæ,ad quas paßim etiam in= habiles admittuntur : ut hîc dicit gloſ. magna ad finem.*

Circa ſecundum reſponſum faciebat dubium : & ui=
11 *debatur,† quòd ex quo in hiſce cauſis remouetur omnis*

procu

procurator, & defenſor, qui plenè defendere uult: deberet etiam remoueri quilibet alius defenſor: qui cauſam abſentiæ adducere intendit, per regulam, quæ habet, quòd à quo remouetur genus, remouetur quælibet eius ſpecies: l. chorus. ff. de leg. iij. & l. j. ff. de ſuis & legiti. Contrarium *hîc deciditur: & rationi decidendi eſt, quia in allegante cauſas abſentiæ, ceſſant rationes prohibitiuæ conſtitutionis procuratoris: de quibus plenè dixi in d. §. ad crimen.*

† Circa tertium reſponſum faciebat dubium: quia uidebatur, quòd etiam in hiſce cauſis non capitalibus, ex quo per eas læditur hominis æſtimatio: non deberet poſſe conſtitui procurator: arg. l. iuſta. ff. de manu. uindic. & l. Iulianus. ff. ſi quis omiſ. cauſa teſta. & l. ſi iſti quidam. ff. quod metus cau. attento etiam, quia text. in l. j. in j. & ij. reſponſo. ff. quando cau. app. per alium agi po. uidetur ſolùm uelle: quòd in cauſa pecuniaria procurator conſtitui poßit: ut patet ibi, Si autem pecuniaria ſit: *& ibi,* Sed ſi ea cauſa ſit, ex qua ſolet ſequi condemnatio uſq; ad relegationem: *intelligendo, quòd dictio,* Vſque, *ſtet incluſiuè: ut* Bart. *dicit j. col. ij. Sed ratio decidendi colligitur ex una ratione, quæ adducitur, quòd ideò in cauſis capitalibus procurator conſtitui nõ poteſt: quia ſententia poſſet reddi eluſoria: contra l. ſi* Prætor. *ff. de iudi.* † Sed *iſte intellectus communis non uidetur tutus per locum à ſufficienti partium numeratione: nam intelligendo hunc tex. in princi. in allegante cauſas abſentiæ: & eodem modo uerſiculum,* Nam & in capitalibus: *nõ uideo quomodò poßit intelligi text. in iij, reſpõſo, in allegante cauſam cauſæ: quia illa dictio,* Itaque, *eſt continuatiua præcedentium: † & ideò huic text. accomodatur ſecundus intellectus per* Marti. Syllima, Iac. de Rauan. & Pet. de Bella perti. *quos*

12 13 14

l citat

citat hîc Barto. & hunc intellectum ſequuntur Cyn. & Alber.in l.reos.C.de accu.Sed iſte intellectus non recipitur communiter ex duplici capite: & primò, ſecundùm Bar.quia uerba text. huic intellectui refragari uidentur: quandoquidem allegare cauſas innocentiæ ſit plenariè defendere:l.is qui reus.ff.de pub.iud.Sed tuendo hunc intellectum dici poteſt, quòd ſatis dicitur excuſare innocentiam ille, qui excuſat abſentem à contumacia: quandoquidem contumax habeatur pro nocente, ſeu delinquente: iuxta l.omne delictum.in prin.de re mili.Secundò obijcitur huic intellectui:quia ſi iſte ultimus uerſiculus intelligeretur de allegante cauſas abſentiæ, decideretur hic caſus minùs dubius. Si enim quis admittitur in cauſis capitalibus, ad allegandum cauſas abſentiæ: longè magis & minus dubiè debet admitti in cauſis non capitalibus: in quibus abſens condemnari poteſt.Sed tuendo hunc intellectum, reſponderi poteſt:quòd uidebatur dicendum: quòd ex quo in hiſce cauſis non capitalibus procurator conſtitui poteſt:quòd non deberet admitti quis ad allegandum cauſas
15 abſentiæ.† Tertius datur intellectus per Dyn. quòd iſte text.intelligatur generaliter, in quibuſcunque cauſis tam capitalibus, quàm non capitalibus, in quibus abſens condemnari poteſt: ideò ſecundùm eum in terminis, l.lege Cornelia.§.conſtitutum.& l.ne diu.C.de pœ.& in extrauag.ad repri.ubi abſens condemnari poteſt, admitti poteſt procurator, qui poteſt prodeſſe, & nocere domino: & cum iſto intellectu tranſeunt nonnulli antiqui, quos citat Imol.in l.pen.§.ad crimen.col.ult.de pub.iud.& moder.Senenſes, qui tranſcribunt dicta Imol.in c. ueniens.in xxviij.col.de accuſa.Sed Bartol.non recipit hunc ſenſum, ut per eum in d.§.ad crimen.in ij.col. & in d. extrauag.

ad

Digitized by Google

ad repri.in uerbo legitimè: cuius tamen fundamentis re- ſpondet Imol.*in d.§.ad crimen.Sed dicam infrà in ult.not.*

† *Quartus intellectus accommodatur per* Barto.*hic,* 16
quòd iſte text.non loquatur in procuratore,ſed in deſen- ſore ſine mandato: & in omni genere cauſarum de mun- do: ut patet ibi, A *quibuſcunque defendi:q.d. non curo cum mandato,uel ſine: & ut patet ibi,* Quemuis *uerba pro eo facientem:q.d.non curo an habeat mandatum, uel ſit ſine mandato: & an ſit maſculus,uel fœmina:quia ad- mittitur ut excuſator innocentiæ,qui poteſt prodeſſe ipſi accuſato uel inquiſito,& non nocere: & pro iſto intelle- ctu facit ſecundum* Bar.*quia ſi iudex in cauſis, in quibus proceditur ad diffinitiuam etiam lite non conteſtata,tene- tur ipſe ex ſuo officio inquirere ueritatem: auten.qui ſe- mel ibi perquiſita ueritate.C.quomodò & quando iud.* Et *idem eſt in cauſa appellationis,in qua non requiritur litis conteſtatio:l.ampliorem.C.de app.idem in caſu iſto.* Et *pro iſto intellectu pondero iſtum tex.in uerbo,* Aequum, *& ordinarium eſt: quaſi uelit dicere, quòd licet procu- rator in cauſis capitalibus non poßit conſtitui: tamen æquum,& ordinarium eſt admittere quempiam excuſan- tem abſentem,qui condemnari poteſt: & hoc eſt quod uo- luit dicere text.in l.reos.C.de accuſa.dum dicit,leges pu- blicorum iudiciorum,non ſolùm per defenſorem:ſed etiam per procuratorem defendi permittunt: ut tantum defen- dat,non autem ut noceat:attento maximè, quia etiam in criminalibus, ubi quis eſt præſens, ac confeſſus, & con- demnatus:tenetur iudex ex officio inquirere ueritatem: l. j.§.ſi quis ultrò.ff.de quæſtio.Ergo longè magis hoc dicen dum uidetur in abſente:l.ſi non defendatur: ff.de pœnis: & facit pulcher text.ubi uidetur eſſe caſus ultra alios,in*

Digitized by Google

l.fin.ff.ad l.Iuliam de annona : ubi licet mulier non admittatur ad accuſandum: l.Iulia de annona.admittitur tamen ad inſtruendum præfectum annonæ : facit text. in l. ampliùs.quia puto ibi adire Pretorē,*& indicare rē,prout ſe habet: ff.de fideicom.lib.& hunc intellectum ſibi aſcribit* Salic.*in l.reos.in xj.col.C.de accuſa. & cum iſto intellectu hic tranſit* Paul.*de* Caſt. *qui dicit, quòd iſte talis ſolùm admittitur ad excuſandum,nec ſubijcit ſe ſententiæ: & cum iſto intellectu tranſit etiam* Do.Ant.Roſel.*in cōſil.xlvij.col.ij.inter conſilia Cæpolæ. Sed huic intellectui contradicit* Angel.*hic: quia* Bart. *uidetur ſentire, quòd non poßit admitti quis ut procurator: & tamen in contrarium ob.iſte text.ibi,* Quemuis.*& ibi,* A *quibuſcunq; defendi.qui uidetur innuere, quòd etiam quis ut procurator poßit admitti.Sed reſponderi poteſt: quòd* Bart.*etiam fatetur procuratorem debere admitti ad informandum ipſum iudicem de innocentia accuſati, uel inquiſiti. Sed replicari poteſt: quòd tunc non poteſt dici, quòd admittatur ut procurator: ex quo in ſe non ſuſcipit telam iudiciariā: arg.c.ſuper.de re iud.& l.ſi ſuſpecta. ff. de inoffic. teſta. Secundò mouetur* Ang.*nam procurator non poteſt interuenire ut tantum prodeſſe ualeat: ut* Inno.*tradit in c.conſtitutus.extrà,eod.tit.Sed ad hoc reſpondet* Aret.*in c.ueniens.de accuſa.quòd licet non poßit talis procurator conſtitui ab homine: tamē poteſt à lege admitti, ut poßit prodeſſe,& non nocere: ut in ſimili de tutore tradit* Bart. *in l.tutor qui repertorium.ad fin.ff.de admi.tut.facit l.ij.C. de accuſa.Tu conſidera.* Aut *pars aduerſa non contradicit huic excuſatori: & iſto caſu procedat opinio* Bartol. Aut *uerò contradicit: & tunc uidetur, quòd teneatur cauere: iuxta l.qui proprio.§.qui alium.& l.minor.ff. eod. tit.&*

tit.& facit text.in l.ij.§.pen.ff.ex quibus cau.in poſſ. ea. ubi non debet admitti procurator, per quem conditio aduerſarij efficiatur deterior:& hoc ultra alios. Eſt uerum, quòd intellectui Bart. multùm refragatur iſte text. dum dicit, quemlibet admitti,& ſic etiam procuratorem: facit regula l.ſi is qui ducenta.§.utrum.ff.de reb.dub. & ſic uidetur, quòd ſi habeat mandatum quòd debeat admitti tanquam defenſor: attento maximè,quia non uidetur, quòd poßit nocere domino: ſecundùm Imol. niſi habeat ſpecialißimum mandatum. Sed dic, quòd non eſt inconueniens reſtringere iſtam dictionem, Quemuis:ut non cõprehendat procuratorem,cuius factum regulariter praeiudicat domino.Et ſi dicatur contra Bart.eſt caſus in extrauagan.ad repri.ibi, Perſonaliter,uel legitimè nõ comparuerit:& non dixit,perſonaliter tantùm. Nam ad hunc text.reſpondet Bart.quòd dum dicit,legitimè,refertur ad uniuerſitatem,quae in cauſa criminali per procuratorem comparere poteſt.Sed facilè fuiſſet Imperatori hoc,quod Bart.ſentit,exprimere.Sed replicari poteſt, quòd non eſt inconueniens,quòd ex quo illud uerbum,Perſonaliter, nõ poteſt referri niſi ad ſingulares perſonas:quòd illud uerbum,legitimè,referatur ad uniuerſitatem tantùm:attento maximè,quia text.in l.inter accuſatorem.ff. de pub. iudi. uidetur innuere,quòd ſit ſuſcepta cognitio, quòd abſens poßit condemnari, ſiue ſit reus, ſiue actor:& tamen uult, quòd ſola defenſio detur.Et idem probatur in §.ad crimẽ. ad fin.ibi, Et ſi iuſtam rationem habeant, ſententiam differant.Et ideò credo,quòd poßit etiam accommodari nouus intellectus ad hunc text.Et conſiderandum eſt: quòd licet in cauſis capitalibus,abſens poena capitis damnari nõ poßit:ut dicit text.in l.abſentem.in prin.de poenis:& in

uer. Verùm ſi quid grauius irrogandum fuiſſet: tamen abſens qui citationi, & edictis Præſidum non obtemperat, condemnari oportet: dicit text. in d. l. abſentem. Nec iſta ſunt contraria: quia ſolùm condemnatur ad pœnam, quæ æſtimationem lædit. Dico ergo, quòd ubi abſens poteſt condemnari, ſiue cauſa ſit capitalis, ſiue non capitalis, ſiue ciuilis: dummodò non agatur de pœna capitis: poteſt interuenire quis & tanquam procurator, & tanquam inſtructor: & iſte intellectus differt ab intellectu Dyni, qui uoluit, quòd etiam ubi abſens poteſt condemnari pœna capitis, quòd poßit interuenire procurator: & in hiſce terminis poſſet intelligi text. in l. reos. C. de accuſa. Alius poteſt accommodari intellectus: & conſiderandum eſt, quòd per locum à ciuilibus ad criminalia arguitur, ut probatur in d. l. abſentem. ibi, ſecundùm morem priuatorum iudiciorum. Sed in cauſis ciuilibus poteſt reus aſſumere in ſe onus probandi, ut demonſtret actorem experiri ſine actione: l. ſi pupilli. §. Iulianus. de neg. geſt. Dico ergo, quòd quilibet debet admitti ad excuſandam innocentiam rei, quòd accuſator, uel inquiſitor non habet ius accuſandi, uel inquirendi: nec iſto caſu uidetur quòd iudex poßit dicere quòd uelit habere præſentiam accuſati uel inquiſiti, ut uideat qua fronte, & quo animo loquatur: attento quòd proceditur ſolùm ad excluſionem proceſſus, & quaſi per uiam extraordinariam: & hoc eſt, quod uult dicere text. in c. ueniens. de accuſa. ubi uult, quòd admittatur procurator ad excludendum accuſatorem, qui confeſſus fuerat ſe per calumniam accuſaſſe: magis tamen placet præcedens intellectus.

17 † Datur alius intellectus ad hunc tex. per Ang. hìc in quadã ſua repetitiõe: quẽ referunt quidam mod. in c. ueniẽs. de accuſ. & uult, quòd ubi reus eſt abſens ex

iuſta

Digitized by Google

iuſta cauſa, q̃. tũc poteſt interuenire procurator ad plenã defenſionẽ: quia publicè utile eſt, abſentẽ à quibuſcũq; defendi: ita loquitur tex. hîc. Sed ubi quis eſt abſens ex iniuſta cauſa, & latitat: tũc nõ poteſt interuenire procurator: ita loquitur tex. in §. ad crimẽ. In primo uerò caſu loquitur etiã tex. in l. reos. C. de accu. Et ſi dicatur q̃. licet ſit abſens ex iuſta cauſa, ex quo nõ poteſt cõdẽnari: uidetur, q̃. nõ poſſit admitti procurator: † ex quo ex tali interuentu, nullus 18 *poteſt ſequi effectus. Replicari poteſt, quòd euitabit annotationem bonorum. Sed tu dic, quòd iſte intellectus cõfunditur per text. in §. ad crimen. in fin. qui uult, quòd poßit ſubeſſe iuſta cauſa, quæ habeat euitare annotationem bonorum: & tamen generaliter dicit, quòd in crimine publico perſequendo, non interuenit procurator.*

† Notatur primò ex hoc text. ibi, Publicè utile eſt abſentes à quibuſcunq; defendi: quòd ex quo intereſt Reipublicæ ut abſentes defendantur, nemo poteſt condemnari, 19 *ſecundùm Angel. niſi ſibi detur terminus ad defenſam: l. iij. & l. deſertorem. §. ſi ad diem. ff. de re mil. & eſt text. cum gloſ. in l. j. ff. de fur. balne. & tradunt Bart. & Imol. in l. cuſtodias. §. j. de pub. iud. & dicit Salic. in l. ij. de cuſt. reo. quòd practica totius mundi eſt, † ut ſponte confeſſus* 20 *mittatur ad carceres, & aßignetur ſibi terminus ad allegandum quicquid uelit, ne condemnetur: & ſi nullam faciat defenſionem, intra terminum uidetur perſeuerare in illa confeßione. † Dixit tamen ſingulariter Bald. in l.* 21 *à procedente. C. de dila. quòd ubi delictum eſt notorium, iudex poteſt denegare talem dilationem, ac interloqui, talem dilationem non eſſe dandam: & eum condemnare, & mittere ad furcas. Et ſecundùm Angel. hîc, malè faciunt aſſeſſores, qui faciunt inquiſitum, uel accuſatum*

22 conſiteri delictum: † deinde præfigunt terminum octo dierum ad faciendum ſuas defenſiones: deinde faciunt eos renunciare hiſce defenſionibus, quia non poſſunt: iuxta gloſ. in l. pactum inter hæredem. ff. de pact. ubi plenè not. facit l. non tantùm. de appel. ubi Bartol. Ang. Tamen de Aret. in trac. ſuo malefic. in uerbo, Qui iudex ſtatuit terminum ad eorum defenſionem: poſt Ang. in l. cuſtodias. ff. de publi. iudic. diſtinguit, quòd aut conſtat reum nullam habere defenſionem: ut quia fortè eſt inſignis latro, & tunc poteſt renunciare, ex quo ius defendendi non habet: & nihil aliud ſit, niſi quòd citiùs moritur. Aut uerò conſtat ipſum habere defenſionem: & tunc non tenet renunciatio: & in hiſce terminis poteſt intelligi text. in l. addictos. C. de app. & in l. non tantùm. eod. titu. Ibi enim conſtat eum habere defenſiones, ex quo ducebatur ad patibulum infra tempora data ad appellandum. In dubio tamen, concludunt omnes, quòd quis poßit renunciare ſuis defenſionibus: per gloſ. in l. j. de furi. balne. quæ hoc mihi non probat: & uidetur magna reſtrictio ad gloſ. in l. pa-
23 ctum inter hæredem. quæ indiſtinctè dicit: † quòd quis non poteſt renunciare ſuis defenſionibus. Mihi placet id quod dicit ſingulariter Innoc. in c. quoniam Abbas. de offi. deleg. quòd quis poßit renunciare termino, non autem de-
24 fenſioni. † Notatur ſecundò: ibi, Nam & in capitalibus: hic eſſe text. pro illa regula, quòd ſi de quo minus uidetur ineſſe & ineſt, ergo de quo magis: nam ſi in capitalibus cauſis defenſio datur, longè magis debet dari in cauſis pecuniarijs: facit auten. multò magis. C. de ſac. ſanc. ec-
25 cle. † Notatur tertiò ex hoc text. ibi, Defenſio datur: quòd ad allegandum cauſas abſentiæ facti: utputa, quòd accuſatus uel inquiſitus eſt detẽtus in uinculis, admittitur

non

non ſolùm procurator: ſed etiam defenſor quilibet, tam maſculus, quàm fœmina, etiam ſine aliqua ſatiſdatione: ut patet ibi, à quibuſcunq; defendi. Sed opponitur ſecundùm Albe. hîc: & uidetur, quòd illa dictio, A quibuſcunque: debeat reſtringi ad perſonas habiles: l. j. de ſac. ſanc. eccle. & l. ut gradatim. §. j. de munerib. & hono. Sed ipſe reſpondet, † quòd ad allegandum cauſam abſentiæ: & ad 26
informandum ipſum iudicem de impedimento facti, quilibet indiſtinctè admittitur: ſed difficultas conſiſtit, ſecundùm Ang. poſt Inno. relatum per Bart. in §. ad crimen. an admittatur quilibet ad allegandum cauſas abſentiæ iuris: utputa, quòd accuſatus, uel inquiſitus non poteſt uenire, quia locus non eſt tutus. Et diſtinguendum eſt, ſecundùm Ang. aut enim cauſæ iuris quæ allegantur, apparent ex actis: & ſine dubio cùm ſint notoriæ adduci poſſunt: quia iudex ex officio ad hoc adſtringitur etiam parte non petente: ut gloſ. dicit in l. ubi pactum. de tranſac. Si uerò cauſæ abſentiæ iuris non ſint notoriæ, non admittitur excuſator ſine mandato: ut ſi uellet dicere, ut dixi, quòd locus non eſſet tutus accuſato: uel, quòd iudex non eſſet competens ipſius accuſati: uel, quòd eſſet excommunicatus. Et ratio huius concluſionis eſt, ſecundùm Ang. quia ueroſimiliter poteſt quis ignorare, an accuſatus uel inquiſitus uelit uti hiſce exceptionibus. Item ut Bar. dicit in §. ad crimen. eſſet poßibile, quòd impeditus impedimento loci non tuti non obſtante hoc impedimento comparet: & ideo idetur, quòd ad has allegationes non debeat quiſpiam admitti ſine mandato. Sed ſecundùm Imol. poſt Bald. in d. §. ad crimen. iſta opinio Angel. hîc non eſt tuta. Primò, quia non eſt ueroſimile, quòd abſens uelit ſe exponere periculo, licet poßit: quia exponens ſe periculo, etiam inuitus defen-

di poteſt:l.non tantùm.de app. & ideò ubi aliquis allegat iſtam exceptionem loci non tuti, uel incompetentiæ iudicis:non uidetur quòd illam alleget contra uoluntatem abſentis: quia ubi abſens non comparet,præſumptio eſt quòd uelit iſtas exceptiones adduci poſſe,ne incidat in delictum contumaciæ:ergo ſatis præſumendum eſt,quòd non admittatur cõtra uolũtatẽ citati:arg.l.liberto.§.fi.de neg. geſt.Et ideò idẽ Ange.in quadam ſua diſputatione,quæ incipit,Bononienſis quidam tenet,quòd imò quilibet excuſator admittatur, etiam ad allegandum cauſas iuris, quæ non præiudicant ipſi accuſato,uel inquiſito: quia eas adducendo gerit negocium domini utiliter: iuxta l.qui utiliter.de nego.geſt.quo caſu aut dominus geſta per hunc excuſatorem ratificabit:& tunc conſtabit de uoluntate domini. Aut uerò nõ habebit ratum:& ſic poterit quandocunq; renunciare huic exceptioni declinatoriæ oppoſitæ per excuſatorem.Sed iſta conſideratio Angel.non uidetur uera:& conſiderandum eſt,quòd regulariter defenſor ſine mandato non admittitur:d.l.liberto.§.fina. & l.totius. ubi Bar.ff.eod.tit.& ubi admittitur,tenetur cauere de iudicato ſoluendo. Et ratio potiſſima huiuſce concluſionis eſt: ne iudicium reddatur eluſorium: quia intereſt eius, contra quem cauſæ abſentiæ iuris allegantur, ut allegans habeat mandatum. Mihi tamen placet opinio contra Angel.hîc: primò per iſtum text. qui uult, quòd ubi abſens poteſt condemnari,poſſit quis innocentiam ſuam excuſare:ergo longè magis debet quis admitti ad allegandum cauſas abſentiæ iuris in cauſis capitalibus:quia niſi reus excuſetur,confiſcabuntur omnia eius bona poſt annum irreuocabiliter.Si ergo ſuccurritur de æquitate abſenti eo caſu, quo poteſt condemnari,ut eius innocentia poſſit excuſari:

quo

Digitized by Google

quo caſu ſæpenumerò agitur de minori præiudicio, quàm ſit confiſcatio omnium bonorum: longè magis hîc uidetur ſuccurrendum. Et iſta opinio ſecundùm Aret. probari uidetur in l. ſi. circa med. ff. de requir. reis. ubi tex. dicit, quòd ſi reus non comparet intra annum poſt citationem, uel nõ habeat qui eum defendat in cauſa capitali, poſt annum confiſcantur eius bona. Et ſi quiſpiã diceret: aduerte quia ille text. debet ſuppleri, quòd ueniat cum mandato: replicari poteſt, quòd ſi haberet mandatum, nõ uocaretur ſimpliciter defenſor: cùm ergo ille text. non poßit intelligi de allegante cauſas cauſæ, ſeu innocentiæ: debet intelligi de quibuſcunq; cauſis, tam iuris, quàm facti: & ita etiam intelligendus uidetur text. in §. ad crimen. in fin. & tex. noſter hîc. † Notatur quartò ex iſto text. quòd ubi abſens poteſt condemnari, ibi poteſt interuenire procurator. Et ideò ſecundùm Dy. relatum hîc per Barto. & per Alber. col. x. ubi de iure communi in cauſa capitali, ſententia poteſt ferri contra abſentem, † ibi poteſt interuenire procurator: & ſic in caſu l. ne diu. C. de pœ. & extrauag. ad repri. & in caſu l. lege Cornelia. §. conſtitutum. ad l. Corne. in quibus abſens damnari poteſt, poterit interuenire procurator. Idem eſt, ſi ex forma ſtatuti, uel ex conſuetudine, ſecundùm Dy. quis poſſet abſens condemnari: habereturq; pro confeſſo & conuicto: & hãc opinionem amplectitur Imol. in d. §. ad crimen. qui dicit, quòd ita cõmuniter tenetur: & referunt mod. in c. ueniens. col. xxviij. de accu. † Sed contraria opinio, quæ uidetur crebrior, ſecundùm Iaſ. in l. ij. qui teſta. fa. poſ. uidetur etiam uerior: quòd in cauſis capitalibus, ubi agitur de pœna, maiore relegatione: dato quòd abſens poßit condemnari ſiue ex diſpoſitione iuris cõmunis, ſiue ex forma ſtatuti, aut conſuetu

27 28 29 (margin numbers beside the lines "ſter hîc. † Notatur…", "tia poteſt ferri… interuenire", "de accu. † Sed contraria…")

Digitized by Google

ſuetudinis, nullo modo poßit interuenire procurator. Quæ quidem opinio probari uidetur lege, ratione, & authoritate. Et primo per text. in l. pen. §. ad crimen. de pub. iud. ubi dicitur, quòd ſimpliciter ad crimen publici iudicij perſequendum, fruſtrà interuenit procurator. Sed huic tex. reſpõdetur, quòd licet ſimpliciter loquatur, debet tamen diſtingui, & declarari per alias leges. Sed replicari poteſt, quòd nullibi reperitur, quòd abſens in cauſa capitali de iure Digeſtorum, poßit condemnari, niſi in caſu l. lege Cornelia. §. conſtitutum. qui text. uult, quòd ſerui qui ſpadonem interfecerunt, licet ultimo ſupplicio ſunt puniendi: abſentes tamen condemnari poſſunt: cùm ergo ille ſolus caſus reperiatur, non eſt ueroſimile quòd includatur in regula §. noſtri. Item poteſt dici ad illum text. dum dicit de abſentibus quoq;, tanquam lege Cornelia teneantur, pronunciandum eſt: ut ſit pronunciandum perinde, ac ſi eſſent præſentes uſq; ad relegationem: ut ibi ſentit gloſ. in ſecũdo intellectu. Vel poteſt dici, quòd ille tex. nõ loquitur de abſentibus, ut ſint puniendi tanquam lege Cornelia teneantur: ſcilicet, pœna corporali: ſed ſola pœna confiſcationis bonorum: quia abſens non poteſt deportari: minùs eſt præſumendum quòd iſta regula trahatur ad l. ne diu. C. de pœn. quia non potuit Iureconſultus diuinare de illo text. minùs de extrauag. ad repri. in uerbo, legitimè. ut ibi Bart. dicit. Secundò obijcitur cõtra opinionem Dy. per Bart. text. in l. inter accuſatorem. de pub. iud. ubi inter accuſatorem, & accuſatum, etiam ſuſcepta cognitione: & ſic lite conteſtata excuſatio pro abſente iuſtis rationibus admittitur: qui tex. generaliter loquitur, & uult, quòd ſola excuſatio iuſtis rationibus admittatur: & tamen ille text. uidetur loqui, ubi abſens poteſt condemnari:

dum

*dum dicit,*Nec *per triduum per ſingulos dies ter citatus condemnetur:ergo text.noſter neceſſariò debet intelligi: & idem probari uidetur in d.l.pe.dum dicit,Sed excuſationes abſentium ex* Senatuſconſulto *iudicibus allegantur: ſubdit text.*Et *ſi iuſtam rationem habeant,ſententiam differunt: & pro ueritate:pro iſta opinione cõtra* Dy.*uidetur eſſe caſus de cauſis capitalibus in d.c.ueniens. & in c. ſuper.de accuſa.ubi quando agitur pœna depoſitionis ab ordine,non admittitur procurator: quia cauſa eſt criminalis.*Sed *ad iſtum text.reſpondet* Imol.*quòd pœna depoſitionis ab ordine de iure canonico,cenſetur pœna criminalis.*Et *ratio eſt ſecundùm mod.in d.c.ueniens. col. xxviij.in xiij.q.quia depoſitio ab ordinibus eccleſiaſticis eſt magna pœna:quia quis non deponitur ab ordine,niſi ex grauiſſimo crimine:c.j.lxxxj.diſt.*Sed *ob hoc non tollitur contrarium:quia illa ſententia depoſitionis ab ordinibus ſacris in abſentem ferri poteſt: & tamen non poteſt interuenire procurator.*Suadetur *hæc opinio contra* Dyn. *ſecundùm* Bart.*in d.extrauag.ad repri.in uerbo,* Legitimè:*nam in cauſa appellationis etiam in criminalibus ferri poteſt ſententia in abſentem.l.fi.§.illud.de temp. app. & tamen in cauſa appellationis non poteſt interuenire procurator.*Sed *replicari poteſt ſecũdùm quoſdã mod.in d.c. ueniẽs.quòd ille tex.loquitur,ubi in cauſa principali non poterat procedi contra abſentem.* Nimirum *ergo ſi idem eſt in cauſa appellationis, quæ cenſetur eiuſdem naturæ: ſed ſi in cauſa principali potuiſſet procedi contra abſentem,etiam cauſa appellationis poſſet per aliũ agi.* Sed *ille text.non patitur hunc ſenſum: quia ſolùm facit differentiam inter cauſam pecuniariam,& capitalem:& abſolutè dicit,quòd cauſa capitalis per alium agi non poteſt:nec*

diſtin

Digitized by Google

diſtinguit inter abſentiam,& præſentiam:& latè dicam de intellectu illius l. infrà. Vltimò ſuadetur hæc opinio pulchra ratione:nam uidetur abſurdum quòd in cauſa capitali admittatur procurator:qui non ſolùm poteſt prodeſſe,ſed etiam nocere domino. Sed ad hoc reſpondet Imo. quòd per eius dictum non præiudicabitur domino,niſi habeat ſpecialiſſimum mandatum:ut in ſimili dicitur in matrimonio, in quo requiritur mandatum indiuiduum: attento maximè,quòd factum procuratoris tendens ad delictum,domino non præiudicat:l. ſi procurator. de condi. inde. Et erit magis utile admittere procuratorem,licet poſſit in aliqua particula nocere,quàm relinquere ipſum abſentem indefenſum:& maximè,ubi iudex eſt omnino proceſſurus contra abſentem:arg. text. in l. non ſolùm. in fin. ff. de procura. ubi quando iudex deliberat omnino procedere contra abſentem,admittitur quis ſine mandato ad remouendam cauſam ſuſpecti tutoris. Sed replicari poteſt,quòd ſi iſta ratio eſſet uera,deberet etiam admitti in cauſis capitalibus:in quibus abſens condemnari non poteſt:quia melius eſſet eum defendere,licet in aliqua parte poſſit nocere,quàm eum indefenſum relinquere. Item ut dicit Bar. melius eſt ꝙ quilibet admittatur,qui poſſit tantùm prodeſſe,non autem nocere. Eſt uerùm,quòd pro opinione Dyn. multum ſtringit text. in d. extrauag. ad repri. dum dicit,perſonaliter,uel legitimè:cui tex. non ſatisfacit: ſolutio Bart. ſecundùm Imo. dicentis,quòd ille dicitur cõparere,qui perſonaliter comparet,ſi eſt ſingularis perſona:uel per procuratorem,ſi eſt uniuerſitas: quia illa uerba, Perſonaliter uel legitimè:uidẽtur pariformiter, referri,tam ad ſingulares perſonas,quàm ad uniuerſitatem. Sed replicari poteſt,quòd ex quo illa uerba, Perſonaliter non

poſſunt

Digitized by Google

poſſunt referri ad corpus,collegium,uel ad uniuerſitatẽ, neceſſariò ſunt referenda ad perſonas ſingulares:cùm uerbum,Legitimè,ad collegium, uel uniuerſitatem, ut Bart. ſentit,propriè referri poßit: quia regula l. iam hoc iure. de uulg.& pup. procedit, ubi fieri poteſt pariformis determinatio:cogita. † Notatur ultimò ex hoc text. ibi, 30
Aequum & ordinarium eſt admittere:hic eſſe text. quòd iudex non poteſt dicere procuratori,quòd uult quòd principalis perſonaliter compareat,quia melius nouerit ueritatem:quia quòd quis poſſet comparere per procuratorem,eſt ordinarium & æquum. Contrarium tamen tenet Bar.hic, reprobata opinione Iac.But.qui uolebat,quòd ſi procurator haberet ſpecificum mandatum ad ſic reſpondendum, quòd iudex non poſſet deſiderare,quòd principalis compareat.Nam contra Iac.ſtringit iſte tex.qui uult quòd ſit æquum,& ordinarium admittere procuratorem: huic ergo æquitati,& iuris ordini non poteſt iudex derogare.Sed,ut ſuprà dixi,Bart.hic,& in l.fin.C.de procur. & in l.ij.§.defendi.ex quib.cau.in poſ.ea.tenet quòd imò poßit cogi principalis ad reſpõdendum:quia ob eius præſentiam ueritas magis percipi poterit: quæ per tremorẽ, ruborem,pallorem,& ſimilia percipi ſolet.Sed ſecundùm Bald.diſtinguendum uidetur inter iudicium criminale & ciuile:nam in iudicio criminali, in quo torturæ locus eſſe poteſt,poteſt cogi principalis comparere:& in hiſce terminis loquitur text.in l.de minore.§.tormenta.ff.de quæſti.Sed ubi non eſſet locus torturæ,ex quo procurator habet ſpecificum mandatum,dominus uidetur loqui per organum procuratoris:l.qui autem.in fin.ff.de conſti.pecu. ſiue cauſa ſit ciuilis,ſiue criminalis:ita dicit Bald.hic: & iſta opinio fuit de mente Bart.licet Bald.non dicat in l.

qui

qui bona.§.qui alieno.in ult.col.ubi facit differentiam inter iudicium criminale & ciuile:& uult quòd in criminali teneatur comparere perſonaliter: quia ex aſpectu, uoce,colore,& trepidatione poterit iudex melius ſe informare ab ipſo principali:& opinio Bartol. in d.§. qui alieno.recipitur communiter,ſecundùm Alex. & mod. in l.ſi.C.de procur.& probari uidetur ex illo text. ubi unicuiq; permittitur per procuratorem reſpondere,niſi ſubſiſtente iuſta cauſa:& tradit Raph.Fulg.in conſi.ccxliiij. Mihi placet diſtinctio,quam ſentit Bal.hîc: quòd ſiue cauſa ſit ciuilis,ſiue criminalis,dummodò non agatur de tortura,non poßit cogi principalis comparere per hunc tex. qui generaliter loquitur:& per text.in d.l.fin. niſi ſubeſſet iuſta cauſa:utputa,quia procurator eſſet infamis uel
31 rixoſus,ut moder.tradunt in d. l. fin. † Circa gloſ. in uerbo,Publicè,colligitur concluſio,quòd intereſt Reipublicæ quamplurimos ad defendendam ſuam cauſam admitti.Sed tu aduerte:quia iura allegata in gloſ. non probant hoc:nam tex.in l.in prouinciali.§.fin.cum l.ſeq.bene probat,quòd ſi ædificetur in publico,quòd omnes ciues nunciare poſſunt:quia intereſt Reipublicæ quamplurimos ad ſuam cauſam admitti.Sed text.noſter non loquitur de intereſſe publico principaliter,ſed ipſius abſentis:ſicut etiã loquitur text.in l.exigendi.C.de procur.item text.in l.j.in fin.ff.quod cuiuſq; uniuer.loquitur de defenſore,qui tenetur ſatiſdare de rato,uel de iudicato ſoluendo:iuxta l.qui proprio.§.qui alium.& l.minor.ff.eod.ſed text.noſter loquitur de defenſore allegante cauſas abſentiæ,qui non tenetur ad aliquam ſatiſdationem:ut eſt gloſ.ſing.in l.in eo. §.nemo.de reg.iur.ſed alij defenſores tenentur ſatiſdare: dato quòd ſint locupletißimi:d.l.minor.Sed tu conſidera: quia

quia gl.in d.l.in eo.§.nemo.loquitur in allegãte cauſas abſentiæ,in cauſa criminali.ubi agitur de utili.pub.ut Bar.dicit in l.ubi pactum.col.pe.de tranſ.ideò uide Dec.*omnino in d.l.in eo.§.nemo.ff.de reg.iu.& dic,q̃ intereſt* Reipu*blicæ hîc ſecũdariò:principaliter tamẽ intereſt ipſius abſentis à quocunq; defendi: aliâs ſi principaliter intereſt* Reipublicæ,*ut hîc ſentit* Ange.*poſſet procurator inuitus conſtitui:& tamen nõ poteſt,l.filiusfamiliâs.§.inuitus.ſuprà eo.& l.inuitus.C.eo.& ideò officiũ procuratoris eſt priuatum authoritate,& utilitate:licet ſecùs ſit in officio tutoris,& curatoris,quod eſt publicũ authoritate,& utilitate priuatũ:l.ſi quis* Magiſtratus.*ff.de mun.& hon.& inſti.de excu.tut.*Nec *eſt incõueniens,q̃ principaliter interſit priuatorum,principaliter à quibuſcũq; defendi:& ſecũdariò* Reipublicæ:*ſicut in ſimili dicitur quòd intereſt principaliter,ne quis re ſua malè utatur:ſecundariò* Rei*publicæ:ut ita onera* Reipublicæ *ſubire poßit:§.pe.inſtit. de his qui ſunt ſui,uel alie.iur.& in §.eos.in auten.ut iud. ſine quoquo ſuffr.ſic etiã principaliter intereſt mulierũ, dotes earũ conſeruari:ſecundariò* Reipublicæ:*l.j. & ij.de iur.dot.& l.j.ſol.mat.* Gl.*in uerbo,* Datur,*poteſt diuidi in quinq; partes principales.In prima parte opp.cõtra tex.In ſecunda diſtinguendo tria genera cauſarum opp.reſoluit,& contra primum genus opponit tribus modis.In tertia diuidit ipſum tex.In quarta format unã quæſtionẽ. In quinta intelligit hunc tex. quãdo quis poteſt plenè defendere:ſed tantùm uult allegare cauſas abſentiæ. Secunda ibi,Sed ut tollas.*Tertia *ibi,*Et *ſecundùm hoc.*Quarta *ibi, Sed in quem ſententia dabitur.*Quinta,*& ultima ibi,* Vel *ſi uis dicas.* † Ex hac gl.colligitur.*Prima concluſio* : *q̃* 32
in cauſis capitalibus regulariter non poteſt cõſtitui procurator:l.pe.§.ad crimen.de pub.iud.qui tex.licet loqua-

m *tur*

Digitized by Google

tur in publico iudi.capitali: tamen habet locũ etiã in iudicio capitali priuato: ut probatur in l.j. an per alium cau. app. ubi nõ diſtinguitur crimen publicũ à priuato: ſed ſolùm qualitas pœnæ: & uidetur eſſe caſus, ſecũdùm Imol. in d.§. ad crimen. col.ij. in l. unica. C. ut omnes iud. tam ciui. quàm mili. in uer. Quòd ſi intra quinquaginta dierum numerum. nam in prin. illius l. fit mẽtio de furto, ut patet ibi, Super furtis, aut criminalibus querimoniam cõmouendi: & tamen in uer. Accuſationem, dicit, accuſationem uerò ſuper criminibus factam debet ipſe Officialis per ſe proſequi. Sed reſpõderi poteſt, diſputatiuè tamẽ: quia propriè inſcriptio ad pœnam talionis habet locũ in criminibus publicis, in quibus eſt determinata pœna, & in quibus cadit propriè ſimilitudo ſupplicij: l. ſi cui. ff. de acc. & l. fi. C. eo. tit. & ita tradit Alb. in l. in priuatis. ff. ad Turp. Et ſi dicatur, ꝙ etiam in priuatis delictis habet locũ, & maximè in furto: ut probari uidetur in l. fi. ff. de fur. dico ꝙ ille tex. reſpondet huic difficultati, dum dicit, ꝙ non fit inſcriptio quaſi in publicum iudi. ſed ut temeritas gentium extraordinaria pœna coërceatur: & ideò ibi non cadit propriè pœna talionis, idem probatur, ſecũdùm Imol. in l. iij. C. ubi Senat. uel clariſ. ibi, Omne crimen publicum, priuatum'ue: cui tamen non per procuratorem reſponderi liceat. Sed ad illum tex. poteſt reſpõderi. ꝙ non infertur ex hoc, ꝙ regulariter in priuatis delictis nõ poſſit conſtitui procurator: & ideò Ang. relatus per Imol. in d.§. ad crimẽ. col. ij. uult, ꝙ in crimine publici iudicij, etiam quando pro crimine eſt imponenda pœna pecuniaria: ſiue ſententia poſſit ferri in abſentem, ſiue non, non poſſit conſtitui procurator. Primò per illum text. qui loquitur indiſtinctè, & ideò ipſe intelligit text. noſtrum in crimine capitali priuato, ut in illo poſſit interuenire procurator, ut ſententia poſſit ferri in abſen

Digitized by Google

abſentem: & ideò, ſecundùm eum, in crimine publico, ſiue poßit ferri in abſentem, ſiue non (ut probat text. in d. §. ad crimen.) non poteſt conſtitui procurator. Item ſecundùm eum, in crimine priuato bene fit diſtinctio, an ſit imponenda pœna maior relegatione, & non poßit procurator conſtitui: an uerò minor, & poßit: ſed in crimine publico ſiue agatur de pœna capitali, ſiue de alia pœna relegationis, uel minoris, uel etiam de pœna pecuniaria, prout agitur in pleriſq; delictis publicis: ut inſtit. de pub. iud. §. fin. & in l. j. ad l. Iul. de annona: & de reſiduis non poteſt conſtitui: & pro opinione Ang. pondero tres text. ultra alios. Primò text. in l. de fide. C. ad l. Corn. de falſ. qui text. propriè loquitur in criminibus publicis: habent enim huiuſcemodi crimina neſcio quid ſpecialitatis: patet in l. qui crimen publicum. qui accu. non po. ubi propriè pœna talionis fuit introducta pro crimine publ. & probatur in d. l. fin. de fur. & ideò non permittitur mulieri accuſare de crimine pub. l. de crimine. C. qui accuſa. non poſ. & ideò damnatus de crimine publ. non poteſt amplius accuſare: l. qui publico iudicio. ff. de pub. iud. & ex delicto pub. damnatus etiam efficitur infamis: non ſic eſt in omnibus priuatis delictis: l. infamem. ff. de pub. iud. & ideò non dicitur publicum iudicium, niſi expreßè à lege cautum ſit: l. iij. ff. de præua. & pœna Turpilliani: de qua ibi, in §. fin. ſolùm habet locum in publicis iudicijs. Ego tamen credo q̃ opinio Angel. ita confirmata, non ſit uera per text. in l. tunc conuenit. C. de accu. & l. ij. C. qui accuſa. non poſ. qui propriè uult, q̃ in ea cauſa non ſit admittẽdus procurator, ubi eſt neceſſaria ſubſcriptio in crimen: ſecus eſt, ubi agitur de cauſa pecuniaria: facit tex. in l. ij. C. qui accu. nõ poſ. Sed hîc eſſet indaganda ratio, quare primò ex parte accuſatoris non poßit conſtitui procurator: & dicit hîc Albe.

Digitized by Google

col.vij.poſt Bar.in §.ad crimē.q̀ ex parte accuſatoris eſt: quia ſi nō probat,punitur ſimilitudine ſupplicij:d.l.ſi cui. de accu.& l.fi.eo.tit.& ideò debent detineri in pari cuſtodia:l.ij. de cuſt.reo. ſed ex quo hodiè non ſeruatur de conſuetudine,eſſet uidendum,an correcta ratione legis, tenſeatur correcta lex:de quo plenè dixi in d.§.ad crimen. Illa ſemper mihi uiſa fuit uera ratio,tam ex parte actoris, quàm ex parte rei:quā aſsignat Iureconſultus in l.j.de re. qui.re.qui dicit,q̀ ratio nō patitur,q̀ abſens in audita dānetur:& ideò l.uult,q̀ non admittatur procurator,ut iudex accuratiùs poßit indagare ueritatē criminis,inſpiciendo accuſatorē,& reum in faciem:ac uidendo, quo colore, quo tremore,& pallore loquatur:ut hic dicit Bal.col.pe. Et hæc ratio,ut dixi,probatur in d.l.j. Sed iſta ratio nō militat ex parte accuſatoris:quia ampliùs non punitur pœna talionis:ſed poteſt dici,quòd l.quātum poteſt,uidetur reſtringere facultatem accuſandi:l.ſi cui.de accu.& l.fi. ibi, Ne innocētiam feriamus:& ideò uult,q̀ ipſemet accuſet, nō autē per procuratorē:& ideò in accuſatore deſiſtente habet locum pœna,de qua in l.iij.de præuar.de quo tamē plene ſcripſi in d.§.ad crimen.ubi ultra alios poſui xxx. ampliationes ad hanc regulam:& fortè etiam xxx.limitationes:gl.tamen hic ponit tres.Prima eſt, ut non procedat in caſu l.Lucius.ff.de app.ubi pro ſeruo cōdēnato in cauſa capitali,poteſt dominus appellare:& cauſam appellationis proſequi.Et ratio eſt ut dicit gl.quia cōparet pro ſuo intereſſe proprio.Sed iſta ſolutio nō uidetur tuta,per tex. in l.ſi non defendatur.ff.de pœn.& in l.ij.ff.de exhib.reis: & ideò gl.in l.ſi ſeruus.de ſtat.homi.dicit,q̀ dominus poteſt bene miniſtrare probationes ipſi ſeruo,eū defendendo: ſed iudicium eſt agitandum cū ipſo ſeruo:& pro iſta ſolutione facit tex.in l.ij.C.de accu.ibi,Vt poßit pro eo cōpetentes

tentes

tentes allegationes afferre. Sed finis diſtinguitur ſecũdum principium illius l. ut ibi declarat Sali. uerè tamẽ uidetur, ꝙ pro ſeruo, ſi dominus citatus pro ſuo intereſſe nõ uult cũ defendere, ſed relinquere fortunã iudicio: poterit uel à ſe ipſo defendi, uel à quocunq;: d. l. ſi nõ defendatur. & l. ſerul. ff. de app. & ideò Imo. in d. l. Lucius. dicit, ꝙ ideò ab alio poteſt defendi ſeruus: quia debet dicere cauſam in uinculis: d. l. ij. de cuſt. re. Sed iſta ſolutio Imo. non uidetur tuta: quia in caſu l. j. quando cau. app. uult, ꝙ in cauſa capitali non poßit conſtitui procurator ad proſequendã appellationem: & tamen eſt neceſſe fateri, quòd ex quo fuit condẽnatus in cauſa principali, ꝙ erat præſens: aliter in ipſum non potuiſſet ferri ſententia: d. l. abſentem. de pœ. Imol. dicit, ꝙ ibi arripuit fugã: tu dic breuiter, ꝙ ex quo ſeruus regulariter nõ poteſt eſſe in iudicio ciuili, nec criminali: ſi nõ defendatur à domino, poteſt ſeipſum defendere: & ſi ſeipſum non defendat, poteſt ab alio defendi. Iſtã tamen ſecundam ſolutionẽ ꝙ in caſu l. Lucius. poßit interuenire procurator, quia erat incarceratus, uoluit Bar. in d. l. ij. Sed nõ placet Bal. hic, in ij. col. quia ſemper in cauſa capitali, dicit Bal. quis debet detineri: d. l. ij. de cuſt. reo. & tamen in d. l. an per aliũ cau. app. dicitur, ꝙ nõ admittitur proc & ideò infert hic Bal. retenta ſolutione gl. ꝙ ſtãte ſ ꝙ pater teneatur ſoluere cõdemnationẽ filij: ꝙ ſtat let, licet ſit iniquum: ꝙ pater pro ſuo intereſſe ſ teruenire pro filio in cauſa criminali: & idem d & Imo. in d. l. Lucius. † Secunda colligitur hac gl. ꝙ ubi ex crimine pub. uel priuato uenit pœna relegationis, uel remotionis ab ordine, ſ uenire procurator. Ratio eſt: quia abſens rel ergo & in tali cauſa procurator conſti munis Doct. opi. & probatur etiam in

cau.app.ubi dicitur, Sin autem cauſa ſit nõ pecuniaria, ſed capitalis: non poteſt per procuratorem agi: nam ibi appellatione pœnæ capitalis, ſecundùm Bar. hîc, intelligitur de pœna capitali ſtrictè ſumpta: uer. uerò. ſed in ea loquitur de pœna damnationis in metallum, & deportationis uſq; ad relegationem, excludendo ipſam relegationem: & dato millies, ꝗ principium illius tex. intelligeretur de pœna capitali largè, ſecundùm Ryc. & Bartholo. de Sali. ille text. poſſet intelligi de alijs pœnis, quæ ſunt mediæ inter pœnas capitales, & relegationem: ſicut pœna fuſtiũ, & flagellorum, & damnatio in opus publicũ ad tempus: de quibus in l. capitalium. ff. de pœ. Sed replicari poteſt, ꝗ illæ pœnæ in d. l. capitalium. ſecundùm ordinẽ literæ poſtponuntur ipſi relegationi. ut patet ibi, Veluti relegatio ad tempus, uel in perpetuum: ergo pœna relegationis uidetur reputari maior: & ideò uidetur uerior intellectus Bar. ꝗ ibi illa dictio, Vſq;, ſtet incluſiuè: quia hæc eſt eius propria natura, ſecundùm Bar. in l. Sempronium. §. patrono. col. ult. de leg. iij. & niſi ſtaret incluſiuè in illo tex. ſequeretur, ꝗ caſus relegationis non tam clarè decideretur: ſicut caſus ubi agitur de pœn[illegible] capitali, uel agitur ad pœnã pecuniariã pro crimi[illegible]
tamẽ poterat magis dubitari de cauſa relegationis,
[illegible]de alijs cauſis: quia de capitalibus erat apertè deci[illegible]
[illegible]aẽ modo de cauſis pecu. ut in hoc tex. in prin. Ergo
[illegible] dicere: ꝗ dictio, Vſq;, ſtet incluſiuè, prout eſt
[illegible]ia natura. Suadetur hæc opinio ſecundùm Bart.
[illegible]niuria imponi poteſt pœna relegatiõis: l. fi. ff. de
[illegible]l. fi. C. eo. ti. Sed ad hũc tex. dãtur plures ſolutio[illegible]
tuli in d. §. ad crimen. de pub. iud. Mihi placet
quã tradit Cy. in d. l. fi. C. de iniu. ꝗ licet regu[illegible]
de imponẽdo pœnã relegatiõis ex crimi[illegible]
o, poſſit cõſtitui procurator: non poteſt

tamen

mẽ in crimine iniuriarũ,licet ſit priuatũ delictũ:arg.l. ·ætor edixit.ff.de iniu.attẽto etiã,ꝙ aliquãdo pro iniu- imponitur pœna capitalis:ut in d.l.Prætor.§.j.de iniu. · in l.iij.in fi.ad l.Cor.de ſica.& in l.j.C.de famo.lib.& ideò dicitur in l.qui iniuriarũ.ff.de iniu.ꝙ aliquãdo impo- nitur pœna exilij,uel relegatiõis:nimirũ,ſi nõ poteſt in- teruenire procurator.Et ſi dicatur,aduerte:nam in caſu l. iij.in fi.de ſica.& l.lege Cornelia.§.fi.cũ l.ſeq.de iniu. ubi pro iniuria imponitur pœna capitalis,cenſetur crimẽ pu- blicum.Replicari poteſt : ꝙ etiã grauiter animaduertitur pro crimine iniuriarũ,etiã ꝙ ſit crimẽ priuatũ:ut, ſi quis faciẽ alicuius luto ſpurcauerit,uel aquis per fiſtulas iactis: quid'ue aliud ad iniuriã publicã cõtaminauerit:poteſt etiã imponi pœna capitis pro ·rimine iniuriarũ : l.ſacularij.§. ſunt quidã.Si uelles tam ·ri opinionẽ Iac.de Are.poſſes dicere,ꝙ nõ cõſideratur qualitas delicti, ſed qualitas pœ- næ:d.l.j.niſi replices:ꝙ hic cõcurrit & qualitas delicti,& etiã pœnæ.Sed hac ratiõe attẽta idẽ eſſet in furto,ubi ali- quãdo etiã imponitur pœna mortis.l.capitaliũ.§.famoſos. ff.de pœ.Et tenẽdo hãc opinionẽ ad hũc tex.iũcta l.ab tem.poteſt reſpõderi,ꝙ nõ ſequitur,abſens poteſt cõd· nari,ergo poteſt interuenire procurator:patet in §.ad men.de pub.iud.ubi poteſt ferri ſentẽtia in abſentẽ:& men nõ interuenit procurator.Nec dicatur,ꝙ ille te· ligitur de ſentẽtia annotationis bonorũ : quia hæc diuinat:ſtat ergo ſimiliter,ꝙ abſens poßit relegari mẽ in cauſa relegationis nõ poßit interuenire pro· ut eſt caſus expreſſus in d.l.j.an per aliũ cau.ap dic,ut dixi in d.§.ad crimen.l.pen.ff.de pub.iud.

FINIS.

Lugduni, Apud Ioannem I-

99951280

Digitized by Google